

Yazışma Adresi / Mailing Address

Harp Akademileri Komutanlığı
Stratejik Araştırmalar Enstitüsü
Yenilevent / İstanbul

Telefon / Phone: + 90 212 398 01 00 -3842 Faks / Fax: + 90 212 398 01 00 - 3802

E-Posta / E-mail: saren@harpak.edu.tr - guvenlikstratejileri@gmail.com

Web: www.harpak.edu.tr/saren

Güvenlik Stratejileri Dergisi

• The Journal of Security Strategies

Güvenlik Stratejileri Dergisi

The Journal of Security Strategies

STRATEJİK ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ
STRATEGIC RESEARCH INSTITUTE

Yıl / Year : 9
Sayı / Issue : 18
Ekim / October 2013

- Egypt and Tunisia: Testing Grounds
for Goldstone's Assertions
on the Revolutionary Process
Maria SYED
- Batılı Koloniyel Güçlerin
1994 Ruanda Soykırımına Etkisi
Öncel SENCERMAN
- China's Smart Rise
Tea KILIPTARI
- "Balancing or Burden Sharing?"
Settling the Ambiguity around
the European Security and Defence Policy (ESDP)
Metin GÜRCAN
- Siber Güvenliğin Milli Güvenlik Açısından
Önemi ve Alınabilecek Tedbirler
Mehmet Nesip ÖĞÜN ve Adem KAYA

Güvenlik Stratejileri Dergisi

The Journal of Security Strategies

STRATEJİK ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ
STRATEGIC RESEARCH INSTITUTE

Yıl/Year: 9
Sayı/Issue: 18
Ekim/October 2013

DERGİMİZİ TARAYAN VERİ TABANLARI
DATABASES INDEXING OUR JOURNAL

EBSCO Publishing – Academic Complete Search

International Security and Counter-Terrorism Reference Center

Central and Eastern European Online Library

**STRATEJİK ARAŞTIRMALAR ENSTİTÜSÜ
GÜVENLİK STRATEJİLERİ DERGİSİ**

Yıl 9 • Sayı 18 • ISSN 1305-4740

Uluslararası Hakemli Dergidir.

Stratejik Araştırmalar Enstitüsü adına

Sahibi

Dr. Zekeriya TÜRKMEN

EDİTÖR

Doç. Dr. R.Kutay KARACA

KİTAP İNCELEME VE TANITIM EDİTÖRÜ

Dr. Hasip SAYGILI

EDİTÖR YARDIMCISI

Dr. Kemal EKER

YAYIN KURULU

Prof. Dr. Ercüment TEZCAN

Prof. Dr. Gülden AYMAN

Prof. Dr. Esra HATİPOĞLU

Doç. Dr. Fuat AKSU

Doç. Dr. Barış ÖZDAL

Yrd. Doç.Dr. İskender Cengiz ÖZKAN

YAZI KURULU

M. Ercan ABBASOĞLU

Dilek KARABACAK

A. Cengiz KARAGÖZ

DÜZELTMEN

Dilek KARABACAK

Serdar YILMAZ

BASKI

Harp Akademileri Basımevi

YAZIŞMA VE HABERLEŞME ADRESİ

Harp Akademileri Komutanlığı
Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Müdürlüğü
Yenilevent / İSTANBUL

Telefon: 0 212 398 01 00 Dâhili: 3842
Faks: 0 212 398 01 00 – 3802
E-posta: saren@harpak.edu.tr
Web: www.harpak.edu.tr/saren

Stratejik Araştırmalar Enstitüsü yayını olan Güvenlik Stratejileri Dergisi, yılda iki kez Nisan ve Ekim aylarında yayımlanan uluslararası hakemli bir dergidir. Makalelerdeki düşünce, görüş, varsayım, sav veya tezler eser sahiplerine aittir; Harp Akademileri Komutanlığı ve Stratejik Araştırmalar Enstitüsü sorumlu tutulamaz.

**STRATEGIC RESEARCH INSTITUTE
THE JOURNAL OF SECURITY STRATEGIES**

Year 9 • Issue 18 • ISSN 1305-4740
International Peer-Reviewed Journal

Owner on behalf of Strategic Research Institute
Zekeriya TÜRKMEN, Ph. D.

EDITOR

Assoc. Prof. R.Kutay KARACA, Ph.D.

REVIEW ESSAY AND BOOK REVIEW EDITOR

Hasip SAYGILI, Ph. D.

VICE EDITOR

Kemal EKER, Ph.D.

EDITORIAL BOARD

Prof. Ercüment TEZCAN, Ph.D.

Prof. Gülden AYMAN, Ph.D.

Prof. Esra HATİPOĞLU, Ph.D.

Assoc. Prof. Fuat AKSU, Ph.D.

Assoc. Prof. Barış ÖZDAL, Ph.D.

Asst. Prof. İskender Cengiz ÖZKAN, Ph.D.

PUBLICATION BOARD

M. Ercan ABBASOĞLU

Dilek KARABACAK

A.Cengiz KARAGÖZ

PROOFREAD

Dilek KARABACAK

Serdar YILMAZ

PRINTED BY

Turkish War Colleges Publishing House

CORRESPONDENCE AND COMMUNICATION

Harp Akademileri Komutanlığı
Stratejik Araştırmalar Enstitüsü Müdürlüğü
Yenilevent / İSTANBUL
TÜRKİYE

Phone: +90 212 398 01 00 ext: 3842

Fax: +90 212 398 01 00 ext: 3802

E-mail: saren@harpak.edu.tr

Web: www.harpak.edu.tr/saren

The Journal of Security Strategies is an international peer – reviewed journal and published biannually in April and October. The opinions, thoughts, postulations or proposals within the articles are but reflections of the authors and do not, in any way, represent those of the Turkish War Colleges Command or of the Strategic Research Institute.

DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Yücel ACER
Prof. Dr. Ayşe Nüket ADIYEKE
Prof. Dr. Önder ARI
Prof. Dr. Esat ARSLAN
Prof. Dr. Sertaç BAŞEREN
Prof. Dr. Luciano BOZZO (İTALYA)
Prof. Dr. Yaşar GÜRBÜZ
Prof. Dr. Naganishi HISAE (JAPONYA)
Prof. Dr. Kamer KASIM
Prof. Dr. Ulvi KESER
Prof. Dr. Mustafa KİBAROĞLU
Prof. Dr. Ayşegül KİBAROĞLU
Prof. Dr. Wang LI (ÇİN HALK CUMHURİYETİ)
Prof. Dr. Jean-Sylvestre MONGRENIER (FRANSA)
Prof. Dr. Masanori NAITO (JAPONYA)
Prof. Dr. Maqsudul Hasan NURİ (PAKİSTAN)
Prof. Dr. Yaşar ONAY
Prof. Dr. Mustafa ÖZBİLGİN
Prof. Dr. Murat ÖZGEN
Prof. Dr. Ziya ÖNİŞ
Prof. Dr. Hasan SAYGIN
Prof. Dr. Hale ŞIVGIN
Prof. Dr. Tolga YARMAN
Prof. Dr. Türel YILMAZ
Doç. Dr. Fuat AKSU
Doç. Dr. Mitat ÇELİKPALA
Doç. Dr. Ali Faik DEMİR
Doç. Dr. Ahmet HAN
Doç. Dr. Fırat PURTAŞ
Doç. Dr. Füsün TÜRKMEN
Yrd. Doç. Dr. Victoria CLEMENT (ABD)
Dr. Giovanni ERCOLANI (İTALYA)
Dr. Muhammad KHAN (PAKİSTAN)

BU SAYININ HAKEMLERİ

Prof. Dr. Mehmet ARDA
Prof. Dr. Emre BAĞCE
Prof. Dr. Yaşar GÜRBÜZ
Prof. Dr. Esra HATİPOĞLU
Prof. Dr. Wang LI
Prof. Dr. Ercüment TEZCAN
Doç. Dr. Şenol KANTARCI
Yrd. Doç. Dr. M. Hakan KESKİN
Yrd. Doç. Dr. Zan TAO
Dr. Süleyman ÖZMEN

ADVISORY BOARD

Prof. Yücel ACER, Ph.D.
Prof. Ayşe Nüket ADIYEKE, Ph.D.
Prof. Önder ARI, Ph. D.
Prof. Esat ARSLAN, Ph.D.
Prof. Sertaç BAŞEREN, Ph.D.
Prof. Luciano BOZZO Ph.D. (ITALY)
Prof. Yaşar GÜRBÜZ, Ph.D.
Prof. Naganishi HISAE, Ph.D. (JAPAN)
Prof. Kamer KASIM, Ph.D.
Prof. Ulvi KESER, Ph.D.
Prof. Mustafa KİBAROĞLU, Ph.D.
Prof. Ayşegül KİBAROĞLU, Ph.D.
Prof. Wang LI, Ph.D. (P.R.C.)
Prof. Jean-Sylvestre MONGRENIER, Ph.D. (FRANCE)
Prof. Masanori NAITO, Ph.D. (JAPAN)
Prof. Maqsudul Hasan NURI, Ph.D. (PAKISTAN)
Prof. Yaşar ONAY, Ph.D.
Prof. Mustafa ÖZBİLGİN, Ph.D.
Prof. Murat ÖZGEN, Ph.D.
Prof. Ziya ÖNİŞ, Ph.D.
Prof. Hasan SAYGIN, Ph.D.
Prof. Hale ŞIVGIN, Ph. D.
Prof. Tolga YARMAN, Ph.D.
Prof. Türel YILMAZ, Ph.D.
Assoc. Prof. Fuat AKSU, Ph.D.
Assoc. Prof. Mitat ÇELİKPALA, Ph.D.
Assoc. Prof. Ali Faik DEMİR, Ph.D.
Assoc. Prof. Ahmet HAN, Ph.D.
Assoc. Prof. Fırat PURTAŞ, Ph.D.
Assoc. Prof. Füsün TÜRKMEN, Ph.D.
Asst. Prof. Victoria CLEMENT, Ph.D. (USA)
Giovanni ERCOLANI, Ph.D. (ITALY)
Muhammad KHAN (PAKISTAN)

REFEREES FOR THIS ISSUE

Prof. Mehmet ARDA, Ph.D.
Prof. Emre BAĞCE, Ph.D.
Prof. Yaşar GÜRBÜZ, Ph.D.
Prof. Esra HATİPOĞLU, Ph.D.
Prof. Wang LI, Ph.D.
Prof. Ercüment TEZCAN, Ph.D.
Assoc. Prof. Şenol KANTARCI, Ph.D.
Asst. Prof. M. Hakan KESKİN, Ph.D.
Asst. Prof. Zan TAO, Ph.D.
Süleyman ÖZMEN, Ph.D.

İÇİNDEKİLER

Editörden

Mısır ve Tunus: Devrime Giden Süreçte Goldstone'un İddialarına Yönelik Deneme Alanları (İngilizce).....	1
Maria SYED	
Batılı Kolonyel Güçlerin 1994 Ruanda Soykırımına Etkisi.....	35
Öncel SENCERMAN	
Çin'in Akıllı Yükselişi (İngilizce)	77
Tea KILIPTARI	
“Dengeleme mi yoksa Sorumluluk Paylaşımı mı?” Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası (AGSP) ile ilgili Belirsizliği Giderme (İngilizce).....	103
Metin GÜRCAN	
Siber Güvenliğin Milli Güvenlik Açısından Önemi ve Alınabilecek Tedbirler	145
Mehmet Nesip ÖĞÜN ve Adem KAYA	

Kitap İncelemesi

Millet-i Müselleha (Ordu Millet).....	185
Hasan SEMİZ	

Kitap Tanıtları

Avrupa Birliği Siyasi Bir Cüce, Askeri Bir Solucan mı?	
Ortak Dış Politika ve Güvenlik Politikası ile Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası Oluşturma Süreçlerinin Tarihsel Gelişimi	197
Üçüncü Haçlı Seferi 1191	201
Ruzi Nazar: CIA'nın Türk Casusu.....	207
Osmanlı Askerî Tarihi: Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri 1792-1918.....	211
Osmanlı-İngiliz İlişkilerinin Dönüm Noktası (1911-1914)	
Sorunları Çözme Çabaları ve İlişkilerin Kopması (İkinci Cilt) (1913-1914).....	221
Yayımlar Esasları	225
Kitap İnceleme ve Kitap Tanıtımı Esasları	233

CONTENTS

Editor's Note

Egypt and Tunisia: Testing Grounds for Goldstone's Assertions
on the Revolutionary Process..... 1

Maria SYED

Impact of Western Colonial Powers on 1994 Rwandan Genocide (in Turkish).....35

Öncel SENCERMAN

China's Smart Rise.....77

Tea KILIPTARI

"Balancing or Burden Sharing?" Settling the Ambiguity
around the European Security and Defence Policy (ESDP) 103

Metin GÜRCAN

Significance of Cyber Security for National Security:
A Study Concerning the Necessary Measures (in Turkish)..... 145

Mehmet Nesip ÖĞÜN and Adem KAYA

Review Essay

Millet-i Müselleha (Ordu Millet) (in Turkish)..... 185

Hasan SEMİZ

Book Review

Avrupa Birliği Siyasi Bir Cüce, Askeri Bir Solucan mı?

Ortak Dış Politika ve Güvenlik Politikası ile Ortak Güvenlik

ve Savunma Politikası Oluşturma Süreçlerinin Tarihsel Gelişimi (in Turkish)..... 197

Üçüncü Haçlı Seferi 1191 (in Turkish).....201

Ruzi Nazar: CIA'nın Türk Casusu (in Turkish).....207

Osmanlı Askerî Tarihi:

Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri 1792-1918 (in Turkish).....211

Osmanlı-İngiliz İlişkilerinin Dönüm Noktası (1911-1914) / Sorunları Çözme

Çabaları ve İlişkilerin Kopması (İkinci Cilt) (1913-1914) (in Turkish).....221

Publishing Principles.....235

Guidelines for Book Reviews and Review Essays.....243

Editörden

Değerli “Güvenlik Stratejileri Dergisi” okuyucuları, dergimizin 18’inci sayısında yeniden sizlerle birlikte olmanın heyecanını yaşıyoruz. Dergimize olan ilginin sürekli arttığını görmek bize daha fazla sorumluluk vermektedir.

Dergimize sürekli artan bu ilgiyi gönderilen çok sayıda makaleden anlamaktayız. Ayrıca bu makalelerinin niteliksel değeri bizi tatlı bir zorlukla karşı karşıya bırakmaktadır. Bu noktada bilinmesi gerekir ki dergimize gelen makaleler geliş tarihlerine göre sıraya konulmakta ve bu sıraya göre hakem süreci başlatılmaktadır. Yayın Kurulu kararına istinaden en fazla sekiz makale yayımlayabiliyoruz. Bu nedenle hakem sürecinden geçmiş olsa bile en yakın sayıda yer darlığı nedeniyle yayımlayamadığımız birçok makale bulunmaktadır. Bunlar derginin daha sonraki sayılarında yayımlanacaktır.

Yayın Kurulumuz tarafından alınan karar gereğince Haziran/Aralık olan yayım aylarımızı 2013 yılının başından itibaren Nisan/Ekim olarak değiştirmiş bulunmaktayız. Bu ayları tercih etmemizdeki temel neden bu dönemlerde çıkan dergi sayısının azlığıdır. Bu tarihlerin daha fazla okuyucu çekebileceğini ummaktayız.

Değerli “Güvenlik Stratejileri Dergisi” okuyucuları, 18’inci sayımızda ilgiyle okuyacağınız beş makale, bir kitap incelemesi ve beş kitap tanıtımı yazısı bulunmaktadır. Bu sayıya makale, kitap incelemesi ve tanıtımı gönderen değerli akademisyen ve araştırmacılara, kıymetli vakitlerini makaleleri incelemeye ayıran hakem heyetine, dergi yayın ve danışma kurulu üyelerine, yazı kuruluna ve emeği geçen herkese teşekkür eder, bir sonraki sayıda buluşmak üzere hepinize saygılar sunarım.

Doç. Dr. R. Kutay KARACA

Editör

Editor's Note

Dear Journal of Security Strategies readers,

We are so happy and enthusiastic about presenting the 18th issue of our Journal of Security Strategies. The more you show interest to our journal, the more we take responsibility in this regard.

The number of articles submitted to our journal shows the increasing interest in our journal. Considering the qualitative aspects of them, we are faced with sweet difficulty. It should be known that the articles submitted are put in order according to submission dates and then sent to our referees for review. Based on the decision of Editorial Board, our journal may consist of maximum eight articles in one issue. Even if passed from the review phase, there are few articles, which we cannot publish due to the editorial limits, considering the total page number of journal. Such papers will be published in the following issues of our journal.

Starting from the beginning of 2013, our journal will be published in April and October, instead of June/December period, according to decision of our Editorial Board. The main reason for this change in the publishing period of our journal is related to the lack of journals published in these months. We hope that our journal will reach many more readers on these dates.

Dear "Journal of Security Strategies" readers, our 18th issue consists of beş articles, one review essay and five book reviews, all of which you will read with a great attention. I would like to thank the esteemed academicians and researchers who sent articles, book essays, and book reviews, and also the referees who reviewed the articles by spending their valuable time. I would also like to thank to the members of Advisory Board and of Publication Board, and the staff who contributed to our journal. Hoping to meet again in the next issue of the Journal of Security Strategies, I present my deepest respects to all of you.

Assoc. Prof. R. Kutay KARACA, Ph.D.
Editor

Egypt and Tunisia: Testing Grounds for Goldstone's Assertions on the Revolutionary Process

Mısır ve Tunus: Devrime Giden Süreçte
Goldstone'un İddialarına Yönelik Deneme Alanları

Maria SYED*

Abstract

The revolutionary process in Tunisia and Egypt highlights new actors, modes of expression, and loose networking. The protests were called and organized by ordinary citizens connected through social networking sites. Nevertheless, the older media such as TV and mobile phone were equally significant. The culture of societies had been significantly transformed in recent years. Once the protests began, they snowballed as thousands of people joined in. The mere numbers shook the regimes as the armed forces refused to take sides with the regime, leaving no option for the authoritarian rulers but to step down.

Key Words: Revolution, process, Goldstone, Tunisia, Egypt, networking, culture.

Öz

Tunus ve Mısır'daki devrime giden süreçler yeni aktörleri, ifade biçimlerini ve etki alanı genişleyen sosyal ağları ön plana çıkarmıştır. Protestolar sosyal medya üzerinden örgütlenen sıradan

* Assistant Research Officer at Islamabad Policy Research Institute (IPRI), Pakistan, E-mail: mariaumair@gmail.com.

vatandaşlar tarafından düzenlenmiştir. Bunların yanı sıra geleneksel iletişim araçları olan TV ve cep telefonları da bu süreçte etkin rol oynamıştır. Son yıllarda toplumların kültür hayatında büyük oranda değişiklikler meydana gelmiştir. Protesto gösterileri başlamasının ardından çığ gibi büyümüş ve binlerce insan bu gösterilere katılmıştır. Ordular rejim yanlısı bir tutum sergilememiş ve sade vatandaşların eylemleri rejimleri sarsmış ve sonuçta otoriter yöneticilere görevden çekilmekten başka bir seçenek kalmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Devrim, süreç, Goldstone, Tunus, Mısır, sosyal medya, kültür.

Introduction

The authoritarian regimes of Zine El Abidine Ben Ali in Tunisia and Hosni Mubarak in Egypt considered so impervious to change were brought down with much ease and stunning speed in early 2011. The Tunisian and Egyptian revolutions were unpredictable because they came in a new fashion -new modes of political activity, new networks evading physical space initially and later on through joint action of people in large scale protests and demonstrations. The revolutionaries were striving for a number of diffused ideals. In a few years prior to the revolutions, the local culture had transformed significantly through increased connectivity with the global world.

The study will apply the theoretical framework of the fourth generation of revolutionary theory to examine the revolutionary process in Tunisia and Egypt. The study restricts itself to the way revolutions came only; it will neither look into the causes nor the outcomes. In the process, theory is also put to test; whether it is useful or not in explaining the phenomenon. If theory is unable to explain the phenomenon, the lacunae are pointed out which can be explored further by other scholars.

The paper is divided into three parts: The first part briefly captures Goldstone's theory on revolutionary process. The second part narrates the events of the revolution as they took place.

The third part analyses the events in light of the revolutionary theory of Goldstone.

Goldstone on Revolutionary Process

Jack A. Goldstone, a key theorist among the fourth generation of revolutionary theorists, differed with the previous generation of theorists on many grounds. Earlier, revolution was explained in structuralist paradigm by the third generation. While appreciating their strength, theorists called for filling in the voids left by them. The shortcomings in work produced by earlier theorists were highlighted during the revolutions of the 1980's and the 1990's. Goldstone pointed out that multi-class coalitions were instrumental in overthrowing the regimes in Iran, Nicaragua and Philippines. Still in others, ideology played a role as in Iran and in Afghanistan. In East European states and Soviet Union, mass protests and strikes were the hallmark of revolutionary process. The structuralist paradigm was unable to explain these revolutions.

Goldstone defines revolution as "an effort to transform the political institutions and the justifications for political authority in a society, accompanied by formal or informal mass mobilization and non-institutionalized actions that undermine existing authorities."¹

More appreciably, the fourth generation theorists elaborated the revolutionary process that has hitherto been overlooked by earlier theorists. They stressed that these concepts must be integrated into the existing theory to explain sociology of revolutions.

A revolution is shaped by the process: how revolution unfolds, what actors are involved, how do these actors come together, what are their goals etc. According to Goldstone, a number of factors are involved in the revolutionary process: creation and adoption of revolutionary identity; mobilization through networks; culture and ideology; leadership; and the unfolding of revolutionary

¹ Jack A. Goldstone, "Toward a Fourth Generation of Revolutionary Theory", *Annual Review of Political Science* 2001, Vol: 4, 139-187, p. 142.

process itself. His theory on the revolutionary process is being briefly discussed here.

Revolutionary identity is not created easily. Actors adopt the identities of protest group and start identifying themselves with broader causes. People associate themselves with certain groups along with their grievances as well as the practical remedial measures.

The actors are mobilized through networks. Earlier formal organizations were considered essential to mobilize people. But the effective role played by informal organizations in the East European Revolutions of 1989-1990, was widely acknowledged in bringing people together and putting up resistance to state.

The state is considered unjust, inefficient and highly repressive. This perception about state is shaped within the context of existing cultural frameworks and also with the help of carefully constructed ideologies.

Cultural frameworks are moulded through prevalent assumptions, values and symbols. There is no common cultural framework but various frameworks existing side by side. Ideology, on the other hand, is deliberately created to ensure uniformity of ideas, propagated towards a bigger goal or course of action. Ideologies provide a momentum to revolution. Ideology, however, is no guarantee for success of a revolution and a lot depends upon the actions of the state and skills of revolutionary leaders.²

Revolutionary history is replete with revolutionary leaders. The leadership skills are critical for a revolution. Successful leaders take advantage of suitable timings and favourable political and economic circumstances. The leadership skills are also required for the post-revolutionary period such as internecine struggles and military challenges. Only when the revolutionary leaders are able to overcome these challenges the pre-revolutionary goals are achieved.

² Ibid., p. 156.

There is no set pattern of a revolutionary process to unfold. It may take various forms and is dependent on actions and reactions of regimes, regime opposition, counter-revolutionary movements, and the general public. How these social movements blow into revolutions is dependent upon response of regimes, elites and people. Sometimes repression by the regime can actually speed up opposition. At other times, regimes are able to crush large scale mobilization. Sometimes repression by the regime can actually speed up opposition. At other times, regimes are able to crush large scale mobilization. The regime has to be very cautious in selecting the right "combination of concessions and repressions"³ to contain the opposition.

With the coming of recent revolutions in Arab World, the revolutionary theory as put forth by forth generation theorists particularly Goldstone needs to be tested. It may validate or refute the assertions of theory. While putting the revolutionary theory to test, the revolutionary theory may be given a new direction that will make significant contribution to the revolutionary discourse.

Revolutionary Process

The Spark

The trigger in each case was different. In Tunisia, it was the self-immolation of Mohamed Bouazizi. Every Tunisian could relate to Bouazizi, his hardships and desperation. He was a sole earner for a large family. His fruit cart was overturned, his scale confiscated and publically humiliated. He tried to reach the Governor with a threat of alighting himself but faced disappointment. Some passers-by made the video of his self-immolation that was posted on YouTube. Without the video and new technologies, the news would not even have left the town of Sidi Bouzid and the world would have never found out about it.

³ Ibid., p. 161.

The spark to Egyptian revolution came from the Tunisian revolution. The sight of thousands of people pouring into the streets and opposing the Ben Ali regime and succeeding in toppling him inspired the Egyptians and they followed suit. In Egypt, the spread of word of death of Khaled Said provided the impetus. Though Khaled Said had died many months ago but the news was publicized through Facebook. Another trigger came from the Wikileaks. The tales of corruption unfolded to a population connected to the internet; the Wikileaks were also given coverage by Al Jazeera.

Due to growing opposition against the regime and large strength of the people in the protests, the public found the strength to stand up to the regime. Their resolve was strengthened by the rumours and news, and reinforced by the newly launched repression of the regimes. "Revolutions are the locus of distorted events and exaggerated facts, unilateral views giving birth to rumours and fears."⁴ In Tunisia's case the self immolation of Bouazizi and the rumours related to it brought the people to the streets.⁵ In Egypt, Mubarak fortune placed at seventy billion dollars also radicalized the people who cared less whether it was true.⁶ In the heat of the revolutionary mood people took the rumours as facts.

Unfolding of Revolutionary Process

On December 17th, 2010, Mohammed Bouazizi who had set himself ablaze was brought to hospital by a number of teachers. But Bouzizi died of his burns on January 4th, 2011. The family of Bouazizi and trade unionists marched; riots erupted; protestors particularly the youth threw stones at police. The protests then spread to other towns. Another suicide on December 22nd added

⁴ Farhad Khosrokhavar, "The New Arab Revolutions that shook the World", *Paradigm*, Boulder, 2012, p.38.

⁵ One such rumor was that Bouazizi was slapped by a policewoman. Later on, it was revealed that the policewoman neither insulted him nor beat him.

⁶ Farhad Khosrokhavar, "The New Arab Revolutions that shook the World", *Paradigm*, Boulder, 2012, p. 38.

fuel to the fire. The Ben Ali regime launched repressive measures killing two people in a shooting spree by police.

On December 24th, lawyers protested in town of Kasserine in close collaboration with the youth. For a while, the Lawyers' National Council assumed the leadership of the movement and organized demonstrations in many towns and cities on December 31st. The lawyers went on strike on January 6th; by this time many more towns had joined the movement. People also attacked government buildings and set them alight. By January 8th, the regime had intensified repression; dozens of people were killed by sniper shootings. The security forces were replaced with army on January 10th, a move that was welcomed by the people.

The revolution was fortified when Tunisian General Labour Union *Union Générale Tunisienne du Travail* (UGTT) joined it. The secondary education section organized a 20 minute strike in school to show solidarity with the protestors. The national section joined the regional sections much later. The trade union declared a strike on January 12th in Sfax. The demonstration on that day was the largest, comprising of thirty thousand people. The demonstrators called for the regime to step down. On January 14th, UGTT had given a call for national strike. That day, Ben Ali stepped down.

In Egypt, January 25th was chosen to begin protests. The day is known as National Police Day, a commemoration of the day when Egyptian police rose up and fought British military force in 1952 in Suez Canal town of Ismailiyya. Egyptians call this 'Day of Rage'. Thousands of people came out in many cities across Egypt particularly in Cairo. Police tried to disperse the protestors and there were many incidents of clashes between protestors and police resulting in injuries of thousands and arrest of hundreds of protestors.

Mubarak regime closed down Facebook, Twitter and Blackberry services. A new wave of protests was seen on January 28th after the Friday prayers. Lawyers joined in many places. As a result, Mubarak sacked the cabinet and appointed a vice president from an undisclosed place. The biggest number of people gathered

in Cairo's Tahrir Square; they camped down there and refused to leave the ground. These protestors belonged to various age groups and political affinities. Clashes also erupted between anti-Mubarak and pro-Mubarak groups. The army was also called in. The number of protestors in Tahrir Square reached to a million in a few days.

By February 9th, 2011, labour union joined the protestors and strikes were observed throughout the country. On February 10th, Mubarak announced that he would not stand in next elections that were to be held in September that year. Protestors became furious at this announcement. By the next day, Mubarak had resigned.

Effendi believes that people attained freedom when they found the courage to demand freedom and remained steadfast in face of thousands of policemen. Freedom was also found when people knew they had "tasted the power of coordinated public action." Freedom was attained in the public squares, Tahrir square and Bourguiba Avenue.⁷

Protests were mostly peaceful. Violence was a result of regime crackdown or in some places regimes supporters attacked the peaceful protestors such as the camel attacks in February 2011.

Philip N. Howard and Muzammil M. Hussain divide the digital revolution, as they would like to term it, into five phases. The first is 'Preparation Phase' in which activists came into contact with each other through digital media, shared their grievances and set common goals. In the second 'Ignition Phase' an event infuriated the activists; and one critical incident acted as a catalyst and sparked the fire. In Tunisian case, it was the self-immolation of Mohamed Bouazizi and in Egyptian case, it was the torture and murder of Khaled Said in 2010 which led to formation of a Facebook group called '*Kulena Khaled Said*' (We are all Khaled Said).

⁷ Abdelwahab El Affendi, "Constituting liberty, Healing the Nation: revolutionary identity creation in the Arab World's delayed 1989", *Third World Quarterly*, 2011, Vol: 32, No. 7, 1255-1271, p. 1267.

In third phase of 'Street Protests' protests were coordinated by online networking. The 'International Buy-in Phase', the fourth one, the images of protests were noticed by foreign media and governments, international organizations and diasporas. In the fifth phase of 'Climax' governments tried to quell the protests through concession and repression and different outcomes are seen in various countries.⁸

Another concept explaining the phenomenon is the 'contagion effect'. The events were driven by 'contagion'. "Contagion refers to the epidemic-like spread of demonstrations and disturbances that eludes any intentional efforts by the regimes to control their intensity, scope or direction."⁹ Contagion is a way of learning. In the early phase of the revolution, learning took place through channels of information. However, the real contagion effect started after that. The contagion effect is not about cognitive and conscious learning but more about emotions and buzz. The buzz did the trick as it allured the people into joining the protest groups and adopting the collective identity. Hence, in Tunisia and Egypt the contagion effect made the people turned out in streets and squares. The sight of people in Tahrir Square motivated the people. The contagion also produced new interpretative frames such as Mubarak regimes' unacceptability. These interpretative frameworks defined the new political behavior of the masses.

Reaction of the Regime

In response to the protests, Ben Ali regime launched repressive measures resulting in killings of people. Protestors were arrested by the police. To disperse protestors, police ransacked buildings and set fire to vehicles. In order to cut the umbilical cord

⁸ Philip N. Howard and Muzammil M. Hussain, "The Role of Digital Media", *Journal of Democracy*, 2011, Vol: 22, No. 3, 35-48, pp. 41, 42.

⁹ Timo Behr and Mika Aaltola, "The Arab Uprising Causes, Prospects and Implications", *FIIA Briefing Paper* 76, March 2011, www.fiaa.fi/assets/publications/bp76.pdf (Access date: September 2012)

of online activism, the regime tried to get hold of internet users' passwords and censor online criticism against the regime.

Some appeasement measures were also made by the Ben Ali regime. Ben Ali tried to cash in on his visit to Bouazizi in the hospital on December 28th, but it turned against him. He reshuffled his cabinet. Ben Ali also promised to create 30,000 jobs. A day before he stepped down, Ben Ali said that he would not stand for re-elections in 2014 and promised to take major reforms. Even so on the day he stepped down, Ben Ali took some last minute conciliatory measures. He dissolved the parliament, promised to hold elections within six months. But these offers just did not strike a chord with the protestors.

The story in Egypt was similar: resorting to repressions first and then later on to concessions. In order to cut the flow of information, the Mubarak regime shut down internet traffic and mobile services in the country. One of the telecom companies, Vodafone, was forced to send texts to users in support of the regime. Some of the bloggers were also arrested by the security forces. In Egypt, the regime pushed the state into lawlessness: it not only withdrew police but also let loose thugs and criminals on protestors and homes; closed down mobile phones and internet. In response to shutting down of internet and mobile phones, protestors responded by new ways of "communication, self-organization, self-policing, collective security and mutual solidarity."¹⁰ The protestors were united in their goal i.e., ousting the regime.

Mubarak also made attempts to appease the protestors. He relaxed a few rules, showed willingness to talk and also called back police from the streets and employed army instead. The army however refused to carry out regimes' orders. Mubarak also

¹⁰ Affendi, "Constituting liberty, Healing the Nation: revolutionary identity creation in the Arab World's delayed 1989", *Third World Quarterly*, 2011, Vol: 32, No. 7, 1255-1271, p. 1269.

dissolved the cabinet and dismissed Interior minister. He appointed intelligence chief as Vice President and former Air Force Chief, Ahmed Shafik, as the Prime Minister. On February 10th, Mubarak announced that he would not stand in next elections that were to be held in September that year. Gamal Mubarak also assured that he would not run for presidential campaign in September 2011. The Egyptian regime offered many concessions, but of course they were too little too late. The concessions only strengthened the resolve of the protestors.

International Response

Contradictory to democracy rhetoric of the West, and particularly the United States, the practice had long been to support the authoritarian regimes in the Arab World. The Western policy had shown preference for status quo. They feared that any change in the regime would bring Islamists to power in the Arab World which would jeopardize their alliance and threaten Israel's national interests. The regimes of Ben Ali and Mubarak enjoyed considerable support of the West.

The US watched the protests and demonstrations quietly. The first response from the US came right after Ben Ali had stepped down on January 14th, 2011. President Obama denounced the violence unleashed on Tunisian people and applauded the courage of the people. The change in the US policy came reluctantly. Seeing the success of the people against the regime, the US had no choice but to switch sides. While the US was caught off guard in Tunisia, in Egypt its response came quickly. As the protestors gained strength in Egypt and downfall of Mubarak became apparent, the US saw no choice but to extend support to the Egyptian people. The Egyptian army's favourable role during the revolutions is considered to be shaped by directions of the US.¹¹

¹¹ Muhammad Ijaz Latif and Hussain Abbas, 'US Democracy Promotion and Popular Revolutions in the Middle East: Challenges and Opportunities', *Pakistan*

The response from European Union (EU) countries has been similar especially in Tunisian case. Ben Ali regime has always been in good books of the EU, and particularly France; they safeguarded their economic and security interests through Ben Ali's rule. While the EU watched quietly to the protests in Tunisia, France was willing to extend support to Ben Ali even at the height of violence unleashed by the regime. In Egypt, the EU did not ask Mubarak to step down but only made pleas for bringing the violence to an end and undertake reforms.¹²

Thus, the Western response came slow and with much reluctance. The role of major international powers in the revolutionary process was muted and limited at best. It was the growing strength of the people that brought a change in the policy of the West.

Revolutionary Process

Below we will look into all the events in Egypt and Tunisia in the light of theoretical framework put forth by Goldstone. This may cause a repetition of incidents narrated earlier.

Actors

The revolutions revealed altogether new subjectivity.¹³ Political activism and dissent did not come from political parties or civil society organizations but from outside the state and traditional elites. Ordinary people reinvented themselves as political subjects through common experience and learning. They were no longer the objects of repression. They were willing to bring a change they desired. The actors did not belong to any specific class. The change was more pluralistic.

Horizon, 2011, Vol: 64, No. 3, 25-42, pp. 31-35.

¹² Sally Khalifa Isaac, 'Europe and the Arab Revolutions', KFG Working Paper no 39, http://userpage.fu-berlin.de/kfgeu/kfgwp/wpseries/WorkingPaperKFG_39.pdf (Access date: September 2012)

¹³ Nasser Abourahme and May Jayyusi, "The will to revolt and the Specter of the Real Reflections on the Arab Movement", *City*, 2011, Vol: 16, No. 6, 625-630, p. 626.

The youth with expertise in new communication technologies certainly played a commendable role. They made best use of their technological skills using Facebook and Twitter for political activism. The youth were in the forefront. The women also came out in large numbers in the protests. They were equal citizens demanding for change irrespective of any gender divide.

Even prior to the revolutions, individuals such as ordinary citizens were engaged in anti-regime dissent through personal lifestyles that was in sharp contrast to secular values professed by the regime. There was a 'retreat to private sphere'.¹⁴ This dissent was expressed through adopting pious behaviour in the form of adoption of Arab-Muslim identity. The manifestation was seen through wearing of hijabs, charity works, and rapid increase in number of Quranic associations after 2000s. Earlier in the nationalist or religious aspired movements of the Arab world, the concept of individual was missing. The individual had subordinated to the collectivity – the nation or Islamic Ummah. But this time, the individual came first and he kept his dignity and rights supreme.

The role of Islamist parties or political parties as organized groups was negligible. They acted as individuals and not in capacity of groups or parties. They deliberately kept a low profile and did not disclose their identity thinking people may fear the Islamists; and also due to the fear that the regime would quell the revolution on pretext of being masterminded by the Islamists.

In Egypt, the rigged elections that were held under Mubarak had provided training to many activists particularly those belonging to opposition parties such as Muslim Brotherhood. These members of opposition parties followed the practices that they had used

¹⁴ Francesco Cavatorta and Rikke Hostrup Haugbolle, "The End of Authoritarian Rule and the Mythology of Ben Ali", *Mediterranean Politics*, 2012, Vol: 17, No. 2, 179-195, pp. 189-190.

earlier against the regime.¹⁵ Yet again, the participation was on individual basis.

Even organized entities such as labour unions did not act as a cohesive force in the beginning. Within the UGTT in Tunisia, there was a division: the top leadership sided with the regime while the intermediate level dealing with primary and secondary education, health and telecommunications sided with the protestors. Thus, at the local level trade union played an important part in giving a thrust to the revolution in the beginning. The central leadership joined towards the end but when it did it proved decisive.¹⁶

Networks

Two of the oldest dictators were gone in no time. The stunning pace of the revolutions has confounded the analysts and statesmen alike as they fail to comprehend how people connected and coordinated these events. The people were connected through loose networks. This networking was made possible through new technological tools such as internet and social media, mobile phones as well as older media such as satellite television and physical occupation of public squares.

Digital Media

Networks can be virtual and real. In this globalized world, the concept of networks has drastically changed. The digital media has enhanced the number and reach of the participants and has helped “citizens to report news, expose wrong-doing, express opinions, mobilize protest, monitor elections, scrutinize government, deepen participation, and expand the horizons of freedom.”¹⁷ The new

¹⁵ Tarek Masoud, “The Road to (and from) Liberation Square”, *Journal of Democracy*, 2011, Vol: 22, No. 3, 20-34, p. 24.

¹⁶ Farhad Khosrokhavar, “The New Arab Revolutions that shook the World”, *Paradigm*, Boulder, 2012, p. 39.

¹⁷ Christian Christensen, “Discourses of Technology and Liberation: State Aid to Net Activists in an Era of ‘Twitter Revolutions’”, *The Communication Review*, 2011,

technologies have facilitated grassroots networks aimed at democratic objectives due to rapid spread of information and communication.

The news and images of self-immolation of Mohamed Bouazizi on December 17th, 2010 spread through blogs and text messages in Tunisia. In matter of no time, an online campaign was organized garnering support for uprising in Sidi Bouzid, the hometown of Bouazizi. The hatred for the regime also spread through tales of corruption posted on YouTube videos. The corrupt practices of the regime in economic sphere exposed through internet revitalized various sections of trade union in Tunisia. The working-class youth already disgruntled with the regime indulged into 'below-the radar' political activities forming loosely structured networks against the regime.¹⁸

In Egypt, Wael Ghonim, Egypt's Google Executive, had set up a Facebook page on Khaled Said, a blogger killed by the police for reporting corruption. His page provided a platform to thousands of Egyptians who had common problems and shared resentment against the regime. A song uploaded on the YouTube showed images of repression at the hands of the regime. The Egyptian online activists called for protests on January 25th, 2011. Asma Mehfouz, another online activist, through a video log asked the Egyptian youth to take to the streets and protest beside her. The internet users saw a major surge, i.e., 68% increase, prior to and during the protests.¹⁹ Egyptian online activists took tips from their Tunisian counterparts on evading regime surveillance. The regime

Vol: 14 no 3, 233-253, p. 236.

¹⁸ Francesco Cavatorta and Rikke Hostrup Haugbolle, "The End of Authoritarian Rule and the Mythology of Ben Ali", *Mediterranean Politics*, 2012, Vol: 17, No. 2, 179-195, pp. 187.

¹⁹ Genevieve Barrons, "'Suleiman: Mubarak decided to step down #egypt #jan OH MY GOD': examining the use of social media in the 2011 Egyptian revolution", *Contemporary Arab Affairs*, 2012, Vol: 5, No. 1, 54-67, p. 58.

cracked down on bloggers and internet activists including Ghonim. However, regimes' repressive measures only strengthened the resolve of Egyptians to protest.

Social media changed the pattern of political dissent and mobilization. People found like-minded people on the internet. This is one of the features of social networking sites; homophile i.e., to connect to like-minded people and associate with people of similar interests and concerns.²⁰ Digital media proved as 'virtual headquarters' where discussion held and plans made.

After the cracking down of the regime on various Social Networking Sites (SNS), political activists continued their efforts through alternative sources. The word for protest was further spread through mobile phones. The mobile phone usage was much larger than use of social media; as only twenty percent of the population actively used social media. The mobile penetration was 76% in Tunisia and 40% in Egypt.²¹

Explaining in the context of the Arab revolutions, Salwa Ismail explains how individual desperation transformed into collective action. The collectivity was formed of individuals who shared common unpleasant experiences of interaction with the regime, its agencies particularly the police that gave way to shared sentiments of anger towards the government and frustration with the possibility of change in political structure. Through the social networking sites, these individual voices formed a collective voice. They came into contact with each other and exchanged their views and realized they were not alone in having these sentiments towards the regime. They thus thought of ways for bringing a transformation. The individual sentiments helped form a collective will, a collective

²⁰ Robert Bodle, "Assessing social network sites as international platforms", *Journal of International Communication*, 2010, Vol: 16, No. 2, 9-24, p. 18.

²¹ George Joffe, "The Arab Spring in North Africa: origins and prospects", *The Journal of North African Studies*, 2011, Vol: 16, No. 4, 507-532, p. 532.

vision for change.²² The social networking sites offering creative political opportunities for autonomous individuals resulted in mass engagement and collaboration.²³

Old Media

There was a total black out of internet and mobile phones during the most critical days of the protests. But still the protests continued. Other means came handy for spread of information. After shutting down of internet and mobile phones in both Tunisia and Egypt, people moved to televisions.

The story of Bouazizi was telecast on satellite channels and reached far more people than it could through other networks. The people discussed this issue with others in the neighbourhood. The role of Al-Jazeera, a Qatar-based channel stands out among the news channels. It gave around the clock coverage of the events in both English and Arabic. It broadcasted live events from the streets, covering eyewitness accounts of individuals, protests and state repression. Al-Jazeera however did not rely on television broadcast, it also used social media. The new media gradually crossed over into the mainstream media similar to the way individuals got connected to the collectivity.²⁴

The reach of new technologies was limited despite the claims made otherwise. Majority of population did not have access to internet; it was largely the domain of educated people. Ramesh Srinivasan explains this point very eloquently: "While networks of social media users may be limited, circumscribed, and actually not directly connected to street action, they still may communicate, or

²² Salwa Ismail "Civilities, Subjectivities and Collective Action: preliminary reflections in light of the Egyptian Revolution", *Third World Quarterly*, 2011, Vol: 32, No. 5, 989-995, p. 992.

²³ Natalie Fenton and Veronica Barassi, "Alternative Media and Social Networking Sites: The Politics of Individuation and Political Participation", *The Communication Review*, 2011, Vol: 14, No. 3, 179-196, p. 180.

²⁴ Fenton and Barassi, *ibid.*, p. 181.

bridge, with other networks that reach and stir people across social classes and geographies... [There was] minimal use and engagement with social media [in Egypt but] many living in garbage-filled shacks had televisions with satellite dishes. If social media networks influence these mass-consumed older media networks, then a story of networks and activism is one of the relationships between these layers within the media ecology of a place.”²⁵

Hence, mobilization of the people would not have been possible with digital media alone but with the interaction between new and old media. As a journalist put it so aptly that there was an official marriage between new media and mainstream media.²⁶

Physical Occupation

By the time Bouazizi died, these political activists have ‘moved from virtual to actual public spaces.’²⁷ The networking would not have been complete without the occupation of public squares by the people. In these revolutions, public space was equally important despite the initial bidding by the media. The street became very important factor in reshaping the structure. It is the place where people gathered, talked, learnt a great deal about each other, mobilized, and struggled for common goal. They all stood together, looked after each other, the wounded and national buildings. Peter Marcuse acknowledges the critical functions of these occupying spaces: an umbrella function bringing together various groups; education; creation of a community of trust and commitment; activation i.e., inspiring others; confrontation; and symbolism, a demand for change.²⁸

²⁵ Ramesh Srinivasan, “Bridges between Cultural and Digital Worlds in Revolutionary Egypt”, *The Information Society: An International Journal*, 2013, Vol: 29, No. 1, 49-60, p. 57.

²⁶ Ibid.

²⁷ Howard Philip N. Howard and Muzammil M. Hussain, “The Role of Digital Media”, *Journal of Democracy*, 2011, Vol: 22, No. 3, 35-48, pp. 36-38.

²⁸ Barbara Lipietz and Marcelo Lopes de Souza, ‘Introduction: Where do we stand?’

The “interactive aspect of collective behaviour” was important. As people gathered, their interaction taught them a great deal through observation of each other's moves.²⁹ The collective action by the Tunisian and Egyptian people developed without any formally established organizations. Their action was in spur-of-the-moment, not planned. Some of the organizations that had been developed earlier played a negligible part.

Protest Identities

In these Arab revolutions, the people recreated their identity in a unique way through the revolutionary act. The revolutionary process gave them a new shared identity that did not exist earlier.

The protest identity was reinforced when the people occupied physical spaces. In both countries, as noted above, the people looked after each other and shared responsibilities. They distributed food, disposed off waste, nursed each other, looked after their belongings and defended each other against regime's crackdown. The Copts in Egypt also protected Muslims as they prayed. There was a collective desire for disobedience and action. This generated the readiness to sacrifice.

People discovered that they were not alone, but their anti-regime sentiments were shared by thousands of people. They found their neighbours, colleagues, friends on the streets. They all aspired for freedom that has been denied to them for so long. They shared a ‘free public space’. Together they chanted slogans and made common demands; defended each other against police and pro-regime thugs. They realized that they did not have to fear each other. The public spirit shown became “the essence of the revolutionary spirit.”³⁰

New hopes, frustration and open wounds in Arab Cities’, *City*, 2012, Vol: 16, No. 3, 355-359, p. 357.

²⁹ Eberhard Kienle, “Egypt without Mubarak, Tunisia after Bin Ali: theory, history and the ‘Arab Spring’”, *Economy and Society*, 2012, Vol: 41, No. 4, 532-557, p. 545.

³⁰ Affendi, “Constituting liberty, Healing the Nation: revolutionary identity

Farhad Khosrokhavar states that once people become part of the protests, then they started losing any inhibitions they had earlier and become active.³¹ They were ready to act, to do whatever was possible to rid themselves of the despots, to regain their dignity and to avenge the death of their loved ones. They developed an inter-subjective feeling of being part of something big where their fates are intertwined. This feeling of belonging to a larger group or movement gives a collective identity.

The regimes had prolonged their rule through divisions of the society along various lines; Islamists, non-Islamists, leftists, and conservatives, etc. These differences amongst protestors as Muslims and Christians, liberals and Islamists, rich and poor, men and women ceased to exist. Protestors left behind all those divisions and renounced any identity except that of a protestor.

Culture

The political culture in a society can change through technological innovation, integration and globalization. Modernity is delinked with geography in contemporary times. The citizens of undeveloped regions of the world do not only aspire for development but also dignity. In the context of Tunisia and Egypt the political culture saw a rapid change through digital media connecting the Arab public; the digital technologies reshaped “the spheres of religion, politics and culture.”³²

For decades, the Arab masses were suppressed by the autocrats. After the dawn of new century, the new communication technologies spread very rapidly in the MENA region and became popular. The urban citizens stayed connected with their relatives

creation in the Arab World’s delayed 1989”, *Third World Quarterly*, 2011, Vol: 32, No. 7, 1255-1271, pp. 1263-1267.

³¹ Farhad Khosrokhavar, “The New Arab Revolutions that shook the World”, *Paradigm*, Boulder, 2012, p. 38.

³² Karim Tartoussieh, “Virtual Citizenship: Islam, culture, and politics in digital age”, *International Journal of Cultural Policy*, Vol: 17, No. 2 (March 2011), p. 198.

living abroad through internet and stayed informed through foreign news agencies. A new culture was created; a “culture of freedom” as opposed to the old “culture of servitude”.³³ The calls for freedom, democracy and good governance by the people of both countries have been the result of cultural and social changes.

The digital culture in the Arab countries flourished due to a large youthful population. Those aged between 15 and 29 form 75% of the Facebook users in the MENA region; this age group also makes up one-third of the Arab populations.³⁴

The cultural globalization is apparent in outlook of the youth, i.e., their taste for international brands and lifestyles. However, the impact of globalization was more pronounced for urban youth than rural. The younger generation in the Arab world connected to the modern world through the communication networks was becoming aware of their rights. The youth compared to their parents had more expectations while their lives under the authoritarian regimes were different. The rulers used the same jargon to legitimize their rule that was given earlier to their parents. This was unacceptable to the younger generation.

Humiliation suffered at the hands of the regime was against the principles of modern citizenship projected through the digital media. Barrie Axford writes that technological changes have overridden the “particular histories, political cultures, and subjectivities”.³⁵

The globally connected Arab youth still lives with the family sharing many family and societal values. The information accessed by the youth is also shared with family members and other members

³³ Farhad Khosrokhavar, “The New Arab Revolutions that shook the World”, *Paradigm*, Boulder, 2012, p. 1.

³⁴ Halim Rane & Sumra Salem, “Social media, social movements and the diffusion of ideas in the Arab uprisings”, *Journal of International Communication*, 2012, Vol: 18, No. 1, p. 104.

³⁵ Barrie Axford, “Talk About a Revolution: Social Media and the MENA Uprisings”, *Globalizations*, 2011, Vol: 8, No. 5, p. 682.

of the society. The youth, in particular, created ‘patchwork identities’; unique identities that is a composition of values drawn from various cultures.³⁶

The young generation used ways that were not usually associated with political activism in local culture. A few of these were rap music and cartoons of Leila Trabelsi posted on YouTube. This only validates that political culture has been transformed through technology. “This communicative culture combines local preferences with those borrowed from a global cultural context”.³⁷ Thus, youthful population connected to the global world through internet transformed the culture.

Egyptians have been employing the digital media for political objectives earlier too such as election boycotts and demonstrations. Therefore, they were quite familiar to the digital media. Digital technologies had also been utilized by different groups to express dissent. Muslim Brotherhood had launched a social networking site of its own called *Ikhwanbook*. These ‘digital practices’ left a lasting impression on politics and culture of these Arab societies.³⁸

22

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 18

Ideology

Contrary to theory, the ideology was missing in these revolutions. The revolutions were not part of a well laid-out plan. They were a spontaneous act, a sudden outburst of pent-up anger and frustration built up under decades-long repressive rule.

The revolutions were neither Islamic, nor nationalist as the revolutionaries did not demand for an Islamic state or enforcement of Shariah; or the holistic Arab Nation or Islamic Ummah.

The general perception about Arab people was that they were

³⁶ Emma C. Murphy, ‘Problematizing Arab Youth: Generational Narratives of Systemic Failure’, *Mediterranean Politics*, 2012, Vol: 17, No: 1, p. 12-14.

³⁷ Murphy, *ibid.*, p.12.

³⁸ Karim Tartoussieh, “Virtual Citizenship: Islam, culture, and politics in digital age”, *International Journal of Cultural Policy*, Vol: 17, No. 2 (March 2011), p. 198-204.

“doomed to be fatalistic losers, that their cultural mindset and political traditions are unsuited to democracy.”³⁹ It was always projected by the West that if Arab people were given the chance they would bring militant Islamist elements into power. However, the revolutions were neither started nor lead by extremists elements. Al-Qaeda that has been imploring the masses to oppose the regimes believed that change could only come through violent means. Al-Qaeda was, however, proved wrong by the Arab people. People rejected Al-Qaeda's ideology and favoured an alternative route for change that was nonviolent in character.

Revolutions were about individuals and individual citizenship; making demands for democracy, elections, justice, good governance and human rights.⁴⁰ According to Freedom House annual report for Freedom in the World for 2010, based on surveys, support for democracy was high across the region particularly in Tunisia and in Egypt with as much as 96% people supporting democracy.⁴¹ It is not clear if the revolutions were primarily aimed at democracy but they were certainly anti-authoritarian. The common goal for collective action was opposition to authoritarian rule and ouster of these autocrats. The people chanted ‘degage’, meaning get out, and ‘the people wants to overthrow the regime’.

Yet at the same time, there was socio-economic aspect to the demands. Slogans were raised for bread and water. Repulsed by the ever-growing wealth of the ruling families, people demanded social justice and fair economic policies. They wanted end to repression and exploitation. They craved protection against abuse. The desire

³⁹ Anouar Boukharas, “The Arab Revolutions for Dignity”, *American Foreign Policy Interests: The Journal of National Committee on American Foreign Policy*, 2011, Vol: 33, No. 2, 61-68, p. 62.

⁴⁰ Olivier Roy, “The Transformation of the Arab World”, *Journal of Democracy*, 2012, Vol: 23, No. 3, 5-18, p. 5.

⁴¹ Mark Tessler et al., “New Findings on Arab Democracy”, *Journal of Democracy*, 2012, Vol: 23, No. 4, p. 90.

for dignity was of paramount importance to the protestors; as Tunisians prefer to call their revolution ‘Dignity Revolution’. People demanded better economic, social and political conditions rather change. If there was a common factor amongst the demands of the people, one common denominator, it was change.

Farhad Khosrokhavar sums up these demands. He states that these movements follow three main ideas: the non-confessional nature of society; the self-determination of society sans foreign interference and violence; and dignity of the individual.⁴²

Thus there were a number of diffused ideals but no one set ideology. Hence, ideology neither motivated the people nor drove them.

Leadership

Again contradicting Goldstone’s exposition, these revolutions were not lead by a leader. This is the most unique feature of the revolutions. It was a leaderless, diffused movement. There was no central leader, no “Tunisian Mandela”;⁴³ no organized leadership that was well-established among the populace to give them a direction. The opposition in Tunisia, the leadership of the Ennahda party were in exile in UK and France. Freedom and Equity, closely affiliated with Ennahda and also persecuted by the regime, was active from the beginning in demonstrations but did not lead or organized them. The Muslim Brotherhood also had no role in organizing the protests in Egypt.⁴⁴

The diffused nature of movement did not need room for a leader to play a part. The people were clear about their goal what they had to do, i.e., get rid of the regime. The marginalization of

⁴² Farhad Khosrokhavar, “The New Arab Revolutions that shook the World”, *Paradigm*, Boulder, 2012, p. 3.

⁴³ Benjamin MacQueen, “The Winter of Arab Discontent”, *Global Change, Peace and Security*, 2011, Vol: 23, No. 2, 257-261, p. 257.

⁴⁴ Karamatullah K. Ghorri, “The Arab Spring in Progress”, *Pakistan Horizon*, 2012, Vol: 65, No. 4, pp. 34-35.

people existed at such large scale that when they saw an outlet, they turned out in massive numbers and remained persistent and turned into a "leaderless opposition".⁴⁵

Ramesh Srinivasan explains how this movement was leaderless in context of digital networking. The people were free to make a Facebook page, have a say, and feel empowered. Everybody was a leader in his own way.⁴⁶ The social networking sites are open; they give equal opportunity to everybody. There is no hierarchy, no top-down flow of policies. There is horizontal networking among the people. Decisions are made through consensus. It was mainly due to social networking that the movements remained leaderless. No one emerged as the leader of the revolutions. Even the figures of opposition political parties joined the protests as individuals.

Farhad Khosrokhavar believes that these movements are close to "alter globalization" movements that have no unified ideology, no leadership, no hierarchy but have a unique identity that denounces violence.⁴⁷

Conclusion

The purpose of this analysis was to apply the fourth generation of revolutionary theory by Goldstone to study the revolutionary process in Tunisia and in Egypt.

The analysis has shown that fourth generation of revolutionary theory explains a large portion of the revolutionary course in Tunisia and Egypt. Goldstone's assertions on creation and adoption of new revolutionary identities, actors, networking, cross-class coalitions,

⁴⁵ Andrea Teti and Gennaro Gervasio, "The Unbearable Lightness of Authoritarianism: Lessons from the Arab Uprisings", *Mediterranean Politics*, 2011, Vol: 16, No. 2, 321-327, p. 324.

⁴⁶ Ramesh Srinivasan, "Bridges between Cultural and Digital Worlds in Revolutionary Egypt", *The Information Society: An International Journal*, 2013, Vol: 29, No: 1, 49-60, p. 56.

⁴⁷ Farhad Khosrokhavar, "The New Arab Revolutions that shook the World", *Paradigm*, Boulder, 2012, p. 2.

culture, and regime reaction are reaffirmed by these revolutions. Nevertheless, there are some deviations from the theory as well.

The main actors in the revolutionary process were ordinary citizens, neither the political elites nor the civil societies in these countries. The revolutionary subjects were individuals from different walks of life, of Islamist and secular leanings, of both genders, young and old. These people challenged the status quo. They displayed that the most repressed objects can stand up to the repressive regime. And that most internalized forms of political and social power can be unravelled. There was no specific revolutionary class but a cross-class coalition standing up to the regimes that is in line with Goldstone's theory.

The analysis has revealed that theory compliments these revolutions on the loose networks of the people. There was horizontal networking among the people facilitated by youthful culture and online activism. The networking of the people was further strengthened by the old media such as satellite TV. The connectivity and networking among people further enhanced through face-to-face contact during the protests and occupation of public spaces.

Goldstone is also right in saying that there is no pattern of revolution. Every revolutionary process is unique. The regimes do not know whether to repress the revolutionaries or show concessions. Both regimes adopted repressive and conciliatory measures that did not work.

To fourth generation theorists, ideology and leadership is significant in making of revolutions. However, these revolutions were leaderless. This is the most unique feature of the revolutions. It was a leaderless, disaggregated movement.

Contrary to theory, ideology was missing in these revolutions. The revolutions were not part of a well laid-out plan. They were a spontaneous act, a sudden outburst of pent-up anger and frustration built up under decades-long repressive rule. There was no ideology but diffused ideals. These revolutions are driven by individual

aspirations for democracy and social justice. On role of leadership and ideology in making of revolutionary process, the revolutionary theory needs to be revisited.

ÖZET

2011 yılının başlarında olaylar başlamadan önce Mısır ve Tunus'taki otoriter rejimlerin çok güçlü olduğu düşünülmekteydi. Tunus ve Mısır'daki olaylar tahmin edilebilir değildi. Süreç yeni bir akım ile sosyal medyanın imkânları kullanılarak alanlara taşınmış ve geniş ölçekli protesto gösterilerine dönüşmüştü. Bu çalışmada sadece devrimin oluş süreci irdelenmiştir; nedenleri ve sonuçları bu çalışmanın konusu dışındadır. Makale üç bölüme ayrılmaktadır. Birinci bölümde devrimsel sürece ilişkin Goldstone'un kuramı; ikinci bölümde devrime giden yolda meydana gelen olaylar ve üçüncü bölümde ise Goldstone'un devrim kuramı ışığında olayların analizi yer almaktadır.

Devrimci kuramcılar arasında dördüncü kuşakta yer alan Goldstone'a göre birçok sınıfın bir arada yer aldığı koalisyonlar İran, Nikaragua ve Filipinler'deki rejimlerin devrilmesinde önemli bir aktördü. Doğu Avrupa devletleri ve Sovyetler Birliği'ndeki kitlesel eylemler ve grevler devrim sürecinin öncülleri idi. Yapısal paradigma ise bu devrimleri açıklamada yetersiz kalmıştır.

Dördüncü kuşak kuramcılar daha öncekilerin göz ardı ettiği devrim süreci üzerinde durmuşlardır. Onlar, devrimlerin sosyolojisini açıklamak için var olan kuramlara bu yeni kavramların entegre edilmesini vurgulamışlardır. Goldstone'a göre devrim sürecine birçok aktör katılmaktadır.

Devrime giden süreçte her vaka farklı bir karakter sergilemektedir. Örneğin Tunus'ta olayları tetikleyen süreç Mohamed Bouazizi adlı vatandaşın kendini yakmasıyla başlamıştır. Tunus'ta devam eden olaylar Mısır'ı da etkilemiştir. Mısır'daki olayların büyümesine tetikleyen etmenler ise Khaled Said'in güvenlik güçlerince öldürülmesi ve Wikileaks belgelerinin açıklanması olmuştur.

Philip N. Howard ve Muzammil M. Hussain dijital devrimi

beş aşamaya ayırmaktadır. Bunlar; aktivistlerin birbirleriyle dijital medya üzerinden iletişim kurdukları “Hazırlık Aşaması”, aktivistlerin tepkisine neden olan bir olayın yaşandığı “Ateşleme Aşaması” ve ardından başlayan “Sokak Protestoları” ile uluslararası kamuoyunun (medya, hükümetler ve uluslararası kurumlar vs.) dikkatini çeken protesto görüntülerinin “Uluslararası Alanda Fark Edilmesi Aşaması” ve son olarak da olayların tırmandığı “Zirve Aşaması”dır. Son aşamada hükümetler protestoları taviz vererek ya da baskı altına alarak sonlandırmaya çalışmaktadır ve bu durum her ülkenin kendi iç dinamikleri neticesinde farklı sonuçlar doğurmaktadır.

Bu olguyu açıklayan diğer bir kavram da “bulaşma etkisi”dir. Olaylar salgın bir hastalık gibi yayılmaktadır. Devrime giden sürecin ilk aşamalarında öğrenme daha çok bilgi kanalları vasıtasıyla gerçekleşmektedir. Ancak daha sonra bulaşma etkisi bilişsel ve bilinçli bir şekilde değil daha çok duyguların ve kulaktan kulağa yayılan bilgilerin rol aldığı bir süreçte yayılmaktadır. Bu durum insanları protestolara katılmaya ve ortak bir kimliğe sahip çıkmaya teşvik eder. Bu nedenle Mısır ve Tunus’taki olaylar insanları sokaklara ve meydanlara çıkmaya itmiştir. Tahrir Meydanı’ndaki insanların görüntüsü diğer insanlar üzerinde bir motivasyon oluşturmuştur.

İktidarlar protestolara karşı baskıcı önlemler uygulamaya çalışmıştır. Tunus’ta insanlar tutuklanmış, öldürülmüş ve internete sansür uygulanmıştır. Protestolar arttıktan sonra ise Ben Ali rejiminin reform hareketleri bir karşılık bulmamış ve Ben Ali istifa etmek durumunda kalmıştır. Süreç Mısır’da da benzer şekilde işlemiştir. Baskı, şiddet ve internet yasaklarının ardından iktidar kanadından tavizler gelmeye başlamış, Mübarek polisi sokaklardan çekerek orduyu görevlendirmiş ancak ordu rejimin emirlerini uygulamayı reddetmiştir. Mübarek’in kabinede yaptığı değişiklikler veya bir sonraki seçimlerde aday olmayacağını açıklaması da halk nezdinde karşılık bulamamıştır.

Olaya uluslararası kamuoyunun penceresinden bakıldığında görülen şudur: Batı dünyasının özellikle de ABD’nin demokrasi vurgusuna rağmen pratikte Arap Dünyası’ndaki otoriter rejimleri desteklediği görülmektedir. Batı dünyası statükodan yana tavır

almış ve herhangi bir rejim değişikliğinin İslamcı grupları iktidara taşıyarak aralarındaki müttefikliği ve İsrail'in ulusal çıkarlarını zarara uğratacağını düşünmüştür. Olaylara ABD tarafından gelen ilk tepki Ben Ali'nin istifasından sonradır. Avrupa Birliği'nin sergilediği tutumlar da benzerdir.

Olayların gelişim sürecine bakıldığında süreçte rol alanların siyasi partilerden veya toplumsal örgütlerden bağımsız halk kitleleri olduğu görülmektedir. Özellikle gençlerin sosyal medya kullanımı da süreçte etkin rol oynamıştır. Protestolarda dikkat çeken bir diğer unsur da kadınların sayıca fazlalığıdır. Sürecin İslamcı gruplar tarafından yönetildiği algısı yaratmamak için de bu gruplar protestolara örgütsel olarak değil bireysel olarak katılmıştır.

Devrime giden süreçte kullanılan en etkin araçlardan birisi de sosyal medya ve internettir. Video paylaşım sitelerine yüklenen videolar, sosyal paylaşım sitelerinde yapılan paylaşımlar neticesinde insanlar sosyal medya üzerinden örgütlenmişlerdir. Protestoların en yoğun olduğu günlerde ise internete karartma uygulanmıştır. İnternetin ve cep telefonların kullanılmamasının ardından ise Tunus ve Mısır'da insanlar televizyonlara yönelmiştir. Yaşananların televizyon ekranlarında gösterilmesi olayların geniş halk kesimleri arasında bilindir olmasını sağlamıştır. Sosyal medyada örgütlenen insanların sokağa ve meydanlara çıkması bu süreci şekillendiren diğer bir önemli etmen olmuştur. İnsanlar meydanlarda toplanmış, konuşmuş, birbirlerini tanımış ve ortak bir amaç için mücadele etmiştir.

Arap dünyası on yıllardır otokrat olarak tabir edilebilecek yöneticiler tarafından baskı altında tutulmaktaydı. Yeni yüzyıla birlikte iletişim teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla insanlar dış dünyadan daha çok haberdar olmaya başladılar ve "kölelik kültürü"nü yerini "özgürlük kültürü" aldı. Bunun en önemli etkenlerinden biri de Arap ülkelerindeki genç nüfusun sayıca fazla olmasıdır. Orta Doğu ve Kuzey Afrika Bölgesi'nde 15 ila 29 yaş arasındaki gençlerin %75'i Facebook kullanıcısıdır. Bu gençlerin yöneticilerden beklentileri anne ve babalarının beklentilerinden farklı olmaktadır.

Mısır ve Tunus'ta yaşanan süreçlerinin ideolojik yanının eksik olduğu da söylenebilir. Sokağa çıkan ve taleplerini ifade eden insanların talepleri demokratik yönetim, adalet ve insan haklarıydı. Bu sürecin bir lideri de bulunmamaktaydı. Ramesh Srinivasan'a göre bunun nedeni sosyal medya araçları olmuştur. Çünkü burada herkes birer lider durumundaydı ve bilindik hiyerarşik düzenler geçerli olmamaktaydı. Kararlar hep birlikte alınmaktaydı. Bu nedenle süreçte herhangi bir lider ön plana çıkmamıştır. Muhalefet partilerinin liderleri dâhi sürece bireysel olarak katılmışlardı.

Sonuç olarak, bu çalışmasının amacı, Goldstone'un dördüncü kuşak devrimci kuramını Tunus ve Mısır'daki süreç bağlamında değerlendirmektir. Goldstone'un kuramına dayanak teşkil eden unsurları Tunus ve Mısır'ın geçirdiği süreçlerde görmek mümkündür. Bunun yanı sıra kuramdan bazı sapmalar da mevcuttur. Devrim sürecinde rol alanlar siyasi elitler veya sivil toplum örgütleri değil sıradan vatandaşlardır. Bu harekete İslamcı ya seküler eğilimleri olan genç yaşlı veya kadın-erkek toplumun tüm kesimlerinden insanlar katılmıştır. Bu süreçte devrimi gerçekleştiren belirli bir sınıf hareketi değildir. Goldstone'un kuramı doğrultusunda karma bir koalisyonun rejim karşısında direnmesi söz konusudur. Dördüncü kuşak kuramcılar için devrimlerin en önemli unsurları ideoloji ve liderdir. Ancak bu devrimlerin en önemli ve ayırt edici özelliği ise lidersiz bir hareket olmasıdır. Aynı şekilde bunların ideolojik bir çerçevede cereyan ettiği de söylenemez. Bu hareketler daha çok kendiliğinden gelişen ve uzun yıllar sürmüş baskı rejimlerine bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Bu hareketlerde ideolojiden çok bireylerin demokrasi ve sosyal adalet talepleri ön plana çıkmıştır.

BIBLIOGRAPHY

Journals

ABOURAHME Nasser and JAYYUS May, "The will to revolt and the Specter of the Real Reflections on the Arab Movement", *City*, 2011, Vol: 16, No. 6.

AXFORD Barrie, "Talk About a Revolution: Social Media and the MENA Uprisings", *Globalizations*, 2011, Vol. 8, No. 5.

BARRONS Genevieve, "Suleiman: Mubarak decided to step down #egypt #jan OH MY GOD': examining the use of social media in the 2011 Egyptian revolution", *Contemporary Arab Affairs*, 2012, Vol:5, No.1.

BODLE Robert, "Assessing social network sites as international platforms", *Journal of International Communication*, 2010, Vol: 16, No.2.

BOUKHARAS Anouar, "The Arab Revolutions for Dignity", *American Foreign Policy Interests: The Journal of National committee on American Foreign Policy*, 2011, Vol: 33, No. 2.

CAVATORTA Francesco and HAUGBOLLE Rikke Hostrup, "The End of Authoritarian Rule and the Mythology of Ben Ali", *Mediterranean Politics*, 2012, Vol 17, No 2.

CHRISTENSEN Christian, "Discourses of Technology and Liberation: State Aid to Net Activists in an Era of 'Twitter Revolutions'", *The Communication Review*, 2011, Vol: 14, No. 3.

EL AFFENDI Abdelwahab, "Constituting liberty, Healing the Nation: revolutionary identity creation in the Arab World's delayed 1989", *Third World Quarterly*, 2011, Vol: 32, No. 7.

FENTON Natalie and BARASSI Veronica, "Alternative Media and Social Networking Sites: The Politics of Individuation and Political Participation", *The Communication Review*, 2011, Vol: 14, No. 3.

GHORI Karamatullah K., "The Arab Spring in Progress", *Pakistan Horizon*, 2012, Vol: 65, No 4.

GOLDSTONE Jack A., "Toward a Fourth Generation of Revolutionary Theory", *Annual Review of Political Science* 2001, Vol:4.

HOWARD Philip N. and HUSSAIN Muzammil M., "The Role of Digital Media", *Journal of Democracy*, 2011, Vol: 22, No. 3.

- ISMAIL Salwa, "Civilities, Subjectivities and Collective Action: preliminary reflections in light of the Egyptian Revolution", *Third World Quarterly*, 2011, Vol: 32, No. 5.
- JOFFE George, "The Arab Spring in North Africa: origins and prospects", *The Journal of North African Studies*, 2011, Vol: 16, No. 4.
- KHOSROKHAVAR Farhad, *The New Arab Revolutions that shook the World, Paradigm*, Boulder, 2012.
- KIENLE Eberhard, "Egypt without Mubarak, Tunisia after Bin Ali: theory, history and the 'Arab Spring'", *Economy and Society*, 2012, Vol: 41, No. 4.
- LATIF Muhammad Ijaz and ABBAS Hussain, 'US Democracy Promotion and Popular Revolutions in the Middle East: Challenges and Opportunities', *Pakistan Horizon*, 2011, Vol: 64, No. 3.
- LIPIETZ Barbara and LOPES DE SOUZA Marcelo, 'Introduction: Where do we stand? New hopes, frustration and open wounds in Arab Cities', *City*, 2012, Vol: 16, No. 3.
- MACQUEEN Benjamin, "The Winter of Arab Discontent", *Global Change, Peace and Security*, 2011, Vol 23, No. 2.
- MASOUD Tarek, "The Road to (and from) Liberation Square", *Journal of Democracy*, 2011, Vol: 22, No. 3.
- MURPHY Emma C., 'Problematizing Arab Youth: Generational Narratives of Systemic Failure', *Mediterranean Politics*, 2012, Vol: 17, No. 1.
- RANE Halim and SALEM Sumra, "Social media, social movements and the diffusion of ideas in the Arab uprisings", *Journal of International Communication*, 2012, Vol: 18, No. 1.
- ROY Olivier, "The Transformation of the Arab World", *Journal of Democracy*, 2012, Vol: 23, No. 3.
- SRINIVASAN Ramesh, "Bridges between Cultural and Digital Worlds in Revolutionary Egypt", *The Information Society: An International Journal*, 2013, Vol: 29, No. 1.
- TARTOUSIEH Karim, "Virtual Citizenship: Islam, culture, and politics in digital age", *International Journal of Cultural Policy*, Vol: 17, No. 2. (Mar 2011).
- TESSLER Mark et al., "New Findings on Arab Democracy", *Journal of Democracy*, 2012, Vol: 23, No. 4.

Egypt and Tunisia: Testing Grounds
for Goldstone's Assertions on the Revolutionary Process

TETI Andrea and GERVASIO Gennaro, "The Unbearable Lightness of Authoritarianism: Lessons from the Arab Uprisings", *Mediterranean Politics*, 2011, Vol: 16, No: 2.

Internet

BEHR Timo and AALTOLA Mika, "The Arab Uprising Causes, Prospects and Implications", *FIIA Briefing Paper* 76, March 2011, www.fiaa.fi/assets/publications/bp76.pdf (Access date: September 2012).

ISAAC Sally Khalifa, 'Europe and the Arab Revolutions', KFG Working Paper no 39, http://userpage.fu-berlin.de/kfgeu/kfgwp/wpseries/WorkingPaperKFG_39.pdf (Access date: September 2012).

Batılı Kolonyel Güçlerin 1994 Ruanda Soykırımına Etkisi

Impact of Western Colonial Powers
on 1994 Rwandan Genocide

Öncel SENCERMAN*

Öz

1994 Ruanda Soykırımı, Nazi Almanyası'nda gerçekleştirilen Yahudi Soykırımından sonra dünya tarihinde en büyük ikinci soykırımdır. 1994 yılında 100 gün gibi çok kısa bir süre içinde yaklaşık bir milyon Tutsi ile muhalif ve ılımlı Hutu vahşice katledilmiştir. Tutsileri hedef alan Ruanda Soykırımı planlı ve sistematik bir soykırım olmakla beraber etnik ayrışma ve kine dayanmaktadır. Soykırımın ardında etnik, siyasi, sosyolojik, ekonomik ve psikolojik nedenler gibi pek çok sebep yatmaktadır. Batılı kolonyel güçler, koloni döneminde Ruanda'da etnik kimliklerin ortaya çıkmasına ve etnik ayrışmanın artmasına neden olmuştur. Bu makalenin amacı, Batı tarafından yaratılan etnik ayrışmanın sonunda ortaya çıkan soykırımı Belçika ve Fransa gibi Batılı kolonyel güçlerin etkisini ve başta Birleşmiş Milletler olmak üzere uluslararası toplumun soykırımı karşı tepkisizliğini değerlendirmektir.

Anahtar Kelimeler: 1994 Ruanda Soykırımı, Etnik Ayrışma, Frankofon Afrika.

* Uzman, Dış İlişkiler Koordinatörü, Dış İlişkiler Ofisi, Adnan Menderes Üniversitesi, E-posta: oncelsen@gmail.com.

Abstract

1994 Rwandan Genocide is the second biggest genocide in the world, after the Jewish Holocaust. Approximately one million Tutsi and opponent and moderate Hutu were savagely slaughtered in a very short time span of 100 days in 1994. Rwandan Genocide targeting Tutsi people is a planned and systematic one based on ethnic segregation and hatred. Many reasons such as ethnical, political, sociological, psychological and economic ones underlie the Rwandan Genocide. Western Colonial Powers provoked ethnic identities and helped ethnic segregation to increase in Rwanda during the colonial time. The aim of this article is to evaluate the impact of the Western Colonial Powers such as Belgium and France on the genocide which occurred as a consequence of the ethnic segregation created by the West and the inaction of the international community, mainly the United Nations, towards the Rwandan Genocide.

Key Words: *1994 Rwandan Genocide, Ethnic Segregation, Francophone Africa.*

36

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 18

Giriş

Afrika kıtası, insanlığın doğduğu yer olarak kabul edilse de insanlık suçlarının yoğun bir şekilde işlendiği bir kıta olagelmıştır. Afrika kıtasında, özellikle Sahraaltı Afrika'da, diğer yaygın adıyla Kara Afrika'da işlenen insanlık suçları, dünya toplumu tarafından çoğu zaman kabile çatışmalarının ve müzminleşmiş iç savaşların bilindik, olağan ve alışılmış bir parçası olarak görülmüştür. 1994 yılında, popüler basın Ruanda'daki soykırımı etnik gruplar arasındaki bir kabile savaşı olarak tanımlamıştır.¹ Batı basınında o yıllarda sıklıkla rastlanan bu tanım, Batı'nın Ruanda'daki ya da çıkarları dışında kalan dünyanın herhangi bir yerindeki insanlık suçlarına

¹ Philip Verwimp, "Machetes and Firearms: The Organization of Massacres in Rwanda", *Journal of Peace Research*, Vol: 43, Issue:1, Year: 2006, p. 5.

karşı duruşunu ve tepkisizliğini açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Ruanda'da 1994 yılında yaklaşık 100 gün gibi çok kısa bir sürede gerçekleştirilen soykırım II. Dünya Savaşı'ndaki Yahudi Soykırımı'ndan 50 yıl sonra gerçekleştirilen en büyük sistemli ve planlı soykırımdır. Ruanda'daki soykırımda bir milyona yakın insan hayatını kaybetmiştir. 1994'teki soykırım Ruanda tarihinde ilk değildir. Koloni döneminin sonlanmasına yakın Hutular tarafından gerçekleştirilen 'Sosyal Devrim' sonrasında azınlığı oluşturan Tutsiler, ilk kez Hutular tarafından katledilmişlerdir. 1959 yılından 1966 yılına kadar Hutular, yüzyıllardır hüküm süren Tutsi monarşisini devirmiş; 20.000 ile 100.000 arasında Tutsi katledilmiş ve İngiliz filozof Bertrand Russell bunu Nazilerin Yahudileri katletmesinden beri tanık olunan en korkunç ve en sistematik katliam olarak tanımlamıştır.² Yahudi Soykırımı'nda olduğu gibi, dünya toplumu çeşitli nedenlerden dolayı Ruanda'daki soykırıma karşı sessiz kalmıştır. Bu sessizlik ve tepkisizliğin altında çok farklı nedenler yatmaktadır. Bunlardan en önemlisi Batı'nın, özellikle Fransa ve Belçika gibi Batılı kolonyel güçlerin, soykırıma doğru atılan adımlardaki doğrudan ya da dolaylı etkisidir. Uluslararası toplum çok kısa bir süre içerisinde gerçekleştirilen soykırıma arzu edilen tepkiyi gösterememiş, sessizliğini son ana dek korumuştur. Bu tepkisizlik, soykırımın önünde bir engel ya da caydırıcı bir etmen olmadan rahatlıkla gerçekleştirilmesine dolaylı bir şekilde de olsa imkan tanıyarak gerekli ortamı hazırlamıştır.

Soykırım öncesi tarihsel sürecin ele alındığı birinci bölümde, Ruanda'da geçmişte olduğu gibi bugün hâlâ varlık gösteren etnik unsurların birbirleriyle olan mücadelelerine ve etnik ayrışmanın ortaya çıkmasına tarihsel süreç içerisinde Batı'nın ve kilise gibi Batı kökenli unsurların ne derecede etkide bulunduğu incelenecektir. Tarihsel süreç; koloni öncesi dönem, koloni dönemi

² Stephen D. Goose ve Frank Smyth, "Arming Genocide in Rwanda", *Foreign Affairs*, Vol: 73, Issue: 5, Year: 1994, p. 88.

ve koloni sonrası dönem başlıkları altında incelenecektir. İkinci bölümü takip eden bölümlerde Ruanda Soykırımı'nın organizasyonu, bu organizasyonda Batı'nın etkisi ve soykırımı karşı Batı'nın tepkisi incelenerek soykırım sonrası Ruanda'daki ortam, soykırım sorumlularının yargılanması, iç siyasi gelişmeler, ekonomik kalkınma ve toplumsal gelişim gibi konular değerlendirilecektir.

I. Soykırım Öncesi Tarihsel Süreç

Ruanda Soykırımı öncesi tarihsel süreci üç ana başlık altında incelemek mümkündür. Bu süreçler Ruanda'nın bağımsız bir monarşi olarak var olduğu koloni öncesi dönem; önce Almanya, sonra Belçika koloni idaresi altında geçen koloni dönemi ve 1960'larda bütün Afrika'da başlayan bağımsızlık hareketleriyle başlayan koloni sonrası dönemdir.

A. Koloni Öncesi Dönem

Almanya'nın 19. yüzyılda Ruanda'ya girişinden önceki Ruanda tarihi pek iyi bilinmemektedir.³ Koloni öncesi Ruanda, hâlâ daha gizemini korumaktadır; çünkü Ruanda'nın tarihi ancak efsanelerde ve şiirlerde tekrar edilmektedir.⁴ Tarihçiler, Ruanda'nın bilinen ilk sakinlerinin günümüzdeki Twalarm avcı toplayıcı ataları olan pigmeler olduklarını düşünmektedir.⁵ M.S. 1000 yılı civarında *Bantu* dilini konuşan, çiftçi Hutular Ruanda'ya büyük olasılıkla doğudan girmişler ve tepeleri temizlemek suretiyle buralara yerleşmeye başlamışlardır. Ruanda'ya ilk kez giden kaşiflerin dikkatini çeken üç etnik gruptan biri olan Tutsiler 11. ve 15. yüzyıllar arasında büyük olasılıkla Etiyopya'nın güneyinden Ruanda'ya giriş yapana dek, Hutular, Twalardan sayıca üstün olduklarından Ruanda'da hakim nüfus olarak varlık göstermişlerdir.⁶ Sığır

³ Paul J. Magnarella, "The Background and Causes of the Genocide in Rwanda", *Journal of International Criminal Justice*, Vol: 3, Issue: 4, Year: 2005, p. 802.

⁴ Linda Melvern, *A People Betrayed: The Role of the West in Rwanda's Genocide*, Zed Books, Londra-2000, p. 7.

⁵ Paul J. Magnarella, a.g.m., p. 802.

⁶ Paul J. Magnarella, a.g.m., p. 802.

yetiştiricisi Tutsiler, açlık ve kuraklık yüzünden kuzeyden birbirini takip eden göç dalgaları halinde Ruanda'ya gelmişlerdir.⁷ Sığır çobanı olan Tutsiler, Hutu çiftçilerine göre daha saldırgan ve askeri açıdan daha düzenli olduklarından toplam nüfusun ancak %10 ilâ %14'ünü teşkil etmelerine karşın Ruanda'nın büyük kısmını kolaylıkla ele geçirerek hakimiyetlerini kurmuşlardır.⁸

Afrika kıtasındaki ülkelerin çoğunluğundan farklı olarak, Almanya ve Belçika koloni dönemlerinden önce Ruanda topraklarında güçlü bir krallık vardı.⁹ *Mwami* adı verilen krallar toprak, hayvanlar ve insanlar dâhil her şeyin sahibiydi.¹⁰ Ruanda'da *Mwami*, danışmanlar konseyi, kraliçe ve konseyden oluşan bir yönetim vardı; krala ait olan topraklar eyaletlere bölünmüştü ve bu eyaletler kralın temsilcisi olan askerlerce (şefler) yönetilmekteydi.¹¹

B. Koloni Dönemi

1. Almanya Kolonisi 1894-1914

Diğer Afrika ülkeleriyle kıyaslandığında, Ruanda'ya misyonerler ve koloni güçleri çok geç girmişlerdir. Ruanda'da misyonerlik faaliyetlerinin ancak 20. yüzyıl başlarında başladığı bilinmektedir. Avrupalılar 20. yüzyılın başında Ruanda'ya geldiklerinde, Ruandalıların fikirleri ve uygulamaları üzerinde derin etki yaratacak olan ırkçılıklarını da beraberlerinde getirmişlerdir.¹²

Ruanda'nın bir Alman kolonisine dönüşmesinde 1894 yılında Alman kaşif Kont von Götzen'in gezisi birinci adımı meydana getirmektedir. Bu gezi sırasında Alman kaşif von Götzen, güçlü bir

⁷ Peter Uvin, "Prejudice, Crisis, and Genocide in Rwanda", *African Studies Review*, Vol: 40, Issue: 2, Year: 1997, p. 92.

⁸ Paul J. Magnarella, a.g.m., p. 802.

⁹ Ebru Ç. Öztürk, "Toplumsal Yapılar ve Şiddet: Ruanda Örneği", *Ankara Üniversitesi Afrika Çalışmaları Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 1, Yıl: 2011, s. 67.

¹⁰ Linda Melvern, 2000, a.g.e., p. 7.

¹¹ Ebru Ç. Öztürk, a.g.m., s. 67.

¹² Alison Des Forges, "The Ideology of Genocide", *A Journal of Opinion*, Vol: 23, Issue: 2, Year: 1995, p. 44.

monarşinin ülkede hüküm sürdüğünü ve ülke nüfusunun yaklaşık %15'ini oluşturan Tutsilerin Hutu çoğunluğu üzerinde hakimiyet kurduklarını fark etmiştir.¹³ Almanya, şimdiki Burundi'yi de içine alan toprakları Ruanda-Urundi adıyla kolonileştiren ilk devlettir.¹⁴ Almanya, 1894'ten I. Dünya Savaşı'nın sonuna kadar Alman Doğu Afrikasının bir parçası olarak Burundi ile birlikte Ruanda'ya ve günümüzdeki Tanzanya'nın batısına hâkim olmuştur; ancak Almanlar mevcut Tutsi kralı ve şefleri aracılığıyla Ruanda'yı dolaylı bir şekilde yönetmeyi tercih etmişlerdir.¹⁵ Almanya, I. Dünya Savaşı'na kadar süren hâkimiyeti esnasında Ruanda'nın sosyal ve idari sisteminde büyük değişiklikler yapmamış, kuzeybatı bölgesinde çıkan ayaklanmaları bastırmak suretiyle merkezi gücün pekiştirilmesine yardımcı olmuştur.¹⁶

2. Belçika Kolonisi 1914-1945

I. Dünya Savaşı'nın ardından Alman Doğu Afrikasının batısındaki ülkeler olan Ruanda ve Burundi, Milletler Cemiyeti mandası olarak Belçika'ya verilmiştir.¹⁷ Belçika, dolaylı yoldan yönetim tarzını devam ettirmiş, *Mwami* aracılığıyla Ruanda'ya hükmetmiş, Tutsilerin gücünü daha da artırarak kuzeydeki varlığını sağlamlaştırmıştır.¹⁸ Belçika, mandası altındaki Ruanda'dan kazanç sağlamak adına pek çok tarımsal proje ve altyapı çalışması (kahve üretimi, dağlık arazinin taraçalandırılması, yol yapımı, demiryolu hatlarının inşası ve bakımı vs.) hazırlamıştır.¹⁹ Belçika, Almanya'nın tersine, ekonomiden mimariye sosyal ve siyasi yapıda derin izler bırakmıştır.²⁰

¹³ Martin Plaut, "Rwanda – Looking beyond the Slaughter", *The World Today*, Vol: 50, Issue: 8/9, Year: 1994, p. 149.

¹⁴ Ebru Ç. Öztürk, a.g.m., s. 68.

¹⁵ Paul J. Magnarella, a.g.m., p. 806.

¹⁶ Ebru Ç. Öztürk, a.g.m., s. 68.

¹⁷ Linda Melvern, 2000, a.g.e., p. 9.

¹⁸ Martin Plaut, a.g.m., p. 150.

¹⁹ Paul J. Magnarella, a.g.m., p. 807.

²⁰ Ebru Ç. Öztürk, a.g.m., s. 68.

Vatandaşların etnik kökenlerini gösteren kimlik kartları, Hutuların büyük çoğunluğunun zorunlu üretime ve zorunlu işçiliğe zorlanması, öte yandan Tutsilerin idari görevlere ve yönetici konumlara getirilmesi, modern hayatın parçası olan eğitim ve iş imkanlarına ayrıcalıklı erişimlerinin sağlanması gibi Belçika koloni döneminde gerçekleştirilen bazı uygulamalar; aynı dili paylaşan Hutular ve Tutsiler arasındaki çift taraflı ayrışmanın artmasına ilk kez neden olan uygulamalardır.²¹ Buckley-Zistel; Hutu, Tutsi ve Twa etnik grupları Alman ve Belçikalı kolonicilerin varışından çok önce var olmuşlarsa da Avrupalı kolonicilerin antropolojik bilgileriyle bu grupların etnik kimliklere dönüştürülerek zaman içinde kutuplaştırıldıklarını ve kimliklerinin siyasallaştırıldığını iddia etmektedir.²² Belçika koloni idaresinin pek çok müdahalesi etnik aidiyeti pekiştirmiş ve alevlendirmiş ve en sonunda etnik gruplardan siyasi kategoriler oluşturmayı başarmıştır.²³ 1920’li yıllarda, ‘Hamitik Hipotez’ bağlamında, Belçikalılar Katolik kilisesinden de destek alarak Tutsileştirme politikasına girişmişlerdir. Mamdani, hem ideolojik hem de kurumsal bir süreç olan Tutsileştirme politikasını ve Tutsilerden bir ırk yaratılmasını koloni idaresi ve kilisenin ortaklaşa bir etkinliği olarak kabul etmektedir.²⁴

1920’li ve 1930’lu yıllarda Avrupa’daki faşizm ve ırkçılık davasından koloniler de nasibini almış; ırk kökenlerini belirlemek üzere Ruanda’da kafatası ölçümleri gerçekleştirilmiştir. 1933’te Belçika idaresi nüfus sayımı yapmış ve nüfusu Hutu, Tutsi ve Twa olarak üçe ayırmışlar; herkesi sayıp boylarının, burunların

²¹ Catherine Newbury, “Background to Genocide: Rwanda”, *A Journal of Opinion*, Vol: 23, Issue: 2, Year: 1995, p. 12.

²² Susanne Buckley-Zistel, “Dividing and uniting: The use of citizenship discourses in conflict and reconciliation in Rwanda”, *Global Society*, Vol: 20, Issue:1, Year: 2006, p. 103.

²³ Filip Reyntjens, “Rwanda: Genocide and Beyond”, *Journal of Refugee Studies*, Vol: 9, Issue: 3, Year: 1996, pp. 243-244.

²⁴ Mahmood Mamdani, *When the victims become killers: Colonialism, Nativism, and the Genocide in Rwanda*, Princeton University Press, Princeton-2002, pp. 87-88.

uzunluğunu ve gözlerinin şekillerini ölçmüşlerdir. Koloni idaresinin gerçekleştirdiği nüfus sayımından sonra her bir Ruandalı sınıflandırılarak kendilerine kimlik kartları dağıtılmıştır.²⁵ Hutulara hiçbir şekilde siyasi sorumluluk verilmemiş ve kilise tarafından da desteklenen bu politika Tutsilerin yönetici, Hutuların ise sadık kullar olduğu düşüncesini ortaya çıkarmıştır.²⁶ Kalkınma için başlatılan zorunlu işçilikle birlikte Hutulara yönetimden ve siyasi kademelerden el çektirilerek Tutsilerin Ruanda'nın esas sahibi ve yöneticisiymiş gibi gösterilmesi, Hutu-Tutsi ayrışmasını hızlandıran en önemli etkenlerden biri olmuştur. Bu etnik ayrışmada Belçika koloni idaresinin yanı sıra Hıristiyan kilisenin oynadığı rol büyüktür. 1920'lerde misyonerler, elitlerin Hıristiyanlaştırılmasını başlattıklarında siyasi liderlerin gönlünü kazanmanın yanı sıra Katolik adayların şef olarak seçilmesi desteklenmiş ve 1931'de 'Beyaz Babalar' Kral Musinga'nın tahttan indirilerek yerine Katolik oğlunun geçirilmesinde önemli rol oynamıştır.²⁷

3. Belçika BM Vesayeti, 1945-1962

II. Dünya Savaşı'ndan sonra Birleşmiş Milletleri 1945 yılında oluşturulan BM Şartı'nda koloni ülkelerinde yaşayan insanlara özgürlük, adalet ve koruma sözü verdiğinde, Ruanda konusuna müdahil olmuş, koloni altında yaşayan insanların bağımsızlığa adım atışını denetleyecek bir kurum olan Vesayet Konseyi adı verilen özel bir konsey oluşturulmuş ve böylelikle Ruanda, Milletler Cemiyeti mandasından BM Vesayet Bölgesi altına sokulmuştur.²⁸ Bu dönemde artan demokrasi hevesi Belçikalıların düşüncesini değiştirmeye başlamıştır.²⁹ Değişen ortama ve uluslararası toplumun gerektirdiklerine uyum sağlamak isteyen Belçika koloni idaresi

²⁵ Linda Melvern, 2000, a.g.e., pp. 10-11.

²⁶ Filip Reyntjens, 1996, a.g.m., p. 244.

²⁷ Timothy Longman, "Church Politics and the Genocide in Rwanda", *Journal of Religion in Africa*, Vol: 31, Fascicule: 2, Year: 2001, p. 168.

²⁸ Linda Melvern, 2000, a.g.e., p. 11.

²⁹ Martin Plaut, a.g.m., p. 150.

keskin bir dönüş yaparak demokrasiyi yaymak için Tutsiler karşısında hâlihazırda etnik ayrımcılığa ve sınıflandırmaya tabi tutulmuş Hutuları desteklemiş; onların demokratik ülke yönetiminde söz sahibi olmalarının yolunu açacak faaliyetlerde bulunmuştur. Demokratik heveslerin yanı sıra, 1950’li yıllarda demokrasi ve dekolonizasyon yönündeki uluslararası baskı da Hutuların desteklenmesine yönelik politikalara yönelik olarak hem koloni idaresinde hem de Katolik kilisesinde değişiklikler meydana getirmiştir.³⁰ Koloni döneminin sonundaki dönüm noktası, BM misyonu ziyaretinden çok kısa bir süre önce, 1957 yılının Mart ayında gerçekleşmiştir: Tutsi yöneticiler, gücün ivedi bir şekilde kendilerine teslim edilmesini dile getiren bir ‘Görüş Bildirisi’ yayımlamışlar ve hemen akabinde bir grup Hutu, ‘Bahutu Manifestosu’ olarak bilinen ve ilk defa açıkça Tutsilerin sahip oldukları ayrıcalıkları hedef alan ve Hutulara bazı haklar talep eden bildiriye yayımlamışlardır.³¹ Bahutu Manifestosu’ndan sonra siyasi hayatta ufak çaplı bir canlanma ve değişiklik meydana gelmiştir. Siyasi aktivistler, Hutu ve Tutsi yanlısı ve birleştirici partiler kurmuşlardır.³² Değişen ortamda Katolik kilisesinin de tavrı değişmiş, kilise okulları önceleri sadece Tutsi elit tabakasını desteklemişken şimdi kapılarını Hutu öğrencilerine de açarak demokratik idealleri daha çok teşvik etmiştir.³³

4. Sosyal Devrim

Demokrasi dalgası ve uluslararası baskı neticesinde Hutular ve Tutsiler arasında gerilen ipler, Bahutu Manifestosu’nun ardından kopmaya başlamış ve Belçika koloni idaresi ile kiliseyi arkasına alan Hutular siyasi alanda iyice güçlenmeye başlamışlardır. Hutuların siyasi alanda kazandığı güç, siyasi iktidar taleplerini

³⁰ Eric James, “Media, genocide and international response: another look at Rwanda”, *Small Wars and Insurgencies*, Vol: 19, Issue: 1, Year: 2008, p. 91.

³¹ Martin Plaut, a.g.m., p. 150.

³² Paul J. Magnarella, a.g.m., p. 809.

³³ Martin Plaut, a.g.m., p. 150.

artırarak devrime giden yolu açmıştır. Peter Uvin, 1958-1962 yılları arasında Katolik eğitimi almış ufak bir Hutu grubunun Ruanda'daki monarşiye son verdiğini ve sosyal devrimin ülkeyi terk eden kolonicilerin göz yumması değil; kabullenmesi altında gerçekleştirildiğini belirtmektedir. Uvin'e göre, devrim üç aşamada gerçekleşmiştir: Birinci aşama, 1959 yılının sonlarında bazı vilayetlerde gerçekleştirilen Tutsi karşıtı şiddet ve ufak çaplı katliamlardır. İkinci aşamada, 1960 ve 1961 yılları arasında parlamento seçimleri radikal bir Tutsi karşıtı olan *Parmehutu* partisinin büyük zaferiyle sonuçlanmış ve daha önceden ülkede gücü elinde tutan pek çok Tutsi ülkeyi terk etmiştir. Üçüncü aşamadaysa, 1961 ve 1964 yılları arasında, mülteci Tutsiler Burundi ve Uganda'dan ufak gerilla saldırıları düzenleyerek askeri güce geri gelmeye teşebbüs etmişler; bu saldırılar Ruanda'da masum birçok Tutsi'nin sistemli bir şekilde öldürülmesine neden olmuştur.³⁴

1959 Sosyal Devrimi, Ruanda tarihinde önemli bir dönüm noktasıdır. Devrim ayrıcalıklı Tutsi elit tabakasının sahip olduğu devlet egemenliğinin sonunu işaret etmektedir.³⁵ 1960 yılından itibaren koloni yöneticileri Tutsi şeflerini Hutular ile değiştirmeye başlamışlar ve yeni atanan şefler Hutuların kontrol altına aldığı tepelerde yaşayan Tutsilere karşı ayrımcılık kampanyası yürütmeye başlamışlardır.³⁶ Koloni idaresi, bu ayrımcılığı uygulayan organlardan biri haline gelmiştir. Mukimbri'nin Kibungo vilayet kayıtlarından elde ettiği bilgiye göre, Kibungo'nun Belçikalı idarecisi 1950'li yıllarda başlayan bu dışlama hareketinin bir neticesi olan tehcir ve göçü teşvik etmiş; hatta toplum kenseylerinden men edilen kişiler ve onların aileleri olan

³⁴ Bkz. Peter Uvin, "Ethnicity and Power in Burundi and Rwanda: Different Paths to Mass Violence", *Comparative Politics*, Vol: 31, Issue:3, Year: 1999, p. 256.

³⁵ Catharine Newbury ve David Newbury, "A Catholic Mass in Kigali: Contested Views of the Genocide and Ethnicity in Rwanda", *Canadian Journal of African Studies*, Vol: 33, Issue: 2/3, Year: 1999, p. 297.

³⁶ Paul J. Magnarella, a.g.m., p. 809.

göçmenlerin masraflarını karşılamıştır.³⁷ 1957 yılından itibaren ülkede güç dengeleri tersine dönmüş ve bağımsızlık elde edilene kadar Hutular seçimlerde büyük çoğunluk elde etmişler ve ülkenin kontrolünü ele geçirmişlerdir.³⁸

C. Koloni Sonrası Dönem

Koloni sonrası dönem, Ruanda'nın vesayet rejimi altında yönetilen diğer ülkelerle birlikte bir üçüncü dünya ülkesi olarak uluslararası politikaya adım attığı; Sosyal Devrim'den beri baş gösteren etnik iç çatışmalarla birlikte bir iç savaşa ve ekonomik kalkınma hayalleriyle borç ve ekonomik istikrarsızlık bataklığına sürüklendiği; soykırımı giden yolda kılıçların bilendiği bir dönemdir. Batının etkisi açısından değerlendirildiğinde, bu dönemin koloni döneminden pek farklı olduğu ileri sürülemez. Bu dönem, sadece Belçika gibi koloniyel bir gücün değil, aynı zamanda II. Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan yenedünya düzeninde kurulan Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlarla Fransa, ABD ve Birleşik Krallık gibi Batılı büyük güçlerin Ruanda siyasetine ve toplumsal hayatına bir şekilde müdahil olduğu bir dönem olmuştur.

Koloni idaresinin son bulması ve siyasi iradenin Hutulara geçmesiyle Ruanda'da yeni bir dönem başlar. Yüzyıllardır kendi topraklarında Tutsi monarşisi altında ikinci sınıf bireyler olarak yaşamış Hutular artık egemendir ve siyasi iradeyi ellerinde bulundurmaktadır. Hutular, artık Tutsilere, yabancı ve kolonicilerden daha işgalci bir halk gözüyle bakmaktadır. Böylesi bir ortamda bağımsızlığını ilan eden Ruanda'daki koloni sonrası tarihsel süreci üç farklı dönemde incelemek mümkündür: I. Cumhuriyet Dönemi, II. Cumhuriyet Dönemi ve İç Savaş Dönemi (Ekim 1990). Batı'nın etkisi, koloni döneminin anlatıldığı bölümde olduğu gibi, aşağıdaki

³⁷ Jean Mukimbri, "The Seven Stages of the Rwandan Genocide", *Journal of International Criminal Justice*, Issue: 3, Year: 2005, pp. 830-832.

³⁸ Martin Plaut, a.g.m., p. 150.

bölümlerde de tarihsel süreç içerisinde irdelenecektir.

1. Birinci Cumhuriyet Dönemi

1962 yılında Ruanda bağımsızlığını ilan ederek ilk defa seçimlere girmiştir. Seçimler sonucunda Tutsilere karşı sertlik yanlısı politikalarıyla tanınan Kayibanda başa geçmiştir. Bağımsızlıkla başlayıp seçimlerle devam eden ve Tümgeneral Habyarimana'nın 1973 yılında gerçekleştirdiği darbeye dek geçen bu dönem, I. Cumhuriyet Dönemi olarak adlandırılmaktadır. Bu dönemde koloni döneminin aksine yönetici elit tabakayı Hutular oluşturmuştur.

I. Cumhuriyetin ilk yıllarında etnik hatlar çevresindeki siyasi yoğunlaşma devam etmiş ve Tutsilerin komşu ülkelerden gerçekleştirdikleri saldırılar Kayibanda hükümetini istikrarsızlaştırmayı hedef alsa da başarılı olamamış; tam tersine bu saldırıların kurbanları ülke içinde yaşayan Tutsiler olmuştur. Catharine ve David Newbury, Tutsilere karşı gösterilen bu şiddetin etnik öldürme modeline sadık kalsa da yalnızca basit bir şekilde etnik taşkınlığı ifade etmediğini; aslında bu şiddetin dışarıdan gelen tacizlerden kaynaklanan siyasi eylemler olduğunu ileri sürmektedir. Tek siyasi parti olmanın üstünlüğünü yaşayan Parmehutu, bu dönemde siyasi alanda hâkimiyetini kurmuş; ancak yine de Kayibanda tarafından yürütülen dışlayıcı ve bölgeci tavır Tutsilere başkaldırmış kuzeyli Hutuların Kayibanda'yı Tutsilere karşı yumuşak başlı olmakla eleştirmesine ve Kayibanda rejiminin bölgecilik politikaları nedeniyle ciddi şekilde eleştirilmesine neden olmuştur.³⁹ 1970'lere gelindiğinde etnik sorunların yanı sıra ülkede siyasi ve ekonomik sorunlar baş göstermeye başlamış; ülkede siyasetten pay alamayan kuzey bölgesinden gelen subaylar darbe hazırlığı içine girmişlerdir.⁴⁰ 1972 yılında komşu ülke Burundi'deki etnik şiddet, Tutsilere karşı saldırılara yol açacak gerilimlerin tekrar ateşlenmesine neden

³⁹ Bkz. Catharine Newbury ve David Newbury, a.g.m., p. 298.

⁴⁰ Ebru Ç. Öztürk, a.g.m., s. 72.

olmuştur.⁴¹ Gerilimi artıran bir diğer etmen de, Burundi'deki etnik şiddetten kaçarak Ruanda'ya sığınan Hutulardır. Burundi'de Hutulara karşı girişilen eylemler Ruanda'daki Hutu nüfusun Tutsilere olan kızgınlığını ve şiddet eğilimlerini artırmış; Tutsiler sosyal hayattan tasfiye edilmeye başlanmış; kırsal kesimde Tutsilere karşı saldırılar gerçekleştirilmiş ve Tutsiler her türlü ticari faaliyetten uzaklaştırılmaya çalışılmıştır.⁴² Koloni döneminin son zamanlarında su yüzüne çıkan etnik nefret ve kin, Burundi'de Hutulara karşı sergilenen etnik nefret karşısında daha da pekişmiş ve artmıştır. 1972-1973 yılları arasında hem siyasi hem de ekonomik nedenlerden dolayı Ruanda'da yaşanan toplumsal olaylar ve etnik nefret, askeri darbeyle son bulmuştur.

2. İkinci Cumhuriyet Dönemi

Ruanda'nın içinde bulunduğu karmaşadan şikayetçi olan ve bundan istifade eden ordu, Juvenal Habyarimana önderliğinde, 5 Temmuz 1973 tarihinde darbeyle yönetimi ele geçirmiştir. Böylece, darbe sonrasında siyasi elitlerin kökeni bir kez daha değişmiş, siyasi ağırlık ve ayrıcalıklar I. Cumhuriyetin tam tersine kuzey Ruandalı Hutu elit tabakasına kaydırılmıştır. Habyarimana, darbeyle başa geçtikten sonra Ruanda'da pek çok değişiklik meydana gelmiştir. Bu değişikliklerden en önemlisi, yönetim tarafından ekonomik gelişme ve kalkınmaya verilen önemdir. Ruanda'da bağımsızlığın elde edilmesinden sonra pek çok Afrika ülkesinde olduğu gibi ekonomik sıkıntılar baş göstermiştir. Habyarimana ekonomik kalkınmayı sağlamak ve sıkıntıları aşmak için Fransa ile yakın bir işbirliği içerisine girmiş; aynı zamanda IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlardan yardım almaya başlanmıştır. Ordu ve radikal kuzey bölgesi, Habyarimana rejimine destek çıkmış; siyasi kurumlar merkezileştirerek güvenlik güçlerinin, başkanlık dairesinin, tek parti olan MRND'nin

⁴¹ Martin Plaut, a.g.m., p. 150.

⁴² Ebru Ç. Öztürk, a.g.m., s. 72.

(Kalkınma İçin Ulusal Devrim Hareketi) gücü artırılmıştır.⁴³

Habyarimana zamanında Tutsilere karşı kota sistemi politikası uygulanmıştır. Ancak, kota sisteminin yanı sıra ‘kalkınma’ teşvik edilerek etnik anlaşmazlıkların azaltılması amaçlanmıştır.⁴⁴ I. Cumhuriyet zamanında hükümet tarafından Tutsilere karşı izlenen ayrımcı politika ‘kalkınma’ bahanesi altında devam ettirilmiştir. Tutsilere karşı beslenen nefret, kalkınma hamleleriyle Hutular tarafından unutulmuş gibi görünse de, değişen tek şey Hutuların kendi içindeki güç değişikliğidir. Güç merkezi, güneyden kuzeye kaymıştır. Habyarimana rejimi siyasi muhaliflerine karşı giderek sert tedbirler almış; I. Cumhuriyet döneminin hapisteki liderleri de dâhil olmak üzere pek çok muhalif ortadan kaldırılmış ve 1980’lerin sonu sıklıkla araba kazası şeklinde gerçekleşen pek çok suikasta sahne olmuştur.⁴⁵ Habyarimana, 1980’lerin sonuna dek kısmen istikrar sağlayabilmiştir; bunda ekonomik büyüme, altyapı çalışmaları, kahve üretimindeki artış, diplomatik açılım ve uluslararası ekonomik destek paketleri büyük rol oynamıştır.⁴⁶

3. İç Savaş Dönemi

Habyarimana döneminde yakalanan kısmi istikrar, ekonomik sorunlardan dolayı yerini giderek toplumsal rahatsızlığa bırakmıştır. Bununla birlikte, 1970’li yılların başında komşu ülke Burundi’de çıkan iç karışıklıkların Ruanda’daki toplumsal rahatsızlığı artırması gibi, Uganda’daki iç karışıklıklar da Ruanda’da rahatsızlık yaşanmasına neden olmuştur. Her iki dönemde Ruanda’nın iki komşusundan etkilenmesinin nedeni, koloni döneminde Hutular ve Tutsiler arasında yaratılmış olan etnik ayrılıktır. Etnik ayrışma ve nefretten hem Burundi hem de Uganda’daki olaylarda siyasi amaçlı olarak istifade edilmiştir. Etnik nefret, Burundi’de Hutuların

⁴³ Catharine Newbury ve David Newbury, a.g.m., p. 299.

⁴⁴ Catharine Newbury ve David Newbury, a.g.m., p. 298.

⁴⁵ Catherine Newbury, a.g.m., p. 13.

⁴⁶ Ebru Ç. Öztürk, a.g.m., s. 73.

Tutsilere karşı düşmanlıklarını bilerken Uganda'da Tutsilerin Hutulara karşı düşmanlaşmasına neden olmuştur.

Habyarimana hükümeti, ortaya çıkan ekonomik sıkıntılarla birlikte nüfusun %90'ından fazlasının tarıma bağımlı olduğu Ruanda'daki demografik baskının farkına varmış ve fazla nüfusu Zaire ve Tanzania gibi komşu ülkelere, hatta Gabon gibi daha uzak ülkelere gönderme teklifinde bulunmuştur.⁴⁷ Habyarimana hükümeti, Ruandalı mültecilerin ülkeye geri dönmesini önceleri hoş karşılar gibi görünse de, uygulamada geri dönüşü desteklememiş; aksine geri dönüşe karşı sert şartlar ortaya koymuştur.⁴⁸ Tutsi mültecilerin çocukları geri dönme isteklerini iletse de, hükümet her seferinde ülkenin aşırı kalabalık olduğunu ve doğal kaynaklarının nüfus artışını karşılayacak seviyede olmadığını öne sürerek bu isteği geri çevirmiştir.⁴⁹

1990'lara geldiğinde dünyadaki değişimden etkilenen ülkede muhalif bir basın ortaya çıkmış; hükümete eleştiri artmış; demokrasi talepleri duyulmaya başlamış ve 1 Ekim 1990'da mülteci Tutsilerin ve çocuklarının kurduğu Ruanda Yurtsever Cephesi (RPF), Uganda üzerinden Ruanda topraklarını işgale başlamıştır.⁵⁰ RPF, 1987 yılında Tutsi ve Hutu mülteciler tarafından Uganda'da kurulmuş, esas amacını Ruanda'ya geri dönüş oluşturmuştur.⁵¹ RPF'nin Uganda'dan önemli bir destek almasında 1960'lı yıllarda Uganda'ya kaçan Ruandalı mülteciler önemli bir rol oynamıştır. Uganda hükümeti önceleri mültecileri kabul etse de zamanla insani, ekonomik ve siyasi sorunlar baş göstermeye başlamış; toprak kaynakları sınırlı olduğundan Uganda halkı bu kaynakları mülteciler ile paylaşmak istememiş; Ruandalı mültecilerle onların

⁴⁷ Catherine Newbury, a.g.m., p. 13.

⁴⁸ Martin Plaut, a.g.m., p. 150.

⁴⁹ Luc De Heusch, "Rwanda: Responsibilities for a Genocide", *Anthropology Today*, Vol: 11, Issue: 4, Year: 1995, p. 6.

⁵⁰ Ebru Ç. Öztürk, a.g.m., s. 73.

⁵¹ Paul J. Magnarella, a.g.m., p. 812.

çocuklarına vatandaşlık verilmemiştir.⁵² 1982 yılında sorunların artmasıyla birlikte, Uganda'daki II. Obote Hükümeti binlerce Ruandalı mülteciyi sınır dışı etmiş; sınır dışı edilen Ruandalıların Kuzeydoğu Ruanda'daki mülteci kamplarına sığınmasına karşın Ruanda hükümeti mültecileri kabul etmeyerek onları Uganda'ya geri göndermiştir. Kendi vatanlarına kabul edilmeyen mülteciler, Obote hükümetini devirmeye çalışan ve önderliğini Museveni'nin üstlendiği Ulusal Direniş Hareketini desteklemişlerdir.⁵³ Museveni, 1986 yılında Uganda'da yönetimi ele geçirdikten sonra Ruandalı mülteciler yeni hükümette görev almıştır.⁵⁴ 1990 işgalinden sonra, Habyarimana Hükümeti, RPF ile Uganda Devlet Başkanı Museveni arasındaki bağı istismar etmek istemiş; RPF'nin yabancı bir hükümetin maşası olduğunu, Museveni'nin de aslında bir Tutsi olduğunu ve Tutsilerin Büyük Göller Bölgesi'nde bir Tutsi imparatorluğu yaratmak peşinde olduğunu iddia etmiştir.⁵⁵ Bu iddia, ulusal çıkarlar doğrultusunda Ruanda'nın dışarıdan gelen düşmana karşı haklı bir savaşa giriştiğini özellikle Hutu halkına göstermesine imkan tanımıştır.

RPF'nin işgali, demokratikleşme sürecinin neden olduğu doğal istikrarsızlık anında ortaya çıkmıştır; 5 Temmuz 1990'da La Baule Konferansı'ndan sonra değişim rüzgarları esmeye başlamış ve Başkan Habyarimana Ruanda'nın demokratikleşme sürecine girdiğini ilan etmiştir. İşgalden tam bir hafta önce, 24 Eylül 1990'da 'Siyasi Reförma Yönelik Ulusal Birleşme Komisyonu' kurulmuştur.⁵⁶ Nisan 1990'da, Habyarimana, Fransa'da gerçekleştirilen Fransa-Afrika Zirvesi'ne katılmış; Habyarimana destekçilerinden biri olan Fransız Cumhurbaşkanı, Ruanda Devlet Başkanına çok partili sisteme müsaade etmesini tavsiye etmiş; böylece MRND'den çok

⁵² Paul J. Magnarella, a.g.m., p. 811.

⁵³ Catherine Newbury, a.g.m., p. 13.

⁵⁴ Catherine Newbury, a.g.m., p. 13; Paul J. Magnarella, a.g.m., p. 810.

⁵⁵ Alison Des Forges, a.g.m., pp. 46-47.

⁵⁶ Filip Reyntjens, 1996, a.g.m., p. 245.

daha ırkçı ve Hutu yanlısı radikal partiler ortaya çıkmıştır. Aynı dönemde, Tutsi karşıtı nefret artmış ve *Kangura* isimli gazetede yayımlanan 'Hutuların On Emri' başlıklı yazıda Tutsiler açıkça kötülenmiştir.⁵⁷ RPF saldırıları 1990 ilâ 1993 yılları arasında devam etmiştir. Yaklaşık üç yıl süren iç savaş sırasında ülkede en çok etkilenen kesim Tutsiler olmuştur. 1990 yılının Ekim ayındaki saldırılardan hemen sonra, Ruanda polisi baskınlar düzenlenmiş ve pek çok Tutsi'yi RPF'yle bağlantılı olmakla suçlayarak tutuklamıştır.⁵⁸ Newbury, Ekim 1990'daki RPF saldırılarının ve iç savaşın Ruanda'da önemli yansımalarla neticelendiğini; ordu içindeki unsurlar da dâhil olmak üzere hükümetteki aşırı sağcı hiziplerin güvenlik güçlerinin sayısını artırmak ve ülke içindeki Tutsilerin hepsini RPF destekçisi olarak damgalamak için işgali bir bahane olarak öne sürdüklerini ileri sürmekte ve bu bağlamda iç savaşın sadece bir iç savaş olmadığını aynı zamanda etnik bir savaş olduğunu ifade etmektedir.⁵⁹

Plaut'ya göre, 1990 yılında başlayan iç savaşın tek olumlu sonucu, tek parti sisteminin sona ermesidir.⁶⁰ İç savaş ve Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle beraber, uluslararası toplum Habyarimana rejiminden demokratikleşmesini ve iktidarı RPF ile paylaşmasını talep etmiş; böylece 1991 yılında siyasi partilere izin verilmiş ve sözde koalisyon hükümeti 1992 yılında iş başına geçmiştir.⁶¹ Ekim 1990 tarihinden itibaren, Habyarimana iki yollu bir politika takip etmeye başlamış; Batılı destekçilerinden gelen baskı karşısında siyasi liberalleşmeyi ve demokrasiyi desteklemiş; ancak öte yandan savaş stratejisinin bir parçası olarak insan hakları ihlallerinin artmasına göz yummuş ve siyasi baskıcı bir politika izlemiştir. Özellikle Tutsileri hedef alan bu politikanın bir neticesi

⁵⁷ Paul J. Magnarella, a.g.m., p. 812.

⁵⁸ Catharine Newbury ve David Newbury, a.g.m., p. 304.

⁵⁹ Catherine Newbury, a.g.m., p. 14.

⁶⁰ Martin Plaut, a.g.m., p. 150.

⁶¹ Peter Uvin, 1999, a.g.m., sp. 259-260.

olarak, 1990 ilâ 1993 arasında 2000 kadar Tutsi cinayet ya da katliam neticesinde öldürülmüştür.⁶² Aynı dönemde 8000 ilâ 10.000 Tutsi hapsedilmiş ve bunların pek çoğu ancak aylar sonra uluslararası baskı sonucunda salıverilmiş, hapsedilen Tutsilerin birçoğu işkenceye uğramış ve bazıları öldürülmüştür.⁶³

4. Arusha Barış Mutabakatı

Demokratikleşme kapsamında muhalifler ile hükümet temsilcileri arasındaki ilk görüşme, 1992 yılında Brüksel’de gerçekleştirilmiş; görüşmelerden sonra ülke demokratikleşmeye yönelmiş; hatta MRND iktidarı paylaşmayı kabul etmiş; RPF ile yapılan uzun müzakereler sonucunda Tanzanya’nın Arusha kentinde 4 Ağustos 1993 tarihinde barış ve ulusal uzlaşma sağlanmıştır.⁶⁴

Arusha Mutabakatı sayesinde ve Batılı hükümetlerle Afrika Birliği’nin baskıları sonucunda, ‘Hutu Gücü’ hareketi aşırı ırkçılarının muhalefetine karşın, uzlaşma sağlanarak RPF ile birtakım anlaşmaların imza edilmesi kabul edilmiştir. Barışa yönelik bu anlaşmalar ateşkes, iktidarın paylaşılması, Ruandalı mültecilerin ülkeye geri dönüşü ve silahlı kuvvetlere dâhil edilmesi gibi hususları içermektedir.⁶⁵ Arusha Mutabakatı’na göre, BM Barışı Koruma Gücü (UNAMIR) mutabakatın imza edilmesinden sonraki 37 gün içinde geniş tabanlı bir geçiş hükümetinin ve bir geçiş meclisinin kurulması için ülkeye konuşlandırılacaktı; ancak barış gücünün iki ay gecikmeli bir şekilde gelmesi yeni geçici hükümetin ve meclisin oluşturulmasında ilk gecikmelere neden olmuştu.⁶⁶ Mutabakat sonrasında Habyarimana, Fransızca yaptığı konuşmalarda büyük bir arabulucu gibi görünmeye çalışmış; *Kinyarwanda* dilindeki konuşmalarında Arusha Mutabakatı’ndan

⁶² Catherine Newbury, a.g.m., p. 14.

⁶³ Peter Uvin, 1997, a.g.m., p. 110.

⁶⁴ Luc De Heusch, a.g.m., p. 6.

⁶⁵ Paul J. Magnarella, a.g.m., p. 813.

⁶⁶ Catharine Newbury ve David Newbury, a.g.m., p. 307.

‘kağıt parçası’ olarak bahsetmiştir.⁶⁷

Aslında, siyasi iradeyi isyancılar ve hükümet arasında bölen bu mutabakat ile birlikte ortaya çıkan ekonomik çöküş, etnik düşmanlıkların manipüle edilmesi ve iç savaş, 1990-1993 döneminde Ruanda toplumunun parçalanmasına neden olmuştur.⁶⁸ Barış için imza edilen mutabakatın hemen sonrasında, Tutsiler nefret propagandasının hedefi haline gelmiş; propaganda açıkça ve düzenli bir şekilde cinayeti, sözlü saldırıyı, öldürülecek kişilerin listelerinin yayınlanmasını ve Tutsilerle ilişki kuranların tehdit edilmesini tahrik etmiştir.⁶⁹ Catharine Newbury ve David Newbury, Arusha Mutabakatı’ndaki üç hususun Ruanda’daki gerilimi tırmandırdığını ileri sürmektedir. Bu hususlardan birincisi, hükümetteki şahinlerce Habyarimana’nın RPF’ye pek çok şey verdiğinin dile getirilmesi; ikincisi, iki ordunun birleştirilmesinden sonra RPF’nin Ruanda ordusundan daha fazla sayıda subaya sahip olması ve üçüncüsü, tüm mültecilerin geri dönmesi konusu gerilimi artırması ve mutabakatın önemli bir konusu olsa da aynı zamanda bir sınıf sorununu da beraberinde getirmesidir.⁷⁰ Arusha Mutabakatı, bu açıdan bakıldığında, barışa yönelik bir anlaşma ortamı sağlar gibi görünse de; tam tersine, hem hükümet hem de RPF kanadında yarattığı farklı algılama ve yansımalar nedeniyle etnik unsurlar arasındaki ayrılığın ve husumetin azalmasına değil; artmasına neden olmuştur. Arusha Mutabakatı, 1990 Ekim saldırılarıyla başlayan iç savaş sonrasında etnik nefreti daha da körükleyerek aslında soykırıma bir adım daha yaklaşılmasına neden olmuştur.

II. 1994 Ruanda Soykırımı

1994 yılına kadar ülke etnik ve siyasi çizgiler etrafında bölünmüş; bir tarafta Başkan Habyarimana destekçileriyle muhalif

⁶⁷ Luc De Heusch, a.g.m., p. 6.

⁶⁸ Philip Verwimp, a.g.m., p. 10.

⁶⁹ Peter Uvin, 1999, a.g.m., p. 260.

⁷⁰ Catharine Newbury ve David Newbury, a.g.m., pp. 308-309.

hizipler, diğer taraftaysa RPF ve asilerle birlikte hareket eden muhalifler yer almıştır.⁷¹ Tutsilere karşı nefret giderek artan boyutlara erişmiş; ufak çaplı katliamlar, *interhamwe* adı verilen milisler tarafından gerçekleştirilen cinayetler bir kez daha kaos ortamının zuhur etmesinde neden olmuştur. Bu kaos ortamında 6 Nisan 1994 tarihinde Arusha'daki barış görüşmelerinden dönen Habyarimana'yı taşıyan uçak düşürülmüştür. Şiddet eylemleri ve soykırım, Kigali'de uçağın düşürüldüğü gece başlamış ve başkanlık korumaları ve milisler tarafından şiddet gerçekleştirilmiştir.⁷² Öztürk, çalışmasında soykırım öncesi durumu şöyle özetlemektedir:

“Soykırımın hemen öncesinde ülkede bir iç savaş hali mevcuttur. Buna ek olarak, uluslararası piyasada kahve fiyatları düşmüş, dolayısıyla ülke ekonomisinin fazlasıyla bağlı olduğu bu üründeki dalgalanma Ruanda ekonomisini zora sokmuştur. Ayrıca o yıllarda Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası da birçok ülkede kemer sıkma politikası uygulamaktadır. 1993'te Burundi'deki seçimle iktidara gelen ilk Hutu devlet başkanı öldürülmüş ve bu durum Tutsilere karşı bir kez daha derin bir tepkiye yol açarak Ruanda'nın iç politikasında etkili olmuştur.⁷³

Radikal Hutular, devlet başkanının öldürülmesini Ruanda'yı cehenneme çevirmek için bahane etmişler ve yaklaşık 100 gün gibi kısa bir süre içerisinde yarım milyondan fazla Tutsi'yi ve rejim karşıtı olan muhalif Hutuları öldürmüşlerdir.⁷⁴ Habyarimana'nın öldürülmesi var olan nefretin ve kinin kusulması için bir bahane olmuştur. Korkuyla harekete geçen ve devlet tarafından tertip edilen milisler, ordu içindeki unsurlar ve Başkanlık Muhafızları, Tutsi nüfusunun tamamını ve ılımlı Hutu rejim muhaliflerini öldürmek için bir plan ortaya koymuş ve Tutsileri potansiyel hedefler olarak

⁷¹ Martin Plaut, a.g.m., p. 151.

⁷² Peter Uvin, 1999, a.g.m., p. 261.

⁷³ Ebru Ç. Öztürk, a.g.m., s. 73.

⁷⁴ Philip Verwimp, a.g.m., p. 10.

tanımlanmıştır.⁷⁵ 8 Nisan'a kadar, tamamen radikal Hutuların kontrolünde olan bir geçici hükümet kurulmuş; bu hükümetin emri altındaki silahlı milisler düşmanlarını ortadan kaldırmaya koyulmuş; Başkanlık Muhafızları, polis, yerel yönetimdeki görevliler ve ordu desteğinde pek çok kişiyi öldürmüş; yine radikal Hutular tarafından kontrol edilen özel radyoların yardımıyla düşmanlarını avlamıştır. 4 Nisan'dan sonra başlayan kaos ortamında radikal Hutular ve milisler tarafından katledilenler yalnızca rejim karşıtı muhalifler, Tutsiler ya da Tutsileri korumak isteyen Hutular değildir. Öldürülenlerin arasında, Başbakan Agathe Uwilingiyimana ile BM tarafından onu korumakla görevlendirilmiş 10 Belçikalı asker de vardır. Bu olay üzerine Belçika yaklaşık 2500 askerden oluşan BM gücünden 420 askerini çekecektir.⁷⁶

Burundi'de seçimlerden sonra yaşananlar, Ruanda'daki soykırımı dolaylı da olsa etkilemiştir. 1994 yılının Nisan ayına dek, çoğunluğu Hutu olmakla birlikte 400.000 kadar mülteci Ruanda'nın güneyindeki mülteci kamplarına giriş yapmış; böylelikle Burundi'deki olaylar Ruanda'daki siyasi krizi derinleştirmiş ve aynı zamanda büyük bir politize nüfusun Ruanda'ya girişine imkan sağlamıştır.⁷⁷ Burundi'deki olaylardan sonra Habyarimana ve çevresindekiler için mesaj gayet açıktır: "Tutsilerle oluşturulacak ulusal birlik hükümeti hiçbir zaman mümkün ve güvenli olmayacaktır."⁷⁸ Habyarimana'nın uçağının 4 Nisan 1994'te düşürülmesi, soykırımı giden kesin çözümü ateşlemiş; etnik çoğunluğu oluşturan Hutu milisleri sistematik bir şekilde çoğu Tutsi olan 500.000 ilâ 1.000.000 sivil katletmiş; kaos ortamından istifade eden RPF, Fransa tarafından desteklenen ve eğitilen Ruanda ordusunu yenmiş; olaylara karışan yaklaşık iki milyon Hutu, Zaire ve Tanzanya sınırlarına akın etmiştir.⁷⁹

⁷⁵ Catharine Newbury ve David Newbury, a.g.m., p. 317.

⁷⁶ Bkz. Martin Plaut, a.g.m., p. 151.

⁷⁷ Catharine Newbury ve David Newbury, a.g.m., p. 310.

⁷⁸ Eric James, a.g.m., p. 94.

⁷⁹ Shaun Gregory, "The French Military in Africa: Past and Present", *African*

III. 1994 Ruanda Soykırımına Batı Etkisi

Ruanda'daki soykırımın ardında pek çok sebep yatmaktadır. Bunların arasında en önemlileri olarak şunlar sıralanabilir: Belçika koloni döneminden itibaren etnik kimlik üzerinden ırklar yaratılarak bu ırk tanımları üzerinden Ruandalı tanımının yapılması; 1990'ların başından itibaren İç Savaş ile birlikte, hâlihazırda birer yabancı olarak görülen Ruandalı Tutsilerin hain olarak görülmeye başlanması; Batı, özellikle Fransa Cumhurbaşkanı Mitterand tarafından Habyarimana Hükümetine verilen destek (bu destek, daha sonra görüleceği üzere yalnızca siyasi destekle sınırlı değildir; silah satışı ve teknik, askeri bilgi ve beceri birikimi paylaşımını da kapsamaktadır); *Radio Milles Collines* radyo kanalı ve *Kangura* dergisi tarafından yapılan ayrılıkçılığı teşvik edici yayınlar; Batının ve uluslararası toplumu temsil eden BM gibi kurumların tepkisizliği; ekonomik sıkıntılar; IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası para ve ekonomi kurumlarının neden olduğu olumsuz etkiler. Peter Uvin ise Ruanda'daki soykırımın nedenlerine farklı bir açıdan yaklaşarak Ruanda'daki kitlesel şiddetin nedenlerini şöyle sıralamaktadır: Birincisi, önyargı insanları kitlesel bir şiddetin içerisine itmiştir; önyargı elitler tehdit algıladığı zamanlarda hep daha çok radikal bir hal almıştır. İkincisi, Burundi'de olduğu gibi Ruanda'da da kitlesel şiddet içinde yer almanın esas nedenini öç alma arzusu meydana getirmiştir. Üçüncüsü fırsatçılıktır, özellikle katliamlara katılan insanlar ve milisler için şahsi kazanç onları başkalarını öldürmeye iten önemli bir neden olmuştur. Dördüncüsü ise itaattir, Ruanda'da otoriteye karşı geleneksel bir itaat kültürü vardır ve insanlar baskın gruba katılma, otoriteye itaat etme eğilimi göstermektedir.⁸⁰

Aslında Uvin'in kitlesel şiddet ve soykırımın Ruanda'daki nedeni olarak gösterdiği bu dört neden, daha çok etnik kültüre ve toplumsal özelliklere dayansa da, soykırımdaki Batı etkisini

Affairs, Issue: 99, Year: 2000, p. 439.

⁸⁰ Peter Uvin, 1999, a.g.m., pp. 263-264.

azımsamamak gerekir. Bununla birlikte, soykırımı neden olan tek şeyin Batı ve Batı'nın bölgesel çıkarlarıyla politikaları olduğunu ileri sürmek mümkün değildir. Ancak, tarihsel süreç içinde, önceki bölümlerde aktarıldığı gibi, Batı'nın ve daha ziyade bölgede koloni sahibi olan Belçika ve Fransa gibi Batılı güçlerin Ruanda'nın toplumsal yapısı üzerinde büyük etkileri bulunmaktadır. Her ne kadar Ruanda'da etnik gruplar tarih boyunca var olmuşsa da, koloni güçleri ve Batı tarafından yaratılan Hamitik efsaneler gibi etnik milliyetçiliği ve etnik ayrışmayı teşvik edici etmenler, etnik ayrışmanın su yüzüne çıkmasına ve derinleşmesine neden olmuştur. Koloni döneminin son bulmasıyla Hutular tarafından gerçekleştirilen sosyal devrimin hemen öncesine kadar Tutsileri yücelten, sonrasında keskin bir dönüşle Hutuları yücelterek ülkede egemen kılmaya çalışan Belçika ve Habyarimana hükümeti zamanında Hutuları destekleyen bir politika izleyen Fransa, etnik ayrışmanın zamanla iki etnik unsur arasında nefrete dönüşmesine neden olmuştur. Bununla birlikte, etnik nefretin ortaya çıkmasında Batı'nın etkisi tek neden olarak gösterilemez. Burundi ve Uganda gibi komşu ülkelerdeki kaos ortamı, iç savaş, mülteci sorunu ve aynı etnik unsurlara sahip olmak gibi nedenler, etnik nefreti körükleyerek soykırımı giden yolda önemli taşlardan birini oluşturmuştur. Ancak, yüzyıllardır kendi halinde Tutsi krallarının hâkimiyeti altında yaşayan unsurlara koloni güçleri çağın tüm araçlarını kullanarak (çağdaş antropoloji çalışmaları, misyoner okulları, kiliseler, kimlik kartı uygulamaları, vb.) giriştiği çabalar neticesinde etnik kimlik kazandırabilmiştir.

Belçika, Ruanda'nın bağımsızlığından önce Hutuları başa geçirmiş; bu durum pek çok Tutsi'nin intikam duygusuyla vatani terk etmesine neden olmuş; bunlar ve Belçika'nın politikasındaki değişiklik aslında hem Hutuların hem de Tutsilerin Belçika'nın siyasi rolüne içerlemesine ve geçmişi değerlendirirken hâlen daha

Belçika'ya ayrı bir atıfta bulunulmasına neden olmuştur.⁸¹ McNulty'nin farklı bir bakış açısıyla iddia ettiği gibi, Büyük Göller Bölgesi'ndeki toplumlar koloni dönemi öncesinde ayrı kastlara bölünmüş olsa da, mevcut etnik ayrışma koloni döneminin bir ürünüdür ve Ruanda'daki ikiye bölüp yönetmede etkin bir şekilde bu ayrışmadan istifade edilmiştir.⁸²

Daha önce de sözü edildiği gibi, Belçika ile birlikte Fransa'nın gerek bölge gerekse Ruanda üzerinde büyük bir etkisi vardır. Ruanda ve Fransa arasındaki ilişkilerin nedenleri arasında Fransa'nın Soğuk Savaş ve sonrasında Afrika kıtasında koloni sonrası dönemde Frankofon bir alan yaratma isteği başı çekmektedir. Koloni sonrası Afrika'da Fransa kendisi için özel bir nüfuz alanı yaratabilmiş; böylelikle büyük güç konumunu ve üçüncü dünya ülkelerinin önderliğini iddia edebilmiştir.⁸³ Fransa, özellikle 1960'ların başından itibaren Frankofon Afrika devletlerinin kendi nüfuz alanı içerisinde yer aldığını öne sürerek kendi Monroe Doktrinini yaratmıştır.⁸⁴ Aslında, Fransa, Afrika ülkeleri üzerindeki Frankofon nüfuzu sayesinde, Fransızca konuşan Afrika ülkelerinde uluslararası sistem içinde orta seviyede bir güç teşkil edebilmiş, uluslararası tanınma ve özgüven kazanabilmiştir.⁸⁵ Bu tekelci algı, işbirliği anlaşmaları, Frank bölgesi ve Fransa-Afrika zirveleriyle desteklenmiştir.⁸⁶ Oysa McNulty, Afrika'nın nüfuz alanında bulunan meşru hükümetlerin aslında Fransa'nın ürünü olduğunu; Sahraaltı Frankofon Afrika'da koloni döneminin sona ermediğini;

⁸¹ Danielle De Lame, "(Im)possible Belgian Mourning for Rwanda", *African Studies Review*, Vol 48, Year: 2005, p. 39.

⁸² Mel. McNulty, "France's role in Rwanda and external military intervention: A double discrediting", *International Peacekeeping*, Vol 4, Year: 1997, p. 25.

⁸³ Shaun Gregory, a.g.m., p. 436.

⁸⁴ Asteris C. Huliaras, "The Anglosaxon Conspiracy: French Perceptions of the Great Lakes Crisis", *The Journal of Modern African Studies*, Vol: 36, Issue: 4, Year: 1998, p. 600.

⁸⁵ Asteris C. Huliaras, a.g.m., p. 599.

⁸⁶ Asteris C. Huliaras, a.g.m., p. 600.

Fransızların ortaya çıkardığı elitlere sunulan sınırlı bir özerkliğin söz konusu olduğunu ve efendi-uşak ilişkisinin kurumsallaştırılmış olduğunu ileri sürmektedir. Ayrıca, Ruanda, Zaire (bugünkü Demokratik Kongo Cumhuriyeti) ve Burundi ile birlikte, eski Belçika kolonisidir ve Frankofon alana dâhildir. Bu ülkeler, Fransa'nın desteğiyle güvenlikleri sağlandığında buna karşılık olarak buradaki hükümetlerin Fransa'ya karşı itaatkâr kalacakları düşünülerek 1970'li yılların ortalarında Fransa-Afrika ailesi içine katılmıştır.⁸⁷ Fransa'nın Ruanda gibi ufak bir ülkeye büyük önem atfetmesinin bir diğer nedeni de, Uganda üzerinden Doğu Afrika'ya nüfuz etmeye çalışan Anglo-Saksonların ilerlemesini kesebilmektir. Avrupa Birliği'nde kıta liderliğini oynamaya çalışan Fransa, Afrika ülkeleri üzerinde nüfuzunu artırarak Afrika'daki eski koloniyel gücünü de korumak ve İngiltere ve ABD karşısında çıkarlarını dengelemek istemiştir. Brezinski'nin de ifade ettiği gibi, Fransa'nın küresel hırsları Frankofon Afrika ülkelerinde özel bir güvenlik rolü sürdürmekteki kararlı çabalarıyla ifade bulmaktadır.⁸⁸ Koloni sonrası dönemde, Afrika'da uluslararası seviyede bir güç oluşturmak amaçlarının yanı sıra, ekonomik nedenler de Fransa'nın Afrika'ya yönelmesine neden olmuştur. Bunların arasında stratejik kaynakları, özellikle petrolü ve uranyumu, Fransız ürünleri, kültürü ve fikirleri için yaratılan hazır pazarı saymak mümkündür.⁸⁹

Fransa'nın Ruanda'nın da içinde bulunduğu Büyük Göller Bölgesi'ne müdahalesi, silah ticareti, Fransız ordularının doğrudan müdahalesiyle birlikte Fransız danışmanların sağladığı eğitim gibi askeri hususlardan kaynaklanmaktadır.⁹⁰ Fransa-Ruanda ilişkisi ise askeri teknik yardım hakkındaki ikili anlaşmayla 1975 yılında Habyarimana döneminde başlar.⁹¹ Askeri amaçlı bu ikili anlaşma,

⁸⁷ Mel McNulty, a.g.m., sp. 27-28.

⁸⁸ Zbigniew Brezinski, *Büyük Satranç Tahtası*, İnkilap Kitabevi, İstanbul-2005, s. 94.

⁸⁹ Shaun Gregory, a.g.m., p. 436.

⁹⁰ Mel McNulty, a.g.m., p. 27.

⁹¹ Shaun Gregory, a.g.m., p. 439.

her yıl dört milyon Frank değerinde silah ve askeri teçhizatın Fransa'dan Ruanda'ya gönderilmesini; Ruanda ulusal polis teşkilatının kurulması ve eğitimi için gerekli olan Fransız askeri personelinin ülkede konuşlandırılmasını kapsamaktaydı.⁹²

Ruanda'nın eski koloni sahibi Belçika, Ruanda'nın esas askeri hamisi olmuş; ancak savaş sırasında ölümcül silah sağlamamak gibi açık bir politika takip ederek yalnızca askeri eğitim, postal ve üniforma sağlamış ama silah tedarik etmemiştir. Buna karşın Ruanda'yı 21 Afrika ülkesinden meydana gelen Frankofon Afrika devletleri arasında tutmak isteyen Fransa 60 mm, 81 mm ve 120 mm'lik havanların yanı sıra 105 mm'lik hafif toplar tedarik etmiş, aynı zamanda dönemlik danışmanlar ile birlikte bir sefere mahsus 680 muharip birlikten oluşan dört bölük göndermiştir.⁹³ 1990 ilâ 1994 yılları arasında Fransa'nın Noroit, Amaryllis ve Turquoise adlı askeri müdahaleleri çok adil bir duruş ortaya koymamaktadır. Bu operasyonların mirası Ruanda iç savaşının 1993 yılına kadar uzamasına, hizipçi rejimin radikalleşmesine ve askerleşmesine neden olmuştur.⁹⁴ Noroit Operasyonu (1990-1993), Fransa, davet ve ikili işbirliği anlaşması kapsamında Ruanda'ya girmiş, sonrasında anlaşma koşulları aşılarak Fransız askerleri Fransız vatandaşlarını tahliye etmek bahanesiyle Kigali'de konuşlanmış ve üç yıl burada kalmıştır. Bu zaman zarfında büyüyen Ruanda ordusuna destek vermenin ve orduyu eğitmenin yanı sıra, şehirde ciddi anlamda bir varlık da göstermek suretiyle kontrol noktalarına asker yerleştirerek Ruanda ordusu askerleriyle birlikte devriye gezmiş, hatta cephede topçu ateşlerine komuta etmişlerdir.⁹⁵ 1990 yılından sonraki üç yılda gerçekleştirilen Panda ve Noroit Operasyonlarıyla, özellikle İngilizce konuşan Tutsilerin işgalini engellemeye çalışan Habyarimana rejimine yardım edilmeye

⁹² Mel McNulty, a.g.m., pp. 29-30.

⁹³ Stephen D. Goose ve Frank Smyth, a.g.m., p. 88-89.

⁹⁴ Mel McNulty, a.g.m., p. 26.

⁹⁵ Mel McNulty, a.g.m., pp. 31-32.

çalışılmıştır.⁹⁶ 1993 yılına gelindiğinde Ruanda'nın ana silah sağlayıcıları arasında Fransa, Mısır ve Güney Afrika yer almış; 1994 yılında ise Ruandalı yetkililer soykırım başlamadan aylar önce farklı ülkelere temin ettikleri çok sayıda ateşli silahı milislere ve diğer destekçilere temin etmişlerdir.⁹⁷ 1994 yılında üst düzey Fransız askeri görevliler Ruanda silahlı kuvvetlerine dâhil edilmiştir.⁹⁸ Soykırım sonrasında Fransa tarafından gerçekleştirilen Turquoise Operasyonu, yalnızca Hutuları RPF kuvvetlerinden korumakla kalmamış, aynı zamanda Hutu askerlerinin ve milislerinin silahlarıyla birlikte Zaire'ye kaçmasına yardımcı olmuştur.

Fransa, Afrika politikaları gereği, Ruanda ile ilişkilerini soykırıma kadar ve hatta soykırım sonrası dönemde de kesmemiştir. Fransa, yukarıda da bahsedildiği gibi, Frankofon bir Afrika hâkimiyeti kurarak Anglo-Sakson ilerleyişine ket vurmak amacıyla ufak ülkeler de olsa Ruanda gibi ülkelerin yönetimini kazanmayı ve bu ülkelerde kendi çıkarlarına yönelik istikrarın sürmesini talep etmiştir. Fransa'nın bu tutumu, Hutu iktidarının gücünü pekiştirdiği gibi, uluslararası ortamda meşruiyetini korumasını da sağlayarak soykırıma doğru atılan adımların gözlerden uzak tutulmasını sağlamıştır. Gregory, Fransa'nın Ruanda'da yozlaşmış rejimi desteklediğini; silahlandırdığını ve ordusuna eğitim verdiğini; isyandan korumak için kendi askerlerini gönderdiğini ve 1994 soykırımı sonrasında kendi vatandaşlarını ve bazı müttefiklerini alarak Ruanda'dan ayrılıp Ruanda'yı kendi kaderine bıraktığını ileri sürmektedir.⁹⁹

IV. 1994 Ruanda Soykırımına Batı'nın Tepkisizliği

Ruanda'da 100 gün gibi çok kısa bir sürede bir milyona yakın insan hayatını kaybetmiştir. Ancak, 4 Nisan 1994 tarihinde Ruanda Devlet Başkanı Habyarimana'nın uçağının düşürülmesinin ardından

⁹⁶ Asteris C. Huliaras, a.g.m., p. 594.

⁹⁷ Stephen D. Goose ve Frank Smyth, a.g.m., p. 89-90.

⁹⁸ Linda Melvern, *Conspiracy to Murder The Rwandan Genocide*, Verso, New York, 2006, p. 258.

⁹⁹ Shaun Gregory, a.g.m., p. 440.

ufak katliamlarla başlayarak hızlı bir şekilde gelişen soykırımı karşı uluslararası toplum ve Batı, özellikle Soğuk Savaşın ardından dünyanın tek süper gücü olarak ortaya çıkan ABD sessiz kalmış, arzu edilen tepkiyi ortaya koyamamıştır. BM, Güvenlik Konseyi kararlarına göre hareket ettiğinden, her ne kadar bölgedeki barış gücü komutanından gücün artırılmasına yönelik talepler gelse de başarılı bir operasyon uygulayamamıştır. Aslında hem ABD hem de diğer dünya güçleri neyin olup bittiğini bilmelerine rağmen harekete geçememiştir. Batı ancak beyaz insanları kurtarabilmek, onları kaostan çekip kurtarabilmek için harekete geçmiş; tehlike altında olan insanları korumaya yönelik bir şey yapmamış; buna ek olarak BM, Ruanda'daki askeri birliğini güçlendirmemiş, hatta binlerce sivilin hayatını kurtarmak adına yetkisini değiştirmemiştir.¹⁰⁰ Soykırımın başlangıcından yaklaşık iki ay sonra, ancak 31 Mayıs'ta BM nihayet resmi bir şekilde soykırımı kabul eden bir raporu Güvenlik Konseyi'ne sunabilmiştir.¹⁰¹

BM ve uluslararası toplum tarafından sergilenen bu tepkisizliğin ardında pek çok neden yatmaktadır. Bunlardan birincisi, Ruanda'daki soykırımın son derece hızlı ve mümkün olduğunca uluslararası topluma hissettirilmeden gerçekleştirildiğinden dünyanın bu soykırımdan geç haberdar olması ve özellikle Batı medyasında soykırım ile ilgili haberlere alışıldık bir şekilde Afrika kıtasında görülen kabile çekişmelerine dayanan bir iç savaş yahut etnik bir çatışma olarak yer verilmesidir.¹⁰² İkinci neden ise Fransa'dır. Fransa, günümüzde olduğu gibi 1994'te de BM Güvenlik Konseyinin daimi üyesidir ve veto hakkı vardır. BM Sekreterliğinin eylemleri, bilindiği üzere, Güvenlik Konseyi kararlarıyla sınırlıdır. Bu durum BM'nin Ruanda hakkında neden etkili bir karar alamadığını gözler önüne sermektedir. Soykırım zamanında BM Güvenlik

¹⁰⁰ Catharine Newbury ve David Newbury, a.g.m., p. 311.

¹⁰¹ Linda Melvern, "The Security Council in the Face of Genocide", *Journal of International Criminal Justice*, Vol: 3, Year: 2005, pp. 859-860.

¹⁰² Mel McNulty, a.g.m., p. 25.

Konseyi'nde Fransa'nın yanı sıra üç Afrika ülkesi daha yer almaktaydı; bunlardan biri Ruanda'nın kendisi ve bir diğeri Fransız etkisinde olan Cibuti idi; son Afrikalı üye olan Nijerya ise soykırıma karşı etkili bir çözüm arasa da Nijerya'nın bu amacı engellenmiştir.¹⁰³ Ruanda, BM Güvenlik Konseyi'nde geçici üyeliğe sahipti ve geçici üyelik sayesinde oy hakkına ve karar alma süreçlerine katılma, başkanlığa ait mecburi mutabakatı engelleme haklarına sahipti. Böylece Bizimana iyi giyimi, akıcı Fransızcası, haber ağı kurmadaki mahareti sayesinde Geçici Hükümetin propagandasını pek iyi yürüterek Ruanda'daki ölümlerin iç savaştan kaynaklandığına dünyayı inandırmayı başarabilmiştir.¹⁰⁴ Fransa olası bir BM müdahalesinden önce Ruanda'ya operasyon düzenlemiştir. BM, Ruanda'ya askeri bir gücün konuşlandırılmasını tartışırken Fransa, Frankofon Afrikalı devletlerden (Çad, Kongo, Gine Bissau, Moritanya, Nijer ve Mısır) oluşan uluslararası bir güce Turquoise Operasyonu kapsamında önderlik etmiştir.¹⁰⁵ Batı'nın Ruanda'daki soykırıma ilk tepkisi, aslında, Güneydoğu Ruanda'ya yapılan bu Fransız askeri müdahalesi olmuştur.¹⁰⁶ Aslında Fransa'nın 23 Temmuz tarihinde Ruanda'ya girişi, BM gücünün oluşturulmasını ve Ruanda'ya konuşlanmasını hızlandıracasına, aksine daha da yavaşlatmıştır.¹⁰⁷

ABD tarafından sergilenen ilgisizlik, tepkisizliğin esas nedenleri arasında üçüncü sırada yer almaktadır. ABD Başkanı Clinton, BM Genel Sekreterliği'ne soykırımı engelleyecek bir operasyona lojistik destek sağlama sözü verse de, böyle bir operasyonu gerçekleştirmenin maliyeti giderek arttığından teklifini

¹⁰³ Catharine Newbury ve David Newbury, a.g.m., p. 311.

¹⁰⁴ Linda Melvern, 2005, a.g.m., p. 855.

¹⁰⁵ Shaun Gregory, a.g.m., p. 439.

¹⁰⁶ Christopher Clapham, "The Perils of Peacemaking", *Journal of Peace Research*, Vol: 35, Issue: 2, Year: 1998, p. 207.

¹⁰⁷ Holly J. Bulkhalter, "The Question of Genocide: The Clinton Administration and Rwanda", *World Policy Journal*, Vol: 11, Issue: 4, Year: 1994/1995, p. 52.

daha sonra geri çekmiştir. Teklifin geri çekilmesinin ardındaki nedenlerden biri olarak ABD'nin 1993 yılında Somali'de giriştiği operasyonların ABD kamuoyu tarafından hoş karşılanmaması görülebilir. ABD'nin bu tarz bir operasyondan kaçınmasının diğer bir nedeni de operasyonun mali boyutudur. ABD, böylesi bir operasyonda teknik ve mali yükü çeken ülke olmanın yanı sıra, operasyona asker gönderen ülkelere talep ettikleri askeri ekipmanı da sağlayacağından üstleneceği mali yük daha da ağırlaşacaktı.¹⁰⁸

Kuperman, soykırımın başladığı ilk iki haftadan itibaren arzu edilen tepkinin ABD ve uluslararası toplum tarafından verilememesinin nedenlerini beşe ayırır: İlki, Ruanda'daki şiddetin Tutsilerin kazanmakta olduğu bir iç savaş olarak dünya kamuoyuna aktarılmış olması; ikincisi, artan şiddete rağmen şiddetin azaldığının rapor edilmesi; üçüncüsü, ölü sayısının ciddiye alınmaması; dördüncüsü, uluslararası raporların öncelikle ufak bir kent olan başkent Kigali hakkında olması ve sonucusu da insan hakları grupları da dâhil olmak üzere ülkede güvenilir ve bilgili gözlemcilerin var olmamasıdır.¹⁰⁹

64

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 18

V. Soykırım Sonrası Ruanda

1994 Soykırımı RPF'nin Kigali'yi ele geçirmesiyle son bulmuş ve Arusha Mutabakatı'na dayanarak çok partili bir hükümet (Ulusal Birlik Hükümeti) ve geçici meclis teşkil edilmiştir. Soykırım nedeniyle üç milyondan fazla insan komşu ülkelere iltica etmek zorunda kalmış; pek çok insan ülke içinde farklı yerlere göç etmiş; soykırım sonrasında sayısız yetim, dul ve sakat insanlardan meydana gelen savunmasız bir nüfus ortaya çıkmış; kanun ve düzen tamamen yok olmuş; ülke çapında geniş çaplı mezalimler devam etmiş; kolluk kuvvetleri ile adli kurumlar ortadan kaybolmuş; adalet sistemi, toplumsal ve ekonomik altyapı çökmüş; okullar ve

¹⁰⁸ Holly J. Bulkhalter , a.g.m., p. 50.

¹⁰⁹ Alan J. Kuperman, "Rwanda in Retrospect", *Foreign Affairs*, Vol: 79, Issue: 1, Year: 2000, pp. 101-103.

hastaneler iş göremez hale gelmiş ve ekonomik faaliyetler neredeyse durmuştur.¹¹⁰ Soykırım sonrasında komşu ülkelerde, özellikle Doğu Afrika ülkeleri olan Uganda, Kenya ve Tanzanya'da yaşayan sürgündeki binlerce Tutsi, Ruanda'ya geri dönerek Ruanda'da kalmaya ve Ruanda'da sürekli ikamet etmeye karar vermişlerdir; böylece sayılarının 800.000'in üzerinde olduğu düşünülen Tutsilerin akını Ruanda'nın ekonomik, toplumsal ve siyasi hayatında büyük etki yaratmıştır.¹¹¹ Ruanda'daki soykırım ardında büyük bir yıkım ve travma ile emniyetsizliği bırakmış; RPF, 1994 ve 2003 yıllarında hem geçiş hükümeti olarak hem de seçimle başa gelmiş ve uzlaşma programını tüm ülkede uygulamaya koymuştur.¹¹²

1999 yılında Ulusal Birlik Hükümeti, Ulusal Birlik ve Uzlaşma Komisyonu'nu (NURC) meydana getirmiş ve bu hükümet komisyonu uzlaşma çalışmalarının planlanmasını, programlanmasını ve yayılmasını kontrol ederek 1994 sonrasında ortaya çıkan söylemi de etkili bir şekilde yeniden şekillendirmiştir. Ruanda'da RPF, uzlaşma programını resmileştirerek aslında isyancı bir gruptan siyasi bir parti yaratmayı başarabilmiştir. Hükümet, ulusal uzlaşma programı kapsamında ilgili insan hakları sözleşmelerine ve evrensel insan haklarına karşı olan bağlılığını ifade etmiş ve hükümetin esas kaynağı olan RPF soykırım sonrası Ruanda'da büyük değişiklikler meydana getirmiş; ülkeye emniyeti yeniden kazandırmış; barış içinde bir arada yaşamayı teşvik etmiş ve Ruanda'nın ekonomik kalkınmasını desteklemiştir.¹¹³

Hükümet tarafından siyaset içinde uygulanan uzlaşma

¹¹⁰ Charles Murigande, "The Rwanda Genocide – Ten Years On", *Whitehall Papers*, Vol: 62, Issue: 1, Year: 2004, p. 3.

¹¹¹ Philip Cantrell, "Rwanda's Anglican Church and Post-Genocide Reconciliation", *Peace Review: A Journal of Justice*, Vol: 21, Year: 2009, p. 321.

¹¹² Jennifer Melvin, "Reconstructing Rwanda: Balancing Human Rights and the Promotion of National Reconciliation", *The International Journal of Human Rights*, Vol: 14, Issue: 6, Year: 2010, p. 932.

¹¹³ Bkz. Jennifer Melvin, a.g.m., pp. 933-946.

programının yanı sıra toplumsal hayatın içinde yer alan kiliseler, özellikle de Anglikan Kilisesi toplumsal uzlaşmanın inşa edilmesinde önemli rol oynamıştır. Anglikan Kilisesi, aynı zamanda Kegame ve ekibini güçlü, iyiliksever ve vizyon sahibi liderler olarak tanımlayarak Kegame hükümetine uzlaşma programını uygulamasında destekte bulunmuştur.¹¹⁴ Sosyal istikrarın giderek elde edilmesinin ardından demokratikleşme sürecine adım atılmış; 1999 ve 2001 yıllarında yerel ve genel seçimler yapılmış; 2001 yılında anayasa komisyonu kurulmuş ve Ruanda halkına danışılarak yeni komisyon 2003 Mayıs ayında referandumla kabul edilmiştir.¹¹⁵ 2003 yılında gerçekleştirilen seçim sonucunda Paul Kegame devlet başkanı olarak seçilmiş ve RPF de iktidar partisi konumuna yükselmiştir. Kegame ve partisi RPF, oyların %93'ünü alarak 2010 başkanlık seçiminden başarıyla çıkmıştır. Kegame bugün hâlen daha Ruanda'nın devlet başkanlığını yürütmektedir.¹¹⁶

Ruanda, soykırımın ardından kurulan geçici hükümetlerin sıkı tedbirleri ve dış yardımlar, uluslararası yardım kampanyaları, bağışlar sayesinde bugünün Somalisi gibi 'başarısız ülke' olmaktan kurtulabilmiştir. Ruanda'nın soykırımın ardından hızlı bir şekilde kendisini toplamasında aldığı dış yardımlar şüphesiz önemli rol oynamıştır. Soykırımın hemen ertesi yılında RPF iktidarı ele geçirdiğinde, 1995 yılının Ocak ayında Cenevre'de uluslararası bağışçılar bir araya gelmiş ve 600 milyon ABD Doları Ruanda'ya aktarılmıştır.¹¹⁷ RPF rejimi, önceleri Batılı Sivil Toplum Kuruluşlarına (STK) karşı gelmiş; bu kuruluşların Batı medyasında kampanyalar düzenleyerek Ruanda soykırımı sonrası için para toplamalarına kuşkuyla yaklaşmıştır. Bunun en büyük nedenini de

¹¹⁴ Philip Cantrell , a.g.m., p. 327.

¹¹⁵ Charles Murigande, a.g.m., p. 6.

¹¹⁶ BBC, <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-10935892>, Erişim Tarihi: 13 Mayıs 2012.

¹¹⁷ Filip Reyntjens, "Rwanda, Ten Years on: From Genocide to Dictatorship", *African Affairs*, Issue: 103, Year: 2004, p. 179.

yaşanan travma sonrasında Batılı sivil toplumun Ruanda'ya akın etmesi ve kendilerinden yardım aldıkları Batı toplumuna karşı yasal anlamda olmasa siyasi anlamda sorumlu olmalarıdır.¹¹⁸ Ruanda'nın bağışçıları aynı zamanda soykırım sonrası Ruanda'da büyük önem taşıyan yargının da desteklenmesi için yargıyla ilgili 100'den fazla projeye yaklaşık 100 milyon ABD Dolarından fazla bağış aktarmışlardır.¹¹⁹ Bunların yanı sıra, RPF özellikle ABD, Birleşik Krallık ve Hollanda'da meydana gelen "Yeni Ruanda Dostları" tarafından sıkı bir şekilde desteklenmiştir.¹²⁰

Soykırımın ardından geçen 18 yıl bazı kesimler tarafından RPF'nin elde ettiği zaferin ardından ülkede oluşturduğu baskıcı ve yıldırıcı politikalarla anılsa da ve Ruanda'nın mevcut devlet başkanı Paul Kagame bir diktatör olarak görülse de; bir diğer kesim Ruanda'nın Afrika'da küçük bir ülke olmasına rağmen büyük bir başarı sergileyerek soykırım gibi büyük bir felaketin ardından başarıyla çıktığını dile getirmektedir. Bu kesimlerden ilkinin görüşlerini Filip Reyntjens birkaç makalesinde açık bir şekilde ortaya koymakta ve Ruanda'nın soykırımdan sonraki yıllarını diktatörlüğe bir geçiş olarak nitelendirmektedir.¹²¹ RPF'nin hükümetin ordusunu Temmuz ayında mağlup etmesinin ardından 19 Temmuz 1994 tarihinde RPF önderliğinde yeni bir hükümet kurulmuş ve bu yeni hükümet Arusha Barış Mutabakatı'nın özüne ve koşullarına olan bağlılığını ifade etmiştir.¹²² Ancak, Reyntjens'in de belirttiği üzere RPF, Arusha Mutabakatı'nda, özellikle de Arusha'da karara bağlanan Temel Kanun'da bazı değişiklikler yaparak Hutulara ve soykırım mağduru Tutsilere karşı yıldırıcı ve

¹¹⁸ Christopher Clapham, a.g.m., p. 208.

¹¹⁹ Peter Uvin, "Difficult Choices in the New Post-Conflict Agenda: The International Community in Rwanda after the Genocide", *Third World Quarterly*, Vol: 22, Issue: 2, Year: 2001, p. 182.

¹²⁰ Filip Reyntjens, 2004, a.g.m., p. 179.

¹²¹ Bkz. Filip Reyntjens, 2004, a.g.m., pp. 177-210.

¹²² Filip Reyntjens, "Post-1994 Politics in Rwanda: Problematising 'Liberation' and 'Democratisation'", *Third World Quarterly*, Vol: 27, Issue: 6, Year: 2006, p. 1105.

baskıcı politikalar izlemeye başlamış; 1999 yılında ‘geçiş dönemi’ 20 Temmuz 2003 tarihine kadar dört yıl uzatılmıştır.¹²³

Ruanda soykırımı sonrasında BM tarafından soykırım zanlılarını yargılamak amacıyla uluslararası bir ceza mahkemesi kurulmuştur. Mahkeme, BM’nin kuruluşundan sonraki ikinci uluslararası ceza mahkemesi olmasından dolayı önem taşımaktadır. Uluslararası Ruanda Ceza Mahkemesi (ICTR) BM Güvenlik Konseyi’nin 8 Kasım 1994 tarihli 955 Sayılı Kararı kapsamında, soykırım ve insanlığa karşı işlenen diğer suçların sorumlularını yargılamak için kurulmuştur. Böylece, Ruanda’daki soykırım resmen ve tamamen tanınmıştır.¹²⁴ 1995 tarihli ve 977 sayılı BM Güvenlik Konseyi Kararıyla ICTR’nin yeri Tanzanya’nın Arusha kenti olarak belirlenmiştir. Mahkemenin 2010-2011 bütçesi 227.246.500 ABD Dolarıdır ve 77 ülke Mahkemede temsil edilmektedir (Arusha, Kigali, Hayek ve New York). Mahkeme bünyesinde 2011 yılı itibariyle 628 kişi çalışmaktadır. ICTR’nin esas amaçlarından biri de, ulusal uzlaşmaya katkıda bulunarak bölgede barışın hüküm sürmesini sağlamaktır ve mahkeme aynı zamanda komşu ülkelerde işlenen benzer suçları da kapsamına almaktadır. ICTR, BM Güvenlik Konseyi 955 Sayılı Kararına bağlı olan Kanuna göre hareket etmektedir.¹²⁵ İlk soykırım duruşması 1996 yılında yapılmış; 1997 yılının sonuna dek 94 duruşma gerçekleştirilmiş; 1998’de en az 864 hüküm karara bağlanmış; 1999 yılından sonra duruşmalar hız kazanmış ve 2000 yılının ortasına kadar 3000 soykırım zanlısı yargılanmıştır.¹²⁶

¹²³ Filip Reyntjens, 2006, a.g.m., pp. 1105-1106.

¹²⁴ Linda Melvern, 2006, a.g.e., p. 274.

¹²⁵ ICTR, <http://www.unictr.org/AboutICTR/GeneralInformation/tabid/101/Default.aspx>, Erişim Tarihi: 13 Mayıs 2012.

¹²⁶ Peter Uvin, 2001, a.g.m., p. 182.

Sonuç

RPF'nin 1 Ekim 1990'da saldırıya başlamasının ardından uzadıkça uzayan ve Arusha Mutabakatı sonrasında istenilen sonuca bir türlü erişemeyen iç savaş hali, 6 Nisan 1994 tarihinde Ruanda Devlet Başkanı Habyarimana'nın uçağının düşürülmesinin ardından yerini büyük bir kaos ortamına bırakmıştır. Kaostan istifade eden ve yıllardır Tutsilere karşı etnik bir kin besleyen Hutular, birer yabancı olarak gördükleri Tutsileri ortadan kaldırmaya girişmişlerdir. 1994 yılının Nisan ayından itibaren geçen 100 günde öldürülen Tutsi ve ılımlı Hutuların sayısı 500.000 ilâ 1.000.000 arasındadır. Hutular, radyo ve yazılı basın gibi iletişim araçlarını da kullanarak binlerce Tutsi'yi ve muhalif Hutu'yu katletmiş; binlercesinin de mülteci olarak ülkeyi terk etmesine neden olmuştur. Hutuların başlattığı soykırım ancak RPF'nin güneye doğru ilerlemesiyle son bulmuştur.

Uluslararası toplum, ABD, Belçika ve Fransa soykırımı karşı arzu edilen tepkiyi gösterememiştir. Bununla birlikte, 1970'li yıllardan beri çeşitli anlaşmalar kapsamında Ruanda hükümetiyle sıkı ilişki içinde olan Fransa, soykırım öncesinde ve sonrasında hükümete verdiği desteği kesmemiş; bu durum literatürde Fransa'nın ciddi şekilde eleştirilmesine neden olmuştur. Fransa, özellikle Habyarimana rejimine sağladığı askeri destek ve silah yardımının yanı sıra, önceki bölümlerde de belirtildiği üzere askeri birliklerin ve milislerin eğitim görevini de üstlenmiştir. Böylelikle, koloni dönemiyle birlikte Ruanda'da yaratılan etnik ayrışmanın neticesinde ortaya çıkan etnik temelli nefretin körüklenmesine dolaylı bir katkıda bulunarak soykırımı giden yoldaki taşların bir kısmının döşenmesine yardımcı olmuştur. Buna karşın, doğrudan doğruya Fransa'nın soykırımı müdahil olduğunu ya da soykırımın Fransa etkisi altında gerçekleştirildiğini ileri sürmek mümkün değildir. Soykırım, Ruandalı Hutular, milisler, Ruanda hükümeti ordusu ve polisi tarafından sistemli bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Fransa'nın soykırımı etkisi ancak hükümete ve ordusuna sağladığı maddi destekle açıklanabilir. Fransa'nın soykırımı etkisi dolaylı yollardan gerçekleşmiştir.

Fransa'nın yanı sıra Belçika'nın da Ruanda'daki soykırıma etkisi vardır. Belçika'nın soykırıma olan etkisinin daha da büyük olduğunu ileri sürmek mümkündür. Koloni döneminin anlatıldığı bölümde ayrıntılı bir şekilde ortaya konduğu gibi Belçika koloni idaresi altında Ruanda'da etnik kimlikler yaratılmış ve yaratılan etnik kimlikleri arasındaki gerilim kimlik kartı ve zorunlu işgücü uygulaması gibi farklı uygulamalarla güncel tutularak etnik ayrışmanın derinleşmesi sağlanmıştır. Soykırımın temelinde, özellikle koloni döneminde yaratılan etnik kimliklerin oynadığı rol büyüktür. Belçika, etnik unsurlar arasında halihazırda var olan birtakım farklılıkları etnik kimlikler yaratarak derinleştirmiştir. Koloni dönemi sonrasında, Sosyal Devrim ile birlikte aynı dili konuşan, aynı dine inanan ve aynı geleneklere sahip Hutu ve Tutsi kimlikleri arasındaki farklar artırılarak her iki etnik kimliğin ırklaştırılması sağlanmıştır. Koloni sonrası dönemin irdelendiği bölümden hatırlanacağı gibi, Sosyal Devrim sonrasındaki gelişmelerle birlikte 1970'li yıllara gelindiğinde Ruandalı kimliği Hutu ırkı üzerine oturtulmaya çalışılmış; Tutsiler yabancı olarak görülmeye başlanmıştır. Belçika, etnik gruplar arasındaki farkları su üzerine çıkarmak suretiyle çeşitli uygulamaların da yardımıyla bu gruplardan etnik kimlikler inşa etmeyi başarmıştır. Bu nedenle, Belçika'nın da soykırımda dolaylı bir etkisi bulunmaktadır.

Ruanda, soykırım sonrasında RPF önderliğinde uluslararası bağışçıların da yardımıyla soykırımın yaralarını kapatmaya çalışmış, bu doğrultuda ulusal bir uzlaşma programı başlatılmıştır. Ulusal uzlaşma programı kapsamında Ruandalı kimliği yeniden yaratılmak istense de soykırımın ardından geçen 18 yıl sonunda ülke yönetiminde nüfusun %15'ini oluşturan Tutsiler bulunmaktadır. Mevcut Kigame yönetimi günümüzde ülkeye istikrarı getirirse de, diktatörlükle itham edilmekte; uyguladığı rejimin Habyarimana rejimiyle olan benzerlikleri tartışılmaktadır. Demografik açıdan azınlıkta kalan Tutsilerin bir şekilde yönetimi elde tutması ve uzlaşma retoriği ile uygulamaların farklılık göstermesi soykırımın ardından geçen 18 yıl sonrasında etnik çatışma korkusunun varlık göstermesine zemin hazırlamaktadır.

SUMMARY

The main concern of this study is to evaluate the influence of Western colonial powers on Rwandan genocide in 1994. The Rwandan genocide in 1994 was nothing more than an ordinary tribal war, which had been very common in Sub-Saharan Africa, on the eyes of the West. Moreover, the Western world along with the international community underestimated the genocide in Rwanda, which virtually resulted in about one million deaths. During the massacres and atrocities leading the second greatest genocide of the world after the Jewish holocaust in World War II, approximately 800.000 Tutsi and moderate Hutu were killed. The West and international community considered the massacres and killings as a natural result of the civil war which had been carried on since 1990 right after the RPF (Rwandan Patriotic Front) invasion from the north, Uganda. The triumphant superpower of the Cold War also could not do anything to prevent the genocide in Rwanda, after the negative impact of its intervention in Somali in 1993 on the public opinion ending in a political inertia, and the international bodies such as the United Nations and NATO could not show a satisfactory response towards the genocide.

The historical context is of high importance when evaluating the influence of the Western colonial powers on the Rwandan genocide; since like most of the African countries Rwanda has a colonial past which affected its political, economic and social life to a great extent. Germany was the first country to colonize the Rwandan territory at the end of the 19th century. Germany included Rwanda into its East German African colony together with its neighbour Burundi as Ruanda-Urundi. After the defeat of Germany during the World War I, the League of Nations gave Rwanda under Belgian control. Germany had adopted an indirect rule and did not make any changes in the country and kept the king *mwami* and ruled the country through the chiefs and *mwami* as it had been before. Nevertheless, Belgium preferred a direct-rule system and intervened the internal affairs of Rwanda. Comparing to the German administration, Belgium administration did much to develop the

country, including agricultural structures and systems and infrastructure for economic boom; yet the racialist movements of the 1930s influenced the Belgian colonial administration in Rwanda which resulted in ethnic segregation, skull measuring of modern cultural anthropology, Tutsification, identity cards displaying ethnicities of the citizens and *Hamitic* hypothesis. Belgian administration increased the number of Tutsi chiefs in the provincial administration and prevented Hutus from education, which paved the way for an emergence of Tutsi elite. All in all, these racialist movements in Rwanda under the Belgian control made great contribution to ethnic segregation among Tutsis and Hutus. What is more, the Church contributed to the segregationist policy of the administration supporting Tutsi elite.

World War II was an important milestone in Rwandan history as was for the world history. After the World War II, together with the increased demands for liberalisation, independence and democracy, the UN and the international community increased its pressure on Belgian administration to improve the current situation of Hutus, especially. The Bahutu Manifest (1957) and the Social Revolution (1959) followed the demands for democracy and equality among Hutus and Tutsis. Hutus achieved the power in 1959, two years after the Bahutu Manifest and Rwanda gained its independence in 1962. The massacres and killings of Tutsis continued rising after the independence, till the Civil War that broke out in 1990 with the RPF invasion. During the period between the independence and the civil war, the militaristic regimes who came into power with a coup d'état enjoyed the supreme tyranny of the single party system. However, even though the president Habyarimana who was in power about 20 years tried hard to develop the country and adjust the economic situation, the quotas on Tutsis still existed and the government even planned to deport the surplus population to other African countries as Gabon, Zaire and Tanzania and figure out to find a solution to refugee problem.

France's regional interests can be considered as one of the indirect effects on the Rwandan genocide. The regional interests

include establishing and maintaining the Francophone cultural and economic zone, containment of the Anglo-Saxon movement in Eastern Africa from the Anglophone Uganda and Tanzania. As a result, the colonial policy encouraging ethnic segregation and clashes between Tutsis and Hutus, and the regional interests of former colonial powers and other international super powers contributed much to the Rwandan genocide in 1994.

KAYNAKÇA

BBC (British Broadcasting Channel), <http://www.bbc.co.uk/news/world-africa-10935892>, Erişim Tarihi: 13 Mayıs 2012.

BREZINSKI Zbigniew, *Büyük Satranç Tahtası*. İnkilap Kitabevi, İstanbul-2005.

BUCKLEY-ZISTEL Susanne, “Dividing and uniting: The use of citizenship discourses in conflict and reconciliation in Rwanda”, *Global Society*, Issue: 1, Vol: 20, Year: 2006.

BURKHALTER Holly J., “The Question of Genocide: The Clinton Administration and Rwanda”, *World Policy Journal*, Issue: 4, Vol: 11, Year: 1994/1995.

CANTRELL Philip, “Rwanda’s Anglican Church and Post-Genocide Reconciliation”, *Peace Review: A Journal of Justice*, Issue: 3, Vol: 21, Year: 2009.

CLAPHAM Christopher, “The Perils of Peacemaking”, *Journal of Peace Research*, Issue: 2, Vol: 35, Year: 1998.

DE HEUSCH Luc, “Rwanda: Responsibilities for a Genocide”, *Anthropology Today*, Issue: 4, Vol: 11, Year: 1995.

DE LAME Danielle, “(Im)possible Belgian Mourning for Rwanda”, *African Studies Review*, Issue: 2, Vol: 48, Year: 2005.

DES FORGES Alison, “The Ideology of Genocide”, *A Journal of Opinion*, Issue: 2, Vol: 23, Year: 1995.

GOOSE Stephen D. and SMYTH, Frank, “Arming Genocide in Rwanda”, *Foreign Affairs*, Issue: 5, Vol: 73, Year: 1994.

GREGORY Shaun, “The French Military in Africa: Past and Present”, *African Affairs*, Issue: 99, Year: 2000.

HULIARAS Asteris C., “The Anglosaxon Conspiracy: French Perceptions of the Great Lakes Crisis”, *The Journal of Modern African Studies*, Issue: 4, Vol: 36, Year: 1998.

ICTR (International Criminal Tribunal for Rwanda / Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi), <http://www.unicttr.org/AboutICTR/GeneralInformation/tabid/101/Default.aspx>, Erişim Tarihi: 13 Mayıs 2012.

JAMES Eric, “Media, genocide and international response: another look at Rwanda”, *Small Wars and Insurgencies*, Issue: 1, Vol: 19, Year: 2008.

KUPERMAN Alan J., “Rwanda in Retrospect”, *Foreign Affairs*, Issue: 1, Vol: 79, Year: 2000.

LONGMAN Timothy, “Church Politics and the Genocide in Rwanda”, *Journal of Religion in Africa*, Fascicule: 2, Vol: 31, Year: 2001.

MAGNERALLA Paul J., “The Background and Causes of the Genocide in Rwanda”, *Journal of International Criminal Justice*, Issue: 4, Vol: 3, Year: 2005.

MAMDANI Mahmood, *When the victims become killers: Colonialism, Nativism, and the Genocide in Rwanda*, Princeton University Press, Princeton-2002.

MCNULTY Mel, “France's role in Rwanda and external military intervention: A double discrediting”, *International Peacekeeping*, Issue: 3, Vol: 4, Year: 1997.

MELVERN Linda, *Conspiracy to Murder: The Rwandan Genocide*, Verso, New York-2006.

MELVERN Linda, *A People Betrayed: The Role of the West in Rwanda's Genocide*, Zed Books, Londra-2000.

MELVIN Jennifer, “Reconstructing Rwanda: Balancing Human Rights and the Promotion of National Reconciliation”, *The International Journal of Human Rights*, Issue: 6, Vol: 14, Year: 2010.

MUKIMBRI Jean, “The Seven Stages of the Rwandan Genocide”, *Journal of International Criminal Justice*, Issue: 3, Year: 2005.

MURIGANDE Charles, “The Rwanda Genocide – Ten Years On”, *Whitehall Papers*, Issue: 1, Vol: 62, Year: 2004.

NEWBURY Catherine, “Background to Genocide: Rwanda”, *A Journal of Opinion*, Issue 2, Vol: 23, Year: 1995.

- NEWBURY Catherine and NEWBURY David, “A Catholic Mass in Kigali: Contested Views of the Genocide and Ethnicity in Rwanda”, *Canadian Journal of African Studies*, Issue: 2/3, Vol: 33, Year: 1999.
- ÖZTÜRK Ebru Ç., “Toplumsal Yapılar ve Şiddet: Ruanda Örneği”, *Ankara Üniversitesi Afrika Çalışmaları Dergisi*, Sayı: 1, Cilt: 1, Yıl: 2011.
- PLAUT Martin, “Rwanda — Looking beyond the Slaughter”, *The World Today*, Issue: 8/9, Vol: 50, Year: 1994.
- REYNTJENS Filip, “Post-1994 Politics in Rwanda: Problematising ‘Liberation’ and ‘Democratisation’”, *Third World Quarterly*, Issue: 6, Vol: 27, Year: 2006.
- REYNTYENS Filip, “Rwanda, Ten Years on: From Genocide to Dictatorship”, *African Affairs*, Issue: 103, Year: 2004.
- REYNTYENS Filip, “Rwanda: Genocide and Beyond”, *Journal of Refugee Studies*, Issue: 3, Vol: 9, Year: 1996.
- UVIN Peter, “Difficult Choices in the New Post-Conflict Agenda: The International Community in Rwanda after the Genocide”, *Third World Quarterly*, Issue: 2, Vol: 22, Year: 2001.
- UVIN Peter, “Ethnicity and Power in Burundi and Rwanda: Different Paths to Mass Violence”, *Comparative Politics*, Issue: 3, Vol: 31, Year: 1999.
- UVIN Peter, “Prejudice, Crisis, and Genocide in Rwanda”, *African Studies Review*, Issue: 2, Vol: 40, Year: 1997.
- VERWIMP Philip, “Machetes and Firearms: The Organization of Massacres in Rwanda”, *Journal of Peace Research*, Issue: 1, Vol: 43, Year: 2006.

China's Smart Rise

Çin'in Akıllı Yükselişi

Tea KILIPTARI *

Abstract

China and its rise have been the most discussed and published topic since the start of our century. Internet is abundant with scholarly articles examining Beijing's posture and each year numerous books and journal articles discuss the concepts of "peaceful rise," or "peaceful development," "three harmonies," "harmonious world," "China's soft power," etc. This article takes a different approach. It seeks to examine the plausibility of applying the Western concepts of power to China. For that purpose it will trace the notions of soft, hard and smart power in Chinese self-conceptualization to identify which of the three best characterizes Chinese rise. It will start with an introductory overview of the Western understanding of power in international relations. In the second section it will look at the official Chinese narratives. Furthermore, in the third and the forth sections it will discuss China's soft and hard power respectively; and finally, it will conclude with the analysis of the findings, stating that Chinese self-conceptualization, indeed, envisages all three notions of power, however, Beijing gives preference to smart power approach.

Anahtar Kelimeler: *China; hard power, soft power, smart power; self-conceptualization; discourse analysis; International Relations Theory.*

* Chief Specialist at the Analytical Department, Ministry of Defense of Georgia;
E-mail: tea.kiliptari@outlook.com.

Öz

Çin ve Çin'in yükselişi, yüzyılın başından beri en çok tartışılan ve üzerinde en çok yayın yapılan konu olmuştur. Pekin'in duruşunu inceleyen çok sayıda akademik makaleye İnternet aracılığıyla erişilebilmekte ve her yıl "barışçıl yükseliş", "barışçıl gelişme", "üçlü uyum", "uyum içinde dünya", "Çin'in yumuşak gücü", vb. kavramları ele alan birçok kitap ve makale yayınlanmaktadır. Bu makale farklı bir yaklaşımı benimsemektedir. Makalede Batı'nın güçle ilgili kavramlarını Çin'e uygulamanın akla yatkınlığını incelemek amaçlanmaktadır. Makale, bu amaçla, Çin'in kendini kavramsallaştırma süreci içinde yumuşak güç, sert güç ve akıllı güç kavramlarının izini takip edecek ve bu üç kavramdan hangisinin Çin'in yükselişini en iyi şekilde yansıttığını tanımlamaya çalışacaktır. Makale Batı dünyasının uluslararası ilişkiler alanındaki güç kavramıyla ilgili anlayışının kısa bir incelemesiyle başlamaktadır. İkinci bölümde Çin'in resmi söylemleri incelenecektir. Ardından üçüncü ve dördüncü bölümlerde, sırasıyla, Çin'in yumuşak ve sert gücü tartışılacaktır. Makalenin son bölümünde bulgular incelenerek Çin'in kendini kavramsallaştırmasının aslında güçle ilgili üç kavramı da içerdiği ancak Pekin'in akıllı güç yaklaşımına öncelik vermeyi tercih ettiği ortaya konulacaktır.

Key Words: *Çin, sert güç, yumuşak güç, akıllı güç, kendini kavramsallaştırma, söylem analizi, Uluslararası İlişkiler Teorisi.*

Introduction

Power has been a focal point of study and one of the most contested concepts within the theory of international relations (IR).¹ As Joseph S. Nye Jr., eloquently, and maybe also discouragingly for a researcher, put it, "Power in international politics is like weather.

¹ David A. Baldwin, "Power and International Relations," *Handbook of International Relations*, ed. Walter Carlsnaes et al., Sage Publications, London, 2002, pp. 177-192.

Everyone talks about it, but few understand it.”²

So what is power? Could it be solely vested in the material (military and economic field) or, putting it in another way, is it only guns and money that empower certain states or are there other factors contributing to the might of a nation to achieve whatever goals it holds?

Those questions, if put in an academic discourse, represent the so called hard power vs. soft power debate in IR theory. It is believed that in this particular debate realism stands for the hard power concept (the one comprised of military and economic power) and that realist thinkers advocate that this type of power is the ultimate goal aspired by all states.³ Neorealists, on the other hand, would assume that power is used as an instrument to attain certain goals, rather than the goal itself. In other words, the better off a state is guns and money (wise, the greater the chances that it will survive the competition and foster its existence in an anarchic system).⁴

On the soft power side of the debate, most prominently stands Joseph S. Nye, who indeed was the one to coin the term “soft power.” It is not that Nye excludes the importance of hard power elements; rather he argues that this type of [soft] power is of co-optive nature (unlike the coercive hard power). Interestingly, Nye also discusses the possibility of co-optiveness of hard power elements; e.g. he argues that military posture and the image of “invincibility” of a certain state might be also attractive to others and “...command power may sometimes be used to establish

² Joseph S. Nye Jr., *Power in the Global Information Age: From Realism to Globalization*, Routledge, New York, 2005, p. 53.

³ Hans J. Morgenthau, *Politics among Nations: the Struggle for Power and Peace*, McGraw Hill, Boston MA, 1993, p. 4.

⁴ Kenneth N. Waltz, “The Emerging Structure of International Politics,” *International Security*, 1993, Vol: 18, No. 2, pp. 44-79.

institutions that later become regarded as legitimate.”⁵

Against the backdrop of the controversy, this article tends to oppose the strict exclusivist divide between the realist and liberalist approaches in their attitudes towards power and its components. Rather it argues that while giving preference to certain components, neither of the schools suggests that power is comprised of exclusively either hard or soft elements.⁶

In addition, this article suggests that power is derived from a composite range of sources. Among those are both of hard (military, economics) and soft (intangible –culture, education, attractiveness) nature and neither the military strength nor the quality of governance represent power per se. Rather it is the ‘smart’ combination of the relevant elements at a state's disposal that gives certain states their power.

Moreover, as Qingguo Jia argues, it is possible to distinguish between ‘hard’ soft power resources and ‘soft’ soft power resources where the former refers to quantity and quality of hard power capabilities and the latter to education, culture, values, etc.⁷ Hence, it should also be possible to argue that using hard power to produce soft outcomes requires a smart approach.

In our “information age”, it is the smart power, the combination of both hard and soft elements that matters. “Smart power is the ability to combine the hard power of coercion or payment with the

⁵ Nye, *Power in the Global Information Age: From Realism to Globalization*, Routledge, New York, 2005, p. 66.

⁶ Even Morgenthau allocates place to immaterial factors (quality of diplomacy, governance, national character, etc.), saying that “Power may comprise anything that establishes and maintains the control ... from physical violence to the most subtle psychological ties...” Morgenthau, *Politics among Nations*, p. 13.

⁷ Qingguo Jia, “Continuity and Change: China’s Attitude toward Hard Power and Soft Power, *Brookings North East Asia Commentary*, 2010, http://www.brookings.edu/opinions/2010/12_china_soft_power_jia.aspx (Access date: 28.03.2013).

soft power of attraction into a successful strategy... Americans need better to understand both these dimensions of smart power.”⁸

The above quote comes as Joseph Nye's advice to the US administration on how to ensure its global leadership in the modern world, which elsewhere Nye calls “a complex three dimensional chess board.”⁹ But how much do we know about the advice Chinese authorities receive?¹⁰

The concepts of hard, soft and smart power have been developed and implemented to varying extents in the West. And Western scholars and analysts have tried to understand China through the lenses of Western paradigms. A particularly large amount of literature has been devoted to Chinese soft power, as Beijing claims to be anything but pursuing hard power strategies. However, when it comes to smart power, there is not much of a discussion on the issue and even less about to what Chinese conceptualization of smart power is.

China's Self-Conceptualization

Theory of IR was never studied or taught in China in classical Western terms until the late 1980s. As some scholars argue, even today, despite the reforms, Chinese academia is far more policy oriented and lacks discussion and academic work on IR theory as such.¹¹

In order to conceptually unpack the notions of hard, soft, and

⁸ Joseph S. Nye Jr., “The War on Soft Power,” *Foreign Policy*, 12 April 2011, http://www.foreignpolicy.com/articles/2011/04/12/the_war_on_soft_power?page=full (Access date: 15.12.2012).

⁹ Nye, *Power in the Global Information Age: From Realism to Globalization*, Routledge, New York, 2005, p. 98.

¹⁰ Michael Bristow, “Who Writes China Leader's Wen Jiabao's Annual Speech,” *BBC News*, 5 March 2011, <http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-pacific-12548685> (Access date: 02.03.2013).

¹¹ David Shambaugh, “International Relations Studies in China: History, Trends, and Prospects,” *International Relations of the Asia-Pacific*, 2011, Vol: 11, No. 3, pp. 339–372.

smart power in the Chinese context; this section will examine several documents and public speeches delivered at different times by key Chinese figures.

To start with, it should be of particular interest to look at some of the speeches by Zheng Bijian's, who is considered a prominent ideologists behind modern China and the author of "peaceful rise," later transformed into "peaceful development."¹²

Bijian believes that on the international scene China's top priority should be proper relations with major powers. However, he also stresses the importance of cooperation with developing countries, where China has what could be labelled as a missionary vision and a type of soft expansionism. It appears as a modernizer and a rule setter but apart from economic means it also acts through soft power channels (political, diplomatic and cultural). "...cooperation with these countries in the international economic sphere will help establish a new international economic order and speed up the industrialization process... China's exchanges... in the economic, political, cultural, and diplomatic fields will be expanded and deepened."¹³

Bijian portrays China as a peaceful latecomer with good intentions; however, he does not miss any opportunity to praise its people for the great achievements and to express pride: "No late-comer to development in the contemporary world has been able to achieve this during its rise." The phrase appears in the text several

82

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 18

¹² Bonnie S. Glaser and Evan S. Medeiros, "The Changing Ecology of Foreign Policy-Making in China: The Ascension and Demise of the Theory of 'Peaceful Rise,'" *China Quarterly*, 2007, Vol: 190, pp. 291-310, http://tailieu.tapchithoidai.org/Demise_of_Peaceful_Rise.pdf (Access date: 22.03.2013).

¹³ Zheng Bijian, "China's Peaceful Rise: Implications for Domestic Development and International Relations," *East Asian Visions: Perspectives on Economic Development*, 2006, p. 239, http://siteresources.worldbank.org/INTEASTASIA/PACIFIC/Resources/226262-1158262834989/EA_Visions_18.pdf (Access date: 14.04.2013).

times¹⁴ and alludes to what Kenneth Waltz said when discussing the states' attitudes towards the desire of becoming superpowers: "Pride knows no nationality."¹⁵

On the other hand, despite the achieved progress, China realizes its own shortcomings and still considers itself as a developing nation. In the words of the current President Xi Jinping, China "...remains the world's largest developing country and it faces many difficulties and challenges... We need to make relentless efforts in the years ahead to deliver a better life to all our people."¹⁶

On the international scene, China presents itself as an advocate of multilateral diplomacy, favouring cooperation and interdependence over isolation that behaves "like a responsible power." Globalization, though bringing challenges, still offers vast opportunities, as China acts in good faith on the international scene, including its surrounding region, where it "had maintained sound relations of cooperation with neighbouring countries and regularly addressed "border issues". "Multilateral diplomacy is the main channel for China's expansion (the expansion "of exchanges and efforts at cooperation")"¹⁷

Modern China is "a symbol for economic cooperation", not seeking world hegemony, rather lowering its head, working towards excellence to "ensure the right to subsistence and the right to development of over one billion Chinese people. This achievement,

¹⁴ *Ibid.*, pp. 241-243.

¹⁵ Kenneth N. Waltz, "The Emerging Structure of International Politics," *International Security*, 1993, Vol: 18, No. 2, p. 66.

¹⁶ "Full Text of Xi Jinping's Speech at Opening Ceremony of Boao Forum," *People's Daily Online*, 8 April 2013, <http://english.peopledaily.com.cn/102774/8198392.html> (Access date: 20.05.2013).

¹⁷ Zheng Bijian, "China's Peaceful Rise: Implications for Domestic Development and International Relations," *East Asian Visions: Perspectives on Economic Development*, 2006, p. 239, http://siteresources.worldbank.org/INTEASTASIA/PACIFIC/Resources/226262-1158262834989/EA_Visions_18.pdf (Access date: 14.04.2013).

in itself, will be a huge contribution by China toward world development and human progress.” It is a proactive power taking trust in cooperation and interdependence to “achieve win-win and all-win outcomes.”¹⁸

On the other hand, due note is taken of the importance of rationalism when referring to terms like “soberly assess” or “soberly take into account the international and domestic situations, bear in mind the risks and uncertainties...”¹⁹ or “...maximize benefits and minimize risks.”²⁰

21st century China is experiencing “the great renaissance” through peaceful rise that conceptualizes the harmony among material, political, spiritual, social and ecological civilizations, which on their own are rooted in the moral qualities of general Chinese public and the nature of relations inside and outside the country. China’s rise takes “a peaceful, civilized, and open pathway” and its outcome in Mao’s words will be “a big, powerful, yet approachable country.”²¹

Bijian uses self-other dichotomy to illustrate that, in its essence, China is a unique power. He draws on the past examples from history and while comparing China to Germany and Japan in the first half of the 20th century, states that “it [China’s path] is totally different from the path undertaken by any power in modern history... [and] ...in the history of socialism, for example, the policies by the former U.S.S.R. during the rule of Brezhnev, which sought supremacy on the strength of military bloc and arms race.”²²

¹⁸ *Ibid.*, pp. 240-241.

¹⁹ *Ibid.*, p. 242.

²⁰ *Ibid.*, p. 240.

²¹ *Ibid.*, p. 242.

²² Zheng Bijian, “New Opportunity for China-US Relations,” (speech delivered at the Council on Foreign Relations of the United States, 13 December 2002), *China’s Peaceful Rise: Speeches of Zheng Bijian 1997-2004*, p. 11, <http://www.brookings.edu/fp/events/20050616bijianlunch.pdf> (Access date: 25.04.2013).

China's uniqueness and the unprecedented mode of rise are vested in the strategic choice made in favour of economic power and soft methods. Hard power, like military strengths and armed forces are less valuable. "Armed forces cannot make peace and ...power politics cannot ensure security."²³ "...an aggressive path of war and expansion... is doomed to failure."²⁴

From this perspective of international relations cooperation is not only possible, but is rather necessary. In addition, there is a certain level of scepticism towards the overall impact of systemic factors in shaping modern China. Rather it is stated that today's China is the product of the reforms undertaken by Chinese authorities and not of the modalities that have taken place with the end of the bipolar system. In other words, the driver or independent variable is China's internal transformation and not the systemic change.²⁵

Importantly, the Chinese view of the international system is twofold: China strives to adhere to its strategy of opening up and integration in the globalized world, underlying that its rise is peaceful and cooperative, but at the same time, reiterates the necessity of stability and security in the world to guarantee its prosperity and development. It is a reformer and a democratizing force in international relations: "It advocates a new road toward a new international political and economic order... It maintains the

²³ Zheng Bijian, "China's Peaceful Rise and Opportunities for the Asia-Pacific Region," (speech delivered at the Roundtable Meeting between Bo'ao Forum for Asia and the China Reform Forum, 18 April 2004), p. 23, <http://www.brookings.edu/fp/events/20050616bijianlunch.pdf> (Access date: 25.04. 2012).

²⁴ Zheng Bijian, "A New Path for China's Peaceful Rise and the Future of Asia," (speech delivered at Bo'ao Forum for Asia, 2003), p. 15, <http://www.brookings.edu/fp/events/20050616bijianlunch.pdf> (Access date: 25.04. 2012).

²⁵ Bijian, "New Opportunity for China-US Relations," (speech delivered at the Council on Foreign Relations of the United States, 13 December 2002), *China's Peaceful Rise: Speeches of Zheng Bijian 1997-2004*, p. 10, <http://www.brookings.edu/fp/events/20050616bijianlunch.pdf> (Access date: 25.04.2013).

world peace for its own development, which in turn reinforces world peace.”²⁶

In our interconnected world, hard power should be used with caution and there is a need for a new type of security strategy. “China cannot follow the footsteps of Western powers down the path of colonization, exploitation, aggression and expansion... more weapons cannot make the world a safer place. Only greater development and cooperation can bring us greater safety.”²⁷

Beijing is firmly turning away from the use of military force for expansionist purposes, but this is not to say that it puts no value on that particular component of hard power. While addressing the military, Xi Jinping underlined: “We must devote ourselves to the materialization of a strong army.”²⁸ Moreover, in its efforts to educate the domestic audience on the importance of a strong military, Xi’s predecessors even used to air a television program about the linkage between peace and military, military and economics, etc.

From the mentioned series, of particular note are several conclusions: first, economic and military power should be developed alongside each other as they are enabling each other’s development and are complementary; secondly, economic power does not by all means equal military power, and that despite the fact that there are several countries (the program cited Switzerland as an example) that have no valuable military strength but are

86

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 18

²⁶ Zheng Bijian, “China’s Development and Her New Path to a Peaceful Rise,” (speech Delivered at Villa d’Este Forum, September 2004), p. 29, <http://www.brookings.edu/fp/events/20050616bijianlunch.pdf> (Access date: 25.04. 2013).

²⁷ Le Yecheng, Assistant Foreign Minister of China, “The Rapid Development of China’s Diplomacy in a Volatile World,” (address delivered at the Seminar on China’s Diplomacy in 2011 and its Prospect, 18 December 2011), <http://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx/t890675.htm> (Access date: 25.04.2013).

²⁸ In that regard, the current Chinese leadership may seem bolder than the previous ones, Willy Lam, “Beijing’s Aggressive New Foreign Policy and Implications for the South China Sea,” *China Brief*, 2013, Vol:13, No.13, 11-14, p. 13, http://www.jamestown.org/uploads/media/cb_08_09.pdf (Access date: 28.06.2013).

economically very wealthy, they, nevertheless, are not able to act as independent players in international relations, which is so important from a Chinese perspective; thirdly, there is a vivid example from Chinese history, when China as an economically powerful state under the dynasty of Song was unable to protect itself because it failed to develop a matching power in the military field; and finally, national interest, which in the Chinese case is to ensure self-preservation and protect its own development, is crucial and without military power it cannot be fully secured.²⁹

Therefore, there is an imminent need for China to find the right balance among different components and China cannot be either utterly "soft-" or utterly "hard-line." Even inside the country, there are concerns over the greater emphasis on soft power strategies and some even call on authorities to show its muscles.³⁰ However, official Chinese discourse pretty much directly conveys the significance of proper composition of both power elements and also takes into consideration the value of choosing proper timing. Importantly, power in either of its appearances is not a goal but rather means or options for achieving the goals and those means should be used in a relevant place at a relevant time.

A high-ranking Chinese diplomat put it better in his address: "I don't think only the use of force can make diplomacy strong, or dialogue and negotiation only make diplomacy "soft". We Chinese believe in combining firmness and flexibility, which is to say that "firmness" and "flexibility" are two sides of a coin. A man may be gentle at one time, but angry at another time. Sometimes an army

²⁹ Hayoun Jessie Ryou, "The Meaning of China's 'Peaceful Development' Concept," *Observer Research Foundation Occasional Paper*, 2009, Vol: 3, No.12, pp. 14-15.

³⁰ Le Yecheng, Assistant Foreign Minister of China, "The Rapid Development of China's Diplomacy in a Volatile World," (address delivered at the Seminar on China's Diplomacy in 2011 and its Prospect, 18 December 2011), <http://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx/t890675.htm> (Access date: 25.04.2013).

needs to march forward bravely, while at other times it needs to avoid a direct confrontation. Confrontation and compromise are not the goals of diplomacy, nor are they the yardsticks for our diplomatic work. They are just means to achieve our diplomatic goals or options we can choose from. This means we must know when to fight, when to cooperate, and when to avoid direct confrontation. Wisdom is way important than fists.”³¹

What more for a smart power?!

China as a Soft Power

Yanzhong Huang and Sheng Ding name several possible sources for measuring soft power, including the number of foreign students sent for the purpose of acquiring higher education.³² In that regard, China is trying to become a “knowledge power,”³³ an attractive educational destination by impressively increasing quotas for foreign students.³⁴

Apart from that, China uses various means to project its soft power around the globe, such as Hanban, the Office for Teaching Chinese as a Foreign Language;³⁵ China International Publishing

³¹ *Ibid.*

³² Yanzhong Huang and Sheng Ding, “Dragons’ Underbelly: An Analysis of China’s Soft Power,” *EAST ASIA*, 2006, Vol: 23, p. 24.

³³ However, the number of Chinese going abroad is much bigger and among the countries sending their young people top 10 includes the US and China’s immediate neighbors. Out of the European countries, Russia is the only representative on the list. Sean Coughlan, “Record Numbers of International Students,” 10 March 2011, *BBC News*, <http://www.bbc.co.uk/news/business-12671198> (Access date: 20.03.2013).

³⁴ Wang Ying, “Foreign Student Quota to Expand”, *China Daily*, 28 July 2008, http://www.chinadaily.com.cn/china/2008-07/29/content_6884445.htm (Access date: 20.04.2013).

³⁵ Hanban, “Confucius Institute Headquarters,” http://english.hanban.org/node_7716.htm (Access date: 22.03.2013).

Group (CIPG);³⁶ television (CCTV/ CNTV broadcasting in six foreign languages)³⁷.

One of the manifestations of China's soft power is the traditional soft power component of diplomacy sometimes referred to as "smile diplomacy".³⁸ Chinese themselves see its foreign efforts comprising of different directions, like "good neighbourhood diplomacy" (mulinwajjiao), "great power diplomacy" (daguowajjiao), "energy diplomacy" (nengyuanwajjiao), and "public diplomacy" (gongzhongwajjiao).³⁹

China is taking all efforts to boost this particular soft power capability by staffing its diplomatic service with the best professionals who mostly speak local languages and are relatively young compared to the overall median age of bureaucracy back at home.⁴⁰

Moreover, Beijing tries to be attractive, allows for cooperation where it does not contradict its vital interests, and conveys non-ambitious foreign discourse to ensure that its ascendancy is not confronted with major opposition. The Chinese government took efforts in self-mitigating the nationalistic sentiments in border disputes with some of its neighbours. In that regard, the 2008 Treaty with the Russian Federation is often referred by the Chinese themselves as a model for peacefully

³⁶ "Overview", China International Publishing Group (CIPG), http://www.cipg.com.cn/about_cipg/overview/ (Access date: 12.03.2012).

³⁷ "Home: Languages", CCTV/CNTV, <http://english.cntv.cn/01/index.shtml> (Access date: 24.06.2013).

³⁸ "Smile Diplomacy Working Magic Along China's Periphery," *Economist*, 29 March 2007, <http://www.economist.com/node/8880901> (Access date: 20.04.2013).

³⁹ Zhiqun Zhu, *China's New Diplomacy: Rationale, Strategies and Significance*, Ashgate, Surrey, 2010, pp. 1-21.

⁴⁰ Kishore Mahbubani, "Smart Power, Chinese Style," *American Interest*, March/April 2008, <http://www.the-american-interest.com/article-bd.cfm?piece=406> (Access date: 22.04.2013).

resolving territorial issues.⁴¹

“Health diplomacy” is another label granted to part of Chinese foreign policy in the field of foreign aid.⁴² Beijing stresses the importance and magnitude of it as a Chinese contribution in fighting poverty and health issues.⁴³ China has been particularly active on the African continent, where it has conducted exceptional aid policy by implementing government sponsored programs, compared to the other charity/privately sponsored organizations.⁴⁴

The peculiarity of Chinese soft power in the developing world may also become Beijing’s major advantage.⁴⁵ Unlike Western soft power which along with the aid brings its values including democracy and human rights, China’s soft power projection is more ‘tolerant’ in that regard. This increases Beijing’s attractiveness vis-à-vis the governments of developing countries that fall short of the Western standards.⁴⁶

This so called “no strings attached” approach is clearly stated

90

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 18

⁴¹ Sheng Ding, “Analyzing Rising Power from the Perspective of Soft Power: a New Look at China’s Rise to the Status Quo Power,” *Contemporary China*, 2010, Vol: 19, No.64, 255-272, pp. 267-268.

⁴² “Health Diplomacy: In Africa, China’s Soft Power Provides a Healing Touch,” *Arabic Knowledge@Wharton*, 22 November 2011, <http://knowledge.wharton.upenn.edu/arabic/article.cfm?articleid=2748> (Access date: 25.03.2013).

⁴³ Wen Jiabao, “Towards the Attainment of Millennium development Goals,” (statement at the Un High-Level Plenary Meeting on the Millennium development Goals, New York, the US, 22 September 2010), http://www.un.org/en/mdg/summit2010/debate/CN_en.pdf (Access date: 24.03.2013).

⁴⁴ “Health Diplomacy: In Africa, China’s Soft Power Provides a Healing Touch,” *Arabic Knowledge@Wharton*, 22 November 2011, <http://knowledge.wharton.upenn.edu/arabic/article.cfm?articleid=2748> (Access date: 25.03.2013).

⁴⁵ Yuan Qing and Ronald Ssekandi, “Africans Hold Own View on Chinese Aid,” *Xinhuanet*, 21 August 2011, http://news.xinhuanet.com/english2010/indepth/2011-08/21/c_131064221.htm (Access date: 26.03.2013).

⁴⁶ “Health Diplomacy: In Africa, China’s Soft Power Provides a Healing Touch,” *Arabic Knowledge@Wharton*, 22 November 2011, <http://knowledge.wharton.upenn.edu/arabic/article.cfm?articleid=2748> (Access date: 25.03.2013).

in a 2011 Chinese White Paper on foreign aid: "Imposing no political conditions. China ...respects recipient country's right to independently select their own path and model of development."⁴⁷

China's debt relief policies have also been a significant contributor to increasing Beijing's attractiveness. However, the relief does not come without caveats, and as a Chinese White Paper states, it favours countries that "have diplomatic ties with China".⁴⁸ This actually means giving preference to diplomatic relations with Beijing over Taiwan.⁴⁹

When it comes to the priorities to which sector the Chinese foreign aid should go first, it is to agriculture. The activities undertaken with the support of the Chinese government have contributed to growth in the grain and cash crops' output in the recipient countries.⁵⁰ In addition, Chinese foreign aid policy now includes a bigger share on environmental issues with the emphasis on clean energy and climate change.⁵¹

It has been argued that the delivery of the extensive foreign aid, especially to Africa, is conducted for political and economic reasons. In other words, the soft power channels are used in a smart way to receive desirable outcomes that could include votes in international organizations and support in international regimes in the Taiwan issue, as well as Tibet and Xinjiang; China might be interested in better agriculture elsewhere as it needs food for its own people; China needs African oil; and Africa is a vast market

⁴⁷ China's Foreign Aid, White paper, 21 April, 2011, p. 3, <http://www.eu-china.net/web/cms/upload/pdf/nachrichten/2011-04-21Chinas-ForeignAid-WhitePaper.pdf> (Access date: 20.03. 2013).

⁴⁸ *Ibid.*, p. 9.

⁴⁹ Zhiqun Zhu, *China's New Diplomacy: Rationale, Strategies and Significance*, Ashgate, Surrey, 2010, pp. 21-51.

⁵⁰ China's Foreign Aid, White paper, 21 April, 2011, p. 11, <http://www.eu-china.net/web/cms/upload/pdf/nachrichten/2011-04-21Chinas-ForeignAid-WhitePaper.pdf> (Access date: 20.03. 2013).

⁵¹ *Ibid.*, p. 14

for Chinese industries, including the military complexes, etc.⁵²

China as a Hard Power

China's impressive progress in its hard power capabilities has given grounds for extensive debates.⁵³ To start with military power, it is not only the possibility of threat or implications that should be studied, rather as David Shambaugh wrote more than a decade ago, People's Liberation Army of China (PLA) would serve a good indicator of what kind of a power China would eventually become.⁵⁴

However, the impact of the PLA on actual policy making and especially, the tangibility of its influence on real foreign policy outcomes are still debated. Moreover, the shortage in the unbiased sources of information further complicates the process of acquiring a clear picture.⁵⁵

A Chinese White Paper on Defence gives a comprehensive overview of the modernization of the Armed Forces.⁵⁶ Beijing's military build-up according to the white paper is of "defensive nature" and has three main tasks: safeguarding national sovereignty, territorial integrity ("Taiwan independence," "Tibet Independence"

⁵² Zhiqun Zhu, *China's New Diplomacy: Rationale, Strategies and Significance*, Ashgate, Surrey, 2010, pp. 21-51.

⁵³ Michael Beckley, "China's Century? Why America's Edge Will Endure," *International Security*, 2011/12, Vol: 36, No. 3, p. 42.

⁵⁴ David Shambaugh, "China's Military Views the World: Ambivalent Security," in *The Rise of China*, ed. Michael E. Brown, et al., MIT Press, Cambridge, 2000, pp.105-132.

⁵⁵ Michael D. Swane, "China's Assertive Behavior, Part Three: The Role of the Military in the Foreign Policy," *China Leadership Monitor*, 2011, No. 36, pp. 1-23, http://carnegieendowment.org/files/Swaine_CLM_363.pdf (Access date: 25.03.2013).

⁵⁶ "China's National Defense in 2010," White Paper, 31 March 2011, pp. 10-13, http://www.china.org.cn/government/whitepaper/node_7114675.htm (Access date: 23.03.2013).

and “East Turkistan Independence”), and social stability.⁵⁷

When it comes to actual figures, China's investment in its military capabilities is more than impressive, especially against the backdrop of the relative decline in the West.⁵⁸ Nevertheless, of particular use is not the mere statistics of “the world's biggest military expansion”⁵⁹ but the Beijing rationale behind the timing of the spending. In the official statistics from the Ministry of Defence of China, it is clearly indicated that China had ensured the economic development first (1978-1987) and only after that started to increase its military spending again.⁶⁰

Therefore, China pursues a strategy of the right balance in the development of its military and economic capabilities. When it comes to the economic part of hard power, today China may not be the world's biggest economy; but, as the study conducted by the Economist and involving 21 economic indicators found, China has already overtaken the US in about a half out of the total 21 indicators and will overtake it in the rest within the coming ten years.⁶¹

Moreover, Beijing also appears to be the highest contributor to the world GDP growth⁶² and the world's biggest contributor to

⁵⁷ In addition, National Defence strategies take due note of the non-conventional threats of the modern era, such as terrorism, cyber threats, natural disasters and threats to energy and environmental security, *Ibid.*, pp. 5-6.

⁵⁸ “Asia's Balance of Power: China's Military Rise,” *Economist*, 7 April 2012, <http://www.economist.com/node/21552212> (Access date: 26.04.2013).

⁵⁹ “China's Military Rise, Dragon's New Teeth: a Rare Look inside the World's Biggest Military Expansion,” *Economist*, 7 April 2012, <http://www.economist.com/node/2152193> (Access date: 12.04.2013).

⁶⁰ “Defense Expenditure,” Ministry of National Defense of the People's Republic of China, <http://eng.mod.gov.cn/Database/Expenditure/index.htm> (Access date: 24.04.2013).

⁶¹ “Daily Chart: The Dating Game,” *Economist*, 27 December 2011, http://www.economist.com/blogs/dailychart/2010/12/save_date (Access date: 30.03.2013)

⁶² “GDP Forecast,” *Economist*, 21 April 2012, <http://www.economist.com/node/21553046> (Access date: 25.04.2013).

the liquidity in the financial sector.⁶³ In addition, China has been increasing the share of its contributions to international institutions, like the IMF and the World Bank. But as this does not go hand in hand with the increase in its power in the decision-making process, Beijing is actively involved in the “BRICS Development Bank” project.⁶⁴

The increase in China’s hard power capabilities both in the military and economic sectors is significant. However, what matters is whether those boosted capabilities actually make China a hard power and not a soft or smart power. Hard power resources may have soft outcomes, if used in a smart way. And hard power, as argued by Nye, may also lead to co-optiveness.

The building of Beijing’s military muscle might couple with the side effect of accelerating security dilemmas in the region.⁶⁵ Recent developments in the South China Sea let the commentators assume that the new leadership would embark on a more assertive foreign policy.⁶⁶ However, up to today, the only projection of Chinese military power abroad has been its participation in international missions, for instance in the fight against piracy. Referring to it as a Chinese contribution to peace and stability beyond its borders, seems to be a kind of soft excuse for its military build-up in Beijing’s pocket, which it pulls out when portraying

⁶³ In the last five years, China’s Central Bank experienced a 118% rise. “China’s Central Bank Becomes World’s Biggest in Total Assets: Standard Chartered,” *Caijing*, 23 April 2012, <http://english.caijing.com.cn/2012-04-23/111823281.html> (Access date: 25.04.2013).

⁶⁴ Lingling Way and Bob Davis “China to name a Leader for Development Bank,” *Wall Street Journal*, 12 April 2013, <http://online.wsj.com/article/SB10001424127887323741004578418273283766076.html> (Access date: 21.06.2013)

⁶⁵ Prashanth Parameswaran, “Sino-Indian Border Negotiations: Problems and Prospects,” *China Brief*, 2012, Vol: 12, No.6, pp. 3-6, http://www.jamestown.org/uploads/media/cb_03_06.pdf.

⁶⁶ Please see the latest issue of *China Brief*, 2013, Vol: 13, No.13. http://www.jamestown.org/uploads/media/cb_08_09.pdf (Access date: 28.06.2013).

itself as an attractive responsible player.⁶⁷

Or take the over-discussed “Beijing Consensus” which is considered to be a Chinese soft power component, boosting Beijing’s attractiveness as a model of “prosperity and affluence” giving higher hopes to developing countries with political systems far from Western standards.⁶⁸ But the “Beijing Consensus” is grounded in hard-power economic capabilities, which China uses in a smart way to reach soft outcomes.

This also seems to be the case with its relations with ASEAN countries. To counterbalance the US “insurance policy” (strengthening military ties with Australia, Japan, and India) against Chinese rise, Beijing attracts neighbours through the ASEAN Free Trade Agreement.⁶⁹

Conclusions: Smart Power

Unlike a vast amount of literature on China-related issues, this article avoided the blunt application of the very Western notions of power to Beijing’s posture and activities. Rather it examined China’s self-conceptualization to trace hard, soft and smart power concepts to understand the importance or preference, if any, attributed to the each of the three.

The article looked at Chinese narratives and found that the Chinese self-conceptualization cannot be described as exclusively soft or hard. Despite the emphasis made on soft approaches to international relations, China grants relevant significance to its hard power capabilities as well. In addition, pragmatism and rationalism

⁶⁷ “China’s National Defense in 2010,” White Paper, 31 March 2011, pp. 17-18, http://www.china.org.cn/government/whitepaper/node_7114675.htm (Access date: 23.03.2013).

⁶⁸ Yanzhong Huang and Sheng Ding, “Dragons’ Underbelly: An Analysis of China’s Soft Power,” *EAST ASIA*, 2006, Vol: 23, p. 28.

⁶⁹ Kishore Mahbubani, “Smart Power, Chinese Style,” *American Interest*, March/April 2008, <http://www.the-american-interest.com/article-bd.cfm?piece=406> (Access date: 22.04.2013).

are referred to as the best ground upon which the policies should be formulated.

After discussing China's soft and hard power, it was found that Beijing has indeed been investing heavily to build up its capacity in both aspects. Drawing on the examples of Chinese military participation in international missions and the ASEAN FTA, this article concluded that China attempts at receiving soft outcomes from its hard power capabilities as well.

To sum up, Chinese self-conceptualization gives indications of the importance and availability of both hard and soft power components, but does not characterize itself as utterly soft or utterly hard-line. Rather it gives preference to appropriate composition of both and takes note of the place and timing of their use. Similar is Nye's description of a smart power (a proper combination of the coercive and the attractive) which also goes parallel to China's self-conceptualization about the necessity of combining "firmness" and "flexibility," the importance of knowing when and where each of the two should be deployed.

So far Chinese have been resorting to smart approach in their international relations. But will China carry on with its smart power policies? Is it the best choice for Beijing, given its political and social structure which is in need of further opening up and reform? How sustainable is Chinese progress? Will this progress eventually lead to its global superpower status, or is China destined to be successful with its smart power approach only within the realm of the developing world?

These are just some of the questions that might accompany the ideas developed in this article. This writing did not aim at giving direct answers to them; it attempted to have contributed to creating a better understanding of China upon which further research could be successfully conducted.

ÖZET:

Güç, uluslararası ilişkiler teorisinde üzerine en çok odaklanılan ve tartışılan konulardan biridir. Joseph S. Nye Jr.'ın da söylediği gibi, “uluslararası siyasette güç hava durumu gibidir. Herkes onun hakkında konuşur ama çok az insan onu anlar”. Peki güç nedir? Güç yalnızca askeri veya ekonomik alandaki malzemelere yapılan ve belirli ülkeleri güçlendiren yatırım mıdır yoksa bir ülkenin sahip olduğu hedefleri gerçekleştirme kabiliyetine katkıda bulunan başka faktörler de var mıdır?

Güçle ilgili bu tartışmaların arka planında, makale güce ve gücün unsurlarına yönelik gerçekçi ve liberal yaklaşımlar arasındaki kesin ve birbirini dışlayan ayrıma karşı çıkmakta ve bunun yerine belirli unsurlara öncelik verirken gücün yalnızca sert veya yalnızca yumuşak unsurlardan oluşmadığını savunmaktadır. Ayrıca, makalede gücün farklı kaynakların bir bileşiminden elde edildiği öne sürülmektedir ve bunlar arasında hem sert hem de yumuşak doğaya sahip kaynakların bulunduğunu ve askeri gücün veya yönetim kalitesinin tek başlarına gücün kendisini temsil etmediğini öne sürmektedir. Makaleye göre, güç belirli devletlere güçlerini veren ve devletin elinde bulunan ilgili unsurların “akıllı” bir bileşimidir. İçinde bulunduğumuz bilgi çağında, asıl önemli olan akıllı güç, yani hem sert hem de yumuşak unsurların bir bileşimidir.

Sert, yumuşak ve akıllı güç kavramları, Batıda çeşitli ölçülerde geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Batılı akademisyenler ve analistler Çin'i Batı paradigmalarının gözlükleri aracılığıyla bakarak anlamaya çalışmıştır. Çin'in yumuşak gücüne ait çok sayıda yazı yazılmıştır ve Pekin sert gücün peşinde olmadığını savunmaktadır. Ancak konu “akıllı güç” olduğunda, bu konuyla ilgili ve Çin'in akıllı gücü kavramsallaştırmasıyla ilgili fazla bir tartışma bulunmamaktadır.

Bu makalede Çin'in resmi söylemlerinin incelenmesinin ardından, Çin'in sahip olduğu yumuşak güç ve sert güç çeşitli söylemlerle ve örneklerle ele alınmıştır.

Çin ile ilgili kaleme alınan eserlerin büyük bir çoğunluğunun aksine, bu makale Batı'nın güç kavramlarını Pekin'in duruşuna ve faaliyetlerine kaba bir şekilde uygulamaktan kaçınmıştır. Makale, bunun yerine, Çin'in kendini kavramsallaştırma çabalarını incelemiş ve sert güç, yumuşak güç ve akıllı güç kavramlarının izini sürerek Çin'in bu kavramlara veya bu kavramlardan herhangi birine verdiği önemi veya önceliği anlamaya çalışmıştır. Makalede, Çin'in kendini kavramsallaştırma çabalarının yalnızca yumuşak güç veya yalnızca sert güç olarak tanımlanamayacağı sonucuna ulaşılmıştır. Çin uluslararası ilişkilere yönelik olarak yumuşak güç yaklaşımına vurgu yapmakla birlikte, sert güç kabiliyetlerine de yeterince önem vermektedir. Buna ek olarak, politikaların üzerine inşa edilmesi gereken en uygun zeminin pragmatizm ve rasyonalizm olduğu kabul edilmektedir.

Özetlemek gerekirse, Çin'in kendini kavramsallaştırması, hem sert güç hem de yumuşak güç unsurlarına verilen önemin ve bu unsurların kullanılabilirliğinin göstergelerini ortaya koymaktadır ancak Çin kendisini bütünüyle yumuşak güç veya bütünüyle sert güç olarak tanımlamamaktadır. Çin, daha çok, her iki gücün uygun bir bileşimine öncelik vermekte ve bu güçlerin kullanım yerine ve zamanlamasına dikkat etmektedir. Nye'nin akıllı güç tanımı da (zorlayıcı ve çekici gücün uygun bir bileşimi) Çin'in "katılığı" ve "esnekliği" birleştirmeyi gerekli kılan ve bu ikisinin ne zaman ve nerede kullanılması gerektiğini bilmenin önemini vurgulayan kendini kavramsallaştırmasıyla paralellik göstermektedir.

Çin şu ana kadar uluslararası ilişkilerinde akıllı güç yaklaşımını benimsemiştir. Ancak Çin bu akıllı güç politikalarını uygulamayı sürdürebilecek midir? Daha fazla açılması ve reformların gerçekleştirilmesi gereken siyasi ve toplumsal yapısı dikkate alındığında, Pekin için en iyi tercih bu akıllı güç müdür? Çin'in ilerleyişi ne ölçüde sürdürülebilir olacaktır? Bu ilerleme nihayetinde Çin'i küresel bir süper güç konumuna taşıyacak mıdır yoksa Çin akıllı güç yaklaşımıyla yalnızca gelişmekte olan dünyanın kapsadığı alan içinde başarılı olmaya mı mahkûmdur? Bu sorular, bu makalede ortaya konan fikirlere eşlik edebilecek

sorulardan yalnızca bazılarıdır. Makalede bu sorulara doğrudan yanıt verilmeye çalışılmamakta; ileride daha çok sayıda çalışmanın başarıyla gerçekleştirilmesi için Çin'le ilgili daha iyi bir kavrayış oluşturmaya yönelik çabalara katkıda bulunmak amaçlanmaktadır.

BIBLIOGRAPHY

BOOKS

MORGENTHAU Hans J., *Politics Among Nations: the Struggle for Power and Peace*, McGraw Hill, Boston MA, 1993.

NYE Joseph S. Jr., *Power in the Global Information Age: From Realism to Globalization*, Routledge, New York, 2005.

ZHU Zhiqun, *China's New Diplomacy: Rationale, Strategies and Significance*, Ashgate, Surrey, 2010.

BALDWIN David A., "Power and International Relations," *Handbook of International Relations*, edited by Walter Carlsnaes, Thomas Risse and Beth A. Simmons, Sage Publications, London, 2002.

SHAMBAUGH David, "China's Military Views the World: Ambivalent Security," *The Rise of China*, edited by Michael E. Brown, et al., MIT Press, Cambridge, 2000.

PAPERS

BECKLEY Michael, "China's Century? Why America's Edge Will Endure," *International Security*, 2011/12, Vol: 36, No. 3.

DING Sheng, "Analyzing Rising Power from the Perspective of Soft Power: a New Look at China's Rise to the Status Quo Power," *Contemporary China*, 2010, Vol: 19, No. 64.

GLASER Bonnie S. and Medeiros Evan S., "The Changing Ecology of Foreign Policy-Making in China: The Ascension and Demise of the Theory of 'Peaceful Rise,'" *China Quarterly*, 2007, Vol: 190, http://tailieu.tapchithoidai.org/Demise_of_Peaceful_Rise.pdf (Access date: 22.03.2013).

HUANG Yanzhong and Sheng Ding, "Dragons' Underbelly: An Analysis of China's Soft Power," *EAST ASIA*, 2006, Vol: 23.

LAM Willy, "Beijing's Aggressive New Foreign Policy and Implications for the South China Sea," *China Brief*, 2013, Vol: 13,

No. 13, http://www.jamestown.org/uploads/media/cb_08_09.pdf (Access date: 28.06.2013).

PARAMESWARAN Prashanth, "Sino-Indian Border Negotiations: Problems and Prospects," *China Brief*, 2012, Vol: 12, No. 6, http://www.jamestown.org/uploads/media/cb_03_06.pdf (Access date: 28.04.2013).

RYOU Hayoun Jessie, "The Meaning of China's 'Peaceful Development' Concept," *Observer Research Foundation Occasional Paper* 2009, Vol: 3, No. 12.

SHAMBAUGH David, "International Relations Studies in China: History, Trends, and Prospects," *International Relations of the Asia-Pacific*, Vol: 11, No. 3.

SWANE Michael D., "China's Assertive Behaviour Part Three: The Role of the Military in the Foreign Policy," *China Leadership Monitor*, 2011, No. 36, http://carnegieendowment.org/files/Swane_CLM_363.pdf (Access date: 25.03.2013).

WALTZ Kenneth N. "The Emerging Structure of International Politics." *International Security*, 1993, Vol: 18, No. 2.

INTERNET

"Asia's Balance of Power: China's Military Rise," *Economist*, 7 April 2012, <http://www.economist.com/node/21552212> (Access date: 26.04.2013).

BIJIAN Zheng, "China's Peaceful Rise: Implications for Domestic Development and International Relations," *East Asian Visions: Perspectives on Economic Development*, 2006, http://siteresources.worldbank.org/INTEASTASIAPACIFIC/Resources/226262-1158262834989/EA_Visions_18.pdf (Access date: 14.04.2013).

BRISTOW Michael, "Who Writes China Leader's Wen Jiabao's Annual Speech," *BBC News*, 5 March 2011, <http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-pacific-12548685> (Access date: 02.03.2013).

CCTV/CNTV, <http://english.cntv.cn/01/index.shtml> (Access date: 24.06.2013).

China's Foreign Aid, White paper, 21 April 2011, <http://www.eu-china.net/web/cms/upload/pdf/nachrichten/2011-04-21Chinas-Foreign-Aid-WhitePaper.pdf> (20.03. 2013).

“China's National Defense in 2010,” White Paper, 31 March 2011, http://www.china.org.cn/government/whitepaper/node_7114675.htm (Access date: 23.03.2013).

China's Peaceful Rise: Speeches of Zheng Bijian 1997-2004, <http://www.brookings.edu/fp/events/20050616bijianlunch.pdf> (Access date: 25.04.2013).

China International Publishing Group (CIPG), “Overview,” http://www.cipg.com.cn/about_cipg/overview/ (Access date: 12.03.2013).

“China's Central Bank Becomes World's Biggest in Total Assets: Standard Chartered,” *Caijing*, 23 April 2012, <http://english.caijing.com.cn/2012-04-23/111823281.html> (Access date: 25.04.2013).

“China's Military Rise, Dragon's New Teeth: a Rare Look Inside the World's Biggest Military Expansion,” *Economist*, 7 April 2012, <http://www.economist.com/node/2152193> (Access date: 12.04.2013).

COUGHLAN Sean, “Record Numbers of International Students,” *BBC News*, 10 March 2011, *BBC News*, <http://www.bbc.co.uk/news/business-12671198> (Access date: 20.03.2013).

“Daily Chart: The Dating Game,” *Economist*, 27 December 2011, http://www.economist.com/blogs/dailychart/2010/12/save_date (Access date: 30.03.2013)

“Defense Expenditure,” Ministry of National Defense of the People's Republic of China, <http://eng.mod.gov.cn/Database/Expenditure/index.htm> (Access date: 24.04.2013).

“Full Text of Xi Jinping's Speech at Opening Ceremony of Boao Forum,” *People's Daily Online*, 8 April 2013, <http://english.people.com.cn/102774/8198392.html> (Access date: 20.05.2013).

“GDP Forecast,” *Economist*, 21 April 2012, <http://www.economist.com/node/21553046> (Access date: 25.04.2013).

Hanban, “Confucius Institute Headquarters,” http://english.hanban.org/node_7716.htm (Access date: 22.03.2013).

“Health Diplomacy: In Africa, China's Soft Power Provides a Healing Touch,” *Arabic Knowledge@Wharton*, 22 November 2011, <http://knowledge.wharton.upenn.edu/arabic/article.cfm?articleid=2748> (Access date: 25.03.2013).

JIABAO Wen, "Towards the Attainment of Millennium development Goals," (statement at the Un High-Level Plenary Meeting on the Millennium development Goals, New York, the US, 22 September 2010), http://www.un.org/en/mdg/summit2010/debate/CN_en.pdf (Access date: 24.03.2013).

JIA Qingguo, "Continuity and Change: China's Attitude toward Hard Power and Soft Power," *Brookings NorthEast Asia Commentary*, 2010, http://www.brookings.edu/opinions/2010/12_china_soft_power_jia.aspx (Access date: 28.03.2013).

MAAHBUBANI Kishore, "Smart Power, Chinese Style," *American Interest*, March/April 2008, <http://www.the-american-interest.com/article-bd.cfm?piece=406> (Access date: 22.04.2013).

NYE Joseph S. Jr., "The War on Soft Power," *Foreign Policy*, 12 April 2011, http://www.foreignpolicy.com/articles/2011/04/12/the_war_on_soft_power?page=full (Access date: 15.12.2013).

QING Yuan and Ronald SSEKANDI, "Africans Hold Own View on Chinese Aid," *Xinhuanet*, 21 August 2011, http://news.xinhuanet.com/english2010/indepth/2011-08/21/c_131064221.htm (Access date: 26.03.2013).

Smile Diplomacy Working Magic Along China's Periphery," *Economist*, 29 March 2007, <http://www.economist.com/node/8880901> (Access date: 20.04.2013).

WAY Lingling and Bob Davis "China to name a Leader for Development Bank," *Wall Street Journal*, 12 April 2013, <http://online.wsj.com/article/SB10001424127887323741004578418273283766076.html> (Access date: 21.06.2013)

YECHENG Le, "The Rapid Development of China's Diplomacy in a Volatile World," (address delivered at the Seminar on China's Diplomacy in 2011 and its Prospect, 18 December 2011), <http://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx/t890675.htm> (Access date: 25.04.2013).

YING Wang, "Foreign Student Quota to Expand," *China Daily*, 28 July 2008, http://www.chinadaily.com.cn/china/2008-07/29/content_6884445.htm (Access date: 20.04.2013).

“Balancing or Burden Sharing?” Settling the Ambiguity around the European Security and Defence Policy (ESDP)

“Dengeleme mi yoksa Sorumluluk Paylaşımı mı?”
Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası (AGSP)
ile ilgili Belirsizliği Giderme

Metin GÜRCAN*

Abstract

One of the most interesting phenomena of the past decade in the field of international relations has been the gradual emergence of collective effort of 27 sovereign states to construct and implement a collective European Union (EU) security and defence policy (ESDP). The overall question that this study seeks to answer is that how could the emergence and rise of the ESDP be interpreted: as an act of burden sharing that seeks to support US-led defence initiatives in its neighbourhood in terms of finance of operations, military capabilities and personnel? Or as an act of balancing that is assumed by the traditional wisdom in the IR as the primary instinct of any state when faced with the greater power in its area of influence? Since the ESDP has emerged overwhelmingly as a series of empirical reactions to historical events, the ESDP as a variable can be traceable over the course of history. The positioning of the EU member states (specifically Germany, France and the UK) in critical junctures such as Afghanistan War under the guise of NATO, the Iraq War that have been carried out by the

* Bilkent University, Department of Political Science, Ph.D. Candidate,
E-mail: metin.gurcan@bilkent.edu.tr.

US-led “coalition of willing,” 2008 Russo-Georgian War and recent Libya Crisis would highlight the possible venues in the evolution of the ESDP. By picking these four cases, the aim of the study is to pinpoint the promises and pitfalls of the ESDP and the positioning of EU member states (specifically European trio) vis-à-vis the US. Furthermore, this study hopes that these four cases could help provide sufficient insights to the evolution of the ESDP.

Key Words: *European Security and Defence Policy, European security.*

Öz

Uluslararası ilişkiler alanında son on yılın en ilginç olaylarından biri 27 egemen Avrupa ülkesinin savunma ve güvenlik alanında Avrupa Birliği Güvenlik ve Savunma Politikası (AGSP) adında ortak bir kimlik inşa etme çabasıdır. Bu çalışmanın cevap aradığı temel soru AGSP kimliğinin doğuşu ve evriminin nasıl yorumlanabileceğidir. Acaba, AGSP Avrupa mücaviri bölgede ABD'nin operatif askeri yeteneklerini özellikle finansman, askeri yetenekler ve kaynak temini alanlarında desteklemek maksadıyla bir “sorumluluk paylaşımı” stratejisi olarak mı yorumlanmalıdır? Yoksa AGSP geleneksel realist yaklaşım ışığında etki alanında ABD gibi “hegemonik” bir güçle karşı karşıya gelen bir grup devletin bu hegemonik gücü “dengeleme” stratejisi olarak mı kabul edilmelidir? AGSP tarihsel olaylara reaksiyon olarak kabul edilebilecek bir dizi adım olarak doğup geliştiğinden, bir değişken olarak AGSP'nin tarihsel bir analizle izi sürülebilir ve bir değişken olarak AGSP'nin evrimi tarih boyunca izlenebilir. Bu çalışmada, AGSP'nin Irak Savaşı, Afganistan Savaşı, 2008 Rus-Gürcü Savaşı ve son olarak Libya Krizi örnek olayları üzerinden AB üyesi devletlerin kendilerini konumlandırması (özellikle Almanya, Fransa ve İngiltere) ve bu konumlandırmaların AGSP'nin evrimine verdiği yön incelenmiştir. Çalışmanın temel amacı, AGSP'nin tarihi arka planı ile bu dört örnek olayın analizi üzerinden AB üyesi devletlerin (özellikle Almanya, Fransa ve İngiltere) ABD'ye göre kendilerini

stratejik pozisyonlaması ile bu pozisyonlamaların AGSP’na etkilerini aydınlatarak, AGSP’nin evrimi konusunda yeterli bir akademik altyapı sağlamaktır.

Anahtar Kelimeler: *Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası, Avrupa Güvenliği.*

Introduction

One of the most interesting phenomena of the past decade in the field of international relations (IR) has been the gradual emergence of collective effort of 27 sovereign states to construct and implement a collective EU security and defence policy (ESDP).¹ It is interesting because traditional wisdom in IR suggests that only states or alliances of states can engage in security and defence activities,² yet the EU is less than a state and more than an alliance. For the first time in modern history, some sovereign states have decided, of their own violation and with no imminent external threats forcing them to do so, to structure an alliance, to manage their activities in the field of defence. Since the Franco-British Summit in Saint Malo in December 1998, the historic event that gave rise to opinions on the development of an *autonomous* military capacity for the EU, the EU has mounted several missions. These missions could be defined as a narrow range of peacekeeping (‘Petersburg’) tasks³ such as Operation ALTHEA in Bosnia that

¹ The Treaty of Lisbon in 2007 renamed the ESDP to *Common Security and Defence Policy* (CSDP). This study, however, will use the acronym ESDP first to better emphasize the “Europeanness” of the policy and to better distinguish the discussions on the EU’s defence policy from broader security-related debate.

² Hans J. Morgenthau, *Politics Among Nations*, New York, McGraw-Hill Inc, 1993, pp. 5-14.

³ The Petersburg tasks that were identified in 1992 are still seen as the strongest guide to the EU’s specific roles in security and defence. They are primarily humanitarian and rescue tasks, conflict prevention and peacekeeping, providing combat forces for crisis management, including peacemaking and post-conflict stabilization.

involves 7000 troops and EUFOR RD in Congo with 2000 troops. In these mostly humanitarian and peace keeping missions, any deployment can take place only with the consent of each home country –a coalition of the willing approach that makes current efforts create joint European military forces as intergovernmental commitments as consistent with NATO as with the EU.

However, these developments have not been without controversy. Many, both in Europe and in the US, have deplored the advent of ESDP as a step in the wrong direction that would eventually erode the transatlantic ties. Many have seen in this emerging force a threat to the monopoly of NATO that constitutes the primary actor in the western defence structure. Specifically, traditional neorealist camp in the IR field for whom only states or alliance of states can engage in defence activities, have scratched their heads in disbelief as this new actor has taken the stage. They suggest that as the EU endeavours to develop its military muscle will rival the US in global military force protection. Some from the US worry that ESDP is a “strategy” to balance against US power or that is, in some way, designed to undermine, subvert or even maybe one day replace the transatlantic alliance. Robert Kagan, for instance, in his book that reputed with the famous quote of “*Americans are from Mars, Europeans are from Venus*”, asserts that Cold War was the era that held the West together. After the collapse of Soviet Union, however, since American and Europeans have different moods, psychologies and material resources, the post-Cold War era has witnessed (and will witness) a profound rift in the alliance between Americans and Europeans.⁴

During the Cold War years, indeed, it was widely accepted that every official in Europe and the US stressed territorial defence of the European land mass and its neighbourhood remained under

⁴ Robert Kagan, *Of Paradise and Power: American and Europe in the New World Order*, New York, Knopf, 2003.

the responsibility and strict control of NATO. No European policy maker ever dared to suggest (or was willing to suggest) that the European states should themselves assume responsibility for the territorial defence of Europe by rejecting the security net provided by “the ally,” the US. In those years that were mainly shaped by bipolar world order, European land mass was the most valuable “asset” of the Alliance that should be defended collectively and at all cost, which meant a close cooperation between the US and European states.

Since the disappearance of Red Army threat, however, many things have changed. One thing is crystal clear in this period that 9/11 terrorist attacks and following global war on terror campaign, the rise of the BRIC (Brazil, Russia, India and China), the invasion of Afghanistan and Iraq, prolonged turmoil in the wider Middle East, Iran’s nuclear program, Israel’s security, energy security, the safety of worldwide oil transportation routes, the growing importance of Africa and East Asia, and lastly the continuing global financial crisis have been among those numerous reasons that led to the US’s disengagement from her 50-year role as a guarantor of European security. Specifically for four years after the onset of global financial crisis, the US could be stated as a “withdrawing” power from continental Europe and Europe’s immediate neighbourhood not only in economic terms but also military terms. The contemporary global security environment has been making the US concentrate its available resources and military forces elsewhere. The departure of 12,000 US soldiers from Europe including legendary US 173rd Airborne Brigade from Germany (an elite force that had been in Germany since 1942) could be a “symbolic” example of this strategic disengagement.⁵

What would be the impact of the fact that US’s being the withdrawing power in wider European region stretching from Caucasus to North Africa, from Eastern Europe to Balkans in

⁵ BBC News, “US to withdraw two Europe combat Brigades”, January 13, 2012.

military terms on the development of the ESDP? Would this mean an opportunity for the EU to balance or a burden to carry?

Beginning with some interesting numbers; in the economic realm, the European Security Strategy states that “as a union of 25 member states with over 450 million people generating a quarter of the world’s Gross National Product (GNP), and with a wide range of instruments at its disposal, the European Union is inevitably a global player”.⁶ Turning to the sphere of defence, as of 2009, roughly the sum of national defence budgets of the EU member states in Europe is roughly \$260 billion that makes the EU the second defence spender in the globe after the US. This amount still serves to maintain 10,000 tanks, 2500 fighter planes, and 1.8 million soldiers, a fact that makes the EU as the second global defence actor after the US in terms of military capabilities.⁷ Furthermore, over the past nine years, although the EU has not have a standing army, it deployed more than 80,000 personnel in 24 such missions in Europe, Africa and Asia. According to the official numbers, currently the EU has 8000 personnel (both civilian and military) in 13 different ESDP missions around the globe.⁸ Moreover, Catherine Ashton, current High Representative of the EU, asserts that “*We [the EU] need to be able to respond to the complex threats of today (violent crises, cyber threats, energy security), and assume our global responsibilities*”.⁹ Only these numbers and this highly ambitious quote from the current High Representative are enough to show the “potentiality” of the EU’s military capacity and “eagerness” of European elites to

108

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 18

⁶ Please for the full document: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/reports/104630.pdf (accessed May 12, 2012)

⁷ UK Parliament Report, “European Defence Capabilities: lessons from the past, signposts for the future”, April 24, 2012. Please see for the full report: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld201012/ldselect/lducom/292/29202.htm> (accessed May 05, 2012).

⁸ EUfocus, Special Advertising Section in Foreign Policy Magazine, May 2012.

⁹ EUfocus, Special Advertising Section in Foreign Policy Magazine, May 2012.

assume global roles in the realm of defence.

One should also note that UK, France and Germany (the European trio) all together account for some 70% of European military capability, and the sum of their annual defence spending constitute 65% of the EU’s total annual defence spending. In this sense, they would be stated as the “locomotives” of the EU wagon. This study will, therefore, focus on the preferences of those leading states when examining the ESDP and the EU’s positioning in defence matters vis-à-vis the US’s.

The overall question that this study seeks to answer is then that how could the emergence and rise of the ESDP be interpreted: as an act of **burden sharing** that seeks to support US-led defence initiatives in its neighbourhood in terms of finance of operations, military capabilities and personnel, or as an act of **balancing** that is assumed by the traditional wisdom in the IR as the primary instinct of any state when faced with the greater power in its area of influence? To reformulate, will the EU sooner or later attempt to develop its military muscle and eventually rival the US in defence matters within the European context and its neighbourhood or “the things” happening between the EU and the US are simply bargaining strategies with many interests in common but some conflicting ones as well?

To answer this question:

a. “Methodology” section provides insights on how this study seeks to answer the research question.

b. “Theoretical Framework” section first provides explanations of the ESDP by the neorealist and neoliberal schools and constructivists approaches. Besides addressing the promises and pitfalls of all theoretical approaches seeking to explain the ESDP, this section lays out a hybrid concept, “soft balancing” that aims to bridge realist and liberal schools.

c. “Historical Background” section presents a brief summary of the emergence and the development of the ESDP by specifically emphasizing the four critical junctures to be analyzed.

These are the international crisis involving armed conflicts that have a direct impact on contemporary global security environment. The Afghanistan War in 2001, the Iraq War in 2002-2003, 2008 Russo-Georgian War and recent crisis in Libya. By picking these four cases, the aim of the study is to pinpoint the promises and pitfalls of the ESDP and the positioning of EU member states (specifically European trio) vis-à-vis the US. More importantly, this study hopes that these four cases could help provide sufficient insights to the evolution of the ESDP.

d. Conclusion is the last section that provides insights derived from the findings.

Methodology

The ESDP has emerged overwhelmingly as a series of empirical reactions to historical events; that makes the phenomenon of ESDP as a variable the process of which can be traceable over the course of history. The analysis of important events in the evolution of the ESDP or the critical junctures that have an impact on the transformation of the ESDP could tell us a lot. To seek for an answer to the occurrence of the Saint Malo Summit in 1998, for instance, the event that gave birth to the ESDP could provide sufficient insights for us to better understand the rationale behind the emergence of the ESDP. Similarly, the positioning of the EU member states (specifically European trio) in critical junctures such as Afghanistan War under the guise of NATO and the Iraq War that have been carried out by the US-led “coalition of willing”, 2008 Russo-Georgian War and recent Libya Crisis would highlight the possible venues in the evolution of the ESDP. This approach is inherently inductive that seeks to observe the “facts” on the ground and then to generalize the common patterns in each case. Why is it then an inductive analysis that seeks to generalize observable facts on the ground? It is because, as the theoretical section will clearly indicate that, existing academic theories have had enormous difficulty in explaining the existence and evolution of the ESDP. That is why this study seeks to turn to historical events and historical comparative analysis, instead of turning to overarching

theories, first to explain the evolution of the ESDP and then to elucidate whether the ESDP is an act of balancing or burden shifting in general vis-à-vis the US.

It is worth mentioning that as the US funds roughly one third of NATO’s total budget and 73% of operational budget,¹⁰ this study tends to consider NATO as a US-led actor in the equation. One should also note that since a new conceptualization of security has gained multi-dimensional character with the inclusion of global security and human security that address basic human rights, fundamental freedoms, economic and environmental cooperation as well as peace and stability. The security-related issues will, therefore, be out of the scope of this study which is solely looking for answers in the defence (military) dimension of the debate.

Theoretical Framework

Neorealists, who argue that states, as the primary actors in the international system, alone are able to engage in security and defence activities either individually or as a part of military alliance¹¹ have some deficiencies to explain the “ESDP effect.” ESDP is a phenomenon whereby member states in the EU pool their sovereignty and apparently ignore the rules of Westphalian system. From the perspective of neorealists, an entity like the EU in this conceptualization, theoretically, is quite incapable of engaging in security and defence policy. John Mearsheimer, for instance, who gives little credibility to the European integration in the field of defence, suggests that sooner or later the EU project will go “back to the future” and revert to a nationalist jostling for the position that we witnessed in 19th and 20th century.¹² In contrast to this

¹⁰ Carl Ek, “NATO Common Funds Burden Sharing”, CRS Report for Congress, February 15, 2012.

¹¹ Stephen M. Walt, “International Relations: One World, Many Theories”, *Foreign Policy*, Spring 1998, pp. 29-46.

¹² John Mearsheimer, *The Tragedy of Great Power Politics*, New York, Norton, 2001, p. 392.

pessimist camp in the neorealist tradition that suggests that the ESDP is doomed to “die” sooner or later, the optimists in the neorealist tradition on the survival of the ESDP have only one explanation. This explanation that neorealists can propose for EU integration in defence and security comes from Barry Posen¹³ and Stephen Walt¹⁴ who contend that the EU’s rise in the realm of defence and security could only be explained by her “balancing” against US dominance in contemporary global security environment. According to Barry Posen, the EU has, since the Saint Malo Summit in 1998, moved deliberately, if slowly, to develop the capability to undertake autonomously a range of demanding political military operations beyond Europe’s borders. This effort, for Posen, the ESDP, is a puzzle in so far as post-Cold War Europe is exceptionally secure, and most European nations are members of an established alliance, the US-led NATO. Though, for Posen, European states are not motivated by a perception of an imminent threat from the US, they are balancing and will continue to balance US power. Nonetheless, Posen suggests that the most powerful member states thereby have different motives: the UK for the sake of her own influence and to prove transatlantic commitments, France for a greater influence of Europe in the world, and “Germany’s motives seem to lie somewhere in between”.¹⁵ Then Posen concludes that the concentration of global power in the US, unipolarity, is uncomfortable even for its friends who fear the US’s freedom of action and who wish to influence the global political environment the US could create.¹⁶ For the neorealist camp, the most evident example of this balancing act would be to

112

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 18

¹³ Barry Posen, “ESDP and the Structure of World Power”, *The International Spectator*, 2004, Vol. XXXIX/1.

¹⁴ Stephen Walt, “The Ties that Fray: Why Europe and America Are Drifting Apart” *The National Interest*, Winter, 1999.

¹⁵ Barry Posen, “European Union Security and Defense Policy: Respond to Unipolarity”, *Security Studies*, 15, No. 2 (April–June 2006): pp. 149–186.

¹⁶ *Ibid.*

undermine or weaken NATO.¹⁷ This theme in the literature that has never been satisfactorily refuted or has never gone away could be states as the Damocles’ sword hanging over the “hyphen” between the EU and NATO. Robert Hunter notes that the “risk” of the EU coming to rival the US “should have appeared to be minimal. But as a political matter, it gained greater currency in Washington and, rightly or wrongly, has been a source of concern for ever since”.¹⁸ Even Strobe Talbott, for instance, the prominent profile of liberal camp in the US, articulates in his speech at Chatham House in 1999 that:

“We would not want to see an ESDI [the previous version of ESDP] that comes into being first within NATO but then grows out of NATO since that would lead to an ESDI that initially duplicates NATO and could eventually compete with NATO.”¹⁹

To sum, what the neorealist camp worries about “balancing”. Balance of power theory is a central pillar of realism. Throughout history, it is argued that, whenever a great power rises significantly above its rivals, second-tier states will try to “balance against” it, either by developing their internal resources or by forming balancing coalitions. Realists understand balancing as threatening.

For intergovernmentalist school, in the same vein, which tends to see the EU integration as a standard process of inter- state bargaining with a view to promote national interests, the integration in the realm of defence and security is highly unlikely in the EU case. Stanley Hoffman, for instance, argued forty years ago that integration in the EU could only take place in policy areas where state gains constantly outweigh losses. Thus, he predicts that

¹⁷ Anand Menon, “Why ESDP is Misguided and Dangerous for the Alliance?” in Jolyon Howorth ed. *Defending Europe: the EU, NATO and the Quest for European Autonomy*, New York, Palgrave Macmillan, 2003.

¹⁸ Robert E. Hunter, *The European Security and Defense Policy: NATO’s Companion or Competitor?*, Monterey, RAND Publication, 2000, p. 25.

¹⁹ Strobe Talbott, from his speech in Chatham House in 1999.

integration would not be the case in the area of “high politics”.²⁰ Andrew Moravcsik, in the same vein, argues that although non-state social and political actors can bargain at the international level for more rational policy coordination, ultimately decision are taken by states specifically on the defence policies where coordination is less and integration will not happen.²¹

There is, however, a central puzzle in the contemporary security environment that neorealists have difficulties when explaining: that is, with Stephen Walt’s words “balancing tendencies have been comparatively mild,”²² recently. At this point neoliberalism, with its emphasis on trade and economics as the twin pillars of interdependence and soft power²³ comes to surface. Neoliberal school would explain why the EU has now chosen not to go solely military fashion.²⁴ The focus of neoliberal approaches on soft power is informed by a belief that military instruments have been overemphasized in the IR and the significant aspects of the present are the features of attractiveness and exemplary of which the EU is a model.²⁵

This theoretical dilemma for neorealists is called “soft balancing that would be defined as a “looser type of resistance to the hegemonic power”.²⁶ Instead of applying “direct” hard

114

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 18

²⁰ Stanley Hoffman, “Obstinate or Obsolete? The Fate of the Nation State and the Case of Western Europe”, *Daedalus*, 1966, Vol.95/2, pp. 862-915.

²¹ Andrew Moravcsik, *The Choice for Europe: Social Purpose and State Power from Messina to Maastricht*, Ithaca, Cornell University Press, 1998, p. 7.

²² Stephen Walt, *Taming American Power: The Global Response to US Primacy*, New York, Norton, 2005, p. 4.

²³ Joseph S. Nye, “Soft Power”, New York, Public Affairs, 2004, pp.18-22.

²⁴ Robert Jervis, “Neoliberalism and Cooperation: Understanding the Debate”, *International Security*, Vol:24 No:1, pp. 42-63.

²⁵ Robert O. Keohane ve Joseph Nye, *Power and Interdependence: World Politics in Transition*, Glenview, Foresman, 1989, pp. 20-27.

²⁶ Stephen G. Brooks and William C. Wohlforth, “Hard Times for Soft Balancing”, *International Security*, Vol. 30, No. 1 (Summer 2005), pp. 72–10.

balancing means to an adversary through the impose of military and economic power, soft balancing is more like a *de facto* method preferred between friends. Samuel Huntington, for instance, describes “European Integration” in the realm of security and defence as a “soft balancing” tool for the European states to balance US’s hegemonic power in the long run. He asserts that:

“Undoubtedly, the single most important move toward an anti-hegemonic coalition is the formation of European Union and the creation of common European currency. Clearly the Euro could pose an important challenge to the hegemony of the dollar in global finance”.²⁷

Then it would be argued that the EU integration constitutes a *de facto* soft balancing more recently through the claim for an autonomous EU security role. Specifically, during the George W. Bush administration, theorists in the balancing camp began detecting different forms of balancing, one of which is the ESDP and the EU integration in the larger context. Since it was difficult to portray this behaviour a classical “hard” balancing, that is preparation for a potentially warlike show down between the EU and the US, the notion of “soft balancing” came to surface to categorize “looser” types of resistance to the hegemonic power.

The primary profile in the balancing camp, Barry Posen, argues that the ESDP is, to a considerable extent, driven by European concern over the “hegemonic position of the US” and concludes that “in the light of this, ESDP is a form of balance of power behaviour, albeit a weak form”.²⁸ It is worth noting that he is careful not using the traditional “hard” balancing against a perceived military threat. He states that:

²⁷ Samuel Huntington, “The Lonely Superpower” *Foreign Affairs*, Vol. 70, No. 2, March/April 1999, p. 45.

²⁸ Barry Posen, “ESDP and the Structure of World Power” *The International Spectator*, Vol. XXXIX/1, 2005, p. 25.

“The EU is balancing against US power, regardless of the comparatively low European awareness of an actual direct threat originating from the US. The Europeans are helpful to the US, but if current trends continue, they will have to decamp, and they could even possibly cause some mischief”.²⁹

Robert Art, in the same vein, sees the ESDP as a form of soft balancing:

“ESDP represents the institutional mechanism to achieve the following aims: a degree of autonomy in defence matters; a hedge against either American military departure from Europe or an American unwillingness to solve all Europe’s security problems if it remains in Europe; a mechanism to show the US that Europe will bear more of the defence burden; and ultimately a vehicle to help further progress in the European Union project.”³⁰

Stephen Walt agrees with the assessment that ESDP is a case of “soft” balancing and continues that:

“A more unified European defence force would also increase Europe’s bargaining power within existing transatlantic institutions, which is why US officials have always been ambivalent about European efforts to build autonomous capabilities.”³¹

On the other hand, for constructivists, the international relations can be understood in more value-based or normative terms

²⁹ Barry Posen, “The Unipolar Moment and ESDP”, Draft, unpublished paper given to Yale Seminar Series, November 2004.

³⁰ Robert Art, “Western Europe Hedges its Bets”, Chapter in Paul J.J. Wirtz and M. Fortman (eds), *Balance of Power: Theory and Practice in the 21st Century*, Stanford, Stanford University Press, 2004, p.4.

³¹ Stephen Walt, *Taming American Power: The Global Response to US Primacy*, New York, Norton, 2005, p. 129.

rather than simply clash of national interests,³² and that in this sense, EU integration in the defence sector is theoretically unproblematic. Where neorealists and neoliberals insist that states have more or less fixed preferences dictated by unchanging factors such as the international system or self-centred national interests, constructivists have insisted that those preferences are, in fact, socially constructed through forces such as identity, ideas, normative beliefs and socialization which are in an everlasting state of evolution.³³ For constructivists, knowledge, culture, ideology may also be the dominant sources of power.³⁴ The real power of social practices for this approach lies in the efficiency and rapidity of their meaning making capacity to deconstruct the conventional intersubjective meanings first and then to reconstruct new meanings in the socially constructed community.³⁵ In this sense, the constructivist camp may seem to provide valuable insights on the emergence and the development of the ESDP and the EU’s being an actor in the defence matter. Jolyon Howorth, for instance, pursuing a constructivist analysis, criticizes the insistence of national leaders in the EU member states still to perceive matters of war, peace, security and defence through national lens.³⁶ He suggests the need for a “European strategic culture” that could overcome long and bloody European history, accidents of geography and national mythologies to nurture a “European identity” and then emphasizes the prospective role of a “European military” when constructing

³² Ted Hopf, “The Promise of Constructivism in International Relations Theory”, *International Security*, Vol: 23 No: 1, pp. 171-200.

³³ Alexander Wendt, “Anarchy is What States Make of It: The Social Construction of Power Politics”, *International Organizations*, 46:2, pp. 391-425.

³⁴ Joseph S. Nye, “Soft Power”, New York, Public Affairs, 2004, pp.18-22.

³⁵ Ted Hopf, “The Promise of Constructivism in International Relations Theory”, *International Security*, Vol:23 No:1, pp. 171-200.

³⁶ Jolyon Howort, *Security and Defence Policy in the European Union*, New York, Palgrave Macmillian, 2004, p. 179.

European strategic culture and European identity.³⁷ Although he implicitly states, for him, unless Europe can construct a strategic atmosphere in which European soldiers are being asked to die for the “Idea of Europe” a “European Identity,” it is merely possible to talk about a European strategic culture.³⁸ Then “the creation of a European Army, for use and only on behalf of the EU, using exclusively European military assets, under a European commander, flying the European flag”³⁹ necessities not a coordination and cooperation but “integration” of policy and force planning, and more integrated set of arrangements in defence matters.

Historical Background

The date birth of the EU as a military actor from the Franco-British summit in Saint Malo is December 1998. This influential event gave rise to deep discussions on the expansion of an *autonomous* institutional and defence capacity for the EU (the world “autonomous” implies relative freedom from American leadership). For Jolyon Howorth, the first reason behind this Summit was the recognition of the European decision makers, during the Gulf War in 1991, and the following years, just how dependent their militaries were on the US military and how ineffective their own armed force were.⁴⁰ The second reason or a wakeup call for all Europe that overwhelmingly indicated the capability deficiency of European militaries to cease a crisis even in Europe was the violence at the heart of Europe which engulfed former Yugoslavia between 1992 and 1995. The reappearance of military conflict and the incompetency of the European militaries to handle this crisis in Balkans was an emergency call for European decision makers. To handle this capacity problem, Article 2 of the Joint Declaration of the Summit states that:

³⁷ Ibid., p. 180.

³⁸ Ibid., p. 40.

³⁹ Ibid., p. 41.

⁴⁰ Jolyon Howorth, *Security and Defence Policy in the European Union*, New York, Palgrave Macmillian, 2004, p. 6.

“Balancing or Burden Sharing?”

Settling the Ambiguity around the European Security and Defence Policy (ESDP)

“The Union must have the ability for autonomous act, backed up by credible military forces, the means to decide to use them, and a readiness to do so, in order to respond to international crises.”⁴¹

It is worth mentioning that the Saint Malo Summit declaration speaks explicitly of the need to forge “a strong and competitive European defence industry and technology”.⁴² Just after the Summit, the EU Military Committee (EUMC)⁴³ as the highest military body in the Union that provides a domain for the meeting of the Chief of Staffs of member states annually and the EU Military Staff were formed.

Both US officials and academics, however, have feared something similar just after the signing of the declaration: a Franco-British initiative that could lead to the emergence of a “distinct” European defence identity. Saint Malo Summit was, therefore, revolutionary in two ways. Firstly, this attempt removed the blockage which, for decades, had prevented the EU from embracing security and defence as a policy area and, therefore, from evolving or getting mature as a global actor in this area. Secondly, this attempt was the break of “exclusive” prerogative of NATO. That is why in an article in *the Financial Times*, three days after Saint Malo, then US Secretary of State Madeleine Albright enunciated what soon became to be known as “three Ds”:

“As European look at the best way to organize their foreign and security policy cooperation, the key is to make sure that any institutional change is consistent with basic principles that have served the Atlantic partnership

⁴¹ Please see for the full text of the declaration: <http://www.atlanticcommunity.org/Saint-Malo%20Declaration%20Text.html> (accessed 20 March, 2012).

⁴² Please see for the full text of the declaration: <http://www.atlanticcommunity.org/Saint-Malo%20Declaration%20Text.html> (accessed 20 March, 2012).

⁴³ Please see the official website of the EUMC: [http://www.consilium.europa.eu/eeas/security-defence/csdp-structures-and-instruments/eu-military-committee-\(eumc\)](http://www.consilium.europa.eu/eeas/security-defence/csdp-structures-and-instruments/eu-military-committee-(eumc)).

well for 50 years. This means avoiding what I would call the Three Ds: **decoupling, duplication, and discrimination.**

First, we want to avoid decoupling: NATO is the expression of the indispensable transatlantic link. It should remain an organization of sovereign allies, where European decision-making is not unhooked from broader alliance decision-making. Second, we want to avoid duplication: defence resources are too scarce for allies to conduct force planning, operate command structures, and make procurement decisions twice (once at NATO and once more at the EU). And third, we want to avoid any discrimination against NATO members who are not EU members.”⁴⁴

As these remarks above clearly indicate, this Summit that would pave the way for denouncing NATO was regarded as a “balancing” attempt to the detriment of transatlantic ties for the US decision makers. Simply put, Washington feared ESDP moving away from the US norms. The worries of the US decision makers about the motivations of their European counterparts never entirely disappear in the following years. That is why the initial framework for EU-NATO cooperation established in 1999 with the “Berlin Plus Arrangement,” which first granted the EU access to NATO’s operational planning and strategic assets such as strategic air lifting and air-to-air refuelling and medical support. Although Berlin Plus remains complicated by Turkey’s position on Cyprus, this initiative has functioned as an “anchor” that connects the EU to NATO in areas such as pooling and sharing defence capabilities, smart defence planning, crisis management and humanitarian missions.

Nevertheless, the developments that may undermine Berlin

⁴⁴ Madeleine Albright, 'The Right Balance Will Secure NATO's Future', *Financial Times*, 7 December 1998.

Plus arrangement happened. The Quadripartite Summit between France, Belgium and Luxembourg on April 29, 2003 at the height of the European crisis over the 2003 Iraq War is a good example of those developments. This summit was, in fact, France’s attempt which implied the *exclusion* of the UK, and transatlantic ties the UK always being sensitive to, from the ESDP mainstream. Since a European defence policy without the UK is only a dream, Paris and Berlin flirt had lasted remarkably short but worked well for emergency calls both in London and Washington.

With the return of the UK to the ESDP with the “cold shower” of the Quadripartite Summit, the postponed Franco-British summit took place at Le Touquet in February 2003. With the agreement at Le Touquet; a commitment to expand the scope of EU peacekeeping missions in the Balkans and a special agreement on cooperation in Africa were announced. The possibilities for the development of military capacity and more effective rapid reaction capabilities were also discussed in this summit.⁴⁵

The real progress on ESDP was witnessed in 2004. The British suggestion to focus on military capability through *quality* (Headline Goal 2010) rather than *quantity* (Helsinki Headline Goal) focused on the formation of *battlegroups*.⁴⁶ France and Germany instantly endorsed this project. UK, France and Germany emissaries networked Central and Eastern Europe in the spring and summer of 2004 persuading the new accession member states that this was a project they could contribute in either as a national or part of a multinational formation. The aim was to make best use of European quality capacity in military deployments. For Jolyon Howorth, with the formation of battlegroups, British objectives (pragmatic assumption

⁴⁵ BBC News, “UK and France boost Defense Ties”, February 5, 2003.

⁴⁶ The newly projected 15 battalion-size Battlegroups that comprise the main body of the EU Rapid Reaction Force are intis of 1500 troops prepared for combat in jungle, desert or mountain conditions, deployable with 15 days and sustainable in the field for 30 days.

of necessary missions in Europe's near-abroad) complemented French objectives (the principled build-up of Europe's strength).⁴⁷ Similarly, the 2004 decision to create a European Defence Agency (EDA), which initially brought on significant competition between France and the UK over the appointment of the CEO, was seen as a major new landmark in the EU's move towards rationalization of capacity. The rationale behind the formation of this agency was the affirmation of pressing problems: forging relations between the varied EU defence outlines; acting as a channel and a creator of new thinking; providing input to the weaponry transformation process; stress on the "-ilities": sustainability, interoperability, elasticity, deployability; bringing military and civilian activities together and research.⁴⁸ Headed by the High Representative, the European Defence Agency's prime mission is simply to improve the EU's defence capabilities for ESDP missions around the globe. One should note that the European Defence Agency is located in Paris, neither in London nor in Berlin.

The Treaty of Lisbon in 2007 came with the structural reforms in the ESDP-related issues the prime of which was to rename the ESDP to *Common Security and Defence Policy* (CSDP). Furthermore, it was agreed in this Summit to create the post of High Representative of the Union for Foreign Affairs and Security Policy. The head of Military Committee also become the top military advisor to this post.⁴⁹ The EU Military Committee, which consists of the member states' Defence Chiefs represented by permanent envoys, was decided to assume the top advisory role to the EU in this summit. Furthermore, it was decided that the Political and Security Committee monitors the international situation and

⁴⁷ Jolyon Howorth, "The Euro-Atlantic Security Dilemma: France, Britain, and the ESDP", *Journal of Transatlantic Studies*, 2005/1.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Please see the official website of the EU Institute for Security Studies: www.iss.europa.eu/ (accessed January 13, 2013).

help the High Representative to define ESDP.

Although European defence budgets have been steadily declining over the past decade and recent financial crisis specifically hit the defence spending, above stated ambitious efforts to institutionalize the ESDP prove EU’s commitment to achieve enhanced operational effectiveness first in Europe and Europe’s neighbourhood, and maybe on the long term at the global scale.

It is also worth mentioning that as the Cold War began to fade, the transatlantic relationship also shifted, both in its underpinnings and in its objectives. As Europe ceased to be the epicentre of the US defence policy, the ties began to weaken.⁵⁰ The period after the Saint Malo Summit witnessed many significant developments that enhanced divisions not only between the EU and the US but also among EU member states. These events that dissolved the “optimistic mood” in defence integration in the EU loomed after the Saint Malo included:

- Growing tension between the US and the EU over missile defence initiative in Europe,
- The 2000 presidential elections in the US and the advent of a new less “Euro-friendly” George W. Bush administration in Washington,
- The 9/11 attacks in the US, and London and Madrid bombings in Europe that made it clear that it was no longer possible to frame the ESDP project within such narrow parameters,
- The war in Afghanistan and debates over the initiation and conduct of this war,
- The call of the US to form a “coalition of willing” in the war on global terrorism and the invasion of Iraq in 2003 with this coalition of willing and the concomitant crises on United Nation’s legitimacy,

⁵⁰ Stephen Walt, “The Ties that Fray: Why Europe and America Are Drifting Apart” *The National Interest*, Winter, 1999.

- The Prague Summit in 2002 that gave the EU global remit and enabled her to build a new rapid reaction force,
- The 2003 launch of the first European Union military mission and the drafting of the EU's first strategy document,
- The 2003 Convention on the Future of Europe and the Intergovernmental Conference on a European Constitution followed in 2005 by the negative referendum resulted in France and Netherlands,
- The massive increase in US military capacity mainly due to the long war against global extremist networks,
- A radical renewal of NATO's membership, structures and missions and the expansion of NATO's missions both in geographical and functional terms,
 - 2008 Russo-Georgian War,
 - France's decision to return to NATO's military wing in 2009,
 - Nuclear alerts from Iran and North Korea, and
 - Arap Spring and the crisis in Libya.

Rarely can a decade have been marked by so many significant events that directly affected the nature of debates on the ESDP. For Jolyon Howorth, prior to 9/11, the EU's attempts to forge a common ESDP faced two major internal challenges. First was on the institutional front between the brand-new Brussels-based agencies such as Military Committee and Political and Security Committee, and the more long-standing ones (COREPER, Council Secretariat, Commission); between foreign ministries and defence ministries. The second was between national capitals and "Brusselisation".⁵¹ He then asserts that the above mentioned course of events that mainly shaped by the 9/11 attacks and US's responses to those attacks, has led to the "*renationalization*" of security and defence

⁵¹ Jolyon Howorth, "CSDP After 11 September: From Short Term Confusion to Long Term Cohesion", *EUSA Review* (15: 1), Winter 2002, pp. 1, 3-4.

reflexes among European states. While the first camp led by UK, “allies (Italy, Poland, and Portugal)”, pledged their *national* military assets to the US administration; the second camp, “neutrals,” in this division, led by France and Germany were careful to insist the global campaign against el-Qaida was not a war. This was the general landscape in the Europe just before the invasion of Afghanistan.

That is why, instead of analyzing all these above listed incidents, this study picks four of them. Afghanistan War, 2003 Iraq War, 2008 Russo-Georgian War and recent Libya Crisis, four critical junctures, or international crises involving armed conflicts that could deliver some reflections when analyzing the ‘What’s and ‘Why’s of the evolution of the ESDP.

2001 Afghanistan War

In October 2001, the Afghanistan war began in response to the 9/11 terrorist attacks. Immediately following the attacks, the EU herself and its member states declared solidarity with the US, vowing that the EU “stands firmly and fully behind the US”.⁵² It was agreed by European leaders that the attacks were not just an aggression toward the US, but toward all democratic regimes in the globe.⁵³

Some scholars wrote on the EU involvement in the Afghanistan War argue that the EU has made considerable political and economic contributions to the international efforts.⁵⁴ At the initial phase of the Afghanistan War, economically, the EU took the lead on the humanitarian mission, becoming the second largest donor to the humanitarian aid and economic development in Afghanistan after the US. Politically, the EU utilized its expertise in multilateralism by playing a significant role in the organization of

⁵² Akan Malici, *The Search for a Common Foreign and Security Policy: Leaders, Cognitions and Question of Institutional Viability*, New York: Palgrave Macmillan, 2008, p. 76.

⁵³ Ibid., p. 76.

⁵⁴ Ibid., p. 78.

the crucial international coalition sought to find a solution to the turmoil in Afghanistan.⁵⁵

Nonetheless, with the emergence of strategic exhaustion in the following years, it is likely to assert that the initial spirit of the EU for Afghanistan has dissolved. European foreign policymaking that initially pro-US, has been exposed decisive retreats in the following years. The emergence of three camps in the following years; that is, “devout allies”, “fence sitters” and “dissenters” among EU member states has in the long run weakened coherence and unity in the ESDP. According to the European Council of Foreign Relations Report on Afghanistan,⁵⁶ for instance, as of 2008, Europe’s military contribution in Afghanistan can be divided into three groups:

1. UK and the Netherlands, and followed by Germany, Bulgaria, the Czech Republic, Denmark, Estonia, Italy, Latvia, Lithuania, Poland, and Romania. These countries contribute significant troops either in absolute terms or as a proportion of their national capability (devout allies).

2. Belgium, Hungary, Luxembourg, Slovakia, Slovenia, Spain, and Sweden have made significant contributions, but could do better (fence sitters).

3. Austria, Finland, France, Greece, Ireland, and Portugal have made minimal deployments well below their capabilities (Dissenters).⁵⁷

The Afghanistan War shows to what extent member states have fallen back on their own resources, and to what extent there

⁵⁵ Eva Gross, “Security Sector Reform in Afghanistan: the EU’s Contribution,” Occasional Paper (April 2009), p. 21.

⁵⁶ Please see for the full text of the report: http://ecfr.eu/page/-/ECFR-04_AFGHANISTAN_-_EUROPES_FORGOTTEN_WAR.pdf

⁵⁷ Christopher Hill, “Renationalizing or Regrouping? EU Foreign Policy since 11 September 2001”, *JCMS: Journal of Common Market Studies*, Volume 42, Issue 1, February 2004., pp. 143–163.

are signs of heterogeneity and lack of unified stance on Afghanistan. Even, a number of critics have argued that these contributions are not sizeable and that the EU is not a real actor in the efforts in Afghanistan. These critics have focused on shortfalls of the EU’s contribution to the international effort. Joanna Buckley, former political advisor for the Office of the Special Representative for the EU for Afghanistan, characterizes EU efforts as “poorly organized” and argues that the EU member states “lack a clear vision of the role they want the European institutions to play”.⁵⁸ Furthermore, Daniel Korski, Senior Policy Fellow at the European Council on Foreign Relations, asserts that European support for the Afghan mission is “limited”, and cooperation between the leading EU member states and the European Commission “remains inadequate”.⁵⁹ Korski further criticizes the EU’s military contributions, arguing that most EU countries are “unwilling” to operate in the dangerous areas of southern and eastern Afghanistan where troops are most needed. As a result, the number of troops from EU countries is “completely inadequate” for the need demonstrated.⁶⁰

In this sense, the Afghanistan experience clearly implies that the EU lacked the necessary coherence to be a viable player globally on Afghanistan. This experience proves that the ESDP is still maintained as an intergovernmental governing structure and the limitations that come with it. Therefore, it is likely to assert that there may be little faith from the international community that the EU has the capability to respond to a crisis quickly and as one unit.

⁵⁸ Joanna Buckley, “Can the EU be more effective in Afghanistan?” Centre for European Reform (April 2010): p. 3.

⁵⁹ Daniel Korski, “The EU is missing in action in Afghanistan,” *Today’s Zaman*, January 28, 2008, accessed March 21, 2011. http://www.todayszaman.com/newsDetail_getNewsById.action?load=detay&link=132932.

⁶⁰ Daniel Korski, “Afghanistan: Europe’s forgotten war,” European Council on Foreign Relations, January 21, 2008, p. 16.

2003 Iraq War

The wage of Iraq invasion in March 2003 led to a worse crisis in the EU than the Afghanistan invasion. Although there was more or less settled unity on Afghanistan among member states, this was not the case for Iraq. That is why the crisis surrendering Iraq created an enormous internal structural debate within the EU and EU-NATO relations about the usage of military capability of NATO and the legal framework as regards to the constitutive principles of NATO. While the European members led by the France was arguing that the link between Iraq and the terrorist in charge of the 9/11 attacks had not sufficiently proved and Iraq was not in position of imminent attack on its neighbours or the US, which eroded the claims of self-defence.⁶¹ Besides, the reluctance of the UN Security Council to justify the invasion was promoting the tension in NATO. On the other hand, the US asserted its willingness to use pre-emptive force, as an inherently unilateral approach, to prevent future attacks of the terrorists. Consequently, when Turkey invoked Article 4 of the Washington Treaty⁶² in February 2003 and asked for protection against the prospective military strike of Iraq, this issue turned out to be a credibility crisis for NATO. The rapid response of the US to this request was to list several military options such as using AWACS, deploying Patriot systems, using naval force to guard Mediterranean. Nonetheless, some member states such as France, Germany and Belgium saw such a move would be too sympathetic to the unilateral policies of the Bush Administration and openly criticized this proposal. Lord Robertson, then Secretary General, implemented “*silence procedure*,” as a diplomatic tool which proved its efficiency in Javier Solana’s tenure, to get through the crisis. Those three above mentioned

128

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 18

⁶¹ Alexandra Gheciu, “NATO in the New Europe”, Stanford University Press, 2005, p. 241.

⁶² This article recognizes the right to ask for consultation for any member state when its territorial integrity is threatened.

European member states, however, broke silence immediately by publicly denouncing the American foreign policy toward Iraq and the UN. The crisis could not get through the utilization of NATO’s Defence Planning Committee, from which France had withdrawn in 1966, and pressuring to the Germans and Belgians. The opposition of the Belgians was neutralized by the big pressure. Besides, Germany offered to Turkey Patriot systems and AWACS as bilateral defence assistance. Also, the strong support of the US to then NATO Secretary Lord Robertson enabled him to control the crisis without serious political damage to NATO.⁶³

For Andrew Cottey, the 2003 invasion of Iraq demonstrates that the US hegemony could provoke emergence of a countervailing coalition; states are far from being united in order to form an anti-USA coalition.⁶⁴ In fact, this suggestion confirms Posen’s argumentation that the EU is divided on its relations with the United States, as some see the EU as an alliance of US hegemony (Euro-Atlanticism) and others as a counterweight with the aim of an autonomous force (Euro-Gaullism).⁶⁵

Judith Kelley, on the other hand, asserts that the crisis on Iraq War resurfaced the transatlantic rifts by pointing to diverging norms, interests and geopolitical preferences. She adds that, non-cooperation in Iraq War may be a strategic form of soft balancing.⁶⁶ That is, if they believe that they are being short-changed in terms of influence and payoffs, EU member states may deliberately reject possible cooperation in the short run to improve their influence vis-à-vis the US in the long run. Simply put, some European states

⁶³ Hendrickson reading, pp. 134

⁶⁴ Andrew Cottey, *Security in the new Europe*, Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2007, p.53.

⁶⁵ Ibid. 55.

⁶⁶ Judith Kelly, “Strategic non-cooperation as a Soft Balancing Tool: Why Iraq War was not just about Iraq?”, *International Politics*, Volume 42, Number 2, June 2005 , p. 153-173.

developed the concept of strategic noncooperation as a soft balancing tool and applied it to the Iraqi case in 2002–2003.⁶⁷

The EU's reaction during and after the Iraq War, indeed, may symbolize the same story of powerlessness and incapacity that has traditionally plagued the EU when trying to speak with a single voice and act with a united front during a major world crisis involving armed conflicts. Despite some accomplishments with the ESDP in the late 1990s, the Iraq War possibly best reflects the endless concerns about the EU's effectiveness and unity when handling serious political crises, especially those involving armed conflict.

2008 Russia-Georgia War

The short war between Georgia and Russia in August 2008 provoked vigorous international reactions in the globe. After the EU's intervention in the August 2008 Russo-Georgian war, the EU has increased the visibility of its participation in the South Caucasian state. The role that the EU played in the negotiation of the truce agreement between Russia and Georgia showed the EU's ability to tackle an issue in her neighbourhood of then global importance. French President Nicholas Sarkozy, whose country then held the EU Council presidency, brought to bear the weight of the EU, France and himself in the negotiations. The EU finds itself one of the primary players in Georgia's conflict negotiations, it has to stay the course and accomplish its potential. Despite representing the EU's first political intervention in the tensions between Georgia and Russia, the EU and its member states had been slowly more active in the preceding months. German efforts in the summer of 2008 to revive the stalled Georgian-Abkhaz negotiation process reflected growing agitation over Russian rhetoric, after the recognition of Kosovo's independence and NATO's Bucharest declaration promising Georgia and Ukraine future membership.

⁶⁷ Ibid., p.172.

As a European marks just after the war, European Neighbourhood Policy (ENP), the EU’s policy to organize relations with bordering states, was extended to Georgia. Georgia’s ENP Action Plan was signed in 2006 as well, for execution over five years.⁶⁸ Moreover, the Eastern Partnership Initiative was launched in May 2009, and this initiative has become a further signal of the EU’s commitment to the countries on its Eastern borders. These are indicators that show to what extent the EU was sensitive to a crisis in her neighbourhood.

When focusing on the European trio, France, Germany and Britain in the EU as crucial actors for understanding the global policy positioning of the EU, one may easily notice the complexity and confusion in the 2008 Russo-Georgian War. For Henrik Boesen and Lindbo Larsen, in this war, France oriented towards the creation of a strong EU as a global actor, Germany influenced by her self-imposed restraint in foreign affairs and Britain influenced by Atlanticist commitments in her balancing behaviour. Beyond the Russo-Georgia war, Boesen and Larsen point to an interest-based foreign policy approach towards Russia in the longer term driven by a great power concert with the Franco-German axis as stable element but increasingly with backing from Britain, thus contributing to transatlantic foreign policy convergence on the issue.⁶⁹

⁶⁸ European Neighbourhood Policy (ENP) was developed in 2004, with the objective of avoiding the emergence of new dividing lines between the enlarged EU and our neighbours and instead strengthening the prosperity, stability and security of all. This ENP framework is proposed to the 16 of EU’s closest neighbours (Algeria, Armenia, Azerbaijan, Belarus, Egypt, Georgia, Israel, Jordan, Lebanon, Libya, Moldova, Morocco, Occupied Palestinian Territory, Syria, Tunisia and Ukraine). Please see for the official web site of the ENP: http://ec.europa.eu/world/enp/index_en.htm

⁶⁹ Henrik Boesen, Lindbo Larsen, “The Russian-Georgian War and beyond: Towards a European Great Power Concert”, *European Security*, Vol: 21, Issue:1, March 2012, p. 102-121.

For Florent Parmentier, similarly, the 2008 Russo-Georgian War conflict proved to be a useful case in order to realize the functioning of the EU as a normative power in times of crisis, which is not supposed to be its major assets because of the decentralized nature of the decision-making process. In this sense, by highlighting the preferences of six EU major countries (Germany, France, Great Britain, Italy, Poland, and Spain), Parmentier asserts that the EU should be conceived as a pluralist actor composed of political and administrative elites, as well as of interest groups, economic and nongovernmental actors originating from member states with sometimes remarkably different preferences.⁷⁰

It is worth mentioning that after seeing the incompetency of the EU and NATO to prevent the Russo-Georgian War in 2008, Poland, Slovakia, the Czech Republic, and Hungary formed an alliance named the Visegrad Group, or V4. The Visegrad Group announced the creation of a “battlegroup” under the command of Poland. The battlegroup would be in place by 2016 as an independent force and would not be part of NATO command. In addition, starting in 2013, the four countries would start military exercises together under the patronage of the NATO Response Force.

Libya Crisis

Nicole Koenig starts her article examining the EU’s response to the Libya Crisis with these words:

“The EU’s reaction is slow; the EU is divided; the EU is not capable to deliver: time and time again, newspapers portray the image of an incoherent and uncoordinated EU foreign policy. This time, the topic under discussion was the EU’s response to the Libyan crisis. Many have compared the EU’s internal divisions over Libya with

⁷⁰ Florent Parmentier, “Normative Power, EU Preferences and Russia. Lessons from the Russian-Georgian War”, *European Political Economy Review*, No. 9, (Summer 2009), pp. 49-61.

those over the Iraq war, an often used example to exemplify the limits of the Common Foreign and Security Policy (CFSP).”⁷¹

For Koeing, who analyzes the horizontal, vertical, inter-institutional, and multilateral dimensions of EU coherence in the Libya crisis, asserts that unilateral actions or inactions of the member states mainly account for the EU’s confused response. Similarly important, she suggests that the post-Lisbon institutional structure has done little to recompense for these internal divisions. Anand Menon agrees that the Libya Crisis has shown the ineffectiveness of the reform package on ESDP proposed in the Lisbon Treaty.⁷² Koeing, then, concludes that while the EU cannot change the course of national foreign policies, it should increase its “leadership for coherence,” Europeanise its crisis response procedures in the medium term and aim at preventing incoherence in the longer term.⁷³

It is worth mentioning that there occurred a German and French split on the Libya question, with Germany finally conceding politically but unwilling to send forces. Libya might well be remembered less for the fate of Kaddafi than for the fact that this was the first major strategic break between Germany and France in decades. German national strategy has been to remain closely aligned with France in order to create European solidarity and to avoid Franco-German tensions that had taken place Europe since 1871 Franco-Prussian War. One should also note that this had been a centrepiece of German foreign policy, and it was suspended, at least temporarily in the Libya Crisis.

⁷¹ Nicole Koeing, “The EU and the Libyan Crisis: In Quest of Coherence?” *The International Spectator: Italian Journal of International Affairs*, Volume 46, Issue 4, 2011.

⁷² Anand Menon, “European Defence Policy from Lisbon to Libya,” *Survival: Global Politics and Strategy*, Volume 53, Issue 3, 2011.

⁷³ *Ibid.*, p. 13.

Luis Simon, similarly, asserts that the EU's ineffectiveness vis-à-vis Libya and the southern Mediterranean crises more generally is explained by the ESDP's narrow mandate centred on crisis management.⁷⁴ For him, the EU's emphasis on external crisis management was strategically viable given the geopolitical context of the 1990s. That said, he suggests that the Libya crisis has proved that (soft) crisis management has become increasingly out of date in the light of a swiftly changing geopolitical setting characterized by a general retreat of Western power globally, a weakening of America's commitment to European security, a progressively more disorderly European neighbourhood, and Europe's financial troubles. He, then, concludes that in order to meet the demands of a changing geopolitical environment, ESDP must break away from its characteristically reactive approach to security to include all the functions usually associated with the military including, primarily, deterrence and prevention. This would allow the EU to passionately shape its regional and global setting.⁷⁵

In the words of High Representative Catherine Ashton, there were "different approaches from different member states to the military issues. [...] They are sovereign nations. They settle on what approach they take to military action, and that is right and proper. That is for them to do. They are sovereign states."⁷⁶ Any intervention under the framework of the ESDP was not taken into consideration due to the divisions among EU members. Brussels has been a "spectator" in the face of war.⁷⁷ According to Menon, the

⁷⁴ Luis Simon, "CSDP, Strategy and Crisis Management: Out of Area or Out of Business?", *The International Spectator: Italian Journal of International Affairs*, Online Publication April 30, 2012.

⁷⁵ *Ibid.*, p.13.

⁷⁶ <http://www.euronews.net/2011/03/22/ashton-defends-eu-unity-over-libya/> (Accessed May 12, 2012)

⁷⁷ Ruth Hanau Santini, 2011, 'Libya and the EU: Ashton's moment of truth, 28.02.2011' in *EU Observer*, available at: <http://euobserver.com/7/31882> (Accessed January 2011)

EU was incapable of agreeing on how to act, failing miserably in the Libyan crisis. The disunity of the EU has been extensively interpreted by European diplomats and policymakers as “the end of the illusion” for ESDP.⁷⁸ In addition, as noted by Santini, the crisis exposed: “two serious flaws of European foreign policy: the lack of a common migration approach beyond the creation of Frontex, a border control agency, and the death of collective energy security policy”.⁷⁹

It is not viable to say whether the Libyan crisis will mark the end of the ESDP, but EU idleness has fully illustrated the dramatic weaknesses of the European defence policy in terms of coherence and capabilities.⁸⁰ The fact that the EU has proven to be so internally divided towards a political and military crisis at its borders is the same pattern that we have noticed in the previous cases.

Conclusion

While all the empirical evidences in the literature points out the emergence of a defence profile of the EU, which is truly *sui generis*, the performance of the EU in four cases that this study analyzed does not say so. That is, the EU as a heavyweight that can emulate or rival the US in global military force projection is hard to suggest. There is, therefore, little point in predicting future of this “infancy” and contemplate about its orientations 25 or 30 years later. Nonetheless, one thing is clear that the ESDP is reasonable offspring of “exogenous” forces driving from the end of Cold War. The ESDP is not endogenous in a sense that intra-EU discussions are of little value in the evolution of the ESDP. It is crystal clear that the most notably exogenous factor that has a direct impact on

⁷⁸ Armellini Alvisi, 2011, ‘Diplomats mourn ‘death’ of EU defense policy over Libya’, in Deutsche Presse-Agentur, 24 March 2011, please see: http://news.monstersandcritics.com/africa/news/article_1628333.php/Diplomats-mourn-deathof-EU-defence-policy-over-Libya (Accessed May 12, 2012).

⁷⁹ Ruth Hanau Santini, 2011, ‘Libya and the EU: Ashton's moment of truth.’

⁸⁰ Anand Menon, “European Defence Policy from Lisbon to Libya,”

the ESDP is the lessening strategic importance of Europe for the US, and as a consequence, the diminishing political and military significance attached by Washington to European security and defence. The most salience indicator of this paradigmatic policy shift is the US Military's disengagement from the old continent.

There are three key options available for the EU:

First is to ignore the contemporary strategic challenges such as global terrorism, illegal immigration, natural disasters, humanitarian crisis, piracy in the globe and maintain to concentrate on what she has always been (a civilian "soft" power, or an economic political giant that can not bite). In this option, the EU may continue to be the biggest "humanitarian donor" in the international crises, which was the case for all cases this study analyzed. Furthermore, in this option, the ESDP may evolve into a more "civilian" concept the application of which can generate soft power for the EU. Limited "civil-military" humanitarian missions in the European neighbourhood would also be seen in this option.

The second, given the relative unsuitability or competence problems of European militaries, is to identify some means from inside NATO, the command structures and military capacities of which enable Europeans to exclusively care for their own "backyard" but not lead to a "European" mark in the contemporary global security environment. The nurture of the "infant" ESDP in the womb of NATO may either mean burden sharing or balancing. In the light of the findings of the four cases analyzed, this study suggests that this option more reflects the burden sharing option since more NATO involvement to the evolution of the ESDP means stricter and closer US control.

The last is the option of an autonomous political and military capacity for the EU itself.⁸¹ This option, that has not been ever the

⁸¹ Jolyon Howorth, *Security and Defence Policy in the European Union*, New York, Palgrave Macmillan, 2007, pp.25-27.

case any case analyzed by this study, may easily lead to the act of balancing. An autonomous and unified act in the field of defence regardless of its being a necessary or a trivial one would, indeed, be interpreted as an act of balancing. The refusal of Germany, France and Belgium to the deployment of Belgium-made Patriot Systems into the soil of Turkey during the Iraq Crisis is a good example of this option, and thus balancing.

On the other hand, based on the four cases analyzed, one may argue that at least three explanations would be offered to explain why the EU could not act effectively during the international crises involving armed conflicts.

- The first explanation would be that the member states' aspiration to maintain sovereignty regarding foreign policy decisions when/if they face an international crisis involving armed conflict. The argument here is that while member states yielded sovereignty in issues such as monetary policy, they have been inclined to maintain a stronghold on defence matters. This is coupled with other factors that have played a part of the states' strategic calculation of foreign policy interests: states such as the UK have favoured 'Atlantic' ties. Those such as France and Germany have sought to coagulate links with each other in order to become leaders on the world stage within Europe. Smaller states such as Ireland remained ambivalent about the future of the ESDP based on purely rational cost-benefit analysis and concerns regarding the loss of foreign policy 'neutrality.' This “logic of diversity” between European member states' interests in the Iraq Crisis of 2002-03, for instance, led to a strategic split in the EU dramatically into two blocks, the Franco-German and Anglo-Spanish-Italian.

- The second explanation, which focuses less on developments at the domestic level and more on those at the supranational EU level, would imply that the ineffectiveness of policies such as ESDP can be explained through the weak “institutionalization” of the supranational decision-making structure in the EU. Given the importance of intergovernmentalism, unavoidably requiring unanimous agreement of the member states

when decisions are to be made, coupled with the lack of leading role EU institutions, such as the Commission and the Parliament, the EU institutional structure seems almost fastened, if not doomed, when seeking to find a unified voice regarding defence matters in crises.

The third explanation, which goes beyond developments at both the domestic and supranational level and instead focuses on those at the international one, is that the EU's behaviour as an international actor is conditioned by transatlantic relations. The dispute here is not so much that different member states may or may not have ties to the US that consequently influence their preferences, as the first explanation suggests. Rather, the stance taken by the US towards the EU as a whole helps explain why the latter has been unsuccessful in attaining the position of significant international actor with clearly defined security and defence policies that are respected globally.

The findings of this study suggest that the ESDP project of the EU, at least for now, does not aspire to become a “European military” responsible for collective territorial defence of Europe and an aspirant to be a global player in defence matters. It is conceived only as a *capacity* in both political and military terms to respond to the humanitarian crises in the EU's immediate neighbourhood and, to some extent, beyond. Any military operation envisaged is expected to be conducted in consistency with NATO, a body with which the EU has shared distinct defence and security responsibilities in an “institutional” manner and comprehensive understanding.

To sum, the theoretical debate on the nature of relationship between the US and the EU on defence matters, this study would suggest that the relationship is generally understood differently by the US and European narratives. While the US side seems to demand unquestioned leadership and full trust but complained about the lack of burden sharing both in a military capacity and economic terms; the Europeans, on the other hand, seem to happy with the free riding but constantly complain about US's assertiveness and even hegemony. This is, in fact, a type of reality with which neither side has been satisfied.

In conclusion, Jolyon Howorth asserts that “Like it or not, the European Union, in the wake of Lisbon, has become an international actor.”⁸² He then continues that the ESDP now faces two main external challenges. The first is to develop a strategic vision for a potentially unstable emerging multi-polar world. The European Council's December 2008 Report on the Implementation of the European Security Strategy “recognized that, over the last five years, the threats facing the EU had become increasingly complex, that we must be ready to shape events [by] becoming more strategic in our thinking.”⁸³ The second challenge, for Howorth, is to help push the other major actors towards a multilateral global grand bargain. He then contends that such a bargain will be the crucial result of the change from a US-dominated post-1945 liberal world order, towards a new 21st century order compliant to the rising powers and responsive to the needs of the global south. Without such a complete and cooperative bargain, the rising multi-polar world will be common with tensions and highly conflict-prone zones.⁸⁴

Once, former US Secretary of State Henry Kissinger posed a question: “If I want to call Europe, what phone number do I use?” At least, the EU has institutionalized enough to have a phone number. Furious about the EU's ignorance and incompetence during the Kosovo Crisis in 1999, Lord George Robertson, then NATO Secretary General stated that “You [the EU] cannot send a wiring diagram to a crisis with armed conflict to resolve it.” In this sense, when/if the EU decides to send soldiers with “European flag” and “European Corps” banner in their arms instead of wiring papers

⁸² Jolyon Howorth, “The EU as a Global Actor: Grand Strategy for A Global Grand Bargain”, *Journal of Common Market Studies*, Vol.48/3, June 2010, pp. 455-474.

⁸³ Please see for the full report: http://www.eu-un.europa.eu/documents/en/081211_EU%20Security%20Strategy.pdf (accessed May 20, 2012).

⁸⁴ Jolyon Howorth, “The EU as a Global Actor” Grand Strategy for A Global Grand Bargain”.

with the EU stamp to any international crisis involving armed conflict, can we talk about an autonomous and unified ESDP. Only then can we suggest that the ambiguity around the ESDP has settled. But overall question still lingering is: “Does the US let this?”

ÖZET

Uluslararası ilişkiler alanında son on yılın en ilginç olaylarından biri, 27 egemen Avrupa ülkesinin savunma ve güvenlik alanında Avrupa Birliği Güvenlik ve Savunma Politikası (AGSP) adında ortak bir kimlik inşa etme çabasıdır. Bu çalışmanın cevap aradığı temel soru AGSP kimliğinin doğuşu ve evriminin nasıl yorumlanabileceğidir. Acaba, AGSP Avrupa mücaviri bölgede ABD'nin operatif askeri yeteneklerini özellikle finansman, askeri yetenekler ve kaynak temini alanlarında desteklemek maksadıyla bir “sorumluluk paylaşımı” stratejisi olarak mı yorumlanmalıdır? Yoksa AGSP geleneksel realist yaklaşım ışığında etki alanında ABD gibi “hegemonik” bir güçle karşı karşıya gelen bir grup devletin bu hegemonik gücü “dengeleme” stratejisi olarak mı kabul edilmelidir? AGSP tarihsel olaylara reaksiyon olarak kabul edilebilecek bir dizi adım olarak doğup geliştiğinden, bir değişken olarak AGSP'nin tarihsel bir analizle izi sürülebilir ve bir değişken olarak AGSP'nin evrimi tarih boyunca izlenebilir. Bu çalışmada, AGSP'nin Irak Savaşı, Afganistan Savaşı, 2008 Rus-Gürcü Savaşı ve son olarak Libya Krizi örnek olayları üzerinden AB üyesi devletlerin kendilerini konumlandırması (özellikle Almanya, Fransa ve İngiltere) ve bu konumlandırmaların AGSP'nin evrimine verdiği yön incelenmiştir. Çalışmanın temel amacı, AGSP'nin tarihi arka planı ile bu dört örnek olayın analizi üzerinden AB üyesi devletlerin (özellikle Almanya, Fransa ve İngiltere) ABD'ye göre kendilerini stratejik pozisyonlaması ile bu pozisyonlamaların AGSP'ne etkilerini aydınlatarak, AGSP'nin evrimi konusunda yeterli bir akademik altyapı sağlamaktır.

Çalışma temelde üç ana bölümden oluşmaktadır.

- İlk bölümde Uluslararası İlişkiler (Uİ) disiplinindeki temel teorik yaklaşımlardan olan realist, liberal teoriler ile inşacı yaklaşımın temel parametreleri özetlenmiştir. Bu bölümde özellikle liberal teori ile realist teoriyi birbirine bağlamayı amaçlayan yumuşak güç (soft power) kavramının AGSP’ni açıklama gücü sorgulanmaktadır.

- İkinci bölümde ise önce AGSP’nin 1998 İngiliz-Fransız Saint Malo Zirvesi ile başlayan AGSP serüveninin tarihi arka planı verilmiştir. Bu tarihi arka plan analizinde özellikle AB troykası olarak kabul edilen İngiltere, Fransa ve Almanya’nın ABD ile olan stratejik ilişkileri ve stratejik ilişkilerin bir sonucu olarak AGSP’nin evrimi sunulmuştur. Bu bölümde daha sonra Irak Savaşı, Afganistan Savaşı, Rus-Gürcü Savaşı ve en son Libya Krizi örnek olaylarında AB ile ABD arasındaki stratejik ilişki incelenmiş ve AB ülkelerinin bu dört örnek olaydaki stratejik tercihlerinin AGSP’nin evrimine olan etkileri irdelenmiştir.

- Çalışmanın sonuç bölümünde ise önceki bölümlerdeki sunulan teorik çerçeve ve tarihi analiz ışığında savunma ve güvenlik alanında henüz “çocukluk” döneminde olan AGSP’nin evrimi konusunda üç olası senaryo önerilmiştir.

Bu olası senaryolar;

- AB’nin savunma ve güvenlik alanında ordusu ve sert askeri yetenekleri olmayan “yumuşak” bir güç olarak devam etmesi ve AGSP’nin “sınırlı barış destek” yetenekleri olarak kimlik bulması,

- AB’nin sadece Avrupa mücaviri bölgede ve NATO yeteneklerini de kullanmaya devam etmesi ve AGSP’nin ABD’nin savunma ve güvenlik alanında “bölgesel müttefiki” olarak kimlik bulması (mevcut durum),

- AGSP’nin AB’nin ABD’nin hegomonik gücünü dengelemeyi amaçlayan küresel bir kimliği olarak ortaya çıkmasıdır.

Çalışmanın sonucuna göre AGSP önümüzdeki beş yılda savunma ve güvenlik alanında iddialı bir küresel kimlik olmaktan uzaktır. Çalışmada incelenen dört örnek olayın tamamında bariz

olarak gözüken AB'nin stratejik kararlarındaki Fransız-Alman ile İngiliz-İspanyol-İtalyan yarılması AB içinde kolektif bir kimlik oluşturmanın önündeki temel engeldir. AB yakın dönemde ABD'nin NATO şemsiyesi sayesinde Avrupa mücaviri bölgede sınırlı askeri yeteneklere sahip kalmak istiyor görüntüsü çizmektedir. Ancak, önümüzdeki on yılda da her ne kadar AB üyesi ülkeler savunma ve güvenlik harcamaları konusunda kısıntıya gitse de AGSP'nin giderek kurumsallaştığı gerçeğinden hareketle kısa zamanda ABD ve NATO'dan "bağımsız" bir kimlik kazanabilecek yetenek ve kapasiteye sahip tutulmak istendiği de gözden kaçmamaktadır.

BIBLIOGRAPHY

ALBRIGHT Madeleine, 'The Right Balance Will Secure NATO's Future', *Financial Times*, 7 December 1998.

ART Robert, "Western Europe Hedges its Bets", Chapter in Paul J.J. Wirtz and M. Fortman (eds), *Balance of Power: Theory and Practice in the 21st Century*, Stanford, Stanford University Press, 2004.

BEERES Robert and BOGERS Marion, "Ranking the Performance of European Militaries", *Defence and Peace Economics*, Volume 23, Issue 1, 2012.

BERENSKOETTER Felix and WILLIAMS M.J., *Power in World Politics*, Abington, Routledge, 2007.

BROOKS Stephen G. and WOHLFORTH William C., "Hard Times for Soft Balancing", *International Security*, Vol. 30, No. 1, Summer 2005.

DOVER Robert Britain, "Europe and Defense in the Post-Industrial Age", *Defense & Security Analysis*, Volume 27, Issue 1.

FLOCKHART Trine, "Me Tarzan-You Jane: The EU and NATO and Reversal of Roles", *Perspectives on European Politics and Society*, Volume 12, Issue 3, 2011.

HOFFMAN Stanley, "Obstinate or Obsolete? The Fate of the Nation State and the Case of Western Europe", *Daedalus*, 1966, Vol. 95/2.

HOPF Ted, "The Promise of Constructivism in International Relations Theory", *International Security*, Vol: 23 No: 1.

HOWORTH Jolyon, *Security and Defence Policy in the European Union*, New York, Palgrave Macmillian, 2004.

HUNTER Robert E., *The European Security and Defense Policy: NATO's Companion or Competitor?*, Monterey, RAND Publication, 2002.

HUNTINGTON Samuel, “The Lonely Superpower” *Foreign Affairs*, Vol. 70, No. 2, March/April 1999.

JERVIS Robert, “Neoliberalism and Cooperation: Understanding the Debate”, *International Security*, vol: 24 No: 1.

KEOHANE Robert O. ve NYE Joseph, *Power and Interdependence: World Politics in Transition*, Glenview, Foresman, 1989.

MASTANDUNO Michael, “The Strategy of Economic Engagement: Theory and Practice” Book ed., *Economic Interdependence and International Conflict*, Michigan, University of Michigan Press, 2003.

MEARSHEIMER John, *The Tragedy of Great Power Politics*, New York, Norton, 2001.

MENON Anand, “Why ESDP is Misguided and Dangerous for the Alliance?” in Jolyon Howorth ed. *Defending Europe: the EU, NATO and the Quest for European Autonomy*, New York, Palgrave Macmillian, 2003.

MENON Anand, “European Defense Policy From Lisbon to Libya”, *Survival: Global Politics and Strategy*, Vol. 53, No. 3, 2011.

MORGENTHAU Hans J., *Politics Among Nations*, New York, McGraw-Hill Inc, 1993.

NYE Joseph S., “Soft Power”, New York, Public Affairs, 2004.

POSEN Barry, “ESDP and the Structure of World Power”, *The International Spectator*, 2004, Vol. XXXIX/1.

POSEN Barry, “The Unipolar Moment and ESDP”, draft, unpublished paper given to Yale Seminar Series, November 2004.

SMITH Simon John, “EU–NATO cooperation: a case of institutional fatigue?”, *European Security*, Volume: 20, Issue: 2, 2011.

SNYDER Jack, “One World, Many Theories”, *Foreign Policy*, No: 145, November-December 2004.

TOJE Asle, “The EU as a Small Power”, *Journal of Common Market Studies*, Volume: 49, Issue: 1, January 2011.

WALT Stephen, “The Ties that Fray: Why Europe and America Are Drifting Apart” *The National Interest*, Winter, 1999.

WALT Stephen, “International Relations: One World, Many Theories”, *Foreign Policy*, Spring 1998.

WALT Stephen, *Taming American Power: The Global Response to US Primacy*, New York, Norton, 2005.

WENDT Alexander, “Anarchy is What States Make of It: The Social Construction of Power Politics”, *International Organizations*, Vol. 46:2.

NATO Official Strategic Documents.

EU Official Strategic Documents.

Atlantic Community Official Documents.

Siber Güvenliğin Milli Güvenlik Açısından Önemi ve Alınabilecek Tedbirler

Significance of Cyber Security for National Security: A Study Concerning the Necessary Measures

Mehmet Nesip ÖĞÜN* ve Adem KAYA**

Öz

Teknoloji insanların günlük yaşamına her alanda daha fazla nüfuz etmektedir. İnternet, kolaylık sağlayan bir araç olmanın ötesine geçmiş ve birçok alanda kullanılması zorunlu bir vasıta haline almıştır. Yaşamımızın İnternet ile bu ölçüde bütünleşik hale gelmesi kişisel bilgilerimizi de aynı ölçüde tehlikeye sokmaktadır. Benzer şekilde kamu kurumlarındaki veri tabanları ve gizli bilgilerden, enerji santrallerine, su dağıtım şebekelerinden, iletişim ağlarına ve seyrüsefer sistemlerine kadar birçok kamu kuruluşu ve hizmeti de tehlike altına girmektedir. İnternet kullanımının ve teknolojik gelişmelerin akıl almaz bir hızla ilerlediği günümüzde her an kişisel bilgisayarlarda ve kurumlarda yer alan kişisel bilgilere, banka hesaplarına ve yaşanan ülke için hayati öneme sahip olan kritik altyapılara karşı ciddi saldırı ve tehditler gündeme gelmektedir. İnternet ortamında, olayların saniyelerle ifade edebilecek zaman dilimleri içerisinde meydana geldiği de göz önünde bulundurulursa etkin ve güçlü savunma sistemlerinin inşa edilmesi, farkındalık ve bilinç oluşturulmasının önemli ortaya çıkacaktır. Göreceli olarak yeni bir alan olmasına rağmen, konu üzerinde yapılan çalışmalar sayı bakımından fazla ve içerik bakımından geniştir. Bu çalışmada siber güvenlik kavramı, milli

145
Güvenlik
Stratejileri
Yıl: 9
Sayı: 18

* Dr. Bnb., KKTC Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığı, E-posta: nesip75@yahoo.com.

** J.Yzb., 23. Jandarma Sınır Tümen K.lığı, Şırnak, E-posta: adem200128@gmail.com.

güvenlik açısından önemi ve elde edilen bütün bulgulardan hareketle, kişisel, kurumsal ve ulusal düzeyde alınabilecek önlemlere dair öneriler ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Siber, Milli, Güvenlik, İnternet, Web.*

Abstract

Technology is constantly progressing and it has begun to impact our daily lives to an alarming extent. Internet passed beyond being a facility tool and began an important medium that is actually necessary. Thus, Internet and our daily lives integrated and imperil our personal information, of equal degree. From databases and private information that stored in governmental institutions, to power plants, waterworks, communications networks and navigation systems; many governmental institutions and services are in danger now. Superfluity of threats, dangers and consequences, all became a non-ignorable reality. Adding this reality the data transfer speed, it will come into light that building effective and strong defence systems, creating an awareness and consciousness on the matter are of great importance. Although it is a relatively new field, there are excess studies and wide range of content on the subject. Setting out all evidences, a final assessment that show the significance of cyber security for national security has been made in this study. Suggestions on the precautions have also been presented in all individual, institutional and national level.

Key Words: *Cyber, National, Security, Internet, Web.*

Giriş

Halen dünya üzerinde 2,3 milyar internet kullanıcısı bulunmaktadır.¹ Günümüzde İnternette daha hızlı gelişen tek şey

¹ Internet World Stats İnternet Sayfası, **World Internet Users and Population Stats**, <<http://www.internetworldstats.com/stats.htm>>, 18.05.2013.

cep telefonu teknolojisidir.² Cep telefonu teknolojisi de bu hızlı gelişimini İnterneti kullanmasına borçludur.

İnternet kullanımında güvenlik, İnternetin tasarımından daha sonra ortaya çıkmış olan bir olgudur. İnternetin yapısı erişim odaklıdır; başka bir ifadeyle İnternet tasarlanırken kullanım kolaylığı, düşük maliyet ve evrensellik ilkeleri göz önünde bulundurulmuş, bu teknolojiyi kullananların bu yapıya zarar verecekleri düşünülmemiştir.³

İnternet kullanımı ve teknolojinin hızla geliştiği günümüzde daha etkin ve güçlü savunma sistemlerinin inşa edilmesi, acil durum hazırlığı ve bunların kullanım süreçlerinin oluşturulması çok önemlidir. Saldırıların, gerçekleştiği ilk anda tespit edilmesi, sanal ya da fiziksel bariyer inşa edilmesi, ulusal ve bölgesel siber güvenlik politikalarının geliştirilmesi siber güvenliğin sağlanması için zorunlu hale gelmiştir.⁴

Siber güvenlik göreceli olarak yeni bir alan olmasına rağmen konu üzerinde çok sayıda çalışma yapılmaktadır.⁵ Yapılan çalışmaların sadece başlıklarına bile bakıldığında bunların büyük kısmının teknoloji temelli olduğu ve sistem ve ağ yöneticilerine hitap ettiği görülmektedir.

Siber güvenlik konusunun, daha çok kullanıcılara hitap eder

² Seymour E. Goodman, "Critical Information Infrastructure Protection", Terrorism (Ed.), *Responses to Cyber Terrorism NATO Science for Piece and Security*, IOS Press (Cilt 34), Ankara, 2008, p. 25.

³ Seymour E. Goodman, A.g.e., pp. 25-26.

⁴ Seymour E. Goodman, A.g.e., pp. 27, 31.

⁵ EBSCO Host İnternet Sitesi, **Library, Information Science & Technology Abstracts**, <<http://web.ebscohost.com/ehost/results?sid=81216314-aa32-45bd-9479-d9e0a32310bb%40sessionmgr110&vid=9&hid=108&bquery=cyber+security&bdata=JmRiPWx4aCZ0eXB1PTAmc2l0ZT1laG9zdC1saXZl>>, 11.07.2013; GOOGLE AKADEMİK İnternet Sitesi, **Cyber Security**, <<http://scholar.google.com.tr/scholar?hl=tr&q=cyber+security&btnG=&lr=>>>, 11.07.2013; JSTOR İnternet Sitesi, **JSTOR: Search Results Cyber Security**, <<http://www.jstor.org/action/doBasicSearch?Query=cyber+security&acc=off&wc=on&fc=off>>, 11.07.2013.

şekilde işlendiği ya da farklı bir ifadeyle konunun farkındalık ve eğitim boyutuyla ele alındığı çalışma sayısı çok azdır. Bu nedenle siber güvenliğin bu boyutlarıyla ele alındığı çalışmalara olan ihtiyaç artmaktadır. Son derece donanımlı bir ağ yöneticisinin tüm uğraşlarını bilinçsiz bir kullanıcı bile bir seferde boşa çıkarabilir. Artık İnternet bağlantı hızının GB'lar (Gigabyte) ile ifade edildiği göz önünde bulundurulduğunda, büyük gayretler sonucu çaba ile sıkı şekilde örülen bir güvenlik ağında bilinçsiz bir kullanıcının yaratacağı anlık bir boşluk, tüm kurumsal bilgilerin istenmeyen ellere geçmesine ya da geçebilecek bir ortam oluşmasına fırsat verebilir. Bu noktadan hareketle bu konu üzerinde çalışma yapmanın ihtiyaç ve önemi ortaya çıkmaktadır. Son zamanlarda yeni ortaya çıkmaya başlayan “Siber Güvenlik Durumsal Farkındalık” (Cyber Security Situational Awareness) çalışmaları bu ihtiyaca hitap etmekte ve çalışmalarda artış olması beklenmektedir.⁶

Siber güvenlik, içerik itibarı ile bilgisayar sistemleri ve genel olarak teknoloji ile çok iç içe geçmiş olup, teknik boyutları birçok farklı çalışmanın konusunu teşkil ettiğinden siber güvenliğin teknik ayrıntıları ele alınmamış, özet bilgiler sunulmakla yetinilmiştir.

Konunun doğası gereği gizli kalan ve erişime açık olmayan bilgiler bulunduğundan sadece açık bilgi kaynaklarından faydalanılabilmektedir.

İnternetin ulusal sınırları aşan ve fiziksel olarak sınırlandırılmayan yapısı aynı zamanda uluslararası ilişkiler konusuna girmektedir. Bu da kendi içerisinde birçok alt dallara ayrılabilir başka çalışmaların konusunu teşkil etmektedir. Çalışmada İnternetin uluslararası boyutu sadece siber güvenliğin sağlanmasına yönelik olarak ulusal ve uluslararası kuruluşların yürüttüğü işbirliği örneklerinin sunulması ile sınırlı olarak ele alınmaktadır.

⁶ Sushil Jajodia and Peng Liu, et all. (Ed.), *Cyber Situational Awareness*. New York, Springer, 2010, p. V.

İnternetin Tarihçesi

İnternet ortamında güvenlik ihtiyacı zamanla ortaya çıkmış ve gelişmelere paralel olarak yeni saldırı ve savunma teknikleri ile önemini artırmıştır. Güvenlik kavramının bu alandaki gelişimi hakkında fikir oluşturması bakımından İnternetin tarihine kısaca değinmekte fayda vardır.

Başlangıçtaki temel maksadı iletişimi sağlamak olan İnternetin tarihi, 1837 yılında telgrafın icadına kadar geri götürülebilmektedir.⁷ Daha sonraları iletişim için Atlantik ötesi kablolar çekilmesi⁸ iletişimde mesafe kavramını yavaş yavaş ortadan kaldırmaya başlamıştır. İlk zamanlarda kod çözme maksatlı olarak üretilen ve hacmi bir ofis büyüklüğünde olan bilgisayarların zaman içerisinde geliştirilmesiyle teknolojiye yeni bir çığır açılmıştır.⁹

Rusya'nın aya uydu göndermesi sonucu geri kaldığını düşünen¹⁰ ve araştırma birimi kuran ABD, nükleer bir saldırı durumunda tek bir merkeze bağlı kalmadan iletişimin kesintisiz bir şekilde yürütülmesini sağlayacak bir sistem üzerinde çalışmaya başlamıştır.¹¹ Bu çalışmalar bugünkü anlamda İnternetin oluşmaya başlamasını sağlamıştır. Devlet tekelinde olan bu iletişim biçiminin idaresi daha sonraları 1990'ların başında sivillere devredilmiştir.¹²

İnternetin ilk zamanlarında bir filtreleme veya yönetim sistemi olmaksızın ortaya çıkan bilgi paylaşımı büyük bilgi kaynağı

⁷ Clare Cridland, "The History of the Internet: The Interwoven Domain of Enabling Technologies and Cultural Interaction", Terrorism (Ed.), *Responses to Cyber Terrorism NATO Science for Peace and Security*, IOS Press (Cilt 34), Ankara, 2008, p. 1.

⁸ Clare Criland, A.g.e., p. 1.

⁹ Brian Randell, "A History of Computing in The Twentieth Century-The Colossus", <<http://www.cs.ncl.ac.uk/publications/books/papers/133.pdf>>, 16.04.2012,

¹⁰ Emre Bakır, "İnternet Güvenliğinin Tarihçesi", *TUBİTAK Bilgem Dergisi*, Yıl 2011, Cilt 3, Sayı 5, Sayfa 6-17, s. 8

¹¹ Gabriel Weimann, *Terror on The Internet: The New Arena The New Challenges*, Washington D.C., United States Institute of Peace, 2006, p. 5.

¹² Clare Cridland, A.g.e., p. 1.

artışı meydana getirmiş, bu durum medyanın bilgi kaynağı olma tekeline kırmıştır.¹³ İnternet artık kişilerin İnternet erişiminin bulunduğu dünyanın her yerine yayın yapmalarına olanak tanımıştır. Ancak, medya filtrelemesinin olmaması komplo teorilerinin yaygınlaşmasına sebep olmuştur.¹⁴ RSS (Really Simple Syndication) beslemeleri İnternet kullanıcılarının web sitelerini ziyaret etmeden, istenen bilgilerin güncel şekillerine erişmelerine olanak sağlamıştır. Bu da internette popüler olana erişimi kolaylaştırmıştır. Bu tespitler İnternetin gelecekteki mimarisini yasaların ve sansürün şekillendireceğini göstermektedir.¹⁵

Güvenlik Kaygılarının Ortaya Çıkışı

Oluşturulma maksadı iletişim olan İnternette temel felsefe bilgi paylaşımı olarak ortaya çıkmıştır.¹⁶ Bu sistemden faydalananların sisteme zarar verebilecekleri ya da vermek isteyecekleri başlangıçta kimsenin aklına gelmemiş dolayısıyla bu ortamda güvenlik kaygıları olmamıştır.¹⁷ Güvenlik kaygısı olmamasına bir etken de başlarda bu sistemi kullananların sayısının sınırlı olması ve bilgisayarların her eve girebilecek kadar yaygın olmayışıdır.

Bugün kullanıcı sayısının 2,3 milyara¹⁸ yaklaştığı İnternette zamanla birtakım kaygılar belirmeye başlamıştır. İlk zamanlarda yaşanan endişeler İnternetin üzerinde var olduğu fiziksel altyapıya karşı gelebilecek tehditlerden ibaretken sonraları zararlı kodlar ve virüslerin üretilmesi ve yaygınlaşmasıyla beraber tehlikenin seviyesi de artmaya başlamıştır.¹⁹

Zamanla ekonomik sistemlerin, ticaretin ve bilgi sistemlerinin

¹³ Clare Cridland, A.g.e., p. 3.

¹⁴ Clare Cridland, A.g.e., p. 4.

¹⁵ Clare Cridland, A.g.e., p. 3-6.

¹⁶ University System of Georgia İnternet Sitesi, **A Brief History of the Internet**, <http://www.usg.edu/galileo/skills/unit07/internet07_02.phtml>.

¹⁷ Seymour E. Goodman, A.g.e., p. 25.

¹⁸ İnternet World Stats İnternet Sayfası, A.g.y.

¹⁹ Clare Cridland, A.g.e., p. 6.

İnternete entegre ve bağımlı hale gelmeleri ile ve de teknolojiye yaşanan gelişmelerin sistemlere yetkisiz erişim, bilgi hırsızlığı ve hatta fiziksel zararlar vermeye olanak sağlamasıyla siber alanda güvenlik ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkmıştır.

İnternet kullanımıyla ortaya çıkan bir problem de gerçeğin görüşlerden ayrılması sorunu olmuştur.²⁰ Herkesin yayıncı olarak yer alabildiği ortamda gerçeklerle görüşler öylesine iç içe geçmektedir ki, gerçeği görüşten ayırmak neredeyse imkânsız hale gelmektedir.

Siber güvenlik konusunda karşılaşılan en büyük problemlerden biri, özgürlük ile güvenliğin dengelenmesidir.²¹ Siber ortamda güvenlik sağlanmaya çalışılırken, asıl maksadı bilginin özgürce paylaşımı ve iletişim olan İnterneti maksadının dışına çıkarmamak gerekmektedir. Güvenlik gerekçeleri ile hükümetlerin, kişilerin özel bilgilerine eriştiği ve telefon ve İnternet iletişimlerini takip ettiğini ortaya çıkaran gelişmelerden sonra İnternet kullanıcıları arasında ciddi kaygılar oluşmuştur.²²

İnternet altyapısına gelebilecek fiziki zararlar kullanıcılara yönelik tehdit meydana getirmektedir. Aynı şekilde zararlı kodlar ve virüsler de İnternet kullanımını kısıtlamaktadır.²³ Siber suçların her yıl dünya ekonomisine verdiği zarar yaklaşık 1 trilyon dolar civarındadır.²⁴

Siber Güvenliği Tehdit Eden Unsurlar

Siber güvenliği tehdit eden saldırı vasıtaları çok çeşitlidir. Bu, bazen bir virüs, solucan, Truva atı veya casus yazılım olabileceği

²⁰ Clare Cridland, A.g.e., pp. 3,4.

²¹ Gabriel Weimann, A.g.e., p. 12.

²² John Humprhrys, **State Cyber-Snooping: How worried should we be?**, <<http://yougov.co.uk/news/2013/06/11/state-cyber-snooping-how-worried-should-we-be/>>, 14.07.2013.

²³ Clare Cridland, A.g.e., p. 6.

²⁴ Robert K. Kane, **Internet Governance in an Age of Cyber Insecurity**, Council Special Report No. 56, 2010 <http://i.cfr.org/content/publications/attachments/Cybersecurity_CSR56.pdf>, 28.02.2012, p. 5.

gibi, bazen de kendisini bir bankanın resmi sitesi olarak gösteren birebir kopya ve sahte bir İnternet sitesi olabilir. Ayrıca bireyleri de siber saldırıların hem vasıtası, hem de hedefi olarak görebiliriz. Bilinçsiz bir kullanıcının ilgi çekici bir bağlantıya tıklaması bilgisayarındaki verileri ve bilgisayarını bir korsanın eline teslim etmesi demek olabileceği gibi, aynı zamanda bilgisayarının çok ciddi bir suçta kullanılarak bu suçta aracı ve ortak olması anlamına da gelebilmektedir.

Siber alanda ortaya çıkan tehditler sadece fiziksel varlıklara gelebilecek zararlar, bilgi hırsızlığı ve casusluk ile sınırlanamaz. İletişim vasıtası olarak kullanılan İnternetin bilgi çarpıtma ve propaganda maksatlı olarak kullanımı da dolaylı olarak zararlar meydana getirmektedir. Bunu da siber güvenliğin bir boyutu olarak ele almak gerekmektedir.

Siber güvenlik sadece bir saldırı ve bunun sonucunda verilecek bir zarar veya elde edilecek haksız bir kazanç demek değildir. İnternetin siber teröristler tarafından bir iletişim ve propaganda aracı olarak kullanılması da siber güvenlik konusu içerisine girmektedir.

Bu duruma benzer bir şekilde, istenmediği halde gönderilen elektronik postalar da bu mahiyette değerlendirilmektedir. Bunlar bazen sadece bir reklam, bir ürün pazarlama şekli ve bazen de propaganda aracı olabilmekte iken, bazen de posta eklerinde yer alan dosyalarda bireysel ve ülke varlıklarına çok ciddi zararlar verebilecek virüs, Truva atı ya da SCADA sistemlerini hedef almış yazılımlar bulunabilmektedir. Bu yolla zararlı yazılımlar kendilerini bilgisayardan bilgisayara, ülkeden ülkeye yayabilmektedirler.

Siber ortamda meydana gelen güvenlik açığı ve zafiyetlerin sıralandığı CVE (Common Vulnerabilities and Exposures) listesine her ay ortalama 100 yeni kayıt girilmektedir.²⁵ Bu da günümüzde bu

²⁵ Kenneth Geers, "Cyberspace and the Changing Nature of Warfare", Centre of Excellence Tallinn, Estonya, <<http://www.blackhat.com/presentations/bh-jp->

açıklıkları kullanacak olan aktörlerin ellerinde bulundurdukları veya oluşturmakta oldukları saldırı araçlarını kullanabilecekleri ortam ve güvenlik açıklarının ne kadar fazla olduğunu ve bunun yeni güvenlik güncelleme ve yazılımları ile tamamen ortadan kaldırılamayacağını, her yeniliğin beraberinde yeni açıklık ve istismarlar getireceğini göstermektedir.

Siber Güvenlik Tehdit Araç ve Yöntemleri

Siber ortamda karşılaşılabilecek ve teknik detayları başka çalışmaların konusu olabilecek başlıca saldırı araç ve yöntemleri arasında virüsler, Truva atları, kurtçuklar (worms), zombie ve botnetler, istem dışı elektronik postalar (spam), klavye işlemlerini kaydeden programlar (key loggers), casus yazılımlar (spyware), servis dışı bırakma (DoS), aldatma (IP spoofing), şebeke trafiğinin dinlenmesi (sniffers), yemlemeler (phishing) ve propaganda sayılabilir.²⁶

Virüsler

Virüs, bilgisayar dünyasında on yıllardır karşılaşılan bir terimdir. Bu terim genellikle zararlı yazılımları ifade eden kapsayıcı genel bir ifade olarak kullanılmıştır, ancak bu kullanım yanlıştır. Her tür zararlı yazılım virüs olarak ifade edilemez. Virüs diğer dosyalara bulaşarak yayılan özel bir zararlı yazılım türünü ifade etmektedir.²⁷ Kayıtlara geçen ilk virüs 1986 yılında ortaya çıkan IBM-PC tabanlı “*Brain*” ismi verilen bir *boot sector* virüsüdür.²⁸

08/bh-jp-08-Geers/BlackHat-Japan-08-Geers-Cyber-Warfare-Whitepaper.pdf>, 28.02.2012.

²⁶ Kenneth, Geers, A.g.m.; Mustafa Ünver ve Cafer Canbay, "Ulusal ve Uluslararası Boyutlarıyla Siber Güvenlik", *Elektrik Mühendisliği*, Yıl 2010, Sayı 438, Sayfa 94-103, <http://www.emo.org.tr/ekler/a9a502d6e646c25_ek.pdf?dergi=598>, 11.04.2012; Sait Yılmaz ve Olcay Salcan. *Siber Uzak'da Güvenlik ve Türkiye*, İstanbul, Milenyum Yayınları, 2008.

²⁷ James Graham and Richard Howard, et all, *Cyber Security Essentials*, Boca Raton, Auerbach Publications, 2010, pp. 198, 199.

²⁸ James Graham and Richard Howard, et all, A.g.e., pp. 198, 199.

Truva Atları

Faydalı bir fonksiyonu varmış gibi görünen fakat aynı zamanda gizli ve güvenlik mekanizmalarını aşabilecek potansiyel zararlı fonksiyon içeren ve bazen bir sistem biriminin meşru olarak yetkilendirilmesini istismar eden bir bilgisayar programı olarak tanımlanmaktadır.²⁹ Genellikle ücretsiz olarak sunulan yazılımlarla birlikte sisteme bulaşmaktadır. Truva atlarından korunmanın en iyi yolu kaynağı bilinmeyen yazılımların sisteme yüklenmemesidir.

Kurtçuklar (Worms)

Kurtçuklar da, tıpkı virüslerde olduğu gibi, kendini bir cihazdan başkasına kopyalamak üzere tasarlanmışlardır, ancak bunu kendi başlarına gerçekleştirmektedirler. Öncelikle bilgisayarda dosya veya veri transferi yapan fonksiyonların denetimini ellerine geçirip bir kez sisteme bulaştıktan sonra kendi kendine yollarına devam edebilirler. Kurtçukların en göze batan tehlikesi, büyük miktarlarda çoğalma yetenekleridir. Kullanıcıların veri ve dosya alışveriş yöntemlerini kullanarak kendilerini, irtibat halinde olunan tüm bilgisayarlara, tüm e-posta adreslerine gönderebilmektedirler. Bu da ağ trafiğinin önemli derecede yavaşlamasına neden olabilmektedir. Bir solucan yeni çıktığında, daha güvenlik yazılımları tarafından tanınmadığı için ilk etapta ağ trafiğini önemli oranda yavaşlatabilmektedir.³⁰

Solucanlar genel olarak kullanıcı müdahalesi olmadan yayılmakta ve kendilerinin birebir kopyalarını ağdan ağa dağıtmaktadırlar. Kurtçuklar yayılmak için bir taşıyıcı programa veya dosyaya ihtiyaçları olmadığı için sistemde bir tünel de açabilmekte ve başkasının, bilgisayarınızın denetimini uzaktan eline

²⁹ Richard Kissel (Ed.), *Glossary of Key Information Security Terms*, National Institute of Standards and Technology, 2011, <<http://csrc.nist.gov/publications/nistir/ir7298-rev1/nistir-7298-revision1.pdf>>, 08.03.2012, p. 196.

³⁰ Microsoft İnternet Sitesi, **Virüsler**, <<http://windows.microsoft.com/tr-TR/windows-vista/Viruses-frequently-asked-questions>>, 17.04.2012.

geçirmesine olanak sağlayabilmektedir.³¹

Karıştırılan terimler oldukları için virüsleri, Truva atları ve kurtçuklardan ayıran özelliği burada vurgulamakta fayda bulunmaktadır: Truva atları zararsız birer yazılım gibi görünmekte ve bir sistemde istismar edeceği bir durum ortaya çıktığında (bilgisayarın İnternete bağlanması gibi) devreye girmekte, diğer zamanlarda sisteme herhangi bir müdahalede bulunmamaktadır. Kurtçuklar ise ağda kendilerini yayabilen kendi başlarına birer programdırlar. Bunların aksine virüs, bulaşmak için kendine yeten bir program değildir. Kendini başka dosyalara ilave ederek yayılır ve eğer virüslü dosya açılmazsa virüs başka ortamlara yayılamaz.

Zombi Ordular (*Botnetler*)

Zombi bilgisayarlar ya da *botnetler* bu tehdit grubunun en tehlikeli olanları olarak kabul edilebilir. Burada önemli olan nokta, bilgisayar kullanıcısının hiçbir haberi olmaksızın bilgisayarının çok ciddi suçlar işlenmesinde kullanılabilmesidir. Bu tür bilgisayarlar *robot* veya *bot* şeklinde de ifade edilmektedir.

Zombi ordunun bir parçası haline gelen bilgisayarlarda buna sebep olan nokta, genellikle bu tür bilgisayarların *firewall* denilen güvenlik duvarlarının olmamasıdır. Günümüzde bant genişliğinin artmasıyla beraber herhangi bir korunmaya sahip olmayan bir bilgisayar kolaylıkla bir *botnet*'in parçası haline gelebilir. Bir *botnet*, genellikle açık bırakılan bir kapıdan (*port*) bir bilgisayara, daha sonra aktif hale gelecek şekilde, Truva atı bırakılması sonucu oluşturulmaktadır. *Botnet*'in parçası haline gelen bilgisayarlar mesela bir web sitesine aynı anda yönlendirilerek bu siteyi hizmet veremez hale getirmek için kullanılabilir.³²

³¹ Bilgiportal İnternet Sitesi, **Virüs, Solucan ve Truva Atı Nedir?**, <<http://www.bilgiportal.com/v1/idx/19/2480/Gvenlik/makale/Virs-solucan-ve-Truva-at-nedir.html>>, 17.04.2012.

³² SearchSecurity İnternet Sitesi, **Botnet (Zombie Army)**, <<http://searchsecurity.techtarjet.com/definition/botnet>>, 17.04.2012.

Botnet'in parçası olan bir bilgisayar suç unsuru olan dosya ve görüntülerin yayılmasında, istenmeyen elektronik posta olarak tanımlanan *spam* faaliyetlerinde, şahsi bilgilerinizin, internet ve banka hesaplarınıza ait bilgi ve şifrelerin ele geçirilmesinde kullanılabilir. Ele geçirilen bu bilgiler de sizin adınız ve paranız kullanılarak çok ciddi suçların işlenmesine aracılık edebilir.³³

İstem Dışı Elektronik Postalar (*Spam*)

İstem dışı elektronik postalar (*Spam*), istenmediği halde gönderilen e-postalara verilen isimdir. Günümüzde istem dışı elektronik postalar hala büyük karmaşa yaratmaktadır. İnternet üzerinden gönderilen e-postaların yüzde sekseni istenmeyen e-posta kategorisine girmektedir.³⁴

İstem dışı elektronik posta olarak gönderilen e-postaların çoğunluğu, reklam maksadıyla gönderilenler olmakla birlikte, bunların dışında bilgisayarlara zararlı yazılımlar bulaştırmak ve bir konuda propaganda yapmak gibi maksatlarla da gönderilmektedirler. İstem dışı elektronik posta olarak gelen e-postaları filtrelemek için filtre sistemleri olmakla birlikte e-postaların bu filtrelere takılmaması için değişik yöntemler kullanılmaktadır. Güvenliğimizi sağlamak ve zaman kaybını önlemek için kullandığımız elektronik posta filtreleri, zaman zaman, gelmesini beklediğimiz çok önemli bir postanın da elimize ulaşmasına engel olabilmektedir. Tüm bu sebeplerle istenmeyen elektronik postalar gelecekte de bizi rahatsız etmeye devam edecek gibi görünmektedir.³⁵

³³ Alana Maurushat, "**Zombie Botnets**", SCRIPTed, Cilt 7, Sayı 2, <<http://www.law.ed.ac.uk/ahrc/script-ed/vol7-2/maurushat.asp>>, 17.04.2012, p. 371.

³⁴ Michael O'Reidan, "**Why Bother With Best Practices? Or Why Global Collaboration is Faster (and More Effective) Than a Speeding Bullet**", *Cyber Security*, New Europe (Special Edition), Sayı Mayıs-Haziran 2011, <<http://www.scribd.com/doc/56702531/Cyber-Security-2011>>, 20.03.2012,

³⁵ PERIMETEC İnternet Sitesi, **The Fututre of Spam**, <<http://www.perimetc.com/all-about-spam/the-future-of-spam.php>>, 15.07.2013.

Klavye İşlemlerini Kaydeden Programlar (*Keyloggers*)

Keylogger'lar kısaca klavye işlemlerini kaydeden programcıklardır. Bu programcıklar, farkına varılmadan klavyede dokunulan her tuşu kaydedip, fırsatını bulduklarında daha önce belirlenen adreslere bunları göndermektedirler. Özellikle bankacılık işlemlerinde klavyeden şifre girilmemesi, rakamlara tıklanarak veya rakamların üzerlerinde beklenerek şifreler girilmesi ve ayrıca cep telefonu ile SMS şifreleri yoluyla ilave güvenlik desteği sunulabilmesine rağmen İnternet üzerinden ticaret yapan birçok site, alıcıların kredi kartı bilgilerini girmesi için güvenlik seviyesi yüksek bu tür platformlar oluşturmamaktadır. Bu da klavyeden girilen bu bilgilerin nasıl kolayca başkalarının eline geçebileceğini göstermektedir. Bu durum, sadece alışveriş ve bankacılık işlemleriyle sınırlı değildir. Klavye işlemlerini kaydeden bu tür yazılımlar nedeniyle, e-posta ve sosyal paylaşım siteleri gibi kullanıcıların özel bilgilerinin yer aldığı web sitelerine ait kullanıcı adları ve şifrelerin ne kadar büyük tehlike altında olduğu anlaşılabilir. Günümüzde sosyal medya ve çevrimiçi (*online*) oyunların ne kadar yaygın olduğu ve bunlar yüzünden meydana gelen cinayet ve intiharların ne kadar çok arttığı göz önünde bulundurulursa *keylogger*'ların meydana getirdiği asıl tehlike gerçek manasıyla anlaşılabilir.

Bu yazılımlar, aynı zamanda aldatan bir eşi takip etmede, işverenlerin çalışanlarını izlemesinde veya bir çocuğun bilgisayarda neler yaptığının gözlenmesinde kullanılabilir. Bu programlar, maksatlı kişiler tarafından bilgisayarlara doğrudan fiziksel erişim sağlanarak veya İnternete bağlı olan bir bilgisayardaki açıklıklar kullanılarak sistemlerin içerisine kurulabilir.³⁶

³⁶ Kishore Subramanyam and Charles E. Frank et all, "**Keyloggers: The Overlooked Threat to Computer Security**", <<http://www.keylogger.org/articles/kishore-subramanyam/keyloggers-the-overlooked-threat-to-computer-security-7.html#.T6GcbOs9XmQ>>, 03.05.2012.

Keylogger'lar küçük programcıklardır ancak bunlar sadece yazılım olarak değil donanım olarak da var olabilmektedirler ve kullanıcılar ve sistemler bunların farkına varamamaktadırlar. Bu tür klavye hareketlerini kaydeden donanımlar fiziksel olarak klavye ile bilgisayar arasına monte edilmekte ve bilgisayar kasasının arka kısmına gizlenmektedir. Yapılan araştırmalarda ne kullanıcılar, ne de sistemler bu kaydedicileri fark etmiştir. Hazırlanmaları ve kurulumları çok basit olan bu tür cihaz ve yazılımların varlıklarına karşı dikkatli olunması gerekmektedir.³⁷

Casus Yazılımlar (Spyware)

Casus yazılımlar klavye hareketlerini kaydedebilir, şifreleri, banka hesap bilgilerini ve özel dosyalarınızı çalabilirler.^{38;39}

Casus yazılımlar genel olarak bedava deneme sürümlerinin içerisinde enjekte edilmekte ve kullanıcılar tarafından bilgisayarlara kurulmaktadır. Bunlar genel olarak ebeveynler için çocuk izleme yazılımı, eş takip etme yazılımı gibi adlarla piyasaya sürülmektedir.⁴⁰ Eğer dikkatli okunursa bu tür yazılımların kurulmaları esnasında genellikle gerekli uyarılar yapılmakta, ancak uzun bir kullanıcı sözleşmesinin içerisindeki birçok hukuk teriminin arasında gözden kaçmaktadır. Genellikle kullanıcılar tarafından bu sözleşmeler okunmadan kabul edildiği için casusu yazılımlar kullanıcıların rızasıyla bilgisayarlara kurulmaktadır. Aynı şekilde bu tür yazılımlar kurulurken sunulan seçenekler hızlı ve gelişmiş seçenekler olarak ikiye ayrılmakta, kullanıcılar tarafından gelişmiş

158

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 18

³⁷ Kishore Subramanyam and Charles E. Frank et al, A.g.m.

³⁸ Robert McMillan. **Student Used Spyware to Steal Passwords, Change Grades**, <http://www.computerworld.com/s/article/9214898/Student_used_spyware_to_steal_passwords_change_grades>, 15.07.2013.

³⁹ John Wagley, **Court Shuts Site Selling Key Logging Spyware**, <<http://www.securitymanagement.com/news/court-shuts-site-selling-key-logging-spyware-004868>>, 17.07.2013.

⁴⁰ SpywareGuide İnternet Sitesi, "**Spyware**", <http://www.spywareguide.com/term_show.php?id=12>, 03.05.2012.

seçeneklerin okunması ve ayarlanması bir zahmet ve zaman kaybı olarak algılandığından hızlı seçenekler tercih edilmektedir. Böylelikle kendi rızamızla özel bilgilerimiz başkaları tarafından ele geçirilmektedir. Aslında kullanıcılar tarafından gösterilecek özen ve dikkat birçok problemin oluşmasını engellemeye yetecektir.

Hizmet Dışı Bırakma (DoS)

Bu, basit bir şekilde tanımlamak gerekirse, bir sisteme kullanıcıların erişiminin engellenmesi, sistemin hizmet veremez hale getirilmesi anlamına gelmektedir. Temel mantığı, sahte istekler göndermek yoluyla, sistemi gerçek hizmet isteklerine cevap veremeyecek kadar meşgul kılmaktır. Hizmet dışı bırakmadan kastedilen bir diğer anlam ise saldırılar ile sisteme fiziksel olarak zarar verip sistemin hizmet sunamaz hale getirilmesidir.⁴¹

Aldatma (IP Spoofing)

Bilgisayarlar arasındaki bağlantı çeşitli protokoller aracılığıyla sağlanmaktadır. Bu protokoller aracılığıyla başka bir bilgisayara bağlanıldığında bağlanan bilgisayar kendi kimliğini karşı tarafa tanıtır. Bağlanılan bir bilgisayara gerçek IP adresinin gösterilmemesi yani asıl kimliğin gizlenmesine *IP spoofing* (Aldatma) denir. Sahte IP paketi alan bilgisayar, paketin gerçekten gönderilen adresten gelip gelmediğini bilemez. Bu genellikle başkasının IP adresinden mail gönderilmesi veya forumlara mesaj yazılması olarak karşımıza çıkmaktadır. Teoride bu durum mümkün olmakla birlikte pratikte karşıdaki sistem gerçekten ele geçirilmeden başkasının bilgisayarına farklı bir IP'den bağlanma gerçekleştiremeyecektir. Günümüzde *IP spoofing* için kullanılan ticari ve ücretsiz yazılımlar bulunmaktadır. Aldatma genel olarak bir web sitesini işlemez hale getirmek için saldırı esnasında kaynağı gizleme maksadıyla kullanılmaktadır.⁴²

⁴¹ Lashan Clarke, **How Denial Of Service (DoS) Works?**, <<http://www.brighthub.com/computing/smb-security/articles/30075.aspx>>, 17.07.2013.

⁴² BGA, "**Günümüz İnternet Dünyasında IP Spoofing**", <<http://blog.bga.com.tr/network-security/gunumuz-internet-dunyasinda-ip-spoofing>>, 03.05.2012.

Şebeke Trafikinin Dinlenmesi (*Sniffing*)

Kelime anlamı koklamak olan *sniffing*, bir ağ üzerindeki bilgisayarlar arasındaki veri trafiğinin dinlenmesi anlamına gelmektedir. Bunu yapmak için internette bol miktarda yazılım bulunmaktadır. Şebeke trafiğinin dinlenmesinde mantık, yönlendiricilere gelen her paketin kabul edilmesi dolayısıyla iki bilgisayar arasındaki tüm verilerin yakalanarak saklanmasıdır. Bu, korsanların kullandığı en önemli yöntemlerden birisidir. Bu yöntemden korunmak için bilgisayarlar arasındaki bağlantıların şifreli olması gerekmektedir. Kriptolu paketler de elbette dinlenip ele geçecektir ancak içeriğinden bir şey anlayamayacaktır.⁴³

Yemlemeler (*Phishing*)

Oltalama, oltaya düşürme ve yemleme gibi anlamlara gelen *phishing* bir web sitesinin sahtesinin yapılarak kullanıcılardan bilgilerini girmelerinin istenmesi yoluyla kişilere ait verilerin ele geçirilmesi şeklinde gerçekleşen bir dolandırıcılıktır.⁴⁴

Yemlemede genellikle sahte siteye e-posta yoluyla kullanıcı çekilmektedir. Bilgilerini güncellemesi gerektiği ya da bir ödül kazandığı, ödülün gönderilebilmesi için kimlik ve adres bilgilerini girmesi gerektiği söylenen kullanıcı ilgili bağlantıya tıklayarak bilgilerini güncellemekte daha doğrusu güncellediğini zannetmektedir. Bu yolla elde edilen kullanıcı bilgileri ve şifreler yardımcı ile çeşitli dolandırıcılık suçları işlenmektedir.

Bu tür tuzaklara düşmemek için öncelikle biraz daha dikkatli ve bilgili olmak, hiçbir bankanın e-posta yoluyla bilgi güncellenmesini istemeyeceğini bilmek ve web site adreslerinin güvenli bağlantı sunup sunmadıklarını kontrol etmek, bunlarla da

⁴³ İsmail Sarı, "**Sniffing Nedir?**", Cyber-Security <<http://www.cyber-security.org.tr/Madde/579/Sniffing-Nedir>>, 03.05.2012.

⁴⁴ E-Siber İnternet Sitesi, "**Phishing Nedir ve Phishing Yapan Sitelerin Veritabanı**", <<http://www.e-siber.com/guvenlik/phishing-nedir-ve-phishing-yapan-sitelerin-veritabanı>>, 03.05.2012.

yetinmeyerek web sitelerinin lisanslarının geçerlilik durumlarını kontrol etmek gerekmektedir.

Propaganda

Ucuz ve etkili olmasından dolayı propaganda siber ortam üzerinde gerçekleştirilebilecek en kolay ve en güçlü siber saldırı yöntemidir. Doğru olsun ya da olmasın birkaç fare tıklaması ile metin veya görüntü formatındaki dijital bir bilgi dünya üzerinde herhangi bir yere saniyeler içinde gönderilebilmektedir.⁴⁵

Propaganda faaliyetlerine verilebilecek örnekler arasında Çeçenistan Savaşı ve Irak Savaşı esnasında taraflarca internet üzerinden yayınlanan resim ve videolar sayılabilir. Gerek Çeçenistan Savaşında, gerekse Irak Savaşında propaganda maksatlı olarak elde edilen görüntüler, dünya kamuoyuna televizyon kanallarının yanı sıra internet medyası ve internet siteleri aracılığıyla gösterilmiştir.

Siber Güvenlik Tehdit Araç ve Yöntemlerin Genel Olarak Değerlendirilmesi

Yukarıda belirtilen araçların biri veya bir kısmı kullanılarak dünya üzerindeki birçok sistemden çok büyük miktarda veri ve ağ iletişimi kopyalanmaktadır. Bu da teorik olarak dünya üzerinde herhangi bir yerden, hassas politik ve askeri iletişimlerde üzerinde bilgi toplama operasyonlarının gerçekleştirilebileceğini göstermektedir.⁴⁶

Günümüz teknolojisi ile bir saldırının ne zaman yapılabileceğini kestirmek olanaksızdır. II. Dünya Savaşı yıllarındaki gibi, bir füzenin fırlatılması için 20 dakika süre kullanma lüksü günümüzde artık yoktur. Siber saldırılar ışık hızında gerçekleşmektedir. Bu nedenle bu tür saldırılar anında karşılık vermeyi gerektirmektedir.⁴⁷

⁴⁵ Kenneth Geers, A.g.m.

⁴⁶ Kenneth Geers, A.g.m.

⁴⁷ Katharina VonKnop, "Institutionslisation of a Web-focused, Multinstional Counter-Terrorism Campaign - Building a Collective Open Source Intelligent System", Terrorism (Ed.), *Responses to Cyber Terrorism NATO Science for*

Ülkelerin milli güvenlikleri açısından önemli olan ve zarar görmesi durumunda hayati sonuçlar meydana gelebilecek kritik altyapılar arasında barajlar, su tutma ve sulama sistemleri, elektrik üretme ve dağıtım sistemleri, petrol tesisleri, gaz sistemleri ve fabrikalar sayılabilir. Bunlara ulusal enerji sistemleri, ulaşım sistemleri, e-devlet uygulamaları, telekomünikasyon sistemleri, ulusal finans sistemleri, ulusal savunma altyapıları, İnternet omurgası, stratejik sanayi tesislerinin işletim sistemleri, sanayi ve teknoloji sınırlarını barındıran sistemler ve hatta bir hastanenin hastaların hayatı için çok önemli olan hidrojen ve oksijen dağıtımını kontrol eden sistemi bile eklenebilir.

Çoğu siber alan ile bütünleşik olan veya bir şekilde İnternet üzerinden erişebilen bu sistemlerin, gelebilecek müdahale ve saldırılardan korunması da hayati önem arz etmektedir. Bu duruma örnek olabilecek birçok vaka gerçekleşmiştir. Memnuniyetsiz bir çalışanın Avustralya’da nehir ve parklara saldırdığı atık sular, ABD’de 50 milyon kişiyi çaresiz bırakan ve 11 kişinin ölümüne neden olan, elektrik sistemi aksamalarının sebebi olan yazılım, İran nükleer tesislerini hedef alan *Stuxnet* yazılımı ilk etapta akla gelebilen birkaç örnek arasında yer almaktadır.⁴⁸ Türkiye’de de Batman Hidroelektrik Santralinin faaliyetinin aksamasına sebebiyet veren milli olmayan yazılım,⁴⁹ Atatürk Havalimanında aksamalara sebep olan virüs,⁵⁰ 2011 yılında gümrük sistemlerinin çökmesi üzerine

Piece and Security, IOS Press (Cilt 34), Ankara, 2008, p. 9.

⁴⁸ Ali Işıklı, *Kritik Altyapı Güvenliğine Yönelik Özgün Çözümler: Sanal Hava Boşluğu Siber Güvenlik Çalıştayı*, Türkiye Noterler Birliği Konferans Salonu, Söğütözü, Ankara, Bilgi Güvenliği Derneği 2011 <<http://www.iscturkey.org/calistay/1/images/stories/siberguvenlik.rar>>, 06.05.2012,

⁴⁹ Milliyet İnternet Sitesi, **Batman Barajı Şifrelendi**, <<http://www.milliyet.com.tr/2003/05/28/ekonomi/eko06.html>>, 27.02.2012.

⁵⁰ Ajans Habertürk İnternet Sitesi, **Atatürk Havalimanı'nda Virüs Kabusu**, <<http://www.haberturk.com/yasam/haber/125013-ataturk-havalimaninda-virus-kabusu>>, 27.02.2012.

meydana gelen aksama ve uzun kuyruklar⁵¹ ilk akla gelen örnekler arasındadır.

Siber Güvenlik ve Milli Güvenlik

Siber güvenlik ilk olarak 1990'lı yıllarda bilgisayar mühendisleri tarafından, ağa bağlı bilgisayarlarla ilgili güvenlik sorunlarını ifade etmek için kullanılmıştır.⁵² Fakat daha sonraları bu güvenlik sorunlarının yıkıcı sosyal sonuçlar doğurabileceğinin ortaya çıktığı gelişmeler meydana gelmiştir. Bunlar zamanla politikacılar, özel şirketler ve medya tarafından Batı dünyasına büyük bir tehdit olarak değerlendirilmiş ve "Elektronik Pearl Harbor"lar olarak dile getirilmiştir. 11 Eylül olayları, bilgi teknolojileri, bilgisayarlar ve güvenliğe odaklanılmasını sağlamış, özellikle de bilgi teknolojileri altyapılarının korunması, elektronik gözetleme, teröristlerin interneti iletişim vasıtası olarak kullanmasına dikkat çekmiştir.⁵³

Teknolojik gelişmeler uluslararası güvenlik çalışmalarının şekillenmesinde özel bir öneme sahiptir. Özellikle de askeri dengelerin sağlanmaya çalışıldığı soğuk savaş döneminde belirleyici unsur teknolojik gelişmeler olmuştur. Günümüzde ise teknoloji tabanlı senaryoların içerisinde siber savaş, siber saldırı ve siber güvenlik kavramları yer almaktadır. Bu senaryolar teröristlerin veya kötü niyetli saldırganların fiziksel veya dijital yapılara saldırarak kritik altyapıları ve küresel iletişim ağlarını devre dışı bırakabileceği ve de yok edebileceği şeklindedir.⁵⁴ İnternetteki karşıt güçler ve ticarileşme,

⁵¹ İştin Haber İnternet Sitesi, **Sistem Çöktü, Gümrük Kapılarında İşlemler Durdu**, <<http://www.istehaber.com/sistem-coktu-gumruk-kapilarinda-islemler-durdu/>>, 17.05.2012.

⁵² Lene Hansen and Helen Nissenbaum, "Digital Disaster, Cyber Security, and the Copenhagen School", *International Studies Quarterly*, Yıl 2009, Cilt 53, Pages 1155-1175, <<http://www.nyu.edu/projects/nissenbaum/papers/digital%20disaster.pdf>>, 10.12.2011, p. 1155.

⁵³ Lene Hansen and Helen Nissenbaum, A.g.m., p. 1155.

⁵⁴ Barry Buzan and Lene Hansen, *The Evolution of International Security Studies*, Cambridge, Cambridge University Press, 2009.

İnternetin gündelik hayatın üzerinde bir özerk bölge değil gündelik gerçekliğimizle iç içe geçmiş bir alan olduğunu göstermiştir.⁵⁵

Uluslararası sistem aktörlerinin üzerinde uzlaştıkları ortak bir siber alan tanımı yapılmadığından siber alan üzerinden yapılan saldırılara uluslararası hukukun nasıl uygulanacağı konusu bir problem olarak ortaya çıkmaktadır.⁵⁶ Yine bu konuda ortaya çıkan bir başka problem siber saldırıların devlet eliyle mi yoksa suç unsurları tarafından mı gerçekleştirildiğinin anlaşılmasında ve tespitinde yaşanan sorunlardır. Bu sorun da devletlere siber saldırıların kaynağı konusunda şüphe ile yaklaşılmasına sebep olmaktadır.⁵⁷ İnternetin iz sürülebilme konusunda güçlükler içeren doğası gereği, siber saldırıların kaynağının net olarak tespit edilememesi gerçeği devam ettiği sürece bu durumun değişeceğini düşünmek yanlış olacaktır.

Siber güvenlik politik olarak kullanılmaya olanak sağlayan araçlar ihtiva etmesinin ötesinde ciddi bir ekonomik sektör meydana getirmiştir.⁵⁸ Siber güvenlik alanında devletler ve özel kuruluşlar tarafından büyük yatırımlar yapılmaktadır. Güvenlik açıklarının sonucunda ortaya çıkabilecek zararlar ve itibar kaybı göz önünde bulundurulduğunda devletler ve kurumların siber güvenlik yatırım maliyetlerinden kaçınmayacağı değerlendirilmektedir.

İnternet üzerinden gerçekleştirilen saldırıların milli güvenliğe ne derece zarar verebileceği konusu üzerinde durulacak olunursa, milli güvenliğe yönelen dört tür saldırıdan bahsedilebilmektedir: Bunlardan siber savaş ve ekonomik casusluk daha çok devletler ile

⁵⁵ Jos de Mul, *Siberuzayda Macera Dolu Bir Yolculuk* (Çev. ÖZDAMAR) 1. Baskı, Kitap Yayınevi, 2008, s. 9.

⁵⁶ Muharrem Gürkaynak ve Adem Ali İren, "Reel Dünyada Sanal Açmaz: Siber Alanda Uluslararası İlişkiler", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Yıl 2011, Cilt 16, Sayfa 263-279, <<http://iibf.sdu.edu.tr/dergi/files/2011-2-13.pdf>>, 28.02.2012, ss. 265,266.

⁵⁷ Muharrem Gürkaynak ve Adem Ali İren, A.g.m.

⁵⁸ Gabriel Weimann, A.g.e., p. 150.

ilişkilendirilen tehditler iken, siber suç ve siber terörizm ise daha çok devlet dışı aktörler ile ilişkilendirilmektedir.⁵⁹

Gerekli yasal düzenlemelerin yapıldığını varsaydığımız ideal bir durumda milli siber güvenlik yapılanmasının şu unsurları içermesi gerekmektedir:⁶⁰ Öncelikle teknik ve operasyonel işlemlerin gerçekleştirilebileceği uygun operasyonel bir merkez, strateji ve konseptlerin geliştirildiği ve koordine edildiği, yasal yaklaşımların oluşturulduğu, endüstri ve uluslararası organizasyonlar ile iletişimin gerçekleştirildiği bir koordinasyon merkezi, uygulamaya yönelik olarak stratejik kararların sunulduğu, tartışıldığı ve onaylandığı bir idari yapı.

Günümüzde İnternetin her alandaki kullanımı göz önünde bulundurulduğunda siber alanın milli güvenlik içerisindeki rolünün ne kadar arttığı ve gelecekte bu alanın milli güvenlikte ne kadar ön sıralarda yer alacağı görülmektedir.

Siber Güvenlikle İlgili Yapılanma ve Tedbirler

Siber güvenlik henüz olgunlaşmamış bir disiplindir. Bu konuda güvenlik güçlerinin yetenekleri ve yetişmiş personel sayısı azdır.⁶¹ Buna internet ortamında meydana gelen vakalara karşı gereken müdahalenin yapılmasının gerektirdiği uluslararası karakter de eklenince siber güvenlik ve siber savunma konusunda oluşturulan yapılanmaların henüz yeterli olmadığı açıkça ortaya çıkmaktadır.

Siber alanda oluşan bütün bu tehditlere karşı devlet, kurum ve bireylerin bilinç seviyesi arttıkça uluslararası kuruluşlar ve devletler bazında tedbire yönelik birtakım girişimler oluşmaya başlamıştır.⁶²

⁵⁹ Joseph S. Nye, "Cyber Security and National Security", *Cyber Security*, New Europe (Special Edition), Sayı Mayıs-Haziran 2011, <<http://www.scribd.com/doc/56702531/Cyber-Security-2011>>, 20.03.2012,

⁶⁰ Süleyman Anıl, "Defending Against Cyber Attacks", *NATO CEP Perceptions*, Sayı 8, <http://www.nato.int/issues/cep/cep_newsletter_08e.pdf>, 05.03.2012,

⁶¹ Kenneth Geers, A.g.m.

⁶² Chris Connolly and Alana Maurushat et all, **An Overview of International Cyber-Security Awareness Raising and Educational Initiatives**,

Siber alanın devlet aşan sınırları göz önünde bulundurulduğunda, siber güvenlik konusunda etkili tedbir ve çözümler oluşturulabilmesi için uluslararası kuruluşların faaliyetlerinin ve devletlerarası işbirliğinin kıymeti ortaya çıkmaktadır.

Devletler açısından bakıldığında, İnternette gelecek tehditler ve bunlara karşı yürütülecek tedbirlerle ilgili değişik algılama ve görüşler ortaya çıkmaktadır. Siber alanda kendilerine yönelik olarak meydana gelen saldırılara askeri karşılıklar verilmesi düşüncesine varan siber saldırıları savaş sebebi sayma yaklaşımının yanında; bu ortamdan gelen tehditlerin aynı ortamda karşılık bulması gerektiğini öngören düşünceler de bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar saldırıların kaynağı, hedefi ve orantılı güç kullanımı tartışmalarını da beraberinde getirmektedir.⁶³

ABD, Avusturya, Danimarka, Fransa, Almanya, Yunanistan, Finlandiya, İtalya, Türkiye, İsveç, İsviçre, Avustralya, Kanada, Hindistan, Japonya, İspanya, Portekiz, İngiltere, Malezya ve Singapur gibi ülkelerde siber güvenlikle ilgili sıkı yaptırımlar ve kısıtlamalar içeren düzenlemeler oluşturulmaya çalışılsa da; çoğu ülkede bu konuda yeterli düzenleme bulunmamaktadır.⁶⁴ Bu

<http://www.acma.gov.au/webwr/_assets/main/lib310665/galexia_report-overview_intnl_cybersecurity_awareness.pdf>, 20.07.2013.

⁶³ ESSARP Model United Nations 2013 Research Report, **Preventing and Prosecuting Cyber Warfare**, <http://www.essarp.org.ar/archivos/6/0/REPORT__Preventing_and_prosecuting_cyber_warfare.pdf>, 20.07.2013; Chunmei Kang and Qiang Zhao et all, **"Establishing Norm of Behavior in Cyberspace"**, <http://www.isodarco.it/courses/andalo12/paper/ISO12_Chunmei.pdf>, 20.07.2013; Marco Roscini, **"World Wide Warfare - Jus ad bellum and The Use of Cyber Force"**, <http://www.mpil.de/files/pdf3/03_roscini_14.pdf>, 20.07.2013, ss. 88-90; Harold Hongju Koh, **International Law in Cyberspace (Remarks)**, <<http://www.state.gov/s/l/releases/remarks/197924.htm>>, 20.07.2013; Catherine Lotrionte, "State Sovereignty and Self-Defense in Cyberspace: A Normative Framework for Balancing Legal Rights", **Emory International Law Review**, Cilt 26, pages 825-919, <<http://www.law.emory.edu/fileadmin/journals/eilr/26/26.2/Lotrionte.pdf>>, 20.07.2013, pp. 828-829.

⁶⁴ Manish Lunker, (20.07.2013). **Cyber Laws: A Global Perspective**,

aşamada İnternetin mekân olarak sınıra sahip olmadığı gerçeği göz önüne getirilirse devletlerin kendi iç sistemlerindeki düzenlemelerin yanında, değişik yaptırım ve bilgi paylaşımları içeren uluslararası işbirliği ve düzenleme yaklaşımı bir gereklilik halini almıştır. Ancak bu konuda geline aşama ve uygulamalara bakınca daha kat edilmesi gereken ne kadar uzun bir yol olduğu görülecektir.

Terörizme karşı görünüp bu konuda demeçler verirken değişik yollarla rakip ya da düşman olarak gördükleri devletlere karşı terörist faaliyetleri destekleyen birçok devlet olduğu gibi kimliklerin kolayca gizlenebildiği ve iz sürmenin son derece zor olduğu siber alanda da rakip devletlere zarar veren nitelikte olan siber saldırıları destekleyen devletler bulunmaktadır.

Türkiye’de de siber güvenlik bilincinin artması, son zamanlarda yoğun siber saldırılara maruz kalınması ve siber güvenlik tedbirleri ile ilgili girişimlerde bulunmanın ihtiyaç halini almasıyla birlikte değişik çalışmalar yapılmaktadır. Bu faaliyetler; Siber Güvenlik Eylem Planları, Ulusal Bilgi Güvenliği Programı, Ulusal Bilgi Güvenliği Kapısı, Yasal Çalışmalar, Siber Güvenlik Müdahale Ekipleri ve Birimleri, Siber Güvenlik Tatbikatları, Konferanslar ve Çalıştaylar ve de TSK bünyesinde icra edilen faaliyetler ve oluşumlar şeklinde sıralanabilir.⁶⁵

<<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/APCITY/UNPAN005846.pdf>>.
⁶⁵ BTK, **Bağlantılar**, <http://www.tk.gov.tr/bilgi_teknolojileri/siber_guvenlik/baglantilar.php>, 15.04.2012; DPT, **Bilgi Toplumu Stratejisi (2006-2010)**, Ankara, DPT 2006 <http://www.bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/BT_Strateji/Diger/060700_BilgiToplumuStratejiBelgesi.pdf>, 15.04.2012; TÜBİTAK BİLGEM, **Ulusal Bilgi Güvenliği Programı Hakkında**, <<http://www.bilgiguvenligi.gov.tr/hakkimizda.html>>, 15.04.2012; TBMM, **Türk Ceza Kanunu**, Md. 243-245, 2004 <<http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/5237.htm>>, 15.04.2012; Adalet Bakanlığı, **Kişisel Verilerin Korunması Kanun Tasarısı**, 2008 <<http://www.kgm.adalet.gov.tr/tbmmkom/kisiselveriler.pdf>>, 15.04.2012; Bilgi Güvenliği Derneği, **Siber Güvenlik Hukuku Çalıştayı Sonuç Bildirgesi**, <<http://www.bilgi-guvenligi.org.tr/files/bildirge2012.pdf>>, 18.05.2012; TÜBİTAK BİLGEM, **Kripto Analiz Merkezi**, <<http://www.uekae.tubitak.gov.tr/home.do?ot=1&sid=30>>.

Bu çalışmalardan yasal çerçeve oluşturma süreci siber güvenlik tedbirleri konusunda önemli bir yer tutmaktadır. Mevcut yasaların yeterli olmadığı bu alanda yeni düzenlemeler yapılmaktadır. Bunlar arasında TCK'ya "Bilişim Alanında İşlenen Suçlar" başlığı altında eklenen 243. ve 244. Maddeler, kişisel verilerin korunması hakkında hazırlanan ve yasalaşma sürecinde olan tasarı, 5651 sayılı "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun" ve 5070 sayılı "Elektronik İmza Kanunu yer almaktadır.⁶⁶

TSK bünyesinde de siber güvenlikle ilgili çalışmalar ve etkinlikler gerçekleştirilmekte olup diğer kamu kurum ve kuruluşları ile siber güvenlik alanında işbirliği yapılmaktadır.⁶⁷ TÜBİTAK UEKAE bünyesinde 2001 yılında kurulan "Bilişim Sistemleri Güvenliği Bölümü" bu alandaki faaliyetlerine ilk önce Türk Silahlı Kuvvetleri ile başlamıştır.⁶⁸ Bunun yanı sıra, 2012 yılında TSK bünyesinde diğer kamu kurum ve kuruluşları ile koordineli olarak faaliyet gösteren TSK Siber Savunma Merkezi Başkanlığı kurulmuştur.⁶⁹

Siber güvenlik alanında planlanıp gerçekleştirilen çalıştay ve

168

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 18

19.05.2012; TÜBİTAK UAKAE, (Ulusal Elektronik ve Kriptoloji Araştırma Enstitüsü) **Siber Güvenlik Tatbikatı**, <<http://www.tubitak.gov.tr/sid/341/cid/21886/index.htm?jsessionid=EDCEA0BEC13F23C792676DDAF42EE248>>, 15.05.2012; BTK ve TÜBİTAK, "**Ulusal Siber Güvenlik Tatbikatı Sonuç Raporu**", <http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/basin/siber-tatbikat-rapor/siber-tatbikat-rapor.pdf>, 15.04.2012.

⁶⁶ TBMM, A.g.y.; Adalet Bakanlığı, A.g.e.; Bilgi Güvenliği Derneği, A.g.y.

⁶⁷ TSK TMMM (COEDAT), **Faaliyetler**, <<http://www.tmmm.tsk.tr/anasayfa.htm>>, 03.06.2012; TSK TMMM (COEDAT), "**Siber Terörizm (Siber Tehdit Farkındalık ve Bilinçlendirme Eğitimi) Kursu (COE-DAT 10)**", <<http://www.tmmm.tsk.tr/kurs10.htm>>, 30.05.2012.

⁶⁸ Teknolojide.com İnternet Sitesi, **Ulusal Siber Güvenlik Tatbikatı**, <http://www.teknolojide.com/ulusal-siber-guvenlik-tatbikati_5179.aspx>, 03.06.2012.

⁶⁹ TSK İnternet Sitesi, **Türk Silahlı Kuvvetleri Siber Savunma Faaliyetleri**, <http://www.tsk.tr/3_basin_yayin_faaliyetleri/3_4_tsk_haberler/2013/tsk_haberler_06.html>, 21.01.2013.

konferanslar bu alanda bilgi paylaşımı, bakış açısının geliştirilmesi, ortak bilinç oluşturulması ve iş birliği konusunda çok özel bir yere sahiptir. Siber güvenlik alanında gerçekleştirilen çalıştay ve konferanslar arasında şunları sayabiliriz: “17 Mayıs 2012 “Cloud, Virtualization and Security”, 18 Nisan 2012 “E-crime Turkey 2012” 29 Mart 2012 “Mobile Security”, 25 Şubat 2012 “Netsec Topluluk Buluşması/ Siber Savaş Aracı Olarak Kötücül Yazılımlar”, 26-27 Ocak 2012 “Siber Güvenlik Hukuku Çalıştayı”, 22 Aralık 2011 “Siber Güvenlik Konferansı”, 29 Eylül 2011 “Siber Güvenlik Çalıştayı”, 03-31 Temmuz 2011 “BGA Siber Güvenlik Yaz Kampı”, 09 Temmuz 2011 ”BGA-Kariyer.Net-Dataplus Ethical Hacking Workshop”, 07 Temmuz 2011 “Siber Saldırı Aracı Olarak DDoS”, 02 Temmuz 2011 “Siber Tehditler, Savunma Yöntemleri ve Hackerların Başarısı”, 9-10 Haziran 2011 “Bilgi Teknolojileri Yönetişim ve Denetim Konferansı”, 3-4 Haziran İstSec ’11 “İstanbul Bilgi Güvenliği Konferansı”, 21-22 Mayıs 2011 “Siber Tehditler ve Savunma Yöntemleri”, 17 Mayıs 2011 “Uluslararası Hukuk Kulübü Bilişim Hukuku Panelleri”, 16 Mayıs 2011 “SMi’s Cyber Security 2011”, 14-15 Mayıs 2011 “İBB Bilişim Güvenliği 2011 Zirvesi”, 05 Mayıs 2011 “Bahçeşehir Üniversitesi Siber Güvenlik Etkinliği”, 01 Mayıs 2011 “Hosting Zirvesi 2011”, 30 Nisan 2011 “Web Uygulama Güvenliği Etkinliği”, 14 Nisan 2011 “DDoS Saldırıları, Korunma Yolları ve BotNet Sorunu”, 10-12 Mart 2011 “Uluslararası İstihbarat Ve Gözetim Teknolojileri Konferansı ”, 15 Şubat 2011 “DDoS Saldırıları, Korunma Yolları ve BotNet Sorunu”, 9 Şubat 2011 “Güvenli İnternet Günü (Safer Internet Day)” ve 30 Ocak 2011 “NetSec Topluluğu İstanbul Buluşması”.⁷⁰

Siber güvenlik tatbikatları teoride sağlam görünen sistemlerin açıklıklarının ortaya çıkması ve böylelikle gereken tedbirlerin alınmasının sağlanması açısından çok önemlidir. Ülkemizde yapılan tatbikatların diğer ülkelerde yapılanlardan ayrıldığı nokta gerçek

⁷⁰ BGA, **Bilgi Güvenliği Akademisi Etkinlikleri**, <<http://www.bga.com.tr/etkinlikler-sayfasi/>>, 25.05.2012.

saldırı ve savunma tekniklerinin kullanılmasıdır. Bu da siber güvenlik konusunu teoriden pratiğe taşıma ve gerçek durumu ortaya koyma anlamında çok fayda sağlamıştır.

Sonuç

Günümüzde meydana gelen siber güvenlik vakalarının tamamına yakını aşağıdaki yöntemlerden biri veya birkaçının birleşimi şeklinde gerçekleşmektedir: Genel erişime açık olan internet sitelerinin ana sayfalarını silmek veya değiştirmek, erişime açık olan bu sitelerdeki dosyalara erişim sağlayıp bilgi hırsızlığı gerçekleştirmek, ancak var olan dosyaları değiştirmemek, erişime açık olan siteleri saldırılar ile erişilemez hale getirmek, şahısların ve kurumların bilgisayarlarına virüs vb. zarar verici yazılımlar yüklemek, bu yazılımlar ile uzak sistemlere erişim sağlamak, bu yolla sistemlere fiziksel zararlar vermek, bu yolla bilgi hırsızlığı yapmak, bu yolla elde edilen bilgiler ile siber suçlar işlemek, bu yolla elde edilen bilgiler ile başka alanları ilgilendiren suçlar işlemek, siber ortamda yasal veya gayri yasal propaganda gerçekleştirmek, siber ortamı yasal olmayan faaliyetlerin organize ve koordine edildiği bir alan olarak kullanmak, değişik şekillerde ele geçirilip köle haline getirilen bilgisayarları zamanı geldiğinde saldırı için kullanmak, siber ortamda telif haklarını ihlal eder şekilde yayın yapmak, siber ortamı kişilik haklarını ihlal edici şekilde iftira, ifşa ve karalama alanı olarak kullanmak, siber ortamda çocuk istismarı yapmak, siber ortamda kontrolsüz bir şekilde erişilebilen yetişkin içeriği yayınlamak, siber ortamdaki ticaret platformlarını kullanarak yasal olmayan veya konusu suç teşkil eden pazarlama yapmak, siber ortam kullanılarak insanlara istemedikleri halde ve rahatsız edici şekilde reklam içeriği göndermek ve siber ortamda içerik hakkında yanlış anahtar kelimeler yayımlayarak kullanıcıları reklam ya da zararlı yazılım içeren sitelere yönlendirmek.

İnternetin hayatımızın bir parçası haline gelmesi ile birlikte bu alanda karşılaşılabilecek tehdit ve yöntemlerin de giderek arttığı görülmektedir. Elbette güvenlik yazılımları ve yöntemleri de buna paralel olarak gelişmektedir. Ancak ne yazık ki her güvenlik ihlali

ve saldırı beraberinde ek tedbirler ve kısıtlamalar meydana getirmektedir. Bu da, temelde bilgi paylaşımı ve bilgiye erişim maksatlı olarak geliştirilen siber ortamda her gün bilgiye erişimi biraz daha zor, biraz daha dolaylı hale getirmekte ve kısıtlamaktadır.

Her şeyden önce temeli bilgi paylaşımı ve bilgiye erişim olan İnternette güvenlik gerekçeleri ile özgürlükler dengesi iyi korunmalı ve İnternet işlevsiz hale getirilmemelidir.

İnternetin fiziksel altyapısı zarar gördüğünde veya tahrip edildiğinde yazılım bazında alınan tedbirlerin işe yaramayacağı bilinmeli ve öncelikle İnternetin fiziksel altyapısı sıkı bir şekilde korunmalıdır.

Çoğu saldırı siber ortamın sadece görünen yüzü olan web sitelerinin ana sayfalarına karşı gerçekleşmekte ve aslında ciddi zararlar oluşturmamaktadır. Bu nedenle korumasız ve şifresiz bir şekilde erişim sağlanan bu tür alanlarda özel ve gizli bilgiler bulundurulmamalıdır.

Saldırıları anında, verilen hizmetlerin aksamamasının sağlanması çok önemlidir: yoksa bir saldırıyı engellemek, bilgisayar ve sunucuların fişini çekmek ya da bağlantısını kesmek kadar basittir; ancak bu, amaca hizmet etmeyecektir.

Kullanıcılar *firewall* (güvenlik duvarı) kullanımı ve *port* (bağlantı noktası) yapılandırması konusunda eğitilmelidir. Ayrıca web uygulamaları son derece güvenli bir şekilde yapılandırılmalı ve ilgisiz kişilerin erişimini kısıtlamalıdır.

Bilgisayar sistemi yöneticilerinin gerekli teknik eğitimi almaları sağlanmalıdır. Ayrıca sistem yöneticileri kendilerini siber güvenlik saldırı araç ve yöntemleri ve bunlara karşı alınacak tedbirler ve müdahaleler konusunda geliştirmelidir.

Yazılımlar daha tasarım aşamasında iken güvenlik ihlallerine karşı güçlü bir koruma içerecek şekilde yapılandırılmalı ve kaynak kodlarının gizliliği ihlal edilmemelidir.

Saldırıların meydana geldiği anda tespit edilmesi, bunlara karşı yeterli önlem ve müdahale imkânlarının bulunması kadar

önemli bir faktördür. Elde gerekli yöntem, araç ve kabiliyetler bulunsa da iş işten geçtikten sonra yapılan bir müdahale anlam taşımayacaktır.

Siber alanda meydana gelen tehditler ile mücadelede özel sektör ile kamu sektörü arasındaki işbirliği son derece büyük önem arz etmektedir. Kamu sektörü ve özel sektör, siber alanda milli güvenliğin sağlanması ve sürdürülmesi ve de bu alandan gelebilecek tehditlere karşı koyma hedeflerine yönelik olarak, tüm kaygılarını bir tarafa bırakıp ortak hareket etmelidirler.

Kablosuz ağlar konusunda kullanıcılar ve sistem yöneticileri bilgilendirilmeli ve gerekli tedbirlerin alınması sağlanmalıdır. Bunlardan en başta geleni paylaşımın şifreli ve kriptolu olarak gerçekleştirilmesi ve erişim noktalarının (AP) isimlerini (SSID) yayımlamayacak şekilde yapılandırılmasıdır.

Daha güvenli yazılım teknolojileri geliştirilmesi için TÜBİTAK gibi kurumlar ile işbirliğine gidilmeli, yazılım geliştirme ve test etme aşamalarında ülkenin genç yeteneklerinden faydalanılmalıdır.

Sistemlere erişim kontrol altında bulundurulmalı ilgisiz kullanıcıların bilgilere rastgele erişimi engellenmelidir.

Küresel olan siber tehditlerle yerel yaklaşımlar yoluyla mücadele etmek gerçekten zordur; bu nedenle konuya ulusal yaklaşımlar getirilmeli ve ilgili uluslararası kuruluşlar ile olan işbirliği güçlendirilmelidir.

Siber güvenlik konusunda meydana gelen gelişmeler o kadar hızlı gerçekleşmektedir ki, yasal düzenlemeler bunun gerisinde kalmaktadır. Bu nedenle ilgili yasal düzenlemeler bir an önce gerçekleştirilmeli ve ihtiyaçlar doğrultusunda sürekli güncellenmelidir. Bunun yanında, yasa koyucular, kanıtlanabilirlik ve geriye dönük iz takibi maksatlı olarak hizmet sağlayıcılara veri saklama ve erişim konusunda yükümlülükler getirmektedir; ancak özel sektör ve kamu, bu düzenlemelerle ilgili olarak maliyet ve gizlilik endişesi taşımaktadır. Bu nedenle bu konuda denge sağlanmalı, bilgi saklama konusunda ise verilerin güvenliği garanti altına alınmalıdır. Bunun

yanında kamu ile özel sektör arasında güven sorunu bulunmaktadır.⁷¹ Bu sorun aşılabı gerekli adımlar atıldığında bireysel, kurumsal ve toplumsal faydaları hemen görölmeye başlanacaktır.

Siber tehditleri önlemenin veya en azından etkisini azaltmanın en etkin yollarından biri de eğitimidir. Gerek bireysel olarak kendimizi gerekse kurumsal olarak personeli siber güvenlik konusunda eğitmek ve son bilgilerle donatmak artık kaçınılmaz hale gelmiştir. Bununla paralel olarak kurumlardaki ve bireysel kullanımdaki bilgisayarlar en son teknoloji ve güvenlik yazılımları ile donatılmalıdır.

Kurumlarda mutlaka risk değerlendirmesi yapılmalı ve olası saldırı ve aksaklık durumunda uygulanacak hareket şekli belirlenmelidir. Yedek planlar oluşturulmalıdır.

Sistemlerin işleyişlerinin aksamadan devam ettirilmesi, gerek ekonomik gerekse sosyal anlamda çok önemlidir. Bu sebeple sistemler işler halde iken gerekli müdahalelerin yapılması son derece önemlidir. Bu tür durumlarda gereken müdahalelerin yapılması için oluşturulan koordinasyon büyük önem arz etmektedir.

Kritik yapıların korunması için gelişmiş devletlerde olduğu gibi yasal ve idari çalışmaların bir an önce tamamlanması gerekmektedir. Ayrıca kritik altyapılarda kullanılan yazılımların tamamen milli yazılımlardan oluşması, yabancı yazılımlara bağılılığı ortadan kaldıracak ve bu yazılımların, içerisine yerleştirildiği ve gerektiğinde kullanılabilir olduğu konusunda şüpheler oluşan gizli kodlar veya arka kapılar konusundaki endişeler ortadan kalkacaktır.

Gerçekleştirilmekte olan siber güvenlik konferans ve çalıştayları ortaya çıkardığı faydalar açısından çok önemlidir. Bu tür faaliyetlere devlet ve özel sektör desteği artmalı, teşvikler

⁷¹ EUROPE RAND İnternet Sitesi, *Managing New Issues: Cyber Security in an Era of Technological Change*, The Hague Netherlands 2001 <http://www.rand.org/pubs/monograph_reports/MR1535.html>, 12.04.2012.

sağlanmalı ve katılım artırılmalıdır.

Ulusal düzeyde oluşturulanların yanında kurumlarda da siber güvenlikle ilgili birimler oluşturulmalı ve bunlar aracılığıyla gerekli tedbirler alınmalı, farkındalık meydana getirilmeli ve eğitim verilmelidir.

Siber güvenlik olayları ile ilgili saldırı şekilleri ve bunlara karşı korunma tedbirlerinin kaydedildiği ve gerektiğinde ilgililerce erişilebilecek bir veri tabanı oluşturulması benzer saldırılar meydana gelmesi durumunda iş gücü ve zaman kaybının azaltılmasını ve hatta ortadan kaldırılmasını sağlamak açısından son derece önemlidir.

Siber güvenlik alanında yaşanabilecek tehditler ve bu tehditlerin meydana getirebileceği zararlar göz önünde bulundurulduğunda, alınması gereken tedbirlerin çokluğu, çeşidi ve ihtiyaç duyulan koordinasyon ortaya çıkmaktadır. Sayılan tüm tedbirlerin yanında bilinçli bir kullanıcının yerini hiçbir teknolojinin alamayacağı değerlendirilmektedir.

174

Security
Strategies
Year: 9
Issue: 18

SUMMARY

With over 2.3 billion worldwide users, Internet penetrated every scope of our lives. We use Internet to carry out our money transactions, address statements, shopping, talking and business operations.

While Internet provides us with so many facilities, it also puts our money, goods and secrecy in danger. Foundation philosophy of the Internet was not about its own security. It was about easing the way people communicate, sharing of information and providing a stable network, which is not dependent of a specific hardware. However, next stages of its development and spread came with a lot of vulnerabilities. These stages brought many security measures which at the same time restrict the access to information.

Despite being relatively new field, there are many studies on Internet and Cyber Security, many of which handle the technical

aspects of the matter. But also there are few studies on the awareness and education side of the Internet. Cyber Security Situational Awareness studies address this aspect of it and expected to increase by time.

It is possible to put the history of Internet back to the times when telegraph invented. With great advances in technology now it reached a phase that we cannot do without Internet.

There are so many threats and tools used to attack us via Internet. But every threat we face takes our security technology and knowledge, one step forward.

National and International Cooperation must be encouraged strongly to make the grade, because Internet's trans-boundary nature makes it a necessity rather than a choice.

National and International regulations must be formed to keep up with the changing nature of the use of Internet.

It is important to keep the systems active and online ,while fighting against cyber attackers, or else it may cost a lot –like keeping a human being alive while carrying out a surgery on his heart.

As an educational pace, National and International Cyber Security Conferences and exercises must be supported both by financial assistance and participating.

We must always remember that even the strictest measures cannot replace an educated user when it comes to security.

KAYNAKLAR

Kitaplar

BUZAN Barry and HANSEN Lene, *The Evolution of International Security Studies*, Cambridge, Cambridge University Press, 2009.

CRIDLAND Clare, "The History of the Internet: The Interwoven Domain of Enabling Technologies and Cultural Interaction", Centre of Excellence Defence Against Terrorism (Ed.), *Responses to Cyber Terrorism NATO Science for Piece and Security*, IOS Press (Cilt 34), Ankara, 2008.

GOODMAN Seymour E, "Critical Information Infrastructure Protection", Centre of Excellence Defence Against Terrorism (Ed.), *Responses to Cyber Terrorism NATO Science for Piece and Security*, IOS Press (Cilt 34), Ankara, 2008.

GRAHAM James and HOWARD Richard, et all, *Cyber Security Essentials*, Boca Raton, Auerbach Publications, 2010.

İŞIKLI Ali, *Kritik Altyapı Güvenliğine Yönelik Özgün Çözümler: Sanal Hava Boşluğu*, Siber Güvenlik Çalıştayı, Türkiye Noterler Birliği Konferans Salonu, Söğütözü, Ankara, <<http://www.iscturkey.org/calistay/1/images/stories/siberguvenlik.rar>>, 06.05.2012.

JAJODIA Sushil and LIU Peng et all, (Ed.). *Cyber Situational Awareness*. New York, Springer, 2010.

KISSEL Richard (Ed.), *Glossary of Key Information Security Terms*, National Institute of Standards and Technology, 2011, <<http://csrc.nist.gov/publications/nistir/ir7298-rev1/nistir-7298-revision1.pdf>>, 08.03.2012.

MUL Jos de, *Siberuzayda Macera Dolu Bir Yolculuk* (Çev. Ali ÖZDAMAR) 1. Baskı, Kitap Yayınevi, 2008.

VON KNOP Katharina, "Institutionslisation of a Web-focused, Multinstional Counter-Terrorism Campaign - Building a Collective Open Source Intelligent System", Centre of Excellence Defence Against Terrorism (Ed.), *Responses to Cyber Terrorism NATO Science for Piece and Security*, IOS Press (Cilt 34), Ankara, 2008.

WEIMANN Gabriel, *Terror on The Internet: The New Arena The New Challenges*, Washington D.C., United States Institue of Peace, 2006.

YILMAZ Sait ve SALCAN Olcay, *Siber Uzay'da Güvenlik ve Türkiye*, İstanbul, Milenyum Yayınları, 2008.

Makaleler

ANIL Süleyman, "Defending Against Cyber Attacks", *NATO CEP Perceptions*, Sayı 8, <http://www.nato.int/issues/cep/cep_newsletter_08e.pdf>, 05.03.2012.

BAKIR Emre, "İnternet Güvenliğinin Tarihçesi", *TÜBİTAK Bilgem Dergisi*, Yıl 2011, Cilt 3, Sayı 5, Sayfa 6-17.

BGA, "Günümüz İnternet Dünyasında IP Spoofing", <<http://blog.bga.com.tr/network-security/gunumuz-internet-dunyasinda-ip-spoofing>>, 03.05.2012.

BTK ve TÜBİTAK, "Ulusal Siber Güvenlik Tatbikatı Sonuç Raporu", <http://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/basin/siber-tatbikat-rapor/siber-tatbikat-rapor.pdf>, 15.04.2012.

E-Siber İnternet Sitesi, "Phishing Nedir ve Phishing Yapan Sitelerin Veritabanı", <<http://www.e-siber.com/guvenlik/phishing-nedir-ve-phishing-yapan-sitelerin-veritabanı>>, 03.05.2012.

GEERS Kenneth, "Cyberspace and the Changing Nature of Warfare", *Centre of Excellence Tallinn*, Estonya, <<http://www.blackhat.com/presentations/bh-jp-08/bh-jp-08-Geers/BlackHat-Japan-08-Geers-Cyber-Warfare-Whitepaper.pdf>>, 28.02.2012.

GÜRKAYNAK, Muharrem ve Adem Ali İREN. "Reel Dünyada Sanal Açmaz: Siber Alanda Uluslararası İlişkiler", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Yıl 2011, Cilt 16, Sayfa 263-279, <<http://iibf.sdu.edu.tr/dergi/files/2011-2-13.pdf>>, 28.02.2012.

HANSEN Lene and NISSENBAUM Helen, "Digital Disaster, Cyber Security, and the Copenhagen School", *International Studies Quarterly*, Yıl 2009, Cilt 53, Sayfa 1155-1175, <<http://www.nyu.edu/projects/nissenbaum/papers/digital%20disaster.pdf>>, 10.12.2011.

KANG Chunmei and ZHAO Qiang, et all, "Establishing Norm of Behavior in Cyberspace", <http://www.isodarco.it/courses/andalo12/paper/ISO12_Chunmei.pdf>, 20.07.2013.

LOTRIONTE Catherine, "State Sovereignty and Self-Defense in Cyberspace: A Normative Framework for Balancing Legal Rights", *Emory International Law Review*, Cilt 26, Sayfa 825-919, <<http://www.law.emory.edu/fileadmin/journals/eilr/26/26.2/Lotrionte.pdf>>, 20.07.2013.

MAURUSHAT Alana, "Zombie Botnets", SCRIPTed, Cilt 7, Sayı 2, <<http://www.law.ed.ac.uk/ahrc/script-ed/vol7-2/maurushat.asp>>, 17.04.2012.

NYE Joseph S., "Cyber Security and National Security", Cyber Security, *New Europe* (Special Edition), Sayı Mayıs-Haziran 2011, <<http://www.scribd.com/doc/56702531/Cyber-Security-2011>>, 20.03.2012.

O'REIRDAN Michael, "Why Bother With Best Practices? Or Why Global Collaboration is Faster (and More Effective) Than a Speeding Bullet", *Cyber Security*, New Europe (Special Edition), Sayı Mayıs-Haziran 2011, <<http://www.scribd.com/doc/56702531/Cyber-Security-2011>>, 20.03.2012.

RANDELL Brian, "A History of Computing in The Twentieth Century - The Colossus", <<http://www.cs.ncl.ac.uk/publications/books/papers/133.pdf>>, 16.04.2012.

ROSCINI Marco, "World Wide Warfare - *Jus ad bellum* and The Use of Cyber Force", <http://www.mpil.de/files/pdf3/03_roscini_14.pdf>, 20.07.2013.

ÜNVER Mustafa ve CANBAY Cafer, "Ulusal ve Uluslararası Boyutlarıyla Siber Güvenlik", *Elektrik Mühendisliği*, Yıl 2010, Sayı 438, Sayfa 94-103, <http://www.emo.org.tr/ekler/a9a502d6e646c25_ek.pdf?dergi=598>, 11.04.2012.

İnternet

SARI İsmail, "*Sniffing Nedir?*", Cyber-Security <<http://www.cyber-security.org.tr/Madde/579/Sniffing-Nedir>>, 03.05.2012.

SpywareGuide İnternet Sitesi, "Spyware", <http://www.spywareguide.com/term_show.php?id=12>, 03.05.2012.

SUBRAMANYAM Kishoreve and FRANK Charles E., et all, "*Keyloggers: The Overlooked Threat to Computer Security*", <<http://www.keylogger.org/articles/kishore-subramanyam/keyloggers-the-overlooked-threat-to-computer-security-7.html#T6GcbOs9XmQ>>, 03.05.2012.

Adalet Bakanlığı, *Kişisel Verilerin Korunması Kanun Tasarısı*, 2008 <<http://www.kgm.adalet.gov.tr/tbmmkom/kisiselveriler.pdf>>, 15.04.2012.

DPT, *Bilgi Toplumu Stratejisi (2006-2010)*, Ankara, DPT 2006 <http://www.bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/BT_Strateji/Diger/060700_BilgiToplumuStratejiBelgesi.pdf>, 15.04.2012.

- KANE Robert K., *Internet Governance in an Age of Cyber Insecurity*, Council Special Report No. 56, 2010 <http://i.cfr.org/content/publications/attachments/Cybersecurity_CSR56.pdf>, 28.02.2012.
- TBMM, Türk Ceza Kanunu, Md. 243-245, 2004 <<http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/mevzuat/5237.htm>>, 15.04.2012.
- EUROPE RAND İnternet Sitesi, *Managing New Issues: Cyber Security in an Era of Technological Change*, The Hague, Netherlands 2001 <http://www.rand.org/pubs/monograph_reports/MR1535.html>, 12.04.2012.
- Ajans Habertürk İnternet Sitesi, *Atatürk Havalimanı'nda Virüs Kabusu*, <<http://www.haberturk.com/yasam/haber/125013-ataturk-havalimaninda-virus-kabusu>>, 27.02.2012.
- BGA, *Bilgi Güvenliği Akademisi Etkinlikleri*, <<http://www.bga.com.tr/etkinlikler-sayfasi/>>, 25.05.2012.
- Bilgi Güvenliği Derneği, *Siber Güvenlik Hukuku Çalıştayı Sonuç Bildirgesi*, <<http://www.bilgiguvenligi.org.tr/files/bildirge2012.pdf>>, 18.05.2012.
- Bilgiportal İnternet Sitesi, *Virüs, Solucan ve Truva Atı Nedir?*, <<http://www.bilgiportal.com/v1/idx/19/2480/Gvenlik/makale/Virs-solucan-ve-Truva-at-nedir.html>>, 17.04.2012.
- BTK, *Bağlantılar*, <http://www.tk.gov.tr/bilgi_teknolojileri/siber_guvenlik/baglantilar.php>, 15.04.2012.
- CLARKE Lashan, *How Denial Of Service (DoS) Works?* <<http://www.brighthub.com/computing/smb-security/articles/30075.aspx>>, 17.07.2013.
- CONNOLLY, Chris and MAURUSHAT Alana, et all, *An Overview of International Cyber-Security Awareness Raising and Educational Initiatives*, <http://www.acma.gov.au/webwr/_assets/main/lib310665/galexia_report-overview_intnl_cybersecurity_awareness.pdf>, 20.07.2013.
- EBSCO Host İnternet Sitesi, *Library, Information Science & Technology Abstracts*, <<http://web.ebscohost.com/ehost/results?sid=81216314-aa32-45bd-9479-d9e0a32310bb%40sessionmgr110&vid=9&hid=108&bquery=cyber+security&>

bdata=JmRiPWx4aCZ0eXBIPTAmc2l0ZT1laG9zdC1saXZl>, 11.07.2013.

ESSARP Model United Nations 2013 Research Report, *Preventing and Prosecuting Cyber Warfare*, <http://www.essarp.org.ar/archivos/6/0/REPORT__Preventing_and_prosecuting_cyber_warfare.pdf>, 20.07.2013.

GOOGLE AKADEMİK İnternet Sitesi, *Cyber Security*, <<http://scholar.google.com.tr/scholar?hl=tr&q=cyber+security&btnG=&lr=>>>, 11.07.2013.

HUMPHRYS John, *State Cyber-Snooping: How worried should we be?*, <<http://yougov.co.uk/news/2013/06/11/state-cyber-snooping-how-worried-should-we-be/>>, 14.07.2013.

İnternet World Stats İnternet Sayfası, *World Internet Users and Population Stats*, <<http://www.internetworldstats.com/stats.htm>>, 18.05.2013.

İşten Haber İnternet Sitesi, *Sistem Çöktü, Gümrük Kapılarında İşlemler Durdu*, <<http://www.istenhaber.com/sistem-coktu-gumruk-kapilarinda-islemler-durdu/>>, 17.05.2012.

JSTOR İnternet Sitesi, *JSTOR: Search Results Cyber Security*, <<http://www.jstor.org/action/doBasicSearch?Query=cyber+security&acc=off&wc=on&fc=off>>, 11.07.2013.

KOH, Harold Hongju, *International Law in Cyberspace (Remarks)*, <<http://www.state.gov/s/l/releases/remarks/197924.htm>>, 20.07.2013.

LUNKER Manish, (20.07.2013). *Cyber Laws: A Global Perspective*, <<http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/APCITY/UNPAN005846.pdf>>.

MCMILLAN Robert, *Student Used Spyware to Steal Passwords, Change Grades*, <http://www.computerworld.com/s/article/9214898/Student_used_spyware_to_steal_passwords_change_grades>, 15.07.2013.

Microsoft İnternet Sitesi, *Virüsler*, <<http://windows.microsoft.com/tr-TR/windows-vista/Viruses-frequently-asked-questions>>, 17.04.2012.

Milliyet İnternet Sitesi, *Batman Barajı Şifrelendi*, <<http://www.milliyet.com.tr/2003/05/28/ekonomi/eko06.html>>, 27.02.2012.

PERIMETEC İnternet Sitesi, *The Fututre of Spam*, <<http://www.perimete.com/all-about-spam/the-future-of-spam.php>>, 15.07.2013.

SearchSecurity İnternet Sitesi, *Botnet (Zombie Army)*, <<http://searchsecurity.techtarget.com/definition/botnet>>, 17.04.2012.

Teknolojide.com İnternet Sitesi, *Ulusal Siber Güvenlik Tatbikati*, <http://www.teknolojide.com/ulusal-siber-guvenlik-tatbikati_5179.aspx>, 03.06.2012.

TSK İnternet Sitesi, *Türk Silahlı Kuvvetleri Siber Savunma Faaliyetleri*, <http://www.tsk.tr/3_basin_yayin_faaliyetleri/3_4_tsk_haberler/2013/tsk_haberler_06.html>, 21.01.2013.

TSK TMMM (COEDAT), *Faaliyetler*, <<http://www.tmmm.tsk.tr/anasayfa.htm>>, 03.06.2012.

TSK TMMM (COEDAT), *"Siber Terörizm (Siber Tehdit Farkındalık ve Bilinçlendirme Eğitimi" Kursu (COE-DAT 10)*, <<http://www.tmmm.tsk.tr/kurs10.htm>>, 30.05.2012.

TUBİTAK BİLGEM, *Ulusal Bilgi Güvenliği Programı Hakkında*, <<http://www.bilgiguvenligi.gov.tr/hakkimizda.html>>, 15.04.2012.

TUBİTAK UAKAE (Ulusal Elektronik ve Kriptoloji Araştırma Enstitüsü), *Siber Güvenlik Tatbikati*, <<http://www.tubitak.gov.tr/sid/341/cid/21886/index.htm;jsessionid=EDCEA0BEC13F23C792676DDAF42EE248>>, 15.05.2012.

TÜBİTAK BİLGEM, *Kripto Analiz Merkezi*, <<http://www.uekae.tubitak.gov.tr/home.do?ot=1&sid=30>>, 19.05.2012.

University System of Georgia İnternet Sitesi, *A Brief History of the Internet*, <http://www.usg.edu/galileo/skills/unit07/internet07_02.phtml>.

WAGLEY John, *Court Shuts Site Selling Key Logging Spyware*, <<http://www.securitymanagement.com/news/court-shuts-site-selling-key-logging-spyware-004868>>, 17.07.2013.

Kitap İncelemesi
Book Essay

MİLLET-İ MÜSELLEHA (ORDU MİLLET)

Colmar von der Goltz, Hazırlayan: İsmet Sarıbal

Çankırı: Çankırı Karatekin Üniversitesi Avrasya Stratejik Uygulama ve Araştırma Merkezi, 2013, 455 sayfa, ISBN:978-605-62918-5-2.

Türk askerî tarihinde yer etmiş yabancı subaylardan biri olan Colmar von der Goltz tarafından 1883 yılında tamamlanan ve 1885 yılında Osmanlı Türkçesine çevrilen “Millet-i Müselleha”, Avrupa’da olduğu gibi Osmanlı ordusunda da büyük ilgi görmüş, özellikle subayların başucu kitabı olmuştur. Birçok Avrupa diline çevrilen eser, dönemin Fransız ordusundaki subaylara temini zorunlu kılınmıştır. Eserin Osmanlı ve daha sonra Türk ordusunda etkili olmasının temel nedenleri; savunduğu ordu-millet fikrinin Türk kültürüne çok uygun olması, Alman ordusunun elde ettiği başarılar sayesinde Alman ekolünün Osmanlı ordusunda yeniden etkin hale gelmesi ve Goltz’un Osmanlı askerî eğitim kurumlarında uzun süre danışman olarak görev yapması, diğer bir deyişle, birçok Osmanlı ve Türk subayının öğretmeni olması olarak sıralanabilir.

Ayrıca eser yalnız askerler için değil, topyekûn harp esasına göre milli siyaseti belirlemekten sorumlu yöneticiler için de askerî gücün nasıl kullanılacağını anlatmaktadır. Dönemin büyük profesyonel ordularını eleştiren Goltz, aslında küçük ve profesyonel orduları benimsemekle birlikte, ekonomik ve siyasi şartlar gerektirdiğinde milletin silah tutan her bir ferdinin silah altına alınmasının zorunlu olduğunu savunmaktadır. Goltz, “Clausewitz’den sonra harbe dair yazı yazmaya kıyam eden bir askerî muharriri, Goethe’den sonra Faust ve Shakespeare’den sonra Hamlet tahririne yeltenen bir şaire benzemek muhatarasında bulunur” şeklindeki sözüyle başladığı eserinde, harp sanatına dair yeni bir kural koyma iddiasında olmadığını, yalnız yaşadığı dönemin harp usulünü açıklamaya çalıştığını anlatmaktadır.

Eser, giriş bölümü ve takip eden yedi kısımdan oluşmaktadır. Kısımların içeriğinin büyük bölümü taktik ve stratejik konularla ilgili olup ordu-millet düşüncesi daha çok ilk ve son kısımlarda

işlenmiştir. Bu bakımdan askerlik mesleği dışındaki okuyucuların dikkatini daha çok bu bölümler çekecektir. Kitabın giriş bölümünde yazarın, çevirenin ve yayıncıların kaleme aldıkları yazılar ise eserin hazırlandığı tarihsel arka planı, yazarın hayatını ve düşüncelerini detaylı bir şekilde açıklayarak eserin anlaşılmasına önemli katkı sağlamaktadır.

Giriş bölümündeki yazılarda ana hatlarıyla; Osmanlı-Alman askerî işbirliğinin gelişimi, Goltz'un Osmanlı ordusunda görevlendirilmesi, eserin hangi düşüncelerle hazırlandığı ve Osmanlı üzerinde nasıl tesir ettiği hususları özetlenmiştir. Osmanlı ordusunda 19 yy. başlarında başlatılan askerî reformlarla birlikte, yabancı devletlerle işbirliği ve Osmanlı ordusunda yabancı subayların istihdam edilmesi kapsamında zaman zaman Alman subayları da çeşitli görevler almışlardır. Bu subayların arasında en tanınmış olanlardan ve ilklerden biri, 1835-39 yılları arasında yüzbaşı rütbesiyle Osmanlı ordusunda görevli olan Helmuth von Moltke'dir. Moltke'den sonra özellikle Üçüncü Napolyon döneminde Fransızların üstünlüğü nedeniyle azalan Alman etkisi, 1866-70 yılları arasında bu kez Alman Genelkurmay Başkanı olan Moltke komutasındaki Alman ordusunun Fransızları yenilgiye uğratması ile yeniden kendini göstermiştir. Bu gelişmelerden sonra Osmanlı ordusunda görevli olan Alman subaylarının itibarı yeniden artarken, askerî işbirliği kapsamında başka Alman subayları da Osmanlı ordusuna gelmiştir. Bu kapsamda askerî okulların eğitim ve öğretimini denetlemek ve yenilemek için uzman talebine karşılık Alman Genelkurmayının görevlendirdiği Binbaşı Colmar von der Goltz, 1883-1895 yılları arasında Osmanlı ordusunda görev yapmıştır. Goltz daha sonra, 1909-1910 yıllarında ve 1916 yılında tekrar Osmanlı ordusunda görevlendirilmiş, en son Osmanlı'nın 6. Ordu Komutanlığı görevindeyken tifüs hastalığına yakalanarak 19 Nisan 1916'da Bağdat'ta hayatını kaybetmiştir.

Orijinal adı "Das Volk in Waffen" olan eser, silahlı/silahlandırılmış millet anlamında "Millet-i Müselleha" olarak Osmanlı Türkçesine çevrilmiş olsa da, günümüz Türkçesinde yaygın olarak, Türk milletinin özelliklerinden biri olarak kabul edilen ordu-millet

kavramı kullanılmaktadır. Bu nedenle kitabın Latin harfleriyle basılmış olan bu baskısının kapağında da “Ordu Millet” adının kullanıldığı görülmektedir. Kitabın takdim bölümünde de belirtildiği gibi, Türk milletinin özelliklerinden olan bu kavram, Goltz’un eseri ve bizzat kendi öğretmenliği vasıtasıyla Osmanlı askerî eğitiminin içerisine sistematik bir şekilde nüfuz etmiş, sonuçları Osmanlı Devleti’nin yıkılışı ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş döneminde milletin tek vücut olarak mücadele etmesiyle somut olarak ortaya çıkmıştır. İstiklal Harbi’nin kazanılmasını ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasını sağlayan ordu-millet düşüncesi, Türkiye Cumhuriyeti döneminde de askerî ve siyasi alanda etkinliğini sürdürmüştür.

Birinci kısımda, yazarın yaşadığı dönemdeki orduların yapısı ve o yapıyı gerekli kılan sebepler anlatılmaktadır. Bu çerçevede milletlerin zenginlikleri ile ordu yapısının birbiri ile paralellik gösterdiği, zenginleşen devletlerin bunu korumak için daha büyük tedbirlere, yani daha büyük orduya ihtiyaç duyduğu, ancak zenginliğe ve zevke düşkünlüğün vatan sevgisini ve fedakârlığı yok edebileceği ve böyle bir milletin ordusunun da iş göremeyeceği ifade edilmektedir. İngiltere gibi coğrafi avantajlara sahip ülkeler için ise para, askerden daha etkili bir silahtır. Ancak bu avantaja aşırı güven zamanla kara ordusunun tamamen yok olmasına neden olabilir. Artık savaşlar yalnız hükümetler ve ordular arasında, muharebe sahasında cereyan eden bir eylem olmaktan çıkmış, milletlerin topyekûn savaşmak zorunda oldukları bir dönem başlamıştır. Savaşın sonunu muharebe sahasında bir ordunun yenilmesi değil, milletin savaşma azminin tükenmesi getirecektir. Harp artık milletler için bir zorunluluk haline gelmiş olup, orduların küçültülmesi veya lağvedilmesi gibi dönemin tartışma konuları devletlerin birbirine güvensizlikleri nedeniyle gerçekleşmesi mümkün olmayan meselelerdir. Diğer yandan ülkelerin bu kadar büyük askerî gücün ekonomik yükünü kaldıracak imkânları da yoktur. Askerî gücün artırılması yalnız ordu ve milleti birleştirmek yoluyla yani zorunlu askerlikle halledilebilir. Bu sayede hem askerî güç ekonomik yük olmaktan çıkar, hem de milletin üstün nitelikleri ordu içinde görünür hale gelir.

Bu kısımda yazarın öne sürdüğü dikkat çekici görüşlerden biri de, harbin her anında mutlaka bilim ve tekniğe uymak gerektiği yönündeki görüşün bir hata olduğu, gereksiz teknik detaylarla uğraşmanın harekâtın yavaş icra edilmesine neden olacağıdır. Oysa harbin şeklini belirlemede memleketin içinde bulunduğu ekonomik, bilimsel, hukuki ve kültürel tüm koşullar etkilidir. Vazifeye bağlılık, şan, şeref, sadakat ve askerlik ahlakı gibi faktörler harbin kazanılmasındaki en önemli hususlardır. Yazar, özellikle 18. yüzyılda orduların söz konusu hataları sıkça yaptığını, toplumları kökünden sarsan Fransız İhtilalı ile birlikte pek çok alanda olduğu gibi harp sanatında da önemli gelişmeler olduğunu ve bu hatalardan uzaklaşıldığını belirtmektedir. Bu yeni dönemde ortaya çıkan genel askerlik hizmeti dönemin harp sanatının temeli oluşturmuştur. Göçebe milletlerde sınımlanacak bir yer olmadığından bir harpte tüm milletin savaşa katılmak zorunda kaldığını, yerleşik milletlerde ise zamanla profesyonel ve daimi orduların oluştuğunu belirten yazar, Prusya'nın yeniden asker millet yetiştirmeyi başardığını ve bu sayede zaferler kazandığını anlatmaktadır. Yazar göre, bu sistemin en önemli ve devamlılığını sağlayan unsuru subaylardır. İyi yetişmiş ve asil ruhlu olması gereken subay heyeti, ahlaki özellikleri ile örnek olmalı ve askere alınan fertleri en iyi şekilde yetiştirmelidir.

İkinci kısımda komutanların nasıl olması gerektiği ve iyi bir komutanın milletlerin kaderini nasıl değiştirebileceği anlatılmaktadır. Yazar göre, emretmeye ve hükmetmeye meyilli bir yaratılış, sabır, sorumluluk, şan ve şeref arzusu, hayal gücü, öngörü yeteneği, gelişmiş hafıza, cesaret, yiğitlik gibi nitelikler iyi bir komutanın sahip olması gereken özelliklerdir. Ancak bu kadar üstün özelliklere sahip bir komutanın bazı istenmeyen kötü huyları olsa da görmezden gelinmelidir. Komutanlar iyi olsa da kararları her zaman kendileri alamazlar. Bu nedenle iyi subaylardan oluşan bir karargâha sahip olmalıdırlar. Komutanlar neyi nasıl emreceklerini iyi tayin etmelidirler. Uyulmayacağı baştan belli olan bir yasak ve icrası mümkün olmayan bir iş emredilmemelidir.

Üçüncü kısımda bir harpte zafer kazanmanın hangi koşullara bağlı olduğu anlatılmaktadır. Söz konusu koşulların tümünün

sayılabilmesinin mümkün olmadığını ifade eden yazar, bu hususta şu faktörleri öne çıkarmaktadır: Öncelikle bu koşulların başında politika gelmektedir. Savaşlar politikanın silah yoluyla devam olduğundan, kötü bir politika savaş esnasında da kötü etkilerini gösterecektir. Savaşta elde edilen başarılar da kötü politikacılar tarafından müzakere masalarında kaybedilebilir. Politika savaşların nedenlerini belirlediği gibi savaşın nasıl icra edileceğine de etki eder. İyi bir politika olmadıkça zafere ulaşmak mümkün değildir. Harpte başarıya ulaşmanın diğer koşulları; ordulara verilen vazifelerin o ordunun özelliklerine uygun olması, tüm ordu kademelerinde başarıma hevesi ve şevkinin olması, yeterli askerî güce sahip olunması, bu askerî gücün iyi sevk ve idaresi, silah ve teçhizat durumu, devletin ekonomik gücü, ülkenin coğrafi konumu ve milletin fedakârlığı şeklinde sıralanmaktadır.

Eserin en uzun kısmı olan dördüncü kısımda yazar, önceki bölümlerde tarif ettiği ordunun harp esnasında harekât ve muharebe usullerini nasıl uygulayacağını 16 başlık altında dönemin savaşlarından örnekler vererek detaylı bir şekilde anlatmaktadır. Kitabın bugün dahi ilgi görmesine neden olan ve kitaba adını veren ordu-millet hususunun anlatıldığı önceki kısımlar sayfa sayılarına oranla daha uzun olarak özetlenmiştir. Bu kısmı ise konusu ve uzunluğu itibarıyla ise aynı şekilde özetlemek tercih edilmemiştir. Burada anlatılan konuların harp sanatına en önemli katkısı yeni ve büyük bir ordu sisteminin bilinen harp kurallarını nasıl uygulayacağına ışık tutmaya çalışmasıdır. Yazar, taktik ve stratejik seviyedeki birçok askerî konuda genel kuralları sıralamaktan ziyade, uygulamaya yönelik hususları örneklerle anlatmış, hataları ve doğruları vurgulamıştır. Eserin o dönemde subayların el kitabı haline gelmesini sağlayan hususun aslında bu bölümde anlatılan konular olduğu değerlendirilmektedir. Bu bölümde askerî harekât ve muhaberede disiplinin önemi, orduların toplanması, sefer planları, istihbarat ve keşif faaliyetleri, yürüyüşler ve konaklama, taarruz ve savunma, askerî dağıtmak, toplamak ve manevra yapmak, muharebe, meydan muharebesi, takip, başarıdan faydalanma, geri çekilme, askerî harekât ve muharebe esnasında alınan tedbirlerin

birbirini mantıklı ve düzenli bir sırayla takip etmesi, karar verme, kararlılık, sorumluluk alma, insiyatif kullanma, bağımsız hareket etme, askerî harekât ve muharebeye etki eden özel durumlar, kalelerin askerî harekâta etkisi ve son olarak karaya asker çıkarmak gibi pek çok konu ele alınmıştır.

Beşinci kısımda orduların harp esnasında iaşesi, er ve erzak tedariki ve ikmali konuları anlatılmaktadır. Önceki dönemlerde harp sırasında iaşenin devlet tarafından karşılanmasının önemli bir sorun ve ekonomik yük olduğunu ifade eden yazar, iaşe meselesinin asla askerinin sevk ve idaresinin önüne geçmemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca tüm milletin seferber olduğu bir savaşta ordunun tamamını devletin beslemesi mümkün değildir. Bu nedenle yazar orduların kendilerini beslemek için muhtaç oldukları şeyleri harp esnasında buldukları memleketten tedarik etmelerini harp hukukuna uygun görmektedir.

Harbin maksadının elde edilmesi başlıklı altıncı kısımda ise, yazar, gelecekteki savaşların o güne kadar görülmemiş bir şiddet ve dehşete sahne olacağı öngörüsünde bulunmakta ve milletlerin topyekûn birbirlerine karşı seferber olacaklarına dair tezini yinelemektedir. Diğerini mahvetmek için taraflar tüm maddi ve manevi gücünü kullanacaklardır. Savaşın nedenleri ve iki millet arasındaki husumet ne kadar fazla ise savaşın şiddeti de o kadar fazla olacaktır. Böyle bir savaşta milletin tüm fertlerinde vatanseverlik duyguları yükselecek ve ülkesi için savaşmanın zorunluluğunu hissedecektir. Eski usul harpte düşman ordusu yenildiğinde maksat hâsıl olmaktadır. Ancak topyekûn harpte maksadın hâsıl olması için düşmanın tamamının zafer kazanma ümidinin yok edilmesi gerekmektedir. Bunun için ise önce düşmanın ordusu perişan edilmeli, sonra bu orduya takviye gelmesini engelleyecek tedbirler alarak ümidi tamamen kırılmalı, son olarak da düşmanın dış yardım almasını engelleyecek politik ve askerî tedbirler alarak harbe son nokta konulmalıdır. Bu tür bir harpte yapılacak en önemli hata düşmanı küçük görerek tüm kuvvetlerin kullanılmasına gerek olmadığı düşüncesine kapılmaktır.

Sonuç bölümünde ise yazar tekrar savaşın kaçınılmazlığını vurgulayarak, ordu millet temelindeki düşüncelerini özetlemektedir: Milletler dünya nimetlerine sahip olmak ve gelecek nesillere rahat bir yaşam bırakmak arzusuyla ihtiyaç duyduklarından daha fazlasını elde etmek istedikleri sürece savaşlar kaçınılmazdır. Daimi bir barış ve asayiş hiçbir zaman gerçekleşmemiştir. Artık yalnız hükümdarların ve askerlerin harp sanatını bilmeleri yeterli değildir. Günümüz milletleri de harp sanatını, silah yapmayı ve kullanmayı bilmeli, savaşa hazırlıklı olmalıdır. Yazara göre savaşa katılan her bir er, adları tarihe geçen komutanları gibi şan ve şerefe layıktır ve bu şerefi paylaşmak bir er için yeterli bir mükâfattır. Bir askerin sahip olması gereken sadakat, vatan sevgisi, sabır ve fedakârlık duyguları tüm milletin kalbinde yer etmelidir. Yazar, Alman milletinin bu özelliklere sahip olduğu ve bu sayede uzun yaşayan milletlerden olacağına inancını belirtmekle birlikte, henüz Almanya için istirahat vakti gelmediğini ve gelecekteki büyük savaşa hazırlıklı olması gerektiğini işaret etmektedir.

Yaşadığı dönemde Avrupa'da henüz yeni olan ordu-millet kavramını sistematik ve çok yönlü biçimde ele alan yazarın, harp sanatı ve siyaset bilimi literatürüne önemli bir katkı sağladığı değerlendirilmektedir. Bu katkı hem o döneme hem de bugüne olmak üzere iki boyutludur. Dönemin ordu yapısı ve harp usulleri ile ilgili uygulamaya yönelik çok detaylı anlatımlarla dönemin asker ve yöneticilerine kılavuzluk yapmış olan bu eser, bugünün araştırmacıları için ise yakın tarihi anlamak için önemli ve benzerine az rastlanan bir kaynak olmuştur. Yazar, ordu ve muharebe hususlarında ortaya koyduğu fikirleri, kendi şahit olduğu veya yakın dönem savaşlardan örnekler vererek ikna edici ve anlaşılır hale getirmektedir. Bu örnekler stratejik ve analitik bakış açısıyla incelenerek doğru soyutlamalar yapıldığı takdirde bugünün muharebeleri için de faydalı sonuçlar çıkarmak mümkündür. Bu nedenle eser, o dönemi inceleyen tarihçilere olduğu kadar askerî taktik ve strateji uzmanları içinde önemli bir kaynak teşkil edebilir.

Günümüzde eserin gündeme gelmesi daha çok ortaya attığı ordu-millet düşüncesine ilişkin eleştiriler çerçevesinde olmuştur.

Özellikle son dönemde sivil asker ilişkileri, askerî darbeler ve zorunlu askerlik konusundaki tartışmalarda, eleştirel kesim tarafından sorunların kaynağı Goltz'un düşüncelerine kadar dayandırılmaktadır. Öncelikle bazı görüşlere göre Goltz, Osmanlı ordusunda görev yaptığı süre boyunca askerî uzmanlığının yanı sıra kendi milliyetçilik, militarizm ve Sosyal Darwinizm düşüncelerini de Osmanlı ordusunda aktarmıştır. Osmanlı askerî eğitim sistemini yeniden yapılandıran ve Fransız etkisiyle hazırlanmış olan eğitim müferadatını değiştiren Goltz'un, orduyu toplum içinde daha etkin rol oynamaya teşvik ettiğini savunan görüşler de mevcuttur. Daha sert bazı güncel eleştirilerde ise; Cumhuriyeti kuran kadroların Goltz'un kurduğu Prusya eğitim sisteminde yetiştikleri, bu nedenle yeni Türkiye Cumhuriyetini ve Türk Milletini Goltz'un ordu-millet düşüncesine göre yeniden inşa etmek istedikleri ifade edilmektedir. Bu görüşlere göre Türkiye'deki zorunlu askerlik sistemi, milli eğitimin militarizasyonu ve ordunun siyasetin üzerinde yer alması gibi sorunlar Goltz'un millet-i müselleha fikrine dayanmaktadır.

Eleştirilere konu olan bu eser incelenmeden iddialar dikkate alındığında sanki Goltz'un fikirlerinin bir komplo çerçevesinde Osmanlı subayının zihnine ekilmiş zararlı tohumlar olduğu ve eserin yalnız bu yönde ideolojik telkinlerle dolu olduğu önyargısı oluşabilir. Goltz'un eserini eleştiren bazı yazılarda esere doğrudan atıfta bulunulmadığı da dikkat çekmektedir. Eleştirilerde doğruluk olmakla birlikte, sübjektif, abartılı ve hatalı yönleri de bulunmaktadır. Bu eleştirilere yönelik hususların aslını, eserin kendi içinde aramakta fayda olduğu değerlendirilmektedir:

- Öncelikle, Osmanlı ordusunda göreve başlamadan önce eserini tamamlamış olan yazarın temel iddiası, dönemin ve geleceğin savaşlarının milletler arasında topyekûn savaşlar şeklinde cereyan edeceği ve harp sanatının kurallarının bu gerçeğe ve dönemin şartlarına uygun olarak tatbik edilmesinin gerektiğidir.

- Eserin herhangi bir yerinde Osmanlı subayı veya yöneticilerine yönelik bir ifade bulunmamakla birlikte, esasen Alman sistemine ve subayına övgü ve tavsiyeler içermektedir. "Osmanlı" ifadesi ise yalnız; Alman, Fransız, Avusturya ve Rus

orduları ile ilgili örneklerin yanında Osmanlı ordusunun muharebelerinden de örnekler veren bazı paragraflarda geçmektedir. Bu nedenle yazarın, tecrübeleri doğrultusunda doğru olduğuna inandığı şeyleri öncelikle kendi milletinin hizmetine sunmak için kaleme aldığı söylenebilir.

• Ancak Goltz'un Osmanlı ordusunda görev yaptığı sürenin uzunluğu dikkate alındığında inandığı bu fikirleri daha da ayrıntılı bir şekilde öğrencilerine aktarmış olduğunu söyleyebiliriz. Uzun süredir askerî başarı elde edememiş Osmanlı ordusu subaylarının, Avrupa'da askerî üstünlüğü ele geçirmiş ve başarısını kanıtlamış Alman ordu modelinin kendileri için bir çözüm olacağı inancıyla, Goltz'un fikirlerini kolaylıkla benimsemeleri anlaşılabilir bir durumdur. Göçebe milletlerin topyekûn harbe yatkınlığı konusundaki düşünceleri, göçebelik geçmişi ve başarılarla dolu bir askerî tarihi olan Türk milletinin yazarın fikirlerini benimsemesine katkı sağlamış olabilir.

• Üstelik yazar, ordu-millet veya millet-i müselleha kavramını ilk ortaya atan değildir. Bu fikir ilk olarak Fransız İhtilalından sonra Fransa'da ortaya çıkmış, buna göre oluşturulan Fransız ordularının paralı imparatorluk ordularını yenmesiyle birlikte tüm Avrupa'ya yayılmıştır. Goltz'den önce "Das Volk in Waffen" (Millet-i Müselleha) adını taşıyan başka Almanca kitaplar da basılmıştır. Yazar ise kitabının ismini, Birinci Frederich Williams'ın 1860 yılındaki bir nutkunda söylediği "Prusya Ordusu müstakbelde Prusya millet-i müsellehası olacaktır" sözüne atıfla koyduğunu belirtmektedir. Ancak Goltz'u öne çıkaran husus, bu kavramı detaylı olarak incelemesi, esaslarını belirlemesi ve bu temel üzerinde harp sanatına dair yeni bir eser ortaya koymasıdır. O dönemde Alman ordusunun üstünlüğü ve Osmanlı ordusundaki kritik görevi, Goltz'un ve eserinin ününün daha da artmasını sağlamıştır.

Ancak günümüzde sahip olduğu ün kadar okunmadığı, daha çok kulaktan dolma bilgilerle eser hakkında yorumlar yapıldığı değerlendirilmektedir. Çünkü eserin günümüz Türkçesine çevrilmiş bir baskısı bulunmamaktadır. Eski harflerden Latin harflerine çevrilmesi ise ancak incelediğimiz bu baskı ile gerçekleşmiştir.

Latin harflerine çevrilmiş bu nüshasının Osmanlı Türkçesine hâkim olmayan okuyucular için oldukça ağır bir anlatıma sahip olması, potansiyel okuyucu kitlesinin büyük bölümü için bir engel teşkil etmektedir. Ayrıca okumayı zorlaştırmamak için transkripsiyon işaretlerinin konulmaması, sıkça sözlük kullanması gerekenler için doğru kelimeyi bulamama gibi başka bir zorluk çıkarmaktadır.

Eseri günümüz harflerine aktarmış olmanın önemli bir hizmet olduğunu belirterek; orijinal Almanca baskısıyla karşılaştırmak suretiyle mevcut çevirinin günümüz Türkçesine uyarlanmasının, daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlayacağı, tarih, siyaset ve askerî strateji alanlarına önemli bir katkıda bulunacağı değerlendirilmektedir.

Hasan SEMİZ

Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

194

Security
Strategies

Year: 9

Issue: 18

Kitap Tanıtımları
Book Reviews

AVRUPA BİRLİĞİ SİYASİ BİR CÜCE, ASKERİ BİR SOLUCAN MI?

**Ortak Dış Politika ve Güvenlik Politikası ile Ortak Güvenlik
ve Savunma Politikası Oluşturma Süreçlerinin Tarihsel Gelişimi**

Barış Özdal

Bursa: Dora Yayıncılık, 2013, 396 sayfa, ISBN: 9786054485987.

Eser, Doç. Dr. Barış Özdal tarafından 2004 yılında savunduğu doktora tez çalışmasının bir devamı niteliğinde yazılmıştır. Yazar, tezi savunduğu zamana yönelik konu ile ilgili literatürdeki boşluğa dikkat çekerek, akademik hayatta kişi için doktora tez konusunun adeta 'ikinci soyadı' gibi önem taşıdığını ve konudan kopmanın mümkün olmadığını belirtmektedir. Buradan hareketle konu ile ilgili uzun yıllardır çalışan Özdal, güncellediği çalışmasını yayımlamıştır.

Beş bölüm olarak kaleme alınan kitapta, ilk bölümde egemenlik kavramı tarihsel bir süreçte değerlendirilerek, egemenlik türlerinin Avrupa'da ve Türkiye'de hukuki ve siyasi tanımlamaları yapılmıştır. Avrupa'da, 'Güvenlik, Savunma ve Dış Politika' oluşturma süreçlerinin tarihsel gelişimi siyasi tarih içerisinde zirveler ve raporlarla ele alınmış; daha sonra sistem içinde ortak bir dış politika ile ortak güvenlik ve savunma politikasının gelişimi antlaşmalar ve yetkili organlar ile açıklanmıştır. Son iki bölümde ise AB'nin Balkanlar politikasının bölgeye yansımaları ise AB'nin bölgede aldığı rol açısından incelenmiştir. Son bölümde, kitabın ana konusunu oluşturan Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası açısından Türkiye-AB ilişkileri ele alınmış ve Türkiye'nin güvenlik ve savunma stratejilerinde AB boyutu analiz edilmiştir. Bu açıdan yazar, her boyutuyla ortaya koyduğu güvenlik ve savunma politikalarını çok yönlü incelemektedir.

Kitabın yazım dili olan Türkçeye ek olarak, İngilizce ve özellikle Almanca kaynakların da kullanılması, Avrupa çalışması olduğu dikkate alınırca, eserin bir diğer önemli yönüdür.

Kitap oldukça akıcı bir dilde yazılmıştır. Özellikle yazarın vurguları sayesinde akış, resmi bilgi yoğunluğuna ve girişteki kavramsal açıklama ve hukuki atıflara rağmen okuru sıkmadan

devamlılık sağlanmasına yardımcı olmaktadır.

Yazar, Belçika eski Dışişleri Bakanı Mark Eyskens'in "Avrupa Birliği ekonomik bir dev, siyasi cüce, askeri solucandır" cümlesinden yola çıkarak sorduğu soruyla, Avrupa'nın Ortak Güvenlik ve Savunma Politikası'nın sorgulandığı ve oluşum sürecinin geldiği noktayı analiz etmektedir.

Kitabın kavramsal temelde ve siyasi oluşum süreci incelemesi olan kısımlarının konuyu açıklamak açısından gerekliliği, konu ile ilk kez tanışanlar açısından hem bir avantaj, hem de dezavantaj olarak ortaya çıkmaktadır. Avantajı hukuki ve siyasi boyutuyla anlatımı ve analizi desteklerken, geniş altyazılar zaman zaman okuyucunun bütünlükten uzaklaşmasına sebep olabilmektedir.

Yazar çalışmaya dair özeleştirisini, çalışmanın Avrupa Birliği'nin doğası gereği eksik (eski) kalmaya mahkûm olduğunu belirterek yapmıştır.

Yapılan tüm girişimlere rağmen, Avrupa Birliği ülkeleri arasında dış politikada ya da yaklaşım açısından ortaya çıkan farklılıklar sonucunda ortak bir güvenlik ve savunma gücü oluşturma açısından bütünlük sağlanamamaktadır. Bu durum savunma yapılarını geliştirmeye çalışan Avrupa devletlerini etkilediği gibi Avrupa güvenlik sisteminin NATO boyutunu da etkilemektedir. Özellikle Balkanlarda yaşananlar, Soğuk Savaş sonrası NATO temelinde ortaya çıkan evrim çalışmaları (Yeni Strateji Konsepti) ile çeşitli ortaklık politikaları oluşturulmaya çalışılmış ve buna ek olarak son dönem 'Arap Coğrafyası Hareketleri' sırasında ortaya çıkan farklılıkların yansımaları göz önüne alındığında hedefler gerçekleştirilemeyerek ertelenmiştir.

Sonuç olarak, son yıllarda hedefler belirlenerek ortak güvenlik atılımları ve antlaşmalar yapılmıştır. Buna rağmen Avrupa'nın siyasi birliğini klasik anlamda bir süper güce evrilerek ortak bir güvenlik-savunma gücü birliğine taşınması zor ve şimdiki halde 'olanaksız' olarak değerlendirilmektedir. Yazarın önemle vurguladığı bir diğer nokta, Türkiye'nin güvenlik ve savunma stratejilerini akılcı bir strateji ile takip ederek, AB ile somut mekanizmalar geliştirmesinin gerekliliğidir.

Bu alışma, bütünsellik içinde boşluğa yer bırakmadan konuyu birçok boyutuyla ortaya koyması bakımından önem arz etmektedir. Çalışmanın bir diğer önemi ise, güvenlik boyutunun birliğin tamamlanmasındaki önemine ek olarak, yakın coğrafyadaki güncel gelişmeler açısından da geleceğe ışık tutacak nitelikte olmasıdır.

Hazar VURAL
Yıldız Teknik Üniversitesi

199

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 9

Sayı: 18

ÜÇÜNCÜ HAÇLI SEFERİ 1191

David Nicolle

İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2010. 97 sayfa,
ISBN : 9786053604082.

David Nicolle 1944'de doğmuştur. BBC'nin Arapça Servisinde çalışan Nicolle, Londra Üniversitesi Doğu ve Afrika Çalışmaları Bölümünden yüksek lisans, Edinburgh Üniversitesi'nden de doktora derecesini almıştır. Ürdün Yarmuk Üniversitesinde İslam Sanatı ve Mimarlık Tarihi dersleri veren Nicolle'nin Ortaçağ ve İslam dünyasındaki savaşları konu alan çok sayıda kitabı ve makalesi de bulunmaktadır.

Bu kitap Üçüncü Haçlı Seferi sırasında Aslan Yürekli Richard ve Selahattin Eyyubi'nin karşı karşıya geldiklerinde ustalıklı ortaya koydukları mantık ve taktik oyununu, ağır teçhizatlı Batı orduları ile Selahattin'in daha hafif ama daha çevik hareket edebilen orduları arasında yaşananları, iki tarafın verdikleri kayıpları ve Aslan Yürekli Richard'ın onca başarısına rağmen Selahattin'in Kudüs'ü korumadaki başarısını anlatan bir olaylar serisini içermektedir.

Kitap toplam yedi bölümden oluşmaktadır. Her bölüm içerisinde hikaye kısmı, askeri düzen, müttefikler, teçhizatlar, süvari tipleri, coğrafi koşullar, her iki tarafın avantajları, dezavantajları anlatılmakla beraber, her bölümün kendisine ait bir gravür, harita ve çizimi bulunmaktadır. Kitabın illüstrasyonlarını yapan kişi Christa Hook'dur.¹ Kitabı Türkçeye çeviren kişi Ece Sakar'dır. Kitabın orijinal adı "The Third Crusade 1191" olup Osprey Yayınları tarafından basılmıştır. Türkiye'de ise Türkiye İş Bankası Kültür Yayınlarında bulunabilir.

201

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 9

Sayı:17

¹ Christa Hook'un yapıtlarının bir bölümü "Laing Land and Seascape" Fuarında ve Llewellyn Alexander Galeri'de bulunan "Not the Royal Academy" sergisinde sergilenmiştir.

Kitabın Haçlı tarihçiliği açısından önemine değinildiğinde kitabın, ilk bölümünde Üçüncü Haçlı Seferi sırasında neler olup bittiği kronolojik bir çerçeveye ile sunulmuştur. Bu kronolojik çerçevede yaşananlar sebep-sonuç, hikâye, taktik, stratejik, ekonomik, coğrafi boyutları ile birtakım görsel malzemeler de kullanarak okuyuculara sunulmuştur. Yaşananların kitap içerisinde bu düzende işlenmesi, tarihçiler açısından, hangi tarihinin hangi konuyu özel olarak incelemek istiyorsa o alanı düzenli ve kolay bir şekilde inceledikten sonra kitabın en son sayfalarında tavsiye edilen kitaplar bölümünden de faydalanarak bir ana kaynak bibliyografyası oluşturma imkanı tanımaktadır. Kitabın “Askeri Tarih Dizisi” çerçevesinde yazılmış olması, bu tarihi hadisenin başka yönleri ile ilgilenen tarihçiler tarafından kullanılabilmesi açısından önemli bir kaynak olacaktır.

Kitabın ilk kısmı “Seferin Nedenleri” başlığı altında ele alınmıştır. Bu bölümde, geriye kalan yedi bölümde incelenecek olan konuların genel bir anlatımı okuyuculara sunulmuştur. Bölüm içerisinde sekiz adet illüstrasyon, üzerinde Haçlıların ve Müslümanların savaş esnasında gittiği yönleri gösteren çizimli bir harita ve yaşanmış bütün olayları gösteren bir kronolojik tablo vardır. İllüstrasyonların okuyuculara aktardığı ve altı çizilmesi gereken bazı noktalar şunlardır: Templar Şövalyelerinin tanıtımı, 13. yüzyıl öncesinde ender görünen İslam sanatında bulunan metal pullu göğüs zırhı giyen muhafız figürü, Haçlı Seferindeki İngiliz askerlerinin kullandığı zırhlar, yelekler, küçük miğferler, kalkanlar vb. savaş teçhizatları. Haritada ise Haçlı Seferi için toplanan Haçlıların izlediği yollar harita üzerinde “Toplanan Kuvvetler” başlığı altında kırmızı renkte, Müslüman kuvvetlerinin izlediği yolların hangisi olduğunu göstermek üzere mavi çizgiler ile işaretleme yapılmış figürler görmektediriz. Kronolojik tablo ise 1187’de Selahattin’in Sur’un işgali konusunda yapılan müzakerelerin sona ermesiyle başlayıp, anlaşma sonucu savaşın bittikten sonra Selahattin’in 1192’de Kudüs’e geri dönmesi ile son bulmaktadır. Bu bölümde “Hittin Savaşı” dahil olmak üzere 1180’ler başından başlayıp yaşananların kısa bir özeti bulunmaktadır. Bu özetler

3. Haçlı Seferi'nin yapılmasının sebepleri olarak okuyuculara sunulmaktadır. Eklenmesi gereken bazı detay unsurlar da mütteliklerin kimler olduğu, Hıristiyan dünyasının ekonomik ve sosyal yönlerinin ne halde olduğudur. Kitabın sunum tarzı Geoffrei Villehardoin'in yazdığı “Konstantinopolis'in Fethi” kitabındaki anlatım tekniğini de andırmaktadır. Netice olarak birinci şahıs bakış açısı tarafından yazılmadığı için hissiyat temelli yazılmış bir kaynak olarak sınıflandırılmaz.

Kitabın ikinci bölümünde “Çarpışan Komutanlar” konusu ele alınmıştır. Bu bölümde savaşı gerçekleştiren iki büyük lider olan İngiltere Kralı Richard ve Selahattin Eyyubi iki ayrı bölümde ele alınmıştır. Hıristiyan komutanlar bölümünde gözlemlediğimiz husus, Richard'ın itibar kazanmak için bu savaşa katıldığıdır. Burada dikkati çeken bir nokta da Richard ile beraber savaşa giren şahıslardır. Bu şahıslar içerisinde Fransa Kralı Philippe Aguste, Dük Hagues, Hıristiyan kesimler tarafından tahta hile ile çıktığı düşünölen Kudüs Kralı Guy da önemli isimlerdir. Müslöman komutanlar bölümünde Selahattin'in kökeninin nereye dayandığı, oğulları Adil ve Aziz'in okuyuculara tanıtılması ve bu iki kişinin arasında çıkan sorunlar, Sarimüddin Kaymaz En-Necmi isimli önemli komutanın tanıtılması gibi bilgiler mevcuttur. Bu bölümde iki adet gravür olmakla beraber Haçlı Seferi için tanıtıcı olacak gravürler bulunmamaktadır. Bu husus da kitabın bu kısmındaki bir eksiklik olarak gözlemlenebilir. Netice itibarı ile bu bölüme kadar olan olayların bir kronolojik sıra içerisinde anlatılmış olması, gravürlerde bahsedilen hususları kavrayıp diğer konular hakkında da fikir sahibi olmaya yaramaktadır.

Üçüncü bölümde “Çarpışan Kuvvetler” başlığı altında “Haçlı Orduları” ve “Müslöman Kuvvetler” incelenmektedir. Bu bölüm içerisinde çekilmiş tarihi eserlerin fotoğrafları, birtakım illüstrasyon ve gravürleri görmekteyiz. İllüstrasyonlarda arbaletçilerin sadece haçlı ordusunda değil fakat aynı zamanda genel olarak zaafalarının ne olduğunun betimlenmesi, İngiliz şövalyelerinin Üçüncü Haçlı Seferindeki silah ve zırh modellerinin tasviri, tipik Germen şövalye örnekleri askeri tarih açısından altı çizilecek önemli detaylardır.

Bu bölümün ilk kısmı olan “Haçlı Orduları” başlığı altında Haçlı seferine katılanların ancak maddi gücü yeten insanlara dayanması, 12. yüzyılda Batı’daki en ünlü paralı askerlerin Brabantlar, Flamanlar ve Kotterler olduğu, bunların okçu ve arbaletçi kesimlerinin statüleri anlatılmakta; arbaletlerin de Ceneviz tüccarları tarafından ithal edildiğine değinilerek hem ticaret, hem de ordu yapıları hakkında genel bir bilgi verilmektedir. Değinilen diğer bir konu da kullanılan taktiklerdir. İtalya’nın en önemli katkısı, deniz kuvveti sağlamaktı ve usta arbaletçiler de bu katkıya dahildi. Aynı zamanda Hospitalier Tarikatı’nın askerleşmesi de önemli hususlar arasındadır. “Müslüman Kuvvetler” başlığı altında verilen bilgiler içinde, Müslüman orduların taktik ve teknolojik olarak Arap ve Fars sistemlerinden daha çok, Türk ve Moğol askeri geleneğine dayanan bir sisteme geçtiği bilgisi önem arz etmektedir. Bu bölüm aynı zamanda “Türkleşme” kavramını tartışan birtakım tarihçiler için önemli bilgiler arz etmektedir. Kuzey Irak, Cezire ve Suriye’de piyade desteği ve milis kuvvetleri önemli olmakla beraber en hayati önem arz eden piyade tiplerindedir. En çok ihmal edilen grup da kendileridir.

Dördüncü bölümde “Karşılıklı Planlar” başlığı altında iki bölüm vardır. Birincisi Kral Richard’ın planıdır ve bu kısımda özümsemesi gereken bazı hususlar; coğrafya şartlarına göre şövalyelerin gideceği yönler, piyade, okçu ve arbaletçilerin amaçları, kıyı şeridinde yakın giden Kral Richard’ın şanslı olmasıdır. İkinci bölümde Selahattin’in amacı işlenmiştir. Selahattin hem piyade hem atlı olan okçuların avantajını kullanarak dinamiklikten yararlanmaktadır. Yazar, önem arz eden kısımları sefer zamanından önce verilen kronolojik bilgiyi biraz daha detaylı anlatarak okuyucunun kafasında yer etmesini sağlamaya çalışmıştır.

Beşinci bölüm kitabın en geniş kısmıdır ve “Sefer” başlığı altında Akka Kuşatması’ndan, Arsuf Savaşı’na kadar olan olaylar okuyuculara sunulmaktadır. Bu bölüme kadar anlatılan diğer tüm hususlar aslında bu bölümün temelini atmış olup, bu bölümü incelediğimizde daha önce teoride tartışılan planların nasıl uygulandığı gösterilerek bilginin adeta pekiştirildiğini söyleyebiliriz.

Bu bölümde dört adet çizimli haritanın yanı sıra gravür, illüstrasyon, ve tarihi eser resimleri de bulunmaktadır. Çizimli haritaları önemli ve güzel kılan nokta, bu haritaların da kronolojik bir sıra halinde verilmiş olmasıdır. İlk karşımıza çıkan çizimli haritanın üstünde sadece Müslüman ve Haçlı ordularının hareketleri değil, aynı zamanda hikayeleştirilmiş kısımların kısa bir kronolojik özeti de mevcuttur. Kıbrıs, Suriye ve Filistin'deki olaylar kapsamında çizilen bu harita hikayeye sunduğu somut tek cümlelik açıklamalar ile pekiştirici bir rol oynamaktadır. İkinci çizimli harita Akka Kuşatmasını okuyuculara sunmaktadır ve bu kuşatma sırasında Selahattin'in çektiği zorluklar açıklanmaktadır. Bu çizimde okuyuculara belirtilen diğer husus ise renklere ayrılmış bir şekilde Kudüs Krallığı, Tripolis ve toprakların kime ait olduğunun tasviridir. Akka Kuşatması ile ilgili konmuş olan bu haritadan ve kronolojik olaylardan sonra Akka Kuşatması'nın önemi anlatılmıştır. Ölmüş olan Germen İmparatorunun ordularının Akka'daki kuşatmaya katılması da işleri zorlaştıran etkenlerden bir tanesidir. Bu bölümde dikkati çeken hususlardan bir tanesi de daha yukarıdaki savaşları detaylı incelemeye başlamadan önce Silves şehrinin alınması ile birlikte, bu şehrin coğrafya ve denizcilik bilgisinin merkezi olması ve daha sonraları 15. yüzyılda Portekiz'e denizcilik anlamında önemli bir avantaj sağlamasıdır. Üçüncü çizimli haritada incelediğimiz unsurlar ise Akka'dan aşağı tarafa yani Arsuf'a doğru kıyı şeridinden giderkenki Hıristiyan ordusunun ve Müslüman ordusunun yaptıklarının bir kronolojik sıralaması ve harita üstünde çizimle anlatımıdır. Akka'nın Selahattin'in izni olmadan teslim şartlarını kabul etmesi ve daha sonra Selahattin'in oradaki rehineleri fidye karşılığı almak istemesine rağmen İngiltere Kralı Richard'ın rehineleri öldürtmesi işleri iyice zora sokmuştur. Kıyı şeridi boyunca yapılan manevra ve hareketler sadece bir bölgeye sabitlenmiş harita ile daha detaylı incelenmiş hali okuyuculara sunulmuştur. Haçlı ordusu savaş alanında kara yönüne bakar durumda olmakla beraber sağ kanada doğru güney istikametinde gitmeye çalışmaktadır. Bu da karadan gelebilecek tehlikeyi önlemek açısından oluşturulan taktik harita üzerinde çizimli halde

anlatılmaktadır. Burada altı çizili bir nokta da, Selahattin'in ayrı kolorduları dağıtıp toplayabilme kabiliyetidir; dolayısıyla kendisinin savaş alanındaki avantajını Arsuf'a doğru giderken yapılan çatışmalarda görebilmekteyiz. Müslüman orduların güneye doğru gitmekte olan Haçlı ordusuna yaptığı taarruzlarına karşılık olarak Richard'ın "karşı taarruzu" da bize çizimli harita üzerinde detaylı bir şekilde verilmiştir. Fakat burada Richard'ın aslında bir taarruz emri vermediği, Hospitaller ve Templier şövalyelerinin karşı taarruza geçmesini bir avantaja çevirdiği noktasına değinmekle, tarihçiler arasında kimi tartışmaları da açacak bir sebep doğurmuştur. Daha sonra savaş, diğer aşamalar ve "Arsuf" sonrası durumlar bir çizimle anlatılmıştır. Selahattin her ne kadar kayıp vermiş olsa da Kudüs'ü elinde tutmayı bilmiştir. Haçlı ordusunun içerisinde geri çekilmek isteyen ekip ile Fransızlar arasında yaşanan çekişmelere rağmen; müzakere başarıyla sonuçlanmış, Richard İngiltere'ye dönmüş ve Haçlı ordusundan da haç görevini yerine getirmek isteyenlere kapılar açılmıştır.

Kitabın genel olarak akıcı "hikaye dili" ile birlikte verilen çizimler, illüstrasyonlar, dipnotlar, fotoğraflar, gravürler ve kronolojik listeler, okuyucunun kafasında olayların pekişmesi açısından faydalı bir sıralama ile kitap aralarına yerleştirilmiştir. Kitabın içerisinde dağınık bir konu bulunmamakla beraber kitap romanlaştırılmış bir ansiklopedi formatında yazılmıştır. Romanlaştırma tarzı da bir belgeseli andıracak niteliktedir. Başta maddeleri vermek yerine her bölümün içerisinde bir kısım hikayeyi anlattıktan sonra rahat takip edilebilmesi açısından kronolojik sıranın çizimli haritaların üzerinde gösterilmiş olması adeta bir ansiklopedi-televizyon karması bir belgesel formatı yaratmaktadır. Dolayısıyla tarihçiler Haçlı Seferleri'nin hangi unsurları ile ilgileniliyorsa o unsurlara dair net bilgiyi bu kitaptan elde edebilirler.

Somer Alp ŞİMŞEKER
Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

RUZİ NAZAR: CIA’NİN TÜRK CASUSU

Enver Altaylı

İstanbul: Doğan Kitap, 2013, 542 sayfa, ISBN: 9786050911183.

Milli İstihbarat Teşkilatında bir dönem Sovyetolog olarak da görev yapan gazeteci ve yazar Enver Altaylı tarafından kaleme alınan eser, Özbekistanlı bir Türk olan Ruzi Nazar’ın hayatını anlatmaktadır. Eser üç farklı niteliğe sahiptir: Öncelikle Ruzi Nazar’ın hayatını anlatması nedeniyle bir biyografidir; Ruzi’nin hayatının niteliği ve yazarın anlatımı itibarıyla aynı zamanda bir roman ve yaşanan olayların ve kahramanlarının özelliği gereği de bir 20. yüzyıl siyasi tarih kitabıdır.

Kitap temelde üç bölümden oluşmaktadır. Her bir bölüm ise kahramanımız Ruzi Nazar’ın hayatında belirgin yeri olan hatıralardan ve siyasi, askeri ve istihbari olaylardan oluşmaktadır.

Birinci bölüm Ruzi Nazar’ın Türkistan ve Sovyetler Birliği’nde geçen hikayesini anlatır. Kitap, Ruzi Nazar’ın doğum yeri olan Margilan, aile ve arkadaş çevresi, ilk eğitim ve gençlik yıllarıyla başlar. Bölgenin kendine has siyasi ve kültürel tarihi; İngiltere ve Çarlık Rusyası arasında yaşanan Büyük Oyun, bölgede var olan Türkistan İslam ilmi ve kültürü, Ruzi Nazar’ın düşünce yapısının belki de temellerini oluşturan Ceditizm ve tabii ki Bolşevik Devrimi sonrasında oluşan “yeni düzen” çerçevesinde açıklanmaktadır.

Bunun yanında Lenin’in Türkistan’ı kabile cumhuriyetlerine bölme politikası, Stalin’in kollektifleştirme politikası, SBKP’nin yeni düzeni oturtmak için giriştiği istihbarat ve yargı uygulamaları sonucunda milyonlarca Türkistanlı’nın yaşadığı dram, bu bölümün konularındandır. Özellikle devrim öncesinde Bolşevikler tarafından, Rus Çarlığı bünyesindeki diğer uluslar için verilen bağımsızlık sözlerinin yerine getirilmemiş olması, yani Çarlık Rusyası altındaki sömürü politikasının Sovyetler Birliği çatısı altında aynen (ancak değişik tabelalarla) devam etmesi Ruzi ve arkadaşlarının hayatlarının geri kalanında verecekleri mücadelenin temel nedenini oluşturacaktır. Kızıl Ordu subayı olarak İkinci Dünya Savaşı’na katılan Ruzi için savaşın Rusya tarafındaki safhası da yine bu bölümde anlatılmaktadır.

207

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 9

Sayı:17

Kitabın ikinci bölümünde Ruzi'nin Alman Ordusundaki görevi ve savaş sonrasında Almanya'daki hayatı anlatılmaktadır. Savaşın ilk yıllarında Kızıl Ordu subayı iken şahit olduğu olaylar Ruzi'nin bulunduğu safları sorgulamasına neden olmuştur. Zira Ruzi için uğruna savaşılacak tek şey, Türkistan'ın bağımsızlığının kazanılması ve federatif, demokratik, laik ve Orta Asya Türk İslam değerleri temelinde yeni bir Türkistan devletinin kurulmasıdır. Dolayısıyla Kızıl Ordu saflarında verilen mücadele onun mücadelesi değildir. O dönemde Almanya, savaşın galibi olduğu takdirde Rus sömürgesi konumundaki Türk halklarına bağımsızlıklarını kazandıracakları propagandasını yapmaktaydı. Bu durum Ruzi'yle birlikte Kızıl Ordudaki diğer tüm Türk kökenli askerler için, gerçekten inandıkları temel hedef doğrultusunda savaşma fırsatı vermekteydi. Ruzi Ukrayna'da Kızıl Ordudan ayrılıp o bölgedeki Rus hâkimiyetine karşı çıkan yerel milliyetçi güçler vasıtasıyla Almanlarla temas kurmuş ve Alman Ordusuna katılmıştır. Ruzi'nin savaş yıllarında Alman Ordusu içindeki temel görevi; Almanlara esir düşen Türk kökenli eski Kızıl Ordu askerlerinin esir statüsünden çıkarılması, Ruslara karşı oluşturulacak Türk birliklerine katılmaları ve savaş sonrasında batıda yeni hayatlarını kurabilmeleri için onlara rehberlik ve yardım etmek şeklinde olacaktır. Bu bölümde ayrıca savaş sırasında kurulan ve Rusya'dan göç etmek zorunda kalan halkların oluşturduğu komitelerin gerek kendi aralarında verdikleri fikir mücadelesi ve gerekse Almanya'nın savaş politikasında kendilerine anlamlı bir yer edinme gayretleri anlatılmaktadır. Özellikle Türkistanlı lejyoner askerler ve göçmenleri temsil eden Milli Türkistan Birlik Komitesinin savaş sırasında verdiği mücadele ve Ruzi'nin bu mücadeledeki rolü, bu bölümün önemli konularındandır.

Üçüncü ve son bölümde ise Ruzi'nin ABD'de geçen Soğuk Savaş yılları anlatılmaktadır. Bu dönemle ilgili olarak şu üç konu öne çıkar: Ruzi'nin CIA bünyesinde bir Orta Asya uzmanı olarak çalışması, Türkiye'de geçen 1959-1971 yılları arasındaki dönem ve uğruna tüm hayatını adadığı Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinin birer bağımsız devlet olarak ortaya çıkması. İkinci Dünya Savaşı

süresince önce Kızıl Ordu ve daha sonra Alman Ordusu bünyesinde kullanılan Ruzi ve eski Türk lejyon askerleri, savaş sonrası dönemde, Avrupa'nın göbeğinde, yurtlarından binlerce kilometre uzakta her türlü yardıma ve himayeye muhtaçtı. Evlerine giden yollar üzerine savaş sonrasında demir bir perdenin de inmesiyle bu insanlar için batıda yaşam mücadelesi vermekten başka bir çare kalmamıştı. Ancak Ruzi bilgisi, tecrübesi, pratik zekası ve cesaretiyle diğerlerinden birkaç adım öndeydi. Bu özellikleri sayesinde, Ruzi çok sayıda eski Türk lejyon askerinin savaş sonrasında hayatlarını idame ettirebilmelerini sağlamıştır.

Daha önce ifade edildiği gibi, Ruzi'nin hayat mücadelesinin belki de tek ve temel amacı; Türkistan'ın bağımsızlığının kazanılması ve federatif, demokratik, laik ve Orta Asya Türk İslam değerleri temelinde yeni bir Türkistan devletinin kurulmasıydı. Bu nedenle hayatının her döneminde, o coğrafyayı sömürdüğünü düşündüğü Sovyetler Birliği ile savaşan tarafların yanında yer alması gerekmişti. İkinci Dünya Savaşında bunu Alman Ordusu saflarına geçerek ve Kızıl Orduya karşı savaşarak göstermişti. Ancak Almanya başarısız olmuştu. Şimdi ise Soğuk Savaş vardı ve yurdunun topraklarını sömüren Rusların karşısında ABD bulunuyordu. Soğuk Savaş süresince, Ruzi Nazar, ABD Merkezi Haber Alma Örgütü CIA bünyesinde Orta Asya uzmanı olarak görev yapar. Bu görevi sırasında yaşadığı olaylar, katıldığı konferanslar, irtibat kurduğu kişiler ele alındığında Soğuk Savaşın neredeyse tüm kritik gelişmeleri içinde bir şekilde yer aldığı görülür. Yine bu bölümde, CIA ve KGB gibi istihbarat kurumlarının hangi araçlar ve yöntemlerle çalıştıkları oldukça ilgi çekici olaylarla anlatılmaktadır. Ruzi'nin Türkiye'deki görev süresince yaşadıkları da o dönemin Türk siyasi hayatının anlaşılmasına katkı yapar niteliktedir.

Sonuç olarak eser, geleneksel tarih anlatımının çok ötesinde, roman akıcılığında okunan bir 20. yüzyıl siyasi tarih kitabı niteliğindedir. Aynı kitap içinde Özbek ve Türkistan tarihini ve Türkistan İslam kültürünü tanıırken, bir yandan büyük kara ordularının klasik savaşlarının cereyan tarzına, diğer yandan istihbarat örgütlerinin işleyiş biçimlerine dair bilgiler bulabiliyoruz.

Yazarın olaylara ve kavramlara yaklaşımı akademik bir yayını aratmaz niteliktedir. Ancak yazarın Ruzi Nazar'ı bir ağabey gibi görmesi, bir dönemin uluslararası siyaset ortamında aynı saflarda mücadele etmiş olmaları, eserin biyografik boyutunu daha sübjektif kılmaktadır. Özelde Türkistan Türklerinin mücadelesi ve genelde de Dünya 20. yüzyıl siyasi tarihi ile ilgili olarak, birey düzeyinde kazandırdığı bakış açısı ve bilgilerle yakın tarih literatürüne değerli katkılar yapacak bir eserdir.

Yasin ÖRÇEN
Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

210

Security
Strategies

Year: 9

Issue: 18

OSMANLI ASKERİ TARİHİ

KARA, DENİZ VE HAVA KUVVETLERİ 1792-1918

Editör: Gültekin Yıldız,

İstanbul Timaş Yayınları, 2013, 271 sayfa, ISBN: 978-605-08-1069-1.

Editörlüğünü Gültekin Yıldız'ın yaptığı ve Osmanlı askerî tarihi alanında çalışmalarda bulunan 10 araştırmacının katkılarıyla hazırlanan, Osmanlı Ordusu'nun askerî konsept değişikliğine gittiği 1792 Nizam-ı Cedid düzenlemesinden, 1918 Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasına kadarki dönemde Osmanlı Ordusu'nun kara, deniz ve hava kuvvetlerinin incelendiği bu kitap, TİMAŞ Yayınevi'nin "Dünya Savaş Tarihi" serisinin 6. cildi olarak yayımlanmıştır. Ordunun barış ve savaş zamanı faaliyetlerini Avrupa ordularında meydana gelen değişimler kapsamında teşkilât, teçhizat ve doktrin açısından inceleyen kitap dokuz bölümden oluşmaktadır. Kitabın hazırlanmasında hem güncel araştırmaların getirdiği yeni yorum ve yaklaşımlardan hem de Türkiye içi ve dışındaki farklı arşiv, kütüphane ve müzelerde muhafaza edilen belgeler, yazma ve basma kaynak eserler ile görsel malzeme içeren albümlerden faydalanılmış, bir yandan genel değerlendirmelerle büyük resme dikkat çekilmeye çalışılırken, birçoğu ilk kez açıklanan teknik bilgiler de ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

Osmanlı Devleti'nde devletin sinir uçları olarak tanımlanan ve tek kelime ile "güvenlik" demek olan kalelerin anlatıldığı birinci bölüm, Başbakanlık Osmanlı Arşivleri kaynaklı olarak ele alınmıştır. Osmanlı Devleti'nde kaleler genel olarak Karadeniz ve Akdeniz ile bu havzalara dökülen nehirlerin dolaylarında yer almıştır. İmparatorluk boyutuna ulaşılması sonrasında Osmanlı, doğu ve batı olmak üzere iki cephede İran ve Avusturya ile savaşmış ve tarafların temas noktasındaki kaleler de bu mücadele doğrultusunda biçimlenmiştir. Osmanlı'nın üçüncü cephesinin Rusya'ya karşı açılması sonrasında durum farklılaşmıştır. Bu farklardan ilki devletin Rusya tarafındaki topraklarının Kırım Hanlığı ile yönetilmesi nedeniyle burada büyük kalelerin yapılmamış olmasıdır. Rusya, Osmanlı'nın karşısına ilk büyük çıkışı olan 1768'ten tam 60 yıl

211

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 9

Sayı:17

sonra, 1828-29 Savaşı'nda Anadolu sınırına dayanmıştır. Bu kısa süre Rusya cephesinde Belgrad ve Vidin benzeri büyük kale yapılmasına imkân vermemiştir. Osmanlı topraklarında oldukça fazla sayıda bulunan kalelerden sadece sınır boylarında ve çok önemli olanlarının incelendiği bölümde, Belgrad'dan Bağdat'a kadar 3000 km. uzunluğundaki geniş bir coğrafyada bulunan kaleler gruplandırılmış ve bu kaleleri oluşturan birimler ile kale içerisindeki ve etrafındaki yaşam alt başlıklar altında ayrıntılı olarak incelenerek kalelerin Birinci Dünya Savaşı'na kadarki dönem içerisinde geçirmiş oldukları dönüşüm ortaya konmuştur.

Osmanlı Devleti'nin her ne kadar, 16. yüzyılda başta Akdeniz olmak üzere mücavir iç denizlerde varlığını hissettirmesine rağmen, siyasetinin başlıca askerî enstrümanının *kara kuvvetleri* olduğunun vurgulandığı ikinci bölümde; Osmanlıların hem ülkelerinin jeopolitik konumu hem de hâkim unsur olan Türklerin kültürel mirası sebebiyle, tam bir deniz gücüne dönüşemediği, okyanus ölçekli büyük strateji geliştiremedikleri ifade edilmektedir. Yazara göre, Osmanlı Devleti'nin okyanus ölçeğinde hareket edebilen sivil ve askerî filolara sahip olamamasının bir sonucu olarak, 19. yüzyılda giderek kitleselleşen ve endüstriyelleşen savaş organizasyonunda ihtiyaç duyulacak hammaddeye doğrudan erişilememiştir. Bu nedenle ordunun ihtiyacı olan insan gücü, her sınıf lojistik malzeme ve enerji kaynakları giderek küçülen ülke havuzundan karşılanmaya çalışılmıştır.

Yine bu bölümde 18. yüzyılın son çeyreğinden itibaren Osmanlı Devleti'nin büyük stratejisinin; Doğu Avrupa, Batı Asya ve Kuzey Afrika'da bölgesel bir güç olarak kalmak ve toprak bütünlüğünü korumak olduğu, bu vizyona eşlik edecek milli güvenlik konseptinin ise Avrupa siyasetinde öne çıkan büyük güçlerden biriyle ya da birden çoğuyla stratejik ortaklık kurmak, taarruzdan kesinlikle uzak durarak savunma pozisyonunda vakit kazanma prensiplerine dayanmak olduğu ifade edilmektedir. Ancak bu durum 18. yüzyılın son çeyreğine girerken Rusya Çarlığı'nın kuzeyde yeni bir cephe açmasıyla son bulmuş ve dengeler alt üst olmuştur. Başta İstanbul olmak üzere Osmanlı ülkesi için bir iâşe

deposu olan Kırım'ın işgali sonrasında oluşan yeni durumda Osmanlı Ordusu'nun daimi ve seferi kuvvetleri artık çok daha geniş bir coğrafyaya yayılmak zorunda kalmıştır. Oluşan yeni güvenlik politikası çerçevesinde yapılacak askerî konsept değişikliği, sadece askerî teşkilatın değil; ülkenin politik, ekonomik ve sosyal organizasyonlarının da yeniden yapılandırılmasını zorunlu kıldığını belirten yazar, müteakiben bu kapsamda Nizam-ı Cedid ve Sekban-ı Cedid hamlelerine değinmiş, Gülhane Hattı Hümayunu'nu ise aslında yeni askerî teşkilâta paralel gitmesi gereken idari, mali ve sosyal politikaların resmen ifadesini bulması olarak değerlendirmiştir.

19. yüzyılın son çeyreğinde ise Osmanlı Ordusu'nun sürekli isyan bastırma harekâtlarıyla meşgul olması sebebiyle birlik komutanlarının gayri nizami savaş şartlarında küçük birlik sevk ve idaresine alışmaları nedeniyle devletlerarası nizami savaşlarda lazım olan tümen ve kolordu gibi büyük taktik birliklerin idaresinde kendilerini geliştirememelerine yol açtığı vurgulanmaktadır. Bölümün devamında düzenli orduya geçiş süreci ile bu dönemdeki kara kuvvetlerinin barış ve savaş teşkilâtları incelenmektedir. Kara kuvvetlerinin Avrupa orduları örnek alınarak teşkilât sevk ve idaresinde meydana gelen dönüşümler, komuta kademesini oluşturan subayların ve erlerin eğitildikleri okulların kuruluş safhaları ile geçirdikleri dönüşümler anlatılmaktadır. Bu süre zarfında Nizam-ı Cedid, Eşkinci, Asâkir-i Mansure ve Ordu Müfettişlikleri yapıları ile bunların komutasını oluşturan Seraskerlik, Dâr-ı Şûra-yı Askerî, Erkân-ı Harbiyye-yi Umumiyye Dairesi ve Harbiye Nezareti kuruluşları Avrupa ordularındaki değişim doğrultusunda karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Bölümün sonunda, Osmanlı askerî gücünün omurgasını oluşturan kara kuvvetlerinin personel sayısı ve kalitesini arttırmaya yönelik bütün çabalara rağmen, ne 1826-1856, ne 1856-1880 ne de 1880-1918 dönemlerinde küresel ölçekteki güçlerinkine denk bir kuvvet mevcudunun oluşturulamadığı, esas ordunun hem rütbesiz hem de rütbeli kadrolarının hazırlık ve muharebe becerisinde zamanla iyileştirmeler sağlanmış olsa da, farklı kökenden gelen farklı sınıflardaki asker ve savaşçıları standart birlikler halinde uyumlu ve

koordineli bir askerî güç haline getirmekte ise hep zorlanıldığı tespitleri yapılmıştır.

18. yüzyılın başından itibaren ordunun yeniden yapılandırılması kapsamında Avrupalı askerî danışman istihdamının anlatıldığı “*Kara Kuvvetlerinde Avrupalı Danışmanlar*” başlıklı üçüncü bölümde, danışman istihdamının sadece orduya katkı sağlama değil, aynı zamanda Avrupa devletleriyle yeni bir diplomatik ilişki kanalının açılmasına da vesile olduğu ifade edilmiştir. Osmanlı idarecilerinin, takip ettikleri dış politika ile askerî yardım alınacak devletin Osmanlı politikasının örtüşmesine dikkat ettikleri, yabancı askerî uzman ve danışmanları Avrupa’da o tarihte paradigma ordusu hangisiyse hep onun mensuplarından seçtikleri belirtilerek, askerî heyetlerin, 18. yüzyılda ağırlıklı olarak Fransa’dan, 19. yüzyılda ise Prusya’dan gelmesi, yine Osmanlı Donanması’nda da 19. yüzyılda daha çok İngiliz personelinin danışmanlık yapması, Bâbîâlî’nin, Avrupa’daki siyasi ve askerî gelişmeleri birlikte takip ederek tercihlerini bu doğrultuda şekillendirdiği vurgulanmıştır. Bölümde ayrıca, İtalyan, Rus, Macar ve Polonyalı danışmanların da farklı zamanlarda Osmanlı Ordusu’nda görev yaptıkları ve bu danışmanların birliklerin eğitimi, kale ve tahkimatların güçlendirilmesi, imalathanelerin kurulması ve eğitim öğretim faaliyetlerinde hizmet ettiği bununla birlikte bazılarının Kırım Harbi, 93 Harbi, Balkan Harbi ve Birinci Dünya Harbi’nde de Osmanlı saflarında savaşlara iştirak ettikleri anlatılmaktadır. Osmanlı Ordusu’nda görev yapan yabancı danışmanlar arasında en etkili Alman subay olarak görülen Goltz Paşa’nın birçok Avrupa kaynaklı eserin ve talimnamenin Türkçeye tercüme edilmesine önyak olduğu, seferberlik, yığınak ve harekât (sefer) planlarının yenilenmesine temel oluşturan 1886 tarihli Ahz-ı Asker Kanunu ve 1889 tarihinde yürürlüğe giren ilk Seferberlik nizamnamesi’nin hazırlanmasında büyük katkısı olduğu belirtilmektedir. Bölümün sonunda savaşın sona ermesinin ardından, Osmanlı topraklarından Ekim 1918’de memleketlerine geri dönmeye başlayan Alman askerî personelinin toplam sayısınının 800’ü subay olmak üzere 10.000’i bulunduğu ifade edilmektedir.

“Silah İthalatı ve Kara Harp Sanayi” başlıklı dördüncü bölümde, 19. yüzyılda Osmanlı silah sanayinin, yaygın kanının aksine, Avrupalı çağdaşlarından çok geride olmadığı, çağın ürünü olan savaş teçhizatının piyasaya çıkar çıkmaz ithal edilmesinin yanı sıra, yurt içinde imal edilmesi için de gayret gösterildiği vurgulanmaktadır. Bu alandaki asıl eksikliğin, devletin teknolojiyi üreten değil, ithalat yoluyla transfer eden konumu ve yeni teknoloji silahları etkin bir şekilde kullanacak taktik ve teknik beceriye sahip eğitilmiş personelin azlığı olduğu belirtilmektedir. Bölümde Osmanlı ağır silâh sanayinin merkezi olan Tophane-i Âmire’nin gelişimi ve burada üretilen silah ve teçhizat ile II. Abdülhamit döneminde tüfek ve mühimmat üretimi ayrıntılı olarak anlatılmaktadır. Bölüm sonunda ise Osmanlı Devleti’nin savunma sanayi ve ağır sanayi başarısızlığının başlıca sebepleri olarak Osmanlı’nın Sanayi Devrimi’ni bünyesinde tam olarak hayata geçirememiş bir devlet olması, buna bağlı olarak malî yapısının zayıflığı, devlet erkânı ve askerî seçkinlerin teknik bilgiden yoksunlukları, ithalat sürecinde yapılan stratejik hatalar, teknoloji transferini üstlenen simsarların suiistimale varan bazı yönlendirmeleriyle yanlış yatırımların yapılması olduğu belirtilmektedir.

Kitabın “Deniz Kuvvetleri ve Deniz Harp Sanatı” başlıklı beşinci bölümünde, Osmanlı Donanması’nın kürekli ve yelkenliden buharlıya, müteakiben de zırhlılara geçiş sürecindeki yeniden yapılanması incelenmektedir. Gelişim süreci incelenirken Osmanlı Donanması’nda 17. yüzyılın ikinci yarısına kadar kürekli *çektiri* veya *kadırga* tipi gemiler ile dönemin gelişmelerine ayak uydurabildiği hatta kendi özgün tarzıyla başarı sağlayabildiği belirtilmektedir. Ancak üst düzey mühendislik ve mimarlık bilgisinin önem kazanmaya başladığı 19. yüzyılın başlarından itibaren önce buhar teknolojili, 20. yüzyılın başından itibaren de dizel motor teknolojisinin gelişimi ile birlikte donanmanın kendine has formüllerle döneme ayak uydurmaya çalıştığı ancak bunun kalıcı politika ve başarıları sağlamaya yetmediği ifade edilmektedir. Bu duruma sebep olarak, güçlü bir ekonomiyi ve yeni teknolojiyi imal edecek teknik altyapıya sahip olunmadığı gösterilmektedir.

Özellikle III. Selim'in 1770 Çeşme mağlubiyetinden sonra Osmanlı Devleti'nin dünyadaki denizcilik alanındaki gelişmelere ayak uydurma ve bölgesel etkinliği koruyabilme gayretlerine vurgu yapılan bölümde, bu gayretler sebebiyle III. Selim'in "modern Türk denizciliğinin kurucusu" olarak anıldığı belirtilmiştir. Bölümün ilerleyen kısımlarında, 1821 Rum İsyanı, 1827 Navarin Baskını, 1853-56 Kırım Harbi, 1877-78 Osmanlı Rus Harbi, 1897 Yunan Harbi, Balkan ve Birinci Dünya Harbi'ndeki Osmanlı donanmasının rolü ve etkinliği ile bu muharebelerin donanmanın stratejisinde meydana getirdiği değişiklikler ve aynen kara kuvvetlerinde olduğu gibi donanmayı islah ve geliştirme çalışmaları, Avrupa donanmaları ile karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

"Hava Kuvvetleri" başlıklı altıncı bölümde Endüstri Devrimi ile birlikte başlayan mekanizasyon çağının, dünyada kısa sürede üretimin yanı sıra savaş organizasyonlarını da etkisi altına aldığı belirtilerek Osmanlı Devleti'nin rakip güçlerle aynı tarihlerde uçak ve otomobilleri envanterine aldığı belirtilmektedir. Ancak bu noktada bir farktan bahsedilmektedir ki, bu fark Osmanlıların bu yeni harp araçlarını ithal edici konumda olmasıdır. Bu durum hem Balkan hem de Birinci Dünya Harbi'nde bu araçlar ile yedek parçalarının temininde önemli sıkıntılarla karşılaşmasına sebep olmuştur. ABD 1909'da; Fransa, Almanya ve İtalya 1910'da; İngiltere 1911'de; Avusturya ve Rusya ise 1912 yılında hava kuvvetlerini kurmuş, Osmanlı ise ilk kez iki subayını pilotluk eğitimi almak üzere Fransa'ya göndermiştir. Dünya tarihinde ilk kez İtalyanlar tarafından Trablusgarp Harbi'nde uçaklar kullanılmış, Osmanlı ordusu ise ilk uçak düşüren kara savunmacısı olarak tarihe geçmiştir. Bu olay Osmanlı'nın uçak temini sürecini hızlandırmıştır. Bu kapsamda, Osmanlı Devleti'nin Almanya, İngiltere ve Fransa'dan uçak alımı hikâyeleri bölümde ayrıntılı olarak anlatılmaktadır. Balkan Savaşları'nda Osmanlı uçaklarının malzeme yetersizliği, ikmal noksanlığı ve benzin yokluğu sorunları bir türlü aşılamamış, uçaklardan beklenen fayda, teknoloji yetersizliği, bakım-onarım eksikliği ve pilotaj hatalarından dolayı sağlanamamıştır. Birinci Dünya Savaşı'nda ise Osmanlı hava gücü

teşkilatlanmaya yeni başladığı ve reform programını tatbika koyduğu sırada savaşa girmiştir. Savaşın başlangıcında Osmanlı'nın hava gücü beş kara ve bir deniz uçağından oluşmaktaydı. Bu sayı 1915 sonunda 40'a, sonraki yıllarda 100'e yükselmiş savaş boyunca 450 uçak orduda görev yapmıştı. Bölümün sonunda, Osmanlı Devleti'nin çağdaşlarıyla aynı tarihlerde ordusunu mekanize etmek, motorlu hava ve kara taşıtlarını kullanmak için faaliyete geçtiği ancak kısa süre sonra bu taşıtları kullanmak için gerekli bilgi birikimi ve altyapı yatırımlarının eksikliğinin ortaya çıktığı, bu sorunlarla mücadele etmek için yapılan girişimlerin her defasında araya giren sefer dönemleri ve ülkenin ekonomik yetersizlikleri yüzünden plan kapsamında yürütülemediği tespiti yapılmıştır.

“Osmanlı-Rus Harpleri (1768-1878)”nin anlatıldığı yedinci bölümde 18. yüzyılın son çeyreğinden 20. yüzyıla kadar Rusya'nın Osmanlı üzerindeki askerî üstünlüğünü ortaya koymaktadır. Zaman ilerledikçe İstanbul'un hissettiği Rus tehdidi daha da artmış, Osmanlı ancak küçülerek varlığını muhafaza edebilir hale gelmiştir. Yazar, Kırım'ın işgali ile birlikte Karadeniz'in kuzeyini hâkimiyeti altına alan Rusya'nın sonraki hedeflerinin batıda Balkanlar, doğuda ise Kafkasya üzerinden daha güneye inmek olduğunu vurgulamıştır. Osmanlı Donanması'nın Karadeniz'deki tekeli kırıyan Rus Donanması'nın, İstanbul için doğrudan bir tehdit durumuna geldiği, ancak asıl tehdidin 1783'te Sivastopol ve 1794'te Odesa liman şehirlerinin kurulması ile ortaya çıktığı, ancak Avrupa siyasetindeki dengeler nedeniyle Rusya'nın İstanbul'a karşı bir hamlede bulunmaya cesaret edemediği ifade edilmektedir. İki ordunun *strateji ve askerî hedeflerinin* incelendiği alt başlıkta, 1770'lerden 1877-78 Harbi'ne kadar Osmanlı Rus savaşlarının ortak özelliği olarak, Osmanlı'nın savunmada, Rus Ordusu'nun ise taarruzda olması tespitinde bulunarak, Osmanlı Ordusu'nun başlıca hata ve eksiklikleri olarak;

- Her savaş sonrasında Rusya elini kuvvetlendirirken, Bâbîâlî'nin topraklarındaki yıkımı onarmakla meşgul olması,

- Osmanlı ordu idaresinin önceden sefer ve seferberlik planları yapmaması ve düşmanın muhtemel harekâtına göre tedbir

almaması, savaşlar sırasındaki pek çok hareketin ad hoc ve gelişigüzel yapılması,

- Geniş bir coğrafyaya dağılmış birliklerin savaş sırasında birbirlerinden bağımsız birimlermiş dibi davranması; komuta-kontrolde eşgüdümün olmaması,

- Düşmanın siyasi ve askerî maksat, hedef ve kabiliyetleri üzerine gerektiği kadar çalışma yapılmaması,

- Düzensiz birliklerin muharebelerde etkin olarak kullanılmaması,

- Ordudaki eğitilmiş ve yetenekli komutan eksikliği ve alaylı-mektepli çatışması ile ast birlik komutanı sayısı yetersizliği belirtilmektedir.

Bölümün devamında Ruslarla yapılan diğer savaşlar karşılaştırma olarak incelenmiştir.

“On Yıllık Harp ve Topyekûn Seferberlik” adlı sekizinci bölümde yazar, *On Yıllık Savaş* tanımlamasının savaşlar arasındaki siyasi, askerî, ekonomik ve hatta kültürel bağlantıların tespit edilmesini kolaylaştırdığı, zira söz konusu harplerin hiçbirinin izole, birbirlerinden bağımsız olmadığını vurgulamaktadır. Yazar, bu durumun daha açık bir şekilde anlaşılması için yaptığı bir hesaplama “1911’de 20’li yaşlarda askerlik sistemi içerisinde askere alınan bir köylü gencinin, birkaç aylık süreler hariç tutulursa ve eğer hayatta kalmayı başarabilmişse, bu on yıl boyunca sürekli seferberlik kararlarıyla yeniden ve yeniden askere çağrılmış ve memleketine gerçek anlamda ancak 1922 yılı sonlarında dönebilmıştır” demektedir. Bunun yanında bu süre zarfında yapılan harplerde kullanılan askerî personel, seferberlik boyutu, askere alınan insan sayısı ve zayıat miktarı gibi konuların bazı yönlerden birbirlerinden farklılıklar gösterdiğini belirterek nizami harplerin yanında icra edilen gayri nizami harpleri de göz ardı etmemek gerektiğini vurgulamaktadır.

Topyekûn harp kavramına da değinen yazar, Osmanlı Devleti için Balkan ve Birinci Dünya Savaşı, cephe ile cephe gerisi arasındaki farkın buharlaşması ve başta insan gücü olmak üzere seferberliğin neredeyse bütün toplumu içine aldığını belirtmektedir.

Osmanlı ordularının son dönem harplerinde neden ciddi yenilgiler aldığı sorusunun cevabının Osmanlı'nın insan gücü seferberliğindeki sorunlarında aranması gerektiği ifade edilmiştir. Yazara göre, bu sorunlardan ilki artık eskimiş olan 25 Ekim 1886 tarihli Askere Alma Kanunu'nun hâlâ yürürlükte olması, bir diğeri ise bazı coğrafi bölgelere muafiyet tanınmış olmasıydı. Yüksek hareket kabiliyetini sağlayacak olan ulaşım altyapısı eksikliği, rediflerin hantallığı ve birliklerin son zamanlarda yoğun bir şekilde iç güvenlik harekâtında kullanılıyor olması diğer önemli faktörlerdendir. Balkan Savaşları'ndan sonra alınan dersler kapsamında orduda yeniden yapılanmaya gidilerek, böylece her ne kadar yenilgiyle sonuçlanmış olsa da Birinci Dünya Savaşı'nda, Osmanlı'nın insan gücü seferberliğinde gerek altyapı gerek nicelik olarak beklenenin üzerinde bir performans sergilediği belirtilmiştir. İstiklâl Savaşı ile ilgili bölümde ise yazar, Sevr Antlaşması'na karşı Anadolu'da gerilla harbi biçiminde bir direniş hareketinin (Kuva-yı Milliye) başlamasından düzenli ordunun kurularak savaşın kazanılmasına kadar ki süreçte Ankara Hükümeti'nin muharebeler için gerekli insan gücünü sağlama gayretlerini anlatmaktadır.

Kitabın dokuzuncu ve son bölümü olan “*Deniz Muharebeleri ve Müşterek Harekât (1792-1912)*” başlıklı bölümde, yazar, Osmanlı İmparatorluğu ile Çarlık Rusyası arasında 9 Ocak 1792 tarihinde imzalanan Yaş Barış Antlaşmasının, Osmanlı siyasi ve askerî tarihinde bir dönüm noktası olduğunu, bu antlaşma, 1774 Küçük Kaynarca Barışı ile baş aşığı edilen Karadeniz havzasındaki stratejik vaziyeti Ruslar lehine genişletirken; Osmanlıların Karadeniz'in kontrolünü geri alma çabalarının kesin olarak sona erdiğini ilan ettiğini belirtmektedir. Müteâkiben Limni, Navarin, Sinop ve İmroz *Filo Muharebeleri*; 1808 Selanik Çarpışması, 93 Harbi ve Trablusgarp ile Balkan Savaşlarındaki *Filotilla Savaşları*; İyonya Seferi, Girit Ablukası ve Sohunkale Çıkarmaları *Abluka ve Çıkartma* başlıkları altında, savaşan tarafların teşkilât, teçhizat, donanma unsurları ve taktikleri kapsamında ayrıntılı olarak incelenmiştir.

1792-1914 yılları arası Osmanlı askerî tarihinin, savaşlar ve ordular kapsamında genel bir değerlendirmesinin yapıldığı kitap, gerek kullanılan dilin sadeliği ve anlaşılabilirliği gerek zengin görsel materyalle desteklenmiş olması sebebiyle zevkle okunacak bir başucu kitabı niteliğindedir. Olayların neden-sonuç ilişkileri içerisinde akıcı bir şekilde anlatılıyor olması, hem ayrı ayrı her olayla ilgili bilgilerimizi tazelememizi sağlamakta, hem de dönemin siyasi tarihine askerî açıdan bir bakış açısı sunmakta, böylece okuyucuya dönemin büyük resmini görme imkânı sağlamaktadır. Osmanlı askerî tarihinin son dönemine ait temaları ve problemleri ele alan kitap gelecekte benzer çalışmaların ortaya çıkması ve böylelikle Osmanlı ve Türkiye yakın tarihinin daha iyi anlaşılması adına atılmış önemli bir adım niteliğindedir.

Hakan ŞAHİN
Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

220

Security
Strategies

Year: 9

Issue: 18

**OSMANLI-İNGİLİZ İLİŞKİLERİNİN DÖNÜM NOKTASI
(1911-1914) / Sorunları Çözme Çabaları ve İlişkilerin Kopması
(İkinci Cilt) (1913-1914)**

Önder Kocatürk

İstanbul: Boğaziçi Yayınları, 2013. 628 sayfa. ISBN: 9789754512793.

Birinci Dünya Savaşı öncesi Osmanlı-İngiliz ilişkilerini ele alan çalışmanın ikinci cildi olan bu eserde, savaşa giden sürecin 1913-1914 yıllarını kapsayan olaylar ve olgular ile ilgili kapsamlı bir arşiv çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada Osmanlı gazete ve dergilerinin yanı sıra İngiliz gazete ve dergileri de taranarak 1913-1914 yılları arasındaki Osmanlı-İngiliz ilişkileri neredeyse gün be gün ele alınmıştır. Eser temel olarak dört bölüme ayrılmıştır:

a. Balkan Savaşlarının Son Evresinde İngiltere ile İkili İlişkiler ve Londra Görüşmelerinin Başlaması:

Birinci Dünya Savaşından önce Osmanlı Devleti ile İngiltere arasındaki ilişkilerin kopmasındaki son süreç 1913-1914 yıllarıdır. Balkan Savaşı Osmanlı Devletine göstermiştir ki, İngiltere dâhil hiçbir büyük devlet bu zor durumda Osmanlı Devletine yardım etmeyecektir. Buna rağmen Osmanlı Devleti, İngiltere ve Fransa'yı yanına çekmek zorunluluğunu duymuştur. Bunun için de Balkan Savaşı'nın en kritik günlerinde eski sadrazam İsmail Hakkı Paşa İngiltere'ye ve Cavit Bey Fransa'ya gönderilmiştir. Ancak tüm bu girişimler Osmanlı Devleti'nin Balkan Savaşı'nda istenilen neticenin alınmasını sağlayamamıştır. Hatta Edirne'nin alınmasını İngiltere protesto etmiştir. İsmail Hakkı Paşa uzun süre İngiltere'de kalmış ve yaptığı görüşmelerde birçok konu masaya yatırılmıştır. Bu görüşmeler sonucunda yapılan anlaşmalar Birinci Dünya Savaşının başlaması sonucunda kâğıt üstünde kalmıştır.

Bu dönemde dikkati çeken diğer husus, İngiltere'nin başını çektiği büyük devletlerin Osmanlı Devleti'ne Ermeni meselesiyle ilgili oluşturduğu baskı ortamıdır. İngilizler tarafından oluşturulmuş olan Londra merkezli Balkan Komitesi, Balkanlardaki görevini tamamlamasını müteakip Ermeni meselesinin üzerine gitmeye başlamıştır. Osmanlı Devleti'nin İngiltere ve Rusya'ya verdiği

geniş tavizlere rağmen durum öyle bir seviyeye ulaşmıştır ki, Ermenilerin nüfus olarak oldukça azınlıkta oldukları bölgelerin bile elden çıkma tehlikesi ortaya çıkmıştır.

Osmanlı Devleti de çözüm olarak büyük devletlerin kendisine dayattığı reformları gerçekleştirme ve böylece baskıyı azaltmaya çalışma yoluna gitmiştir. Osmanlı bu yola İngiltere'nin desteğini almak istemiştir, ancak bu yöntem bölgede Rusya'nın daha aktif rol oynamasına yol açmıştır. Böylece İngiltere ve Rusya'nın yoğun çabası ile Osmanlı Devleti'nin doğu bölgesi kopma noktasına gelmiştir.

b. Ortadoğu Ekseninde Osmanlı-İngiliz İlişkileri:

Osmanlı Devleti, İngiltere ile uzlaşarak toprak bütünlüğünü koruyacağına inanmaktaydı. Verilen onca tavize rağmen, İngiltere Osmanlı Devletinin uzlaşma isteklerine yanıt vermemekte, öteden beri gizlice yürüttüğü Arabistan ve Basra Körfezi üzerindeki etkisini arttırma çabalarını artık alenen yürütmekteydi. Burada amaç Osmanlı Devletinin aşiretler üzerindeki etkisini kırmak ve aşiretleri Osmanlı Devleti aleyhine kışkırtmak olmaktaydı. İngiltere'nin bu operasyondaki başarısı, Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşında yaptığı cihat çağrısının etkisiz kalması ve pek çok aşiretin İngiltere'nin yanında yer alması ile neticelenmiştir.

c. İstanbul, Londra ve Anadolu Eksenli Gelişmelerde Osmanlı-İngiliz İlişkileri:

Osmanlı Devleti ile İngiltere arasındaki ilişkilerin düzelmesine yönelik küçük gelişmeler olsa da, uluslararası kutuplaşmanın artması ve düşmanlıkların genel savaşa gitme sürecinde, Osmanlı Ordusuna uzun yıllar etki eden Alman nüfuzunun da etkisiyle bu ilişkilerin kopması kaçınılmaz olmuştur. Osmanlı Devleti bir yandan İngiltere ile anlaşmanın zeminini aramakta, bir yandan da Alman etkisinde hareket etmekteydi. Bunun en büyük nedeni, verilen onca tavize rağmen, İngiltere'nin Osmanlı Devletinin toprak bütünlüğünü korumaya yanaşmamasıydı. Osmanlı Devleti hakkındaki emelleri açıkça bilinen Rusya'nın da İngiltere'nin yanında yer almasıyla, Osmanlı Devleti'nin Almanya'nın yanında yer alması kaçınılmaz bir hal almıştır.

d. İngiltere'den Satın Alınan İki Savaş Gemisine El Konulması ve Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşına Girişi:

Bardağı taşıran son damla ise, Osmanlı Devleti'nin halktan topladığı paralarla İngiltere'ye yaptırdığı iki geminin teslim edilmemesi olarak görülmektedir. Bu olayın ardından Osmanlı Devleti ile İngiltere arasında yaratılmaya çalışılan dostluğun yerini kamuoyunda büyük bir öfke ve kızgınlık almıştır. Bu durum İngiltere'nin Rusya ve Yunanistan ile ortak hareket ederek saldırgan tutuma alet olduğu şeklinde yorumlansa da aynı dönemde Almanya ile Osmanlı Devleti arasında da bir anlaşma imzalanmak üzereydi. Bir yandan İngiltere ile bir yandan Almanya ile yakın ilişki kurma planı yapan Osmanlı Devleti, anlaşma zeminini Almanya ile bulmuştur. Bunda Osmanlı Ordusundaki Almanların etkisi de yadsınamaz. Böylece İttihat ve Terakki Partisi'nden Enver Paşa ve Talat Paşa gibi ileri gelen isimler sayesinde 2 Ağustos 1914 tarihinde gizli bir ittifak anlaşması yapılmıştır. Bu durum zaten içinden çıkılmaz bir hâl almış olan Osmanlı dış politikasını iyice kötü bir duruma düşürmüştür. Osmanlı Devleti savaşa girmeden önce ancak üç ay dayanabilmiştir. Bu sürede İngiltere ile yapılan görüşmeler devam etmiş, ancak bir yandan da Almanya ve Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun baskısı artmıştır. İzlenen dış politika neticesinde, Osmanlı Devleti'nin yaşaması için tek yolun ittifak devletlerinin yanında savaşa girmek olarak görülmüştür.

Goeben ve Breslau gemilerinin Osmanlı Devleti hizmetine alınması neticesinde tarafsızlığın uzun sürmeyeceği belli olmuştur. Buna rağmen, üst üste yapılan savaşlar neticesinde oluşan ağır yıkım ve devletin güçsüz hâle gelmesi neticesinde, kamuoyunda mümkün olduğunca tarafsız kalınması görüşü ağır basmaktaydı. Bu görüş Osmanlı Devleti'nin Almanya'yla birlikte bir an önce savaşa girilmesi gerektiğini düşünen ve bunun için gizli bir anlaşma yapan kesimin görüşüne tamamen aykırıydı. Neticede Osmanlı Devleti saldırgan taraf olarak savaşa girmiş; böylece Osmanlı Hükümeti'nin savaşa girmemek ve tarafsız kalmak için yaptığı son girişimler de etkili olmamış, önce Rusya ardından İngiltere ve Fransa'nın savaş ilan etmesiyle ilişkiler tamamen kopmuştur.

Balkan Komitesi Başkanı Noel Buxton ve kardeşi Harold Buxton'un 1914 Nisan ayında yayınladıkları kitaplarda Türkiye'nin şimdiye kadar yaşamasının hata olduğu, İngiltere'nin Türklerin çoğunlukta olmadığı bölgeleri "gerçek sahiplerine" verilmesi gerektiği belirtilmiştir. Buxton kardeşlerin çizdiği sınır Sevr Anlaşması ile de karşımıza çıkan sınırdır. Onlara göre son beş asrın fırtınalı ve başarısız emperyalizminden sonra bu devlet, birkaç gerçek Türk için mutlu bir gelecek olacaktı.

Dr. Önder Kocatürk, kitabını şu sözlerle bitirmektedir: *"Görüldüğü gibi Buxton kardeşler henüz 1914 ve 1915'te yayınladıkları kitaplarda, savaş sonunda Türk Milletinin başına getirilmek istenen felaketi büyük ölçüde tasarlamış ve ilan etmişlerdi. Tahmin edemedikleri ise Türk Milletinin kendisine reva görülen bu küçük düşürücü planı yine savaşarak ve mücadele ederek sonuçsuz bırakacağıydı"*

Sonuç olarak, verilen onca tavize ve İngiltere ile ilişkilerin düzeltilmesi çabalarına rağmen İngiltere'nin Osmanlı Devleti'ne karşı genelde olumsuz tavır aldığı; Birinci Dünya Savaşı öncesi yaratılan olumsuz tavır neticesinde Osmanlı Devletinin istikrarlı ve net bir dış politika izleyememesi neticesinde tarafsız kalması gereken bir savaşa girdiği ve bu durumun İngiltere tarafından kullanıldığı görülmektedir.

Başlangıçta bu çalışmanın içinde kaybolunacağı düşünülse de, kitabın matematiği ve yazarın yazım mantığı çözüldüğünde okunması kolay bir kitap olduğu değerlendirilebilir. Kitabın sonuna ek olarak konulan resimler aslında kitabın içerisine ilgili bölümlere serpiştirilmiş olsaydı, ciddi arşiv çalışması mahsulü olan bu kitabın daha rahat okunması sağlanabilirdi. Ancak mevcut haliyle de ele alınan dönemle ilgili belgelerle desteklenmeyen spekülasyon yargıların yaygın olarak gündeme geldiği günümüzde konuyu derinlemesine ele alan Dr. Önder Kocatürk'ün eserinin bu cildi de okunmayı hak etmektedir.

Mehmet AKÇA
Eğitim Uzmanı
Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

YAYIM ESASLARI

Güvenlik Stratejileri Dergisi'ne gönderilen yazıların başka bir yerde yayımlanmamış veya yayımlanması amacıyla başka bir yere iletilmemiş olması gereklidir.

A. YAZIM KURALLARINA İLİŞKİN ESASLAR

1. Yazım dili Türkçedir. İngilizce, Fransızca ve Almanca yazılmış çalışmalar da yayımlanabilir. Dergiye gönderilen yazıların yazım düzeltmesini Yazı Kurulu yapar. Türkçe makalelerin yazım ve noktalamasında ve kısaltmalarda TDK İmlâ Kılavuzunun en son baskısı esas alınır. Gönderilen yazılar dil ve anlatım açısından bilimsel ölçülere uygun, açık ve anlaşılır olmalıdır.
2. Türkçe makalelerde yayımlanmak üzere gönderilen yazılar, özet ve kaynakça dâhil yaklaşık 30 sayfadan fazla olmamalıdır.
3. Yazılar, makalenin başlangıç kısmına yazılmış, Türkçe ve İngilizce olarak hazırlanmış makale başlıklarını da içeren 250 kelimeyi aşmayan özet, Türkçe ve İngilizce beş anahtar kelime ve sonuna yazılmış 750 kelimeyi geçmeyecek İngilizce makale özetiyle gönderilmelidir.
4. İngilizce dışındaki dillerde yazılmış makaleler için 750 kelimeyi geçmeyecek bir İngilizce makale özeti yazılmalıdır.
5. Yazar adı, sağ köşeye, italik koyu, 11 punto olarak yazılmalı; unvanı, görev yeri ve elektronik posta adresi dipnotta (*) işareti ile 9 punto yazılarak belirtilmelidir. Diğer açıklamalar için yapılan dipnotlar metin içinde ve sayfa altında numaralandırılarak verilmelidir.
6. Yazı karakteri Times New Roman, 11 punto, satırlar bir buçuk aralıklı, dipnotlar 9 punto ve tek aralıklı yazılmalıdır.

B. SAYFA DÜZENİNE İLİŞKİN ESASLAR

1. Paragraf arası, ilk satır 1.25, paragraflar arası önceki 3 nk, sonra 3 nk, iki yana dayalı, satır aralığı bir buçuk olmalıdır.
2. Sayfa düzeni normal, sayfa yapısı üstten 5 cm, alttan 5.5 cm, sol 4.5 cm, sağ 4.5 cm, cilt payı 0, üst bilgi 1.25 cm, alt bilgi 4,5 cm olmalıdır.

225

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 9

Sayı:18

3. Alt başlıklar kendisinden önce gelen başlıktan 3 karakter içeride olmalıdır.
4. Sayfa numaraları alt sağda verilmelidir.
5. İlk sayfadan sonra, çift numaralı sayfalara yazar adı, tek numaralı sayfalara makale adı 9 punto karakterinde üst bilgi olarak eklenmelidir.

C. REFERANS VE GÖNDERMELERE İLİŞKİN ESASLAR

1. Göndermeler (referanslar), Güvenlik Stratejileri Dergisi'nde dipnotlar sayfa altında numaralandırılarak verilecektir. Atıflar, metin içinde (Örn. Karpaz, 2001: 101.) şeklinde gösterilmeyecektir.
2. Atıfta bulunulan kaynağın tam kimliği verilecektir, atıfta bulunulmamış eserler kaynakçada gösterilmeyecektir.
3. Dipnotlarda yayın adları (Kitaplarda kitap adı, makalelerde dergi adı) italik ve koyu yazılacak, atıflarda alıntı yapılan sayfa numarası mutlaka belirtilecektir.

Kitaplar için

1. Aynı kaynağa yapılan atıflarda yazar adı ve soyadı, a.g.e. (adı geçen eser), a.g.m. (adı geçen makale) ve a.g.y. (adı geçen yayın) ifadesi ve sayfa numarası kullanılmalı, aynı sayfa için aynı yer kısaltmaları italik olarak yazılmalıdır.
2. Dipnotlar verilirken diğer dillerden kaynaklar için İngilizce yazım kuralları, Türkçe kaynaklar için ise Türkçe yazım kuralları temel alınmalıdır.
3. Aynı yazarın birden fazla eserinin olması durumunda yapılan atıflarda yazar adı ve soyadı, eserin yayım tarihi, a.g.e. ifadesi ve sayfa numarası yazılmalı, yazarın aynı tarihli birden fazla eserinin olması durumunda ise eserin tarihinin yayına A, B, C harfleri konularak atıf yapılmalı ve bu durum kaynakçada da belirtilmelidir.

(1) Tek yazarlı kitaplar:

Yazar adı ve soyadı, **eser adı**, (varsa cilt numarası), (varsa çeviren), yayınevi, yayımlandığı yer, yayımlandığı tarih, sayfa

numarası. (varsa cilt numarası), (varsa çeviren), yayınevi, yayımlandığı yer, yayımlandığı tarih, sayfa numarası.

Hikmet Celkan, *Ziya Gökalp'in Eğitim Sosyolojisi*, MEB Basım Evi, İstanbul, 1990, ss. 14-25.

Hikmet Celkan, *Eğitim Bilimine Giriş 2.Baskı*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, 2011, ss. 14-25.

Hikmet CELKAN, 1990, a.g.e., s. 16.

Joseph Needham, *Science and Civilization in China*, Vol: 5, Cambridge Univ. Press, Cambridge, 1954, p. 7.

(2) İki yazarlı kitaplar:

Birinci yazarın adı ve soyadı ve ikinci yazarın adı ve soyadı, **eser adı**, (varsa cilt numarası), (varsa çeviren), yayınevi, yayımlandığı yer, yayımlandığı tarih, sayfa numarası. (varsa cilt numarası), (varsa çeviren), yayınevi, yayımlandığı yer, yayımlandığı tarih, sayfa numarası.

Ekrem Memiş ve Nuri Köstüklü, *Yeni ve Yakınçağda Türk Dünyası*, Çizgi Kitabevi, Konya, 2002, s. 114.

Arnold Gessell and Ilg L. Francis, *Child Development: An Introduction to the Study of Human Growth*, Harper and Row Publications, New York, 1949, p. 280.

(3) İkidenden fazla yazarlı kitaplar:

Yazarın adı ve soyadı vd., **eser adı**, (varsa cilt numarası), (varsa çeviren), yayınevi, yayımlandığı yer ve yayımlandığı tarih, sayfa numarası, (varsa cilt numarası), (varsa çeviren), yayınevi, yayımlandığı yer ve yayımlandığı tarih, sayfa numarası.

Durmuş Yalçın vd., *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II*, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2002, ss. 9-14.

Luis Benton et. al., *Informal Economy*, The John Hopkins University Press, Baltimore, 1989, pp. 47-59.

(4) Çeviri Kitaplar:

Walter Isaacson, *Steve Jobs*, çev. Dost Körpe, Domingo Yayınevi, İstanbul, 2011, s. 540.

Walter Isaacson, *Steve Jobs*, trans. Dost Körpe, Domingo Yayınevi, İstanbul, 2011, p. 540.

(5) Yazar veya Editör Adı Bulunmayan Kitap ve Makaleler:

“Türkiye ve Dünyada Yükseköğretim”, *Bilim ve Teknoloji*, TÜSIAD Yayınları, İstanbul, 1994, s. 81.

(6) Birden Fazla Ciltten Oluşan Kitaplar:

Halil İnalçık, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi* (çev.Halil Berktaş), Cilt: 1, Eren Yayını, İstanbul 2000, s. 100.

Makaleler için

Yazar adı ve soyadı, “makale adı” (varsa çeviren), *yayımlandığı süreli yayının adı*, yayımlandığı yıl, cilt no (Romen)/sayı:, dergide yer aldığı sayfa aralığı, alıntının yapıldığı sayfa numarası.

(1) Tek yazarlı makaleler:

R. Kutay Karaca, “Türkiye-Çin Halk Cumhuriyeti İlişkilerinde Doğu Türkistan Sorunu”, *Gazi Akademik Bakış*, 2008, Cilt: 1, 219-245, s. 220.

John C. Grene, “Reflections on the Progress of Darwin Studies”, *Journal of the History of Biology*, 1975, Vol: 8, 243-273, p. 270.

(2) İki yazarlı makaleler:

Mehmet Güven ve Derya Kürüm, “Öğrenme Stilleri ve Eleştirel Düşünme Arasındaki İlişkiye Genel Bir Bakış”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2006, 75-90, s.78.

Tom D. Lewis and Gerald Graham, “Seven Tips for Effective Listening”, *British Journal of Social Work*, 2003, 13-35, p. 30.

(3) İkidenden fazla yazarlı makaleler:

Mehmet Demir vd., “Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Algıları”, *Anadolu Eğitim Dergisi*, 2005, 70 (1), 23-42, s. 24.

Michael Stowe et. al., “Required knowledge, skills and abilities from healthcare clinical managers' perspectives”, *Academy of Health Care Management Journal*, 2011, 55-62, p. 60.

(4) Derleme Kitaplarda Makale:

Nilgün Güzel Özgüven, “Regional Disputes and Conflicts: The Vision of Turkey and Pakistan”, R.Kutay Karaca, (ed.), **Security and Cooperation Seminar**, War Colleges Printing House, İstanbul, 2010, 83-96, s. 83.

(5) Yazarı Belli Olmayan Makale:

“Balkanlarda Türk Varlığı”, **Toplumsal Tarih**, Ankara, 1990, cilt X, sayı: 7, 8-10, s. 8.

(6) Günlük Gazetelerden Alınmış Makaleler:

Hasan Pulur, “Atatürk’ün Hayalleri”, **Milliyet**, 10 Kasım 2011, s. 3.

(7) İnternet Dergisinde Makale:

Alıntının tam adresi yazılmalıdır.

Hasan Kopkallı, “Does frequency of online support use have an effect on overall grades?”, **The Turkish Online Journal of Distance Education**, <http://tojde.anadolu.edu.tr/> (Erişim tarihi: 18.11.2009)

Tezler için

Yayımlanmamış Tezlerin başlıkları için *italik* kullanılmayacaktır.

Yazar adı ve soyadı, tezin adı, tezin yapıldığı kurum ve enstitü, yapıldığı yer ve tarih, sayfa numarası, (Yayımlanıp yayınlanmadığı ve tezin akademik derecesi).

Kenan Sezer, Sanayi Atıklarında Bazı Organik Kirleticilerin Belirlenmesi, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne, 2004, s. 53 (Yayımlanmamış Doktora Tezi).

Raporlar için

(1) Yazarı Belli Olan Rapor

Fatma Gök, **Öğretmen Profili Araştırma Raporu**, Eğitim Bilim ve Kültür Emekçileri Sendikası Yayınları, Ankara, 1999, s. 25.

(2) Yazarı Belli Olmayan Rapor

Arnavutluk Ülke Raporu, TİKA Yayını, Ankara, 1995, s. 7.

(3) Bir Kurum, Firma ya da Enstitünün Yazarı Olduğu Rapor

Dış Politika Enstitüsü, *Uluslararası İlişkilerle İlgili Anayasaya Konabilecek Hükümler*, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ankara, 1990, s. 33.

Ansiklopedi

Ömer C.Saraç, Kağıt, Millî gelir, Ak İktisat Ansiklopedisi, Cilt: II, Ak Yayınları, İstanbul, 1973, ss. 20-30.

İnternet için

(1) Kamu Kurumlarının İnternet Sayfaları

T.C. Dışişleri Bakanlığı Resmî İnternet Sayfası, “Türkiye Ukrayna Anlaşması”, <http://www.mfa.gov.tr/turkce/group/ikili/11.htm>.

(2) E-Posta Yoluyla Tartışma Gruplarına, Forumlara vb. Gönderilen Mesajlar

Abdulvahap Kara, “Kazak Mitolojisinin Dildeki Yansımaları”, (Mesaj: 25), 10 Temmuz 2007, http://groups.google.com/group/turk-tarihciler/browse_thread/thread/f8cef971cca8fd7b.

Konferanslarda Sunulan Tebliğler için

Dritan Egro, “Arnavutluk’ta Osmanlı Çalışmaları”, *XIII.Türk Tarih Kongresi, Bildiriler, 4-8 Ekim 1999*, Cilt: I, TTK Yayını, Ankara, 2002, s. 14.

Broşür için

Alev Keskin, *1877-78 Osmanlı-Rus Harbi Harp Tarihi Broşürü*, Genelkurmay Başkanlığı Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2000, s. 7.

Resmî Yayınlar için

İsmet Binark, *Balkan Ülkelerinin Tarihi Kaynakları Bakımından*

Başbakanlık Osmanlı Arşivlerinin Önemi, Başbakanlık Osmanlı Arşivi Yayını, Ankara, 1996, s. 9.

Haritalar ve Şemalar için

Şanlıurfa Turizm Haritası, Harita, Şanlıurfa Valiliği Yayını, Şanlıurfa, 1983.

Bülten için

Afyon Kocatepe Üniversitesi Haber Bülteni, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları, Afyon, 1999, s. 8.

D. BELGE, TABLO, ŞEKİL VE GRAFİKLERİN KULLANIMINDA UYULACAK ESASLAR

1. Ekler (belgeler), yazının sonunda verilecek ve altında belgenin içeriği hakkında kısa bir bilgi ile bilimsel kaynak gösterme ölçütlerine uygun bir şekilde kaynak yer alacaktır.

2. Diğer ekler (Tablo, Şekil ve Grafik) normal yazı dışındaki göstergelerin çok olması durumunda Tablo, Şekil ve Grafik için başlıklar; Ek Tablo: 1, Ek Grafik: 3 ve Ek Şekil: 7 gibi yazılmalı, ekler, Kaynakça'dan sonra verilmelidir.

Bu eklere metin içerisinde yapılan atıflar mutlaka Ek Tablo:1, Ek Grafik: 3 veya Ek Şekil: 7 şeklinde yapılmalıdır. Tablo, şekil, grafik ve resim için şayet alıntı yapılmışsa, mutlaka kaynak belirtilmelidir.

3. Metin içerisindeki Tablolar tablo üstünde isimlendirilecek alıntı yapıldığı kaynak türüne göre dipnot sistemine göre verilecektir.

4. Metin içerisinde yer alan şekil, grafik ve haritalar hemen altında isimlendirilecek ve alıntı yapıldığı kaynak türüne göre dipnot sistemine göre verilecektir.

E. KAYNAKÇA YAZIMINDA UYULACAK ESASLAR

1. Kaynakçada yazar soyadı büyük ve başta; adı ise küçük harflerle yazılacaktır.

2. Kaynaklar alfabetik sıra ve alıntı türüne göre tasniflenerek verilecektir. (Kitaplar, makaleler, internet kaynakları vs.)
3. Makalelerde sayfa numaraları belirtilmeyecektir.

F. DEĞERLENDİRME

1. Dergi Yayın Kurulu, biçim ve alanlar açısından uygun bulduğu yazıları konunun uzmanı hakemlere (iki hakeme) gönderir, değerlendirmelerin ikisi de olumlu ise yayına kabul edilir. Biri olumlu, diğeri olumsuz ise makale üçüncü bir hakeme gönderilir. Yayınlanması için düzeltilmesine karar verilen yazıların, yazarları tarafından en geç (posta süresi dâhil) 20 gün içerisinde teslim edilmesi gereklidir. Düzeltilmiş metin, gerekli görüldüğü durumlarda, değişiklikleri isteyen hakemlerce tekrar incelenebilir.

2. Gönderilen yazılar iki alan uzmanının “yayımlanabilir” onayından sonra, Yayın Kurulu’nun son kararı ile yayımlanır. Yazarlar, hakem ve Yayın Kurulu’nun eleştirisi, değerlendirme ve düzeltmelerini dikkate almak zorundadırlar. Katılmadığı hususlar olması durumunda, yazar bunları gerekçeleri ile ayrı bir sayfada bildirme hakkına sahiptir.

3. Hakem oluru alan makaleler, Yayın Kurulu tarafından derginin konu içeriği esas olmak üzere, hakem raporlarının tamamlanma tarihlerine göre sıraya konarak yayımlanır.

4. Dergiye gönderilen yazılar yayımlansın veya yayımlanmasın iade edilmez.

5. Güvenlik Stratejileri Dergisi’nde yayımlanan makalelerdeki görüşler, yazarlarının şahsi görüşleri olup; hiçbir kurum ve kuruluşun resmî görüşü niteliğini taşımaz.

KİTAP İNCELEME VE KİTAP TANITIMI ESASLARI

1. Uluslararası ilişkiler, strateji, güvenlik, tarih, istihbarat, savunma kaynakları alanlarında yurt içi ve yurt dışında yayımlanmış akademik eserlerin tanıtım ve incelemeleri yapılmalıdır.
2. Kitap tanıtımı metinleri, dipnotlar hariç, 500-1000 kelime arasında, kitap inceleme metinleri ise 2500-4000 kelime arasında olmalıdır.
3. Başlık bilgilerinde tanıtım veya incelemesi yapılan eserin adı, yazarı, yayımlandığı şehir ve yayınevi, yayım yılı ve ISBN numarası yazılmalıdır.

Örnek:

OSMANLI KLASİK ÇAĞINDA SAVAŞ

Feridun M. Emecen

İstanbul: Timaş Yayınları, 2010, 318 sayfa, ISBN: 9786051141817.

4. Tanıtım veya incelemenin sonuna yazanın adı soyadı ile mensup olduğu kurumun adı yalın olarak yazılmalıdır.

Örnek:

Mehmet Efe Tuzcu

Stratejik Araştırmalar Enstitüsü

5. Kitap tanıtımı bir eserin sırf özeti değil, eleştirel olarak değerlendirmesi olmalıdır. Kitap tanıtımı yapan yazar kitapla aynı fikirde olabilir veya kitabın fikirlerine karşı çıkabilir veya kitabın sunduğu bilgilerde, yargılarda veya yapıda örnek teşkil eden veya eksik kalan yönleri belirtebilir. Kitap tanıtımı yapan yazar ayrıca kitapla ilgili düşüncelerini de açık bir şekilde ifade etmelidir.

6. Kitap incelemesi, bir kitaptan ortaya konulan en önemli noktalara ışık tutularak bunların eleştirel olarak tartışılmasıdır. Kitap incelemesi giriş, kitabın özeti, eleştirel tartışma ve sonuç gibi genel bir yapıyı takip etmelidir. Kitap incelemesi yazarı,

- a. Giriş kısmında ana tez ve yaklaşımını ifade etmelidir.
- b. Özet kısmında kitabın esas argüman ve iddiaları üzerine odaklanmalı ve çalıştığı disipline getirdiği katkı ve itirazları sıralamalıdır.

- c. Eleştirel tartışma kısmında kitap yazarının alanında yaptığı katkıların önemini değerlendirmeli, argümanlarının dayandığı veriler ve bunların bağlama uygun kullanılıp kullanılmadığını incelemelidir.
- ç. Sonuç kısmında kitaba ilişkin ulaştığı sonuçları ifade etmelidir.

234

Security
Strategies

Year: 9

Issue: 18

PUBLISHING PRINCIPLES

Works sent to the Journal of Security Strategies must not be published elsewhere or must not be sent to another publication in order to be published.

A. PRINCIPLES AS TO THE EDITORIAL BOARD

1. Language of publication is Turkish. However, works written in English, German, and French may also be published. Reductions to papers submitted to the journal are made by Vice Editors and the Editorial Board. The most recent edition of the spelling guide of Turkish Language Institution is taken into account for language use, punctuation, and abbreviations. The texts submitted must be clear and understandable, and be in line with scientific criteria in terms of language and expression.
2. The texts submitted to be published must be no longer than 30 pages including also the abstract and references.
3. For other languages, the texts must be submitted together with the abstract no longer than 250 words in the language of the text and in English at the beginning of the paper, and with the five keywords and the summary of the article no longer than 750 words in English.
4. Texts written other than English must be provided with an article summary no longer than 750 words.
5. Name of the author must be placed at the right corner in bold italics, in 1 type size; his/her title, place of duty and e-mail address must be indicated in the footnote with (*) in 9 type size. Footnotes for other explanations must be provided both in the text and down the page in numbers.
6. The type character must be Times New Roman, 1 type size, line spacing 1,5, footnotes in 9 type size and with single line spacing

B. PRINCIPLES AS TO PAGE LAYOUT

1. Indentation must be, for the first line, 1, 25; spacing before must be 3 pt, after must be 3 pt, justified, and line spacing must be 1, 5.

2. Page layout must be normal, page setup must be 5 cm from top, 5,5 cm from bottom, 4,5 cm from left, 4,5 cm from right, gutter 0, header 1.25 cm, footer 4,5 cm.
3. Sub-headings must be within three characters from the preceding heading.
4. Page numbers must be placed bottom right.
5. Following the first page, name of author must be provided on even numbered pages, and name of paper must be provided on odd numbered pages in 9-type size as headers.

C. PRINCIPLES AS TO REFERENCES AND CITATIONS

1. Citations (references) shall be given down the pages in numbers in The Journal of Security Strategies. References shall not be presented in the text (e.g. Karpat, 2001: 101.).
2. Full identity of the resources cited shall be given; any un-cited resource shall not be presented in the references.
3. Name of publications (name of book for books, name of journal for papers) shall be indicated in italic and bold, page numbers cited should be absolutely specified.

For Books

1. References and citations for the same publication shall be made by using “Ibid”, the same place for the same page. Techniques for citation are presented below.
2. In the footnotes, resources from other languages shall use the English principles, and Turkish references shall use the Turkish principles.
3. If more than one publication from the same author is cited, name, and surname of author, year of publication, “ibid” and page number shall be used. If more than one publication with same year of publication from the same author is cited, letters A, B, C shall be used after year of publication, and it also shall be stated in bibliography.

(1) Books with Single Author:

Name and surname of the author, **name of work** (volume No if available), (translator if any), publisher, place and date of publication, page number.

Joseph Needham, **Science and Civilization in China**, Vol: 5, Cambridge Univ. Pres, Cambridge, 1954, p. 7.

Joseph Needham, **Science in Traditional China**, Harvard Univ. Pres, 1981, p. 37.

Joseph Needham, 1954, **Ibid**, p. 48.

(2) Books with Two Authors:

Name and surname of the first author and name and surname of the second author, **name of work** (volume No if available), (translator if any), publisher, place and date of publication, page number.

Arnold Gessell and Ilg L. Francis, **Child Development: An Introduction to the Study of Human Growth**, Harper and Row Publication, New York, 1949, p. 280.

(3) Books with More Than Two Authors:

Name and surname of the author et. al., **name of work** (volume No if available), (translator if any), publisher, place and date of publication, page number.

Luis Benton et. al., **Informal Economy**, The John Hopkins University Press, Baltimore, 1989, pp. 47-59.

(4) Translated Books:

Walter Isaacson, **Steve Jobs**, trans. Dost Körpe, Domingo Publication, İstanbul, 2011, p. 540.

(5) Books with Name of Author or Editor Non-Specified:

“Türkiye ve Dünyada Yükseköğretim”, **Bilim ve Teknoloji**, TÜSİAD Publication, İstanbul, 1994, p. 81.

(6) Publications with More Than One Volume:

Halil İnalçık, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi* (trans. Halil Berktaş), Vol: 1, Eren Publication, İstanbul, 2000, p. 100.

For Papers

Name and surname of the author, "name of paper" (translator if any), *name of periodical in which it is published*, publication year, volume No (Roman)/number: pages in journal, cited page number.

(1) Papers with One Author:

John C. Grene, "Reflections on the Progress of Darwin Studies", *Journal of the History of Biology*, 1975, Vol: 8, 243-273, p. 270.

(2) Papers with Two Authors:

Tom D. Lewis and Gerald Graham, "Seven Tips for Effective Listening", *British Journal of Social Work*, 2003, 13-35, p. 30.

(3) Papers with more than Two Authors:

Michael Stowe et al., "Required Knowledge, Skills and Abilities from Healthcare Clinical Managers' Perspectives", *Academy of Health Care Management Journal*, 2011, 55-62, p. 60.

(4) Paper in Compilation Books:

Nilgün Güzel Özgüven, "Regional Disputes and Conflicts: The Vision of Turkey and Pakistan", R.Kutay Karaca, (ed.), *Security and Cooperation Seminar*, War Colleges Printing House, İstanbul, 2010, 83-96, p. 83.

(5) Paper with Author Non-Specified in Journals:

"Balkanlarda Türk Varlığı", *Toplumsal Tarih*, Ankara, 1990, Vol: X, Issue: 7, 8-10, p. 8.

(6) Papers from Daily Newspapers:

Hasan Pulur, "Atatürk'ün Hayalleri", *Milliyet*, 10 Kasım 2011, p. 3.

(7) Paper from Internet Journal:

Full address should be written.

Hasan Kopkallı, "Does frequency of online support use have an

effect on overall grades?”, *The Turkish Online Journal of Distance Education*, <http://tojde.anadolu.edu.tr/> (Access date: 18.11.2009).

For Theses

No *italics* shall be used for headings of non-published theses.

Name and surname of the author, name of thesis, institution and institute of the thesis, place and date of the thesis, page number, (whether it has been published and academic degree of the thesis).

Kenan Sezer, Sanayi Atıklarında Bazı Organik Kirleticilerin Belirlenmesi, Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne, 2004, p. 53 (Unpublished Doctorate Thesis).

Report

(1) Report with Author Specified

Fatma Gök, *Öğretmen Profili Araştırma Raporu*, Eğitim Bilim ve Kültür Emekçileri Sendikası Publishing, Ankara, 1999, p. 25.

(2) Report with Author Non-Specified

Arnavutluk Ülke Raporu, TİKA Publishing, Ankara, 1995, p. 7.

(3) Prepared by an Institution, Firm or Institute

Dış Politika Enstitüsü, *Uluslararası İlişkilerle İlgili Anayasaya Konabilecek Hükümler*, Siyasal Bilgiler Fakültesi Publishing, Ankara, 1990, p. 33.

Encyclopedia

Ömer C.Saraç, Kâğıt, Millî gelir, Ak İktisat Ansiklopedisi, Vol: II, Ak Yayınları, İstanbul, 1973, pp. 20-30.

Internet

(1) Web Pages of Public Institutions

T.C. Dışişleri Bakanlığı Resmî İnternet Sayfası, “Türkiye Ukrayna Anlaşması”, <http://www.mfa.gov.tr/turkce/grouph/ikili/11.htm>.

(2) Messages Sent to Discussion Boards, Forums etc by E-Mail

Abdulvahap Kara, “*Kazak Mitolojisinin Dildeki Yansımaları*”, (Message: 25), 10 July 2007, http://groups.google.com/group/turk-tarihciler/browse_thread/thread/f8cef971cca8fd7b.

Declarations to Conferences

Dritan Egro, “*Arnavutluk’ta Osmanlı Çalışmaları*”, *XIII. Türk Tarih Kongresi Bildiriler 4-8 October 1999*, Vol: I, TTK Publishing, Ankara, 2002, p. 14.

Brochure

Alev Keskin, *1877-78 Osmanlı-Rus Harbi Harp Tarihi Broşürü*, Genelkurmay Başkanlığı Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Publishing, Ankara, 2000, p. 7.

Official Publications

İsmet Binark, *Balkan Ülkelerinin Tarihi Kaynakları Bakımından Başbakanlık Osmanlı Arşivlerinin Önemi*, Başbakanlık Osmanlı Arşivi Yayını, Ankara, 1996, p. 9.

Maps and Figures

Şanlıurfa Tourism Map, Map, Şanlıurfa Valiliği Publishing, Şanlıurfa, 1983.

Bulletins

Afyon Kocatepe Üniversitesi News Bulletin, Afyon Kocatepe Üniversitesi Publishing, Afyon, 1999, p. 8.

D. PRINCIPLES TO ABIDE BY IN USING OF DOCUMENTS, TABLES, FIGURES AND GRAPHICS

1. Attachments (documents), shall be presented at the end of the text and down below shall be a brief information as to the content of the document and proper citation in line with the relevant criteria.

2. Other attachments (Table, Figure and Graphics) shall be presented as Additional Table: 1, Additional Graphic: 3 and Additional Figure: 7 if indicators other than the text are too many in number; attachments shall be presented after the References. References to these attachments in the text shall absolutely be made as Additional Table: 1, Additional Graphic: 3 or Additional Figure: 7. If citation has been made for table, figure, graphic or picture, resource shall absolutely be indicated.

3. The names of the tables within the text shall be written on the top of the table and these tables shall be cited in the footnote according to the publication type from which it was cited.

4. The names of the figures, graphics and maps within the text shall be written at the bottom of the figures, graphics and maps and these figures, graphics and maps shall be cited in the footnote according to the publication type from which it was cited.

E. PRINCIPLES TO ABIDE BY IN PRESENTATION OF REFERENCES

1. Surname of the author shall be at the beginning with capital letters, name with small letters.
2. Resources shall be sorted alphabetically and according to their types (Books, articles, internet resources).
3. Page numbers shall not be indicated for papers.

F. ASSESSMENT

1. Publication Board of the Journal sends to referees of expertise in the field (three referees) the papers it has found relevant in terms of form and fields; the papers are accepted for publication with the approval of at least two referees out of the three. The papers, which have been decided to be reviewed, shall be submitted by the author(s) within no later than 20 days (including the duration of postal service). The revised text may be re-examined by the demanding referees if found necessary.

2. The papers submitted shall be published with the final decision of the Publication Board, following the “can be published” approval of the three experts in the field. Authors shall take into account criticism, assessment and revisions of the referees and the Publication Board. If the author has any points he/she does not agree with, he/she has the right to specify these issues in a separate page with the justifications thereof.
3. The papers, following the approval by the referees, are ordered by the Publication Board, based on dates of completion of referee reports and also based on the scope of the journal.
4. The papers submitted to the journal shall not be given back whether published or not.
5. The views in the papers published in The Journal of Security Strategies are the personal views of the authors, and are no way the official view of any institution or organization.

242

Security
Strategies

Year: 9

Issue: 18

GUIDELINES FOR BOOK REVIEWS AND REVIEW ESSAYS

1. Book reviews and review essays shall be written on the academic works in the fields of international relations, strategy, security, history, intelligence, and defense resources, published in Turkey or abroad.
2. Book reviews shall be about 500-1000 words, excluding the footnotes; and review essays shall be about 2500-4000 words.
3. Title information of the reviews shall include name of the book reviewed, author of the book, city of publication and publication house, publication year and ISBN number.

Example:

CROSS-CULTURAL ENCOUNTERS AND CONFLICTS

Charles Issawi

New York: Oxford University Press, 1998. 150 pp., ISBN: 9780195353471.

4. Name of the reviewer and his/her institution shall be written at the end of the review essay or book review.

Example:

Gültekin Yıldız

Istanbul University

5. Book reviews shall not be just the summary of the work but shall be the critical discussion of the work. Book Reviewer shall offer agreement or disagreement and identify where he/she find the work exemplary or deficient in its knowledge, judgments, or organization. Reviewer shall clearly state his/her opinion of the work in question.

6. Review essay shall offer insight into the most important points of the book and review these points within a critical approach. Review essays shall follow a general pattern of introduction, summary of the book, critical discussion and conclusion. Author of the review essay shall;

- a. express his/her thesis and approach in the introduction.
- b. focus on main arguments and assertions of the book and list its contributions and objections in its field in the summary.
- c. evaluate the contributions of the author of the book to his/her field and examine the data on which his/her arguments have been based and the way in which he/she has used these data within the context in the critical discussion.
- d. express the conclusion reached about the book.

244

Security
Strategies

Year: 9

Issue: 18